

**T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI GÜVENLİK ANABİLİM DALI**

**ETNİK TERÖRLE MÜCADELEDE YÖNTEM OLARAK
DEMOKRATİKLEŞME: TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DEKİ
GAZETELER ÜZERİNDE SÖYLEM ANALİZİ**

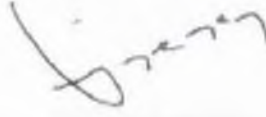
**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Murat NARİN**

**Danışman
Doç. Dr. Süleyman ÖZEREN**

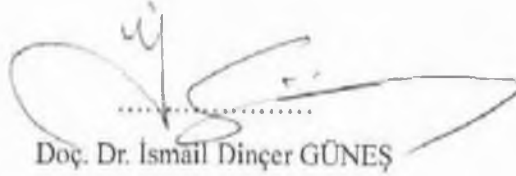
Ankara – 2013

ONAY

Murat NARİN tarafından hazırlanan “Etnik Terörle Mücadelede Yöntem Olarak Demokratikleşme: Türkiye ve İngiltere’deki Gazeteler Üzerinde Söylem Analizi” başlıklı bu çalışma 29./02/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği / ~~oyçokluğu~~) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı Uluslararası Terörizm ve Sınıraşan Suçlar Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Süleyman ÖZEREN (Danışman-Başkan)

Doç. Dr. İsmail Dinçer GÜNEŞ

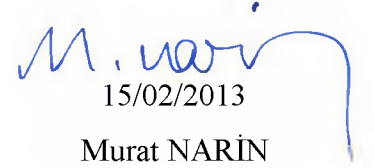
Doç. Dr. Oğuzhan BAŞIBÜYÜK

TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

15/02/2013
Murat NARİN

ÖZET

T.C.

Polis Akademisi

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı

ETNİK TERÖRLE MÜCADELEDE YÖNTEM OLARAK DEMOKRATİKLEŞME: TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DEKİ GAZETELER ÜZERİNDE SÖYLEM ANALİZİ

Hazırlayan: Murat NARİN

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Süleyman ÖZEREN

2013, 147 sayfa

Demokratik yönetimlerde etnik terörle mücadelede etkin sonuçların alınmasında güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği operasyonel çalışmalar kadar, mevcut soruna siyasal, toplumsal çözümleri amaçlayan çalışmaların yapılması da gerekir. Bu çerçevede yürütülen çalışmalara terörün beslendiği kaynakların kesilmesi ve teröre karşılık siyasal ve toplumsal alan kazanması açısından ihtiyaç duyulmaktadır.

Bunun yanında demokratik toplumlarda bu alanda yürütülen çalışmalarda kamuoyu desteğinin desteğine de ihtiyaç duyulmaktadır. Kamuoyu desteğinin sağlanmasında ise medya önemli rol oynamaktadır. Sonuç olarak, terörle mücadelede devlet, toplum ve iletişimi sağlayan medyanın meydana getirdiği üçlü bir yapı tasvir edilebilir. Bu yapıda medya, terörle mücadelede toplum ile devlet arasında iletişimin sağlanması, terör eylemlerinin meydana getireceği korku, öfke ve panik havasının asgari düzeye indirilmesinde ve siyasal ve toplumsal çözümler için desteğin sağlanmasında önem arz eder. Bu çalışmada etnik terör sorunu ile mücadele eden iki ülke medyasının tutumu ele alınmıştır. Bu çerçevede Kuzey İrlanda sorunu kapsamında IRA terör örgütü ile mücadele eden İngiltere ile PKK terör örgütü ile mücadele eden Türkiye'de kritik dönemlerde yayınlanan gazeteler üzerinde söylem analizi çalışması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar her ne kadar çalışma içerisinde ele alınmış olsa da, genel olarak İngiltere ve Türkiye'deki gazetelerin farklı tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Medya, PKK, Kuzey İrlanda, IRA.

ABSTRACT

Police Academy

Institute of Security Sciences

Department of International Security

DEMOCRATIZATION AS WAY TO COMBAT WITH ETHNIC TERROR: DISCOURSE ANALYSIS ON TURKISH AND ENGLISH NEWSPAPERS

Murat NARİN

Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Süleyman ÖZEREN

2013, 147 pages

In order to get an effect result for fighting against ethnic terrorism, it is necessary to execute studies that aims to solve socila and political issues about the present problem as much as operational studies carried by security forces in democratic governments.

These studies are really important to put and end to recourses feeding terrorism and far achiving political and social space against terrorism. Provide public support is the most important factor in democratic societies to fight against terrorism. The most indispensable pesponsibility for providing public support concerns media in other words "the mass media". The fight against terrorism, as a result, can be represented as an triple structure depends on government, soicety and media. In tihs context, media plyas a key role in the means of providing communcation between public and government and also minimizing fear, anger and panic caused by terror acts.

In this study, the attide of two countries' medias (struggling with ethnic terrorism) is discussed. In this context discourse analysis is conducted on the newspapers that are printed at the time of critical periods of Britain (fighting with IRA terrorist organization linked with problem of Northern Ireland) and Turkey (fighting with PKK terrorist organization linked with Kurdish Problem).

The result of the each study adre discussed within the study. But it is observed that the newspapers which broadcast in England have pursued more constructive and sensible publication policy than Turkish newspapers.

Key Words: Terror, Terrorism, Media, PKK, Kurdish Problem, Northern Ireland, IRA.

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ	1
Tezin Amacı.....	5
Tezin Önemi	5
Sınırlılıklar	6

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE YÖNTEM

1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
1.1.1 Terörizmin Kavramsal Tanımı	8
1.1.2 Medyanın Kavramsal Tanımı.....	9
1.2 KURAMSAL ÇERÇEVE	11
1.2.1 Medya ve Toplum	11
1.2.2 Medyanın Toplumsal Sorunları Ele Alışımın Etkileri	20
1.2.3 Medya ve Terör İlişkisi ve Etkileşimi	23
1.3 YÖNTEM	31
1.3.1 Araştırmanın Sorusu	31
1.3.2 Örneklem Belirlenmesi	32
1.3.3 Söylem Analizi.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

İNGİLTERE VE TÜRKİYE’DE YAŞANAN ETNİK TERÖR SORUNU

2.1	İNGİLTERE’DE YAŞANAN KUZHEY İRLANDA SORUNU	40
2.1.1	IRA Terör Örgütünün Tarihsel Süreci.....	42
2.1.2	Hayırlı Cuma Antlaşması Süreci.....	49
2.1.3	İngiltere'de Kuzey İrlanda Sorunu ve Medya Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	52
2.2	TÜRKİYE’DE YAŞANAN KÜRT SORUNU.....	54
2.2.1	PKK Terör Örgütünün Tarihsel Süreci	65
2.2.2	Demokratik Açılım Süreci	79
2.2.3	Türkiye'de Medya ve Terörizm Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar .	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ VE BULGULAR

3.1	İNGİLTERE ÖRNEĞİ	89
3.1.1	İngiltere Örneği Üzerinde Yapılan Makro Yapı Çalışmaları	89
3.1.2	İngiltere Örneği Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Çalışmaları	95
3.2	TÜRKİYE ÖRNEĞİ	104
3.2.1	Türkiye Örneği Üzerinde Yapılan Makro Yapı Çalışmaları	104
3.2.2	Türkiye Örneği Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Çalışmaları	110
3.3	İNGİLTERE VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ ÜZERİNE YAPILAN MİKRO YAPI ÇALIŞMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	122
	SONUÇ.....	126
	Öneriler.....	129
	KAYNAKÇA	134
	ÖZGEÇMİŞ.....	147

KISALTMALAR LİSTESİ

ARGK	: Artesa Rizgarîya Gelê Kurdîstan
BSP	: Birleşik Sol Parti
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DDP	: Demokratik Değişim Partisi
DEP	: Demokrasi ve Değişim Partisi
DTK	: Demokratik Toplum Kongresi
ERNK	: Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan
HEP	: Halkın Emek Partisi
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
IICD	: Independent International Commission on Decommissioning
IRA	: Irish Republic Army
KADEK	: Kongreyi Azadi Demokrasiya Kürdistan
KCK	: Koma Civaken Kurdistan
KKK	: Koma Komalen Kürdistan
KKK/TK	: Koma Komalen Kürdistan /Türkiye Koordinasyonu
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
OIRA	: Official Irish Republic Army
PIRA	: Provisional Irish Republic Army
PKK	: Partiya Karkerên Kurdistan
SDHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SHP	: Sosyalist Halkçı Parti
SİP	: Sosyalist İktidar Partisi
TÜDEK	: Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu
TTSRL	: Transnational Terrorism, Security & the Rule of Law

UDA : Ulster Defence Association
UFF : Ulster Freedom Fighters
UVF : Ulster Volunteer Force

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 5.1: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde konuyla ilgili çıkan haber sayıları.....	89
Tablo 5.2: Daily Express gazetesinde konuyla ilgili anahtar kelimelerin kullanım sayıları.....	91
Tablo 5.3: The Guardian gazetesinde konuyla ilgili anahtar kelimelerin kullanım sayıları.....	91
Tablo 5.4: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde doğrudan ifadelerin kullanım oranı.....	93
Tablo 5.5: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde konuyla ilgili karşıt fikirlerin 1. sayfada yer bulma oranı.....	94
Tablo 5.6: İngiltere örneği üzerinde yapılan mikro yapı söylem analizi puanlama çalışmasının sonuçları.....	103
Tablo 5.7: Türkiye örneğindeki gazetelerde “Kürt Açılımı” ifadesinin kullanım sayıları.....	105
Tablo 5.8: Türkiye örneğindeki gazetelerde “Demokratik Açılımı” ifadesinin kullanım sayıları.....	106
Tablo 5.9: Hürriyet, Sabah ve Zaman gazetelerinde doğrudan ifadelerin kullanım sayıları.....	108
Tablo 5.10: Hürriyet, Sabah ve Zaman gazetelerinde haberlerin 1. sayfada yer bulma oranları	108
Tablo 5.11: Hürriyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde 1. sayfada karşıt fikirleri beyan eden haberlerin oranı.....	109
Tablo 5.12: Hürriyet, Sabah ve Zaman gazeteleri üzerinde mikro yapı analizi çerçevesinde yapılan puanlama çalışmasının sonuçları.....	122
Tablo 5.13: Türkiye ve İngiltere üzerinde yapılan mikro yapı analizi puanlama çalışmasının sonuçları.....	125

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1: Transnational Terrorism, Security & the Rule of Law (TTSRL) tarafından İngiltere'de yapılan medya ve tehdit arasındaki ilişki gösteren grafik....	30
Şekil 5.1: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde konuyla ilgili haberlerin 1. sayfada yer bulma oranı.....	90
Şekil 5.2: Daily Express ve The Guardian gazetesinde konuyla ilgili anahtar kelimelerin kullanım sayıları.....	92
Şekil 5.3: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde doğrudan ifadelerin kullanım oranı.....	93
Şekil 5.4: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde konuyla ilgili karşıt fikirlerin 1. sayfada yer bulma oranı.....	94
Şekil 5.5: İngiltere örneği üzerinde yapılan mikro yapı söylem analizi puanlama çalışmasının sonuçları.....	103
Şekil 5.6: Türkiye örneğindeki gazetelerde “Kürt Açılımı” ifadesinin kullanım sayıları.....	105
Şekil 5.7: Türkiye örneğindeki gazetelerde “Demokratik Açılım” ifadesinin kullanım sayıları.....	106
Şekil 5.8: Hürriyet, Sabah ve Zaman gazetelerinde doğrudan ifadelerin kullanım oranları.....	107
Şekil 5.9: Hürriyet, Sabah ve Zaman gazetelerinde haberlerin 1. sayfada yer bulma oranları.....	108
Şekil 5.10: Hürriyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde 1. sayfada karşıt fikirleri beyan eden haberlerin oranı.....	109
Şekil 5.11: Hürriyet, Sabah ve Zaman gazeteleri üzerinde mikro yapı söylem analizi çerçevesinde yapılan puanlama çalışmasının sonuçları.....	121
Şekil 5.12: Türkiye ve İngiltere üzerinde yapılan mikro yapı analizi puanlama çalışmalarının sonuçları.....	125

GİRİŞ

Demokratik ülkelerde siyasi kurumların ayakta kalabilmeleri kamuoyu desteğine bağlıdır. Aynı şekilde bürokratik yapılarda yine icraatlarında kamuoyu desteğine her zaman ihtiyaç duymaktadırlar. Sosyal güvenlik alanında yapılacak bir reformdan ülkede siyasi krizlerin çözümüne kadar sorunun üzerine gidilmesinde de her haliyle kamuoyu desteği doğrudan ya da dolaylı olarak aranmaktadır.

Kamuoyu desteğinin etkin biçimde sağlanmasında ise medya önemli bir rol oynamaktadır. Mevcut problemlerin çözümü için atılacak adımların gerekli olup olmadığı ve doğru ya da yanlış olduklarının kamuoyuna aktarılması medya aracılığı ile olur.

Ancak bu noktada medyanın toplumu bilgilendirdiği mi, yoksa yönlendirdiği mi tartışması başlamaktadır. Bu çalışmada da yine bu konuyla alakalı olarak ileri sürülen görüşlere yer verilecektir. Bu görüşlere genel olarak bakıldığında medyanın toplumu etkileme gücüne sahip olduğunu kabul eden görüşlerin ağırlık kazandığı görülmektedir.

Diğer taraftan başta internet olmak üzere yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte medya kavramının farklı bir anlam kazanmaya başladığı ve böylece medyanın toplum üzerindeki etkisinin de farklı bir boyuta taşındığı görülmektedir. Sosyal paylaşım siteleri, anlık haberleşme teknolojisi, blog siteleri vb. yaşanan gelişmeler haber üretim sürecinin ve medyanın toplumu etkilediği tezinin tekrar şekillenmesini gerektirecek düzeyde olduğu görülmektedir. Örnek olarak son dönemde yaşanan "Arap Baharı" olarak nitelendirilen süreçte halkın örgütlenmesinde sosyal paylaşım sitelerinin ve haberleşme teknolojisinin etkin bir şekilde kullanıldığı ve mevcut gelişmeleri tetiklediği ileri sürülmektedir (The Economist, 2011: 2).

Diğer taraftan terörizm de günümüzde toplumsal ve siyasal bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Terörizmin temel amaçları arasında ise toplumda korku ve paniğe neden olma, kendini duyurma çabalarının da yer aldığı kabul edilmektedir (Lagueur, 2001: 47; Bal, 2006: 23). Terörizmin korku ve paniğe neden olmak ya da kendini duyurmak amacıyla medyaya ihtiyaç duyacağı kabul edilmekte olup, bu

duruma dikkat çekmek amacıyla "Medya terörün oksijenidir." ifadesi kullanılmaktadır (Biematzki, 2002: 16). Bu nedenle de medya ve terörizm arasındaki ilişki üzerine yapılan tartışmalar ve ortaya konan görüşler de toplumun haber alma özgürlüğü ile terörizmin propagandasının yapılması arasında kalmaktadır.

Çalışmada ele alınan Kürt meselesi ile Kuzey İrlanda meselelerinin her ikisi de terörizm sorunu ile iç içe geçmiş sorunlardır. Her iki sorunun tarihine bakıldığında öncelikli olarak terörizm sorununun yer aldığı ve süreci genel olarak terörün belirlediği görülmektedir.

Türkiye'de Kürt meselesinin oldukça eski bir tarihi mevcuttur. Günümüze kadar Kürt meselesi çok defa hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde gündeme gelmiştir. Bu dönemlerde ağırlıklı olarak isyanlar tarzında ortaya çıkmış olup, 1970'li yıllardan itibaren Partiya Karkerên Kurdistan (PKK: Kürdistan İşçi Partisi) terör örgütü ile birlikte ifade edilmeye başlanmıştır. Çalışmada da belirtildiği üzere, Osmanlı Devleti döneminde Kürt meselesi çerçevesinde ortaya çıkan isyanlar kimlik sorunundan ziyade farklı sorunlar üzerine gelişen isyanlardır (Akyol, 2006: 81). Türkiye Cumhuriyeti döneminde ise genel olarak kimlik sorunu çerçevesinde gündeme gelmiştir. Aynı zamanda bu süreçte Kürt meselesinin sosyalist fikirlerden de etkilendiği görülmektedir.

1970'li yıllardan itibaren de Kürt meselesi PKK terör örgütü ile varlığını sürdürmektedir. Bununla beraber 2009 yılından itibaren Kürt meselesinin çözümü amacıyla demokratik açılım olarak adlandırılan bir süreç başlatılmıştır. Bu çerçevede temel hak ve özgürlüklerle ilgili sorunların çözülmesi başta olmak üzere yasal bir dizi değişiklikler gündeme getirilmiştir. Bu kapsamda Kürtçenin basın-yayın alanında kullanımı, hükümet düzeyinde yapılan bazı beyanatlarda Kürt kanaat önderleri ve sanatçıların iade-i itibarının sağlanması, ileri süreçte atlabilecek bazı demokratik adımlar için tartışma zemininin oluşturulması ve terör örgütü mensuplarının dağdan indirilmesine yönelik bazı girişimlere başvurulmuştur. Ancak devamında yaşanan bazı gelişmeler ve PKK terör örgütü tarafından yapılan bazı eylemler nedeniyle demokratik açılım sürecinin istenildiği kadar yeterli sürdürülemediği görülmüştür. Bununla birlikte atılan demokratik açılım adımı genel anlamda Kürt meselesi, daha özelde ise PKK sorunun çözümü amacıyla demokratik yöntemlerle atılan önemli bir adım olarak kabul edilebilir.

Etnik terör sorununu bünyesinde barındıran bir diğer mesele ise İngiltere'de yaşanan Kuzey İrlanda meselesidir. Kürt meselesinin aksine daha çok mezhepsel ayrımcılık çerçevesinde şekillenen Kuzey İrlanda meselesi Protestan İngilizler ile Katolik İrlandalılar arasında yaşanmaktadır.

1600'lü yıllardan itibaren İngilizlerin İrlanda adasındaki yerleşkelerini genişletmeleri ve uzun yıllar boyunca İngiltere Krallığı'nın İrlandalılara karşı uyguladıkları ayrımcı politikalar ile başlayan sorunlar günümüze kadar gelmiştir. Tarihsel süreç içerisinde yaşanan sorunlar neticesinde her ne kadar bağımsız Kuzey İrlanda Devleti kurulsa da soruna tam olarak çözüm bulunamamıştır. Hatta "İrlandalıların bağımsızlığı için savaşan" Irish Republic Army (IRA) terör örgütü kurulmuş ve uzun yıllar kanlı eylemlerini sürdürmüştür. IRA tarafında gerçekleştirilen terör eylemleri ile birlikte İngiltere'nin de bölgede uyguladığı salt güvenlik eksenli, sert politika soruna çözüm bulmaktan ziyade sorunun daha da derinleşmesine ve uzun yıllar her iki tarafın şiddeti bir çözüm olarak algılamasına neden olmuştur.

Özellikle 1970 ile 2000'li yıllar arasında yaşanan kanlı süreçten sonra Kuzey İrlanda sorununun çözümü için demokratik yollar devreye sokulmuştur. Bu kapsamda her iki tarafça da imzalanan Hayırlı Cuma Antlaşması önemli bir adım teşkil etmektedir. Bununla birlikte Hayırlı Cuma Antlaşması'nın imzalandığı süreçte IRA tarafından ateşkes ilan edildiğinin açıklanması tarafların çözüme ne kadar inandığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Günümüze gelindiğinde ise IRA terör örgütü tamamen silahsızlandırılmıştır. Her ne kadar IRA'dan ayrılan bazı aykırı gruplar tarafından nadiren terör eylemleri gerçekleştirilse de, genel olarak şiddet eylemlerine son verildiği ve şiddetin her iki tarafça da kabul görmediği söylenebilmektedir. Sonuç olarak he ne kadar uzun yıllar boyunca kanlı eylemler ve birçok acılar yaşanmış olsa da, her iki tarafın barışa olan inancı ve ihtiyacı, demokratik yöntemler ve izlenen istikrarlı politikalar terör sorunun sona ermesini sağlamıştır.

Bu bağlamda, Türkiye'de yaşanan Kürt meselesinin demokratik yollarla çözümü ve terör eylemlerinin artık sonlandırılmasının gerekliliği izaha ihtiyaç duymamaktadır. Aynı zamanda, Kuzey İrlanda sorununda olduğu gibi, benzer

sorunların şiddet eylemlerin bırakılarak, demokratik yollarla çözülebileceğinin örneklerinin bulunması da önem arz etmektedir.

Ayrıca her ne kadar birebir örnek teşkil etmese de her iki ülkede yaşanmış ve yaşanmakta olan etnik terör sorununun çözümü için karşılaştırmalı analiz çalışmalarının yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, her iki ülkede yaşanan etnik terör sorunlarının çözümü için başlatılan demokratik çözüm çalışmalarının yürütüldüğü süreçte medyanın konuya bakış açısı araştırılmıştır. Yürütülen bu çalışmaların medyada ne şekilde algılandığı, nasıl aktarıldığı konuları atılacak adımların başarıya ulaşmaları açısından önemlidir.

Konuyla ilgili olarak medya üzerinde böyle bir çalışma yapılması ise medyanın toplum üzerindeki etkileri ve demokratik toplumlar da bu tür süreçlerde ihtiyaç duyulan kamuoyu desteğidir. Diğer bir ifadeyle, bu çalışmada etnik terör sorununun çözümü için atılacak demokratik adımların medyada nasıl yer aldığı ve kamuoyuna nasıl yansıtıldığı üzerine karşılaştırmalı analiz çalışması yapılması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, ilk olarak başvurulun bilimsel yöntem, araştırmanın sorunu, sınırlılıkları ve araştırma yöntemleri ele alınacaktır. Ardından terör ve medya kavramlarının ne olduğu, daha sonrasında basın (daha geniş anlamda medyanın) toplumla ilişkisi ve bu ilişki çerçevesinde terörizmin yeri konusuyula ilgili mevcut teorik çerçeve ele alınacaktır. Son olarak, konuyla ilgili çalışmanın örneklemini oluşturan Türkiye ve İngiltere’de yapılan çalışmalara yer verilecektir.

Çalışmada etnik terör sorununun çözümü için atılan demokratik adımlarla ilgili olarak Türkiye ve İngiltere’de yayınlanan gazetelerin konuya tepkisinin ve bakış açısının ne olduğu araştırılacaktır. Bu çerçevede temel olarak etnik terör sorununu çözümünde başvurulmuş silahsız yöntemler konusunda her iki ülkede de medyanın aldığı tavırlar arasında benzerlik bulunup bulunmadığı sorusuna cevap aranacaktır. Bu amaçla Türkiye’de Hürriyet, Sabah ve Zaman gazetelerinde Kürt sorununun çözümü kapsamında hükümet tarafından atılan ve “demokratik açılım” çalışmaları ile ilgili olarak çıkan haberler üzerine söylem analizi yapılacaktır. Aynı şekilde İngiltere’de IRA sorununun çözümü konusunda imzalanan Hayırlı Cuma Antlaşması (Good Friday Agreement), sonrasında antlaşmanın kabulü için yapılan referandum

ve diğ er gelişmeler ile ilgili olarak The Guardian, Daily Express gazetelerinde çıkan haberler üzerine söylem analizi yapılacaktır.

Tezin Amacı

Tezin temel amacı, farklı görüşlere sahip olan gazetelerin kendi ideolojilerinin ve yayın politikalarının haber yapma biçimlerine ve olayları algılama ve biçimlerine nasıl yansıdığını incelemektir.

Ayrıca çalışma terör haberleri özelinde yapılmıştır. Böylece toplumda korku, kaos ve endişe meydana getirme çabası içerisinde olan terör olgusuna karşın medyanın tutumu ele alınması amaçlanmıştır.

Bunun yanında etnik terör sorununun çözümü için başlatılan demokratik çözüm hareketlerinin de medyada nasıl yer bulduğu, kamuoyuna nasıl aktarıldığı konusunda da durum tespiti yapılması amaçlanmaktadır.

Çalışmada objektif ve daha sağlıklı sonuçların elde edilmesi amacıyla hem İngiltere, hem de Türkiye'deki gazeteler üzerinde karşılaştırılmalı analiz yapılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, etnik terör sorununun çözümü konusunda önemli mesafeler kat etmiş olan İngiltere örneği ile halen etnik terör sorunu ile mücadele eden ve sorunun çözümünün amacıyla demokratik çalışmalar yapma hazırlığı içerisinde olan Türkiye örneği karşılaştırılacaktır.

Bununla birlikte, özellikle Türkiye'de demokratik açılım sürecinin yeni bir gelişme olduğu göz önüne alındığında, konuyla alakalı yapılan bilimsel çalışmaların yetersiz olduğu değerlendirilmektedir. Bu sebeple mevcut boşluğun doldurulması açısından literatüre katkıda bulunabilmek de tezin önemli amaçları arasında yer almaktadır.

Tezin Önemi

Bu çalışma şimdiye kadar özellikle Türkiye'deki çalışmalar ile karşılaştırıldığında birçok yönüyle farklılık arz etmektedir. Bu farklılıklar da aynı zamanda bu çalışmanın önemini ortaya koyan hususlardır. Daha önce yapılan çalışmalarla bu çalışma arasındaki farklılıklar şunlardır:

Birincisi, yapılan çalışmaların çoğu tek bir terör eyleminin basında yer alması konusuna yoğunlaşmıştır.

İkincisi, yapılan çalışmaların çoğu 11 Eylül 2001 saldırıları ya da 15-20 Kasım 2003 eylemleri konusuna değinmektedir. Ancak 30 yıldan beri Türkiye’de bir sorun olan PKK terör örgütünün eylemlerine yönelik benzer bir araştırmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışma salt bir terör eylemini değil, içeriğinde terör sorununu barındıran bir süreci de ele alması yönüyle diğer çalışmalardan farklılık arz etmektedir.

Ayrıca bu çalışmanın PKK terör örgütünü konu alankitle iletişim araçları üzerinde yapılmış bir söylem analizi çalışması olması da farklılığın diğer bir yönünü teşkil etmektedir.

Üçüncüsü, yapılan çalışmaların çoğu özellikle medyanın haber yapma politikalarının, ideolojilerin ve mülkiyet yapılarının haber sunumlarındaki farklılığına dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Yine yapılan çalışmalarda farklı konular ele alınmıştır. Fakat bu çalışmada ise medyanın haber sunumlarındaki farklılığı konusu etnik terör sorunu özelinde ele alınmıştır. Bu da bu çalışmanın diğer çalışmalardan farklı bir yönünü ortaya koymaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırmada örneklem olarak ele alınan gazetelerin seçiminde ilk olarak tiraj oranı göz önüne alınmıştır. Buna göre, Türkiye’de gazete seçimlerinde tiraj oranı en yüksek olan ilk üç gazete olan Zaman, Posta ve Hürriyet gazetelerinin çalışmaya dahil edilmesi amaçlanmıştır. Ancak ilk üç gazete arasında yer alan Hürriyet ve Posta gazetelerinin aynı yayın grubuna dahil olmasının çalışma neticesinde elde edilecek verileri etkileyebileceği değerlendirilerek tiraj oranı sırlamasında dördüncü sırada yer alan Sabah gazetesi çalışmaya dahil edilmiştir. Bununla birlikte her üç gazetenin çalışmaya dâhil edilmesi farklı kesimlere hitap eden farklı gazeteler üzerinde çalışma yapma imkânını da ortaya çıkarmıştır. Şöyle ki, Zaman gazetesi Türkiye’de daha çok dini değerleri ön planda olan, muhafazakâr demokrat olarak tanımlanabilecek kesim tarafından takip edilmektedir. Hürriyet gazetesi ise Batı değerlerine ve yaşam tarzına daha yakın duran ve aynı zamanda ulusal değerleri ön plana çıkararak bir kesim tarafından takip edilmektedir. Sabah gazetesi ise ağırlıklı olarak merkez sağ görüşe yakın duran, hem Batı dünya görüşüne hem de

muhafazakâr dünya görüşüne aynı mesafede duran kesim tarafından takip edilmektedir.

Türkiye'deki gazete arşivlerine M-Suite PRnet Medya Takip Sistemi vasıtası ile ulaşılmış olup, gazetelerin eski sayılarına ulaşılması konusunda herhangi bir kısıtlılık ile karşılaşılmamıştır. Bu nedenle çalışmaya Zaman, hürriyet ve Sabah gazeteleri dâhil edilmiştir.

İngiltere'deki gazetelerin belirlenmesinde ise yine ilk olarak tiraj oranı göz önüne alınmıştır. Ancak seçilen tüm gazetelerin internet üzerinden arşivlerine ulaşılması mümkün olmamıştır. Bu nedenle örneklemin belirlenmesinde başvurulan kıstaslar göz önüne alınarak arşivlerine ulaşılması mümkün olan gazeteler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu sorun çalışmamızın örnekleminin belirlenmesinde en önemli kısıtlılık olarak karşımıza çıkmıştır. Sonuç olarak, sadece Daily Express ve The Guardian gazetelerinin arşivleri temin edilebilmiştir. Aynı zamanda Daily Mail gazetesine ait arşivin temini de mümkün olmasına rağmen bahse konu gazete ile Daily Express gazetesinin aynı yayın grubuna ait olması nedeniyle Daily Mail gazetesi çalışmaya dâhil edilmemiştir.

The Guardian ve Daily Express gazetelerinin seçilmesi ile aynı zamanda farklı görüşlere sahip olan ve farklı kesimlere hitap edebilen gazetelerin çalışmaya dâhil edilmesi sağlanmıştır. Şöyle ki, The Guardian gazetesi İngiltere'de daha çok liberal görüşleri benimseyen ve hükümet, devlet politikalarına daha mesafeli duran ve sansasyonel haber türlerine yer vermeyen bir yayın politikasına sahiptir. Daily Express gazetesi ise daha çok toplumun orta kesimine hitap eden ve sansasyonel haber tarzına yer veren bir yayın politikasına sahiptir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI VE YÖNTEM

1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.1 Terörizmin Kavramsal Tanımı

Terörizm üzerinde tartışılması ve kavramsal olarak tanımlanması zor bir kavramdır (Lagueur, 2001: 15). Ama aynı zamanda üzerinde en fazla tartışılan, ancak bir o kadar da az anlaşılan bir kavramdır. Bu sebeple terörizmin birçok tanımı yapılmış ve bu tanımlar terörizmin farklı yönlerini vurgulamıştır (Lagueur, 2001: 16). Diğer taraftan terörizmin, evrensel bir sorun olduğu dikkate alınır, bu kavramların üzerinde uzlaşmış bir tanımının yapılamamış olmasını ciddi bir eksiklik olarak ifade etmek gerekir.

Bunun yanında kavramsal sorun her ne kadar sadece akademik açıdan bir sorun teşkil ediyor görünse de bir kişinin “*terörist*” mi, “*özgürlük savaşçısı*” mı olduğunu net olarak ifade edilememesi terörizmle mücadele ve hukuksal çerçeve açısından da bir sorun olarak görünmektedir (Ganor, 1998: 33).

Bu çerçevede yapılan bazı terörizm tanımları şu şekildedir:

Lagueur, terörizmin korku ve dehşet yayması, baskı kurması yönünü göz önüne alındığında çok eskilere dayandırılabilirliğini, ancak kullandığı stratejiler bakımından modern çağın bir ürünü olduğunu ifade eder (akt. Bal, 2006: 11).

Bal (2006: 8) ise, terörü “... silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyuruma”, terörizmi ise “... bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımı” olarak tanımlar. Bal’a (2006: 7) göre terör ile terörizm genellikle karıştırılmaktadır. Ancak terör stratejik eylem, terörizm ise stratejik söylemdir.

Hobsbawm (2008: 26) ise terörizmin sınırsız şiddete yol veren tehlikeli bir etken olduğunu, aynı zamanda hem uluslararası hem de ülke içi çatışmalarda son yüzyılda egemen olan insanlığın bir zafere ulaşmak ya da bir yenilgiden kurtulmak için he türlü araca başvurulmasının meşru olarak algılandığı ve bu meşruiyeti ortaya koyacak derecede kendi davasını haklı gösteren bir olgu olarak tanımlamaktadır.

Jenkins (1998: 28) de terörizmi “bazı siyasal ve sosyal değişiklikler meydana getirmek için bir korku veya dehşet atmosferi yaratmayı tasarlamış şiddet veya şiddet tendidi” olarak tanımlar.

Johnson (akt. Hazır, 2001: 45) ise “bütün siyasal faaliyetler üzerinde kasıtlı ve soğukkanlı bir şekilde şiddetin yüceltilmesi” olarak tanımlamıştır.

Kökdemir (2003: 13), terörizmi herhangi bir siyasi motivasyon içeren, gizli olarak, herhangi bir ülkenin meşru güçleri dışındaki güçlerce planlanan, yürütülen ve eyleme dönüştürülen, sivil hedefleri ve/veya barış durumunda askerleri hedef alan şiddet hareketleri olarak tanımlamıştır.

Dönmezer (1997: 12) ise terörizmi “...şiddetin, sosyal, ulusal, ırkı, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma, savaş tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması” olarak tanımlamaktadır.

Ergil (1980: 26) de terörizmi, “adam kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır.” şeklinde ifade etmiştir.

Kısacası terörizm tanımının belirsizliği herkes tarafından net bir şekilde dile getirilse de, yine aynı çaba ile terörizmin tanımının yapıldığı ya da yapılması gerektiği de ortadadır. Birbirinden farklı birçok tanım yapılmış olsa bile yukarıda da ifade edildiği gibi bu tanımların ortak noktalarının bulunduğu hususlar dikkat çekmektedir.

1.1.2 Medyanın Kavramsal Tanımı

Medya kavramı da aynı terör gibi üzerinde tam olarak fikir birliği sağlanamayan bir kavramdır. Medya kavramı ile ifade edilenin tam olarak ne olduğu, kapsamı ve sınırlarının nerelerde sona erdiği net olarak belirli değildir. Medya kavramı kullanılırken “televizyon medyası” da denilmekte, bunun yanında; yazılı basın, radyo, televizyon ve interneti kastetmek için de yine “medya” kavramı kullanılmaktadır (Kocadaş, 2002: 17). Bu çalışmada da medya kavramı kullanılmış olup, medya ile basın-yayın organları, internet, radyo ve televizyonu da içeren geniş bir alan kastedilmektedir.

Bununla beraber “medya” kavramı yerine “kitle iletişim araçları” kavramının kullanılması da önerilmektedir (Kocadaş, 2002: 19).

Bunun yanında medya günümüzde eskisinden olduğundan çok daha fazla etkinliğe sahiptir. Mesela Hall (akt. Duruoğlu, 2003: 41) tarafından verilen örneğe göre, medya siyasal alanda önceden belirlenmiş gündemlerin inşasına yardım etmekte, üretken ekonomik ilişkileri dolaylılamakta, modern endüstriyel sistemler içinde maddi bir güç haline gelmekte, teknolojik alanı tanımlamakta, kültürel alana hükmetmektedirler. Yani içinde işledikleri toplumsal alanda ilişkilerin inşasına yardım etmektedirler ve onların işleyişinin içindedirler. Hall'a göre (akt. Duruoğlu, 2003: 41) modern iletişim araçları, asla toplumsal yapılar ve pratikler alanı dışında kavramsallaştırılamazlar, çünkü bu alanın bir parçası haline gelmişlerdir.

Diğer taraftan iletişim, alıcı ile gönderici arasında gerçekleşen bir ilişkidir. Bu ilişkiler bir karşılıklılık esasına dayalı olduğu için, konuya toplumsal bir etkileşim olarak da bakılabilir. Bu yüzden, medyanın etkileri incelenirken hem göndericinin hem de alıcının özellikleri dikkate alınmak zorundadır (Arslan, 2004: 23).

Kitle iletişimi ise, uygarlığımızın oldukça yeni bir olgusudur (Kocadaş, 2002: 20). Modern iletişimi, yazılı basının gelişmesi ve okumanın bireyselleşmesi ile başlatmak mümkündür. Okumanın bireyselleşmesi, ilginç bir biçimde bilgi, haber ve kültürün üretim ve dağıtımının birliktelik gerektiren (kolektif) bir çabayla gerçekleşmesinin de başlangıcı olmaktadır. Kocadaş'a (2002: 21) göre, kitle iletişimi olgusuna kavuşmak için belirli ön koşulların oluşmuş olması da gerekmektedir. Bu koşulların birincisi, yazılı mesajları geniş kitlelere sunabilmek için basım tekniklerinin ortaya çıkmış olması gerekmektedir. İkincisi ise, kitlesel olarak üretilen basılı iletişim metinlerini tüketecek bir kitlenin bulunması zorunluluğudur. Böylece, yazılı iletişimin gelişmesiyle bir ölçüde kitlelere ulaşabilmek kolaylaşmıştır. Gelişen teknoloji, yeni iletişim araçlarının (radyo, televizyon, bilgisayar ağları ve dolayısıyla internet vb.) kullanılmasını olanaklı kılmıştır. Bu iletişim araçları geniş kitlelere ulaşmış ve buna bağlı olarak kullanım alanları genişlemiştir (Kocadaş, 2002: 22).

Bununla birlikte, medya bireylerin siyasi tutum ve davranışlarını, özellikle de oy verirken siyasi tercihlerini çok ciddi boyutlarda etkileyebilecek bir güce sahip olduğu kabul edilir (Yavuz, 2006: 98; Aslan 2005: 7). Bu konuda Rivers (1982: 56), Amerikan medyasını "ikinci hükümet" (second government) olarak nitelendirmektedir. Haber medyası, yalnızca bireylerin siyasi yönelimlerini

etkilemekle kalmaz aynı zamanda, siyasi karar verme mekanizması, siyasi liderler ve hükümet üzerinde de çok etkin bir baskı gücü oluşturur. Rivers'ın (1982: 54) da vurguladığı gibi, hükümet politikaları şekillendirilirken, diğer bazı toplumsal güçler gibi medya da, yönlendirici ve şekillendirici bir güç olarak önemli roller oynar. Ülkemizde 1980'li ve 1990'lı yıllarda yaşanan siyasi ve toplumsal olaylar hatırlandığında bu konu çok daha anlaşılır bir hal alacaktır.

Medyanın toplum üzerindeki etkisine odaklanan bu kavramsal çerçeve medya toplum ilişkisini ele alınacağı kuramsal çerçeve bölümünde daha ayrıntılı ele alınacaktır.

1.2 KURAMSAL ÇERÇEVE

1.2.1 Medya ve Toplum

Medyanın kavramsal çerçevesi üzerinde yapılan tartışmalar dahi medyanın toplumla olan ilişkisine dayandırılmaktadır. Arslan (2004: 19) tarafından yukarıda tanımlanan medyanın alıcı ile gönderici arasındaki ilişkisindeki alıcı kısmını toplum oluşturmaktadır. Bu bağlamda medya ve toplum konusunda ağırlıklı olarak medyanın toplum üzerindeki etkisi tartışılmaktadır.

Medya, toplumun yapısını, kurulu düzenini ve bireyler arasında cereyan eden toplumsal ilişkileri yeniden yaratma, yeniden şekillendirme, yeniden üretme ve yorumlama gücüne ve yeteneğine sahip olduğu yönünde genel bir fikir birliği mevcuttur (Arslan, 2003: 41; Hazır, 2001: 24; Okur, 2010: 87; Perl, 1997: 11). Ancak bu etkinliğin nedenleri, boyutları ve gelişimi hakkında farklı görüşler ileri sürülmektedir.

1.2.1.1 Medyanın Toplum Üzerindeki Etkilerinin Nedenleri

Medyanın toplum üzerindeki bu etkinliğin temel kaynaklarının ne olduğu sorusuna ise araştırmacılar tarafından cevap olarak bazı temel bulgular ortaya konmuştur.

Arslan (2003: 40) tarafından derlenen bu bulgulara göre kitle iletişimi alanında ileri derecede gelişmiş teknolojilerin kullanılması medyaya, çok geniş dinleyici ve izleyici kitlelerine ulaşma olanağı ve fırsatı tanımıştır. Aynı zamanda

teknolojinin de günden güne hızlı gelişimiyle toplumun teknolojik imkânlarla ve dolayısıyla medyaya ulaşabilirliği de artmaktadır.

Diğer taraftan, hızlı kentleşme ve sanayileşmeye paralel olarak dengesiz yapıda, anomik ve yabancılaşmış bir toplum türü ortaya çıkmıştır. Kendine ve toplumuna yabancılaşmış, kaypak, boşluk-anlamsızlık-değersizlik duyguları içinde, bunlarla ilişkili olarak da protest eğilimlere sahip bireylerden oluşmuş bu toplumlar, doğaları gereği kolay yönlendirilebilir (manipülasyona açık) bir konuma gelmişlerdir (Arslan, 2003: 45).

Bahsedilen anomik ve yabancılaşmış toplum türünün bir parçası olan kent insanı, kitle iletişim araçları karşısında göreceli de olsa savunmasız, çaresiz ve onlardan kolay etkilenir hale gelmiştir. Oysa kırsal alanlarda yaşayan insanların hayatı, şehir insanına oranla daha oturmuş, kararlı ve dengeli bir görünüm arz etmektedir. Hâlbuki şehir insanı da hızlı şehirleşme ve sanayileşme girdabına kapılmadan önce kararlı ve dengeli bir toplumsal ilişkiler ağına dayalı bir yaşantısı vardı. Yaşanan hızlı değişimler, bu insanların yaşamlarından böylesi varlıkları alıp götürmüştür (Arslan, 2003: 39).

Bunun bir göstergesi olarak, Birinci Dünya Savaşı yıllarında dünyada yaşananlar medyanın gücünü çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu dönemde kitle iletişim araçları, geniş halk kitlelerinin beyinlerinin yıkanmasında ve Avrupa'da faşizmin doğup gelişmesinde büyük rol oynamıştır. (Arslan, 2003: 43)

Buna ek olarak, medyanın toplum üzerindeki etkisinin hangi oranlarda olduğu bireylerin yapısına göre değiştiği görülmüştür (Barrett ve Braham, 1995: 21). Barrett ve Braham'a (1995: 20) göre, özellikle de medyanın etkisinin derecesi ile bireylerin toplumsal statüleri arasında doğrudan ve ters bir ilişki vardır. Buna göre, yüksek toplumsal statüye sahip olan bireyler, medyadan daha az oranda etkilenirken, düşük sosyal-ekonomik düzeydeki bireyler daha yüksek derecede etkilenmektedirler.

1.2.1.2 Medya ve Toplum İlişkisine Çoğulcu Geleneksel Yaklaşımlar

Medyanın toplum üzerinde etkin olmasının yanı sıra medya ve toplum ilişkisinin de ne şekilde geliştiği sorgulanmaktadır. Bu çerçevede medya ve toplum ilişkisine ele alan iki ayrı görüş mevcuttur. Bu görüşler liberal çoğulcu yaklaşım ve geleneksel yaklaşımdır.

Medya ve toplum ilişkisini açıklayan liberal çoğulcu yaklaşımının kaynağının Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yürütülen çalışmalar olduğu kabul edilmektedir (Slack ve Allor, 1997: 36).

Bu yaklaşıma göre, toplumu oluşturan bireyler, çıkarlarını gerçekleştirmek için ussal (rasyonel) bir biçimde davranırlar. Kendi çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla bilgi ararlar ve bunları seçerek kendi yararlarına kullanırlar. Çoğulcu liberal yaklaşımın siyasal sistem içinde medyayı konumlandırması da bu görüşlere dayanmaktadır (Gökgücü, 2007: 56).

İnal'a (1994: 22) göre ise, semboller, işaretler, sayılar, sözcükler ve resimlerden ya da bunların bileşkesinden oluşan iletiler yalnızca mesaj taşımazlar. Aynı zamanda insanların dünyasını yeniden şekillendirip yorumlar, ona yeni boyutlar kazandırır. Medyanın bu şekillendirme ve değiştirme etkisi bireyler ve genel anlamda toplum boyutuyla da sınırlı kalmamaktadır. Toplumsal ve siyasi yapı içinde etkin bir konuma sahip olan siyasi liderlerin ve meşru hükümetin politikalarını da kapsayacak boyutlara ulaşabilmektedir (Rivers, 1982: 15).

Bu konuda Amerikalı sosyal bilimci Rivers'ın (1982: 69) saptamaları ve medyaya yönelik olarak "ikinci ya da öteki hükümet" şeklindeki betimlemeleri oldukça dikkat çekicidir. Bu çerçevede Rivers'ın Amerika Birleşik Devletleri'ndeki medya algısı hakkındaki ifadeleri şu şekildedir:

"Amerika'da (yalnızca bir tane değil) ikinci bir hükümet daha vardır. Bu hükümet (öylesi bir güce sahiptir ki), hem birincisini dengeleyip denetleme, hem de birincisi ile halk arasındaki ilişkileri kontrol etme gücü ve yetisine sahiptir. Birincisi, herkesin bildiği resmi, siyasi hükümettir. 'Öteki hükümet' olarak adlandırabileceğimiz ikinci hükümet ise ulusal haber kanallarını elinde bulunduran medyadır." (Rivers, 1982: 20)

Rivers (1982: 32), buna ek olarak, kuvvetler ayrılığı ilkesinin kabul edildiği demokratik ülkelerde yasama, yürütme ve yargının yanında ek olarak medyanın "dördüncü kuvvet" olarak kabul edilmekte olması medyanın toplum üzerindeki etkisini de vurgulamaktadır.

Ayrıca Rubin (1981: 72) de yaptığı çalışmada, Amerika'da medya elitleri ve kurumları ile politika-siyasi partiler ile başkanlık arasındaki karşılıklı temeline dayanan ilişkiyi incelemiştir. Rubin'e göre, Amerika'da politikada başarılı

olabilmenin en temel yolu, halkın çoğunluğunun oy desteğini alabilmekten geçmektedir. Bu ise, ancak ve ancak etkin bir medya desteği ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri Başkanlığı, kamuoyu oluşturabilmek için medya ile etkileşim içinde olagelmıştır. Özellikle de, haberlerin şekil ve içeriğini belirlemede oldukça etkin olmuştur. Bu yüzden Rubin, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Theodore Roosevelt'i ilk modern "medya başkanı" olarak nitelendirmektedir. (Rubin, 1981: 75)

Ayrıca Rubin, Amerikan toplumunda, medya ile siyasi sistem arasındaki karşılıklı etkileşim sürecinin şekli ve niteliğinde meydana gelen değişimleri de inceler ve şu sonuca varır:

"Siyaset ve medya kurumlarının yapı ve işleyişinde meydana gelen değişimler, her iki kurumu da karşılıklı olarak yakından etkilemektedir. Bu değişimler, yalnızca iki kurumun kendi iç dinamiklerini değil, aynı zamanda da bu kurumların birbirleriyle olan ilişkilerin şekil ve niteliğini de yansıtmaktadır. Konu medya açısından ele alındığında, kitle iletişimi alanında yaşanan gelişmeler ve kitle iletişim araçlarında kaydedilen teknolojik ilerlemeler, Amerikan siyaset hayatının yalnızca doğası ve içeriğini değiştirmekle kalmayıp, aynı şekilde onun yapı ve işleyişinde de önemli değişimler meydana getirmiştir." (Rubin, 1981: 2).

Ayrıca bu yaklaşıma göre medyanın böyle bir güce sahip olması aynı zamanda medyaya sorumluluklar da yüklemektedir. Buna göre medya, yüz yüze iletişim kuramayacak denli büyük bir yurttaşlar topluluğunun hayali olarak bir araya gelerek kamuoyuna dönüşmesinde aracılık edecek kamusal alanın oluşturulmakla görevlidir (Gökgücü, 2003: 55).

1.2.1.3 Medya ve Toplum İlişkisine Eleştirel Yaklaşımlar

Liberal çoğulcu yaklaşımı benimseyen araştırmacıların çalışmaları geleneksel yaklaşımı benimseyen ve medya, haber ve haber üretimi konularına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir.

Geleneksel yaklaşımı benimseyen araştırmacılar medyanın toplumda bağımsız bir güç olabileceği, medyanın demokratik yapının korunabilmesi için kamuoyunu bilgilendirme görevini üstlendiği ve medyanın profesyonel bir uzmanlık alanı olabileceği görüşünü sorgularlar (Özkaya, 2002: 17). Bu görüşe göre medya dördüncü kuvvet olamaz. Bunun yerine medya var olan egemen ideolojik söylemlere

özellikle zamansal sınırlılıklar yüzünden düzenli olarak yer vererek inanılırlıklarını kendi söylemleri içinde tekrar kurarlar (İnal, 1994: 28).

Çoğu ampirik nitelikli olan, bu araştırmaların bulgularına göre medyanın, durum belirlemede ve gerçekliği şekillendirmede çok etkin bir role ve güce sahip olduğu kabul edilmektedir (İnal, 1994: 78; Özkaya, 2002: 36). Bu etkiler ise daha çok, medyanın mülkiyetini ya da kontrolünü elinde bulunduran kişi ya da kesimlerin ihtiyaçları, ilgileri, istek ve beklentileri doğrultusunda gerçekleşmektedir (Kaya, 1999). Medyanın, olayları ve gerçekleri az ya da çok, kendi bakış açıları doğrultusunda çarpıttığı kabul edilmektedir (Arslan, 2004: 38). Hatta kimi zaman belirlenmiş konulara dikkat çekip amaçlanan doğrultuda tepkiler yaratabilmek amacıyla, kimi zaman da reyting düşüncesiyle gerçek dışı olaylar üzerine haber yapmaktadırlar. Kısacası, medyanın gerçekleri istismar etmek ve olayları olduğundan farklı gösterip çarpıtmak gücüne, en azından potansiyel olarak sahip olduğu kabul edilmektedir. (Arslan, 2004: 50).

Diğer taraftan Barret ve Braham (1995: 20) ise medyanın toplum üzerindeki etkisini iki farklı görüş olarak sınıflandırmaktadır.

Birincisi medya “edilgen bir iletici” (passive transmitters)’dir. Diğer bir ifadeyle iletilerin yayılmasında pasif bir konumdadır.

İkincisi medya iletişim olayında “etkin bir katılımcı” (active interveners)’dir. Mesajların şekillendirilmesinde aktif roller oynar.

Birinci görüşün takipçilerine göre medya, gerçekleri olduğu haliyle yansıtan bir ayna gibidir. Objektiflik ve yansızlık, medyanın profesyonellik ideolojisinin temel ilkelerini oluşturur. Bu düşünürlere göre medya, mevcut durumu nesnel ve tarafsız bir şekilde ortaya koyar. Bunu da büyük ölçüde, her türlü ön yargıdan ve baskıdan uzak şekilde gerçekleştirir (Barrett ve Braham, 1995: 41).

Medyanın etkin bir katılımcı olduğunu ifade eden eleştirel Marksist yaklaşım ise medya konusunu çok daha farklı bir perspektiften ele almaktadır. Çoğulcu (plüralist) düşünürlerin görüşlerinin karşıtı bir yaklaşımla, medyanın nesnel gerçekliği çarpıtıp tahrif ettiğini belirtirler. Marksist geleneğin takipçisi düşünürlere göre medyanın, ön yargıdan ve baskıdan kurtulması olanaksızdır. Çünkü toplumdaki bir takım güç odakları ki bunlar “elitler” olarak da adlandırılabilir, birçok toplumsal konuda olduğu gibi medya üzerinde de etkin bir güce sahiptirler (Arslan, 2003: 2).

Kuşkusuz bu fikirler medyanın toplumu bilgilendirmesinden de öte yönlendirmesine yönelik yapılan eleştirel yaklaşımları kapsamaktadır. Ancak tüm bunlarla birlikte kabul edilen bir gerçek de küreselleşen dünyamızda iletişim imkânlarının artması ile birlikte bireylerin olaylar hakkındaki bilgilere daha rahat ulaşabildiği, bilginin artık tüm dünya üzerinde anlık hızla dolaşarak hemen hemen herkes tarafından elde edilebildiği bir yapı haline gelmiştir.

1.2.1.4 Merkez Medya Kavramı ve Resmi Görüşün Aktarılması

Medyanın haber verme, tarafsız olma gibi temel ilkelerinin resmi ideoloji ile çakışma durumları var mıdır? Eğer varsa medyanın bu konuda tutumu nasıl olmalıdır? Resmi ideoloji medya araçları üzerinde hâkimiyet kurar mı, kurmalı mıdır? Konuyla ilgili daha birçok sorulacak olan soru medyanın merkez medya olarak tanımlanması ve medyanın resmi görüşleri yansıtması ile ilgili tartışmaların temellerini teşkil eder.

Resmi ideolojinin temsil kurumunun devlet, yani siyaset olması nedeniyle medyanın resmi ideoloji ile ilişkisi medya siyaset ilişkisi nezdinde ele alınmıştır. Altuğ ve Er'e (2002: 4) göre de medyanın devlet tekelinden ayrılarak liberal sistem gereği özel sermayenin etki alanına girmesi, medya siyaset ilişkisinin bu derece gündemde kalmasına neden olmaktadır.

Kaya'ya (1999: 3) göre de, dünyada Yeni Sağ'ın hegemonya süreci (Yeni Dünya Düzeni) içinde temel politika yöntemleri olan özelleştirmeler, deregülasyon ve artan tekelleşme medya alanında da en ileri düzeyde uygulama bulmuştur. Dünya iletişim ortamının -dolayısıyla iletişim sistemlerinin- neredeyse bütün görüntüsü değişmiştir. Devamında Kaya (1999: 4), mevcut durumda basın (medya) kuruluşlarının işleyişinin salt piyasa koşullarına bırakılıp, bırakılmayacağı öteden beri, liberal görüş çerçevesinde dahi, önemli bir tartışma ve demokrasi mücadelesinin temel bir konusu olduğuna vurgu yapmıştır.

İnal da (1996: 27), eleştirel medya çalışmalarının, liberal yaklaşımların öngördüğünün aksine, medyanın kamuoyunu doğru, çok boyutlu, yansız, dengeli, hızlı ve yeterli bir biçimde bilgilendirmek yerine iktisadi, siyasi ve ideolojik olarak güçlülerin iktidarlarını pekiştirici bir biçimde haber aktarımı gerçekleştirdiğini ortaya belirmektedir.

Buradan da anlaşılacağı üzere medyanın siyaset, daha genel manada resmi görüş ile olan ilişkisi sermayenin medya üzerinde tahakküm kurma endişesi ve yine medyanın resmi görüş karşısında tarafsızlık ve kamuoyunu bilgilendirme ilkelerini zaafa düşürüp düşürmeyeceği etkili olmaktadır. İnal da, endişe olarak tabir edilen bu durumu şu şekilde izah etmektedir:

“Yaygın program türlerinin ve medya anlatılarının hepsi bize şu hakikati gösteriyor; medyada yer alan metinlerde ve anlatıların hepsinde siyasete ilişkin çok fazla şey var (Aktaran: Altuğ ve Er, 2002: 4).”

Bu tartışmalarda medya için kullanılan kavram da merkeze, yani resmi görüşe yakın durması nedeniyle merkez medya ya da merkeze yakın medyadır (Barlas, 2010: 1; Karakaş, 2008: 1).

Ancak medyanın bulunduğu kabul edilen bu merkezi pozisyonu olumlayan görüşler de mevcuttur. Buna göre Barlas (2010: 1) merkez medyayı “kitle gazeteleri” olarak, kitle gazetelerini ise partiler üstü konumda bulunan, okurdan icazet almayan, her görüşü yansıtan gazeteler olarak nitelendirmektedir. Anlaşılacağı üzere Barlas’a göre gazetelerin merkezi olması tarafsız olmasını sağlayan, her görüşe açık pozisyonda tutan önemli bir unsurdur.

Karakaş (2008: 1) ise, yine Barlas gibi, merkeze yakın medyayı olumlayan görüşlere sahiptir. Ancak kendisinin vurguladığı nokta daha farklıdır. Karakaş, merkez medyayı tanımlarken gelişmiş ülkelerin hukuk normlarını belirleyici unsurlar olarak ele almaktadır. Bahsedilen hukuk normlarına benimsemiş olan medyayı da merkez medya olarak tarif etmektedir. Bu merkez kavramların da Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2'nci maddesinde yer aldığını belirtmektedir:

"Demokrasi, laiklik, hukuk devleti kavramları merkez medya tarafından birbirleri arasında bir hiyerarşi tanımlanmadan savunulmak zorundadır. Bu zorunluluk, yorum özgürlüğü ilkesine rağmen merkez medya organlarının köşe yazarlarının da bir mecburiyettir (Karakaş, 2008: 1)."

Sonuç olarak bakıldığında, merkez medya üzerinde yürütülen tartışmaların medyaya yönelik çoğulcu geleneksel yaklaşım ile özellikle Marksist yaklaşım olmak üzere eleştirel yaklaşım arasındaki görüş ayrılıkları çerçevesinde geliştiği görülmektedir. Merkeze yakın medyayı eleştirenlerin başta mülkiyet yapısından kaynaklı olmak üzere medyanın tarafsızlığı ve toplumu bilgilendirme ilkelerinin

zaafa uğrayacağı kaygısı taşıyarak hareket ettikleri görülmektedir. Kaya (2012: 3) da, "Türkiye'de 1980 Sonrası Medyanın Gelişimi ve İdeoloji Gereksinimi" başlıklı makalesinde Türkiye özelinde konuyla ilgili örneklendirmeler yapmıştır. Ancak aynı şekilde merkeze yakın medyayı olumlayan görüşlerin de merkez kavramı ile kamuoyun ve evrensel ilkeleri ele alarak medyanın her zaman bu ilkelerin çerçevesinde hareket etmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır.

1.2.1.5 Haber Gündemi Nasıl Oluşturulur?

İnsanlar medyayı takip ederek neler olup bittiğinin yanı sıra medyanın haberleri sunum biçimleri ile konuların ya da sorunların ne kadar önem taşıdıklarını da öğrenmektedirler. Hangi konuların gündemin üst sıralarında olduğunu ve bunların önem derecelerini yine medya söylemektedir (Yüksel, 2001: 23).

Bir haberin nasıl oluştuğu ya da bir haberin diğerine göre nasıl ve neden önemli olduğu sorusuna cevap arayan yaklaşım ise gündem belirleme yaklaşımıdır. Gündem belirleme yaklaşımı medyanın haberleri sunuş yoluyla halkın düşündüğü ve konuştuğu konuları belirlediğini ileri sürmektedir. Böylece oluşan kamu gündeminin de siyasal gündemi etkileyerek bir zincirleme etkinin kurulduğunu açıklama amacını güder (Yüksel, 2001: 25).

Bununla birlikte son dönemlerde gerçekleştirilen ikinci dönem gündem belirleme çalışmaları ise bundan daha fazlasını iddia etmektedir. Bu görüşe medya insanlara ne hakkında düşüneceklerinin yanı sıra, bu konu üzerine ne düşüneceklerini de söylediği noktasına vurgu yapar (Yüksel, 2001: 21).

Bu konuda dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta gündem belirleme ile kamuoyu oluşturmanın birbirine karıştırılmasıdır (Yüksel, 2001: 31). Kamuoyu oluşturma; bir konu hakkında oluşan bireysel fikirlerden hareketle iletişim yoluyla, karar vermeye dek uzanan sürece işaret eder (Yüksel, 2001: 31). Kamuoyunun sadece medyanın değil aile, kültür, ekonomik durum, siyasal düşünce, bireysel ve toplumsal psikolojik durumların da etkilediği kabul edilir (Yüksel, 2001: 3). Ancak gündem belirleme, medya üzerinde odaklanarak, medyanın kamuoyu üzerindeki yukarıda da sözü edilen geleneksel çerçevedeki etkisini araştırır (Yüksel, 2001: 7).

Gündeme belirleme yaklaşımının temel tezini oluşturan ilk görüş Cohen tarafından dile getirilmiştir. Cohen (1963: 9), medyanın ne düşüneceğimizi

söylemede çok başarılı olmasa bile ne hakkında düşüneceğimiz konusunda oldukça başarılı olduğunu iddia etmektedir.

Gündem belirleme yaklaşımını ismini ortaya çıkaran Donald Shaw ve Maxwell Combs (1977: 4) da medyanın gündem belirleme işlevini "bireylerin düşüncelerini biçimlendirmek için onların algısal yapısını etkileme yeteneği" şeklinde tanımlamaktadırlar.

Dearing ve Rogers (1988: 560) ise gündem belirleme yaklaşımını "medyanın bir süreç aracılığı ile farklı konuların görece önemliliğini bildirmesi ve kamuoyunu etkilemesi" şeklinde tanımlamaktadır.

Windhal ise gündem belirleme yaklaşımını meslektaşlarına göre daha geniş bir perspektifte tanımlamaktadır (akt. Yüksel, 2001: 8). Windhal'e göre gündem belirleme yaklaşımı demokrasilerde bazı konulardaki bilgilerin niçin ve neden halkta bulunurken neden diğerlerinin bulunmamasını açıklamaktadır. Gündem belirleme yaklaşımı kamuoyunu nasıl şekillendirildiğini ve niçin bazı konuların siyasi hareketler aracılığı ile söylevleşirken, diğerlerinin söylevleşmediğini anlamaya çalışmaktadır. Bu yüzden gündem belirleme çalışmaları sosyal değişim ve sosyal istikrar çalışmaları olarak nitelenmektedir (akt. Yüksel, 2001: 24).

Bununla birlikte bir mesajın medyadan bireysel izleyici ya da dinleyicilere geçişi esnasında bu mesaja müdahale edenler eşik bekçisi olarak anılmaktadır (Yüksel, 2001: 29). Eşik bekçisinin ana işlevi bireyin aldığı mesajları süzgeçlemek; belli mesajların geçmesine izin verirken, diğerlerini engellemektedir (Yüksel, 2001: 29). Mesela gazeteler önemli gördükleri haberleri birinci sayfadan büyük puntolarla vererek ön palan çıkarmakta, önemsiz gördükleri ya da halka aktarılmasını istemedikleri haberleri ya iç sayfalarda vererek ya da hiç görmeyerek geçebilmektedirler. Diğer bir ifadeyle medya konular arasında bir sıralama yaparak bunları belirli bir gündemle sunmakta ya da hiç sunmamaktadırlar. İşte gündem belirleme yaklaşımı da kitle iletişim araçlarının bir konuya verdiği önemle, izleyenlerin aynı konuya verdikleri önem arasında bir paralellik olduğunu temel tez olarak kabul etmektedir (Yüksel, 2001: 169).

1.2.2 Medyanın Toplumsal Sorunları Ele Alışının Etkileri

Medyanın kamuoyunu etkileme gücü göz önüne alındığında, medya tarafından toplumsal sorunların ne şekilde ele alınacağını da gündeme getirmektedir. Diğer bir ifadeyle günümüzde bir sorunun gerçekten toplumsal bir sorun olarak tanımlanabilmesi, o sorunun medya tarafından gündeme taşınması sayesinde mümkün olabilmektedir. Bazen toplumsal açıdan büyük önem arz eden bazı gelişmeler medya tarafından gündeme getirilmiyorsa, gereken ilgi ve önemle karşılaşmayabilir ve hatta toplumun çoğu kesimi tarafından haberdar dahi olunamayabilir.

Konuyla ilgili olarak medyanın birbirinden farklı toplumsal sorunları ve toplumun ilgisini çeken konuları nasıl ele aldığı hakkında araştırmalar yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalar medyanın toplumsal sorunları sadece gündeme taşımakla ve kamuoyunu bilgilendirmekle kalmadığını göstermektedir. Bu araştırmalarla medyanın, aynı zamanda toplumun davranış biçimlerini yönlendirme, yeni bir hayat tarzı sunma gibi farklı işlevler üstlendiği de iddia edilmektedir.

İlk olarak, Birsen (2005: 45) tarafından Eskişehir ili özelinde yapılan “Çok Seçenekli Medya Ortamında Kitle İletişim Araçlarının Tüketim ve Seçim Biçimi” başlıklı araştırmaya göre, bilişsel gereksinimlerin giderilmesinde tercih edilen kitle iletişim araçları arasında gazete ikinci sırada yer almaktadır. Bu nedenle gazetelerin toplumsal sorunları ele alma konusunda etkin bir role sahip olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan, medyanın etkin bir role sahip olması aynı zamanda toplum davranışları ile medyanın sunumları arasında bir ilişkinin olup olmadığının sorgulanmasına yol açmıştır. Palabıyıköğlü (1998: 22) tarafından yapılan “Medyada İntihar Davranışının Sunumu” başlıklı araştırmada intihar oranlarının medyada sunumu ile ilgisi araştırılmıştır. Bu araştırmaya göre intihar oranlarının, intihar haberlerinin medyada sunumu ile doğru orantıya sahip olduğu gözlenmiştir. Ayrıca araştırma içerisinde her ne kadar doğrudan bir bağlantı olmasa da medyanın toplum üzerindeki etkisi göz önüne alındığında bu durumun dikkat çekici olduğuna değinilmiştir (Palabıyıköğlü, 1998: 139). Bu çerçevede Martin (akt. Palabıyıköğlü, 1998: 12), medyanın toplum üzerinde iki yönlü etkisi olduğunu kabul eder. Buna göre medya bir yandan olumsuz olguları kamuoyuna aktarırken, diğer taraftan

toplumsal sorunların ortaya konması ile sağlıklı bir toplumsal yapının oluşmasına yardımcı olabilir.

Doğan (2005: 29) tarafından yapılan ve Ankara özelinde kahvaltı alışkanlıkları üzerinde medyanın etkisini ele alan araştırmaya göre de, Batı kaynaklı bir gıda maddesi olan ve daha çok televizyon reklamlarında görülerek tüketilmeye başlanan kahvaltılık gevrekler, farklı tüketim biçimlerinin de kahvaltı kültürüne girmesine neden olmaktadır. Böylece medyada sunulan reklamlar toplumun, özelde beslenme kültürü olmak üzere, yaşayış biçiminde belirlenmesinde dahi etkili olmaktadır. Ayrıca bu ürünleri alanlar, daha çok televizyon reklamlarında, ürünlerin geldikleri ülkelerdeki tüketim şekillerini de görmektedirler.

Ayrıca etnik azınlıkların medyada temsilini Aleviliğin bir kolu kabul edilen Nusayrîler özelinde ele alan Demirbaş (2004: 31), her ne kadar genel bir hüküm verilmesi doğru olmasa da medya tarafından, genellikle, “ulusal ortak çıkarlar” söz konusu edilerek yazılı basının egemen söylemleri yansıttığını iddia etmektedir.

Demirbaş (2004: 117), Alevilerin kimlik ve kökenlerini araştırma döneminin başında oldukları ve kimlik oluşturma arayışlarının basına siyasi düzlemde yansması durumunun karşılıklı birtakım etkileşimler sonucunda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Hall’a (akt. Demirbaş, 2004: 38) göre de, medya kurumsal yapısı ve misyonu gereği ulusal ve kültürel entegrosyanda işlevsel bir role sahiptir. Bu bağlamda bu çalışmanın temel varsayımları doğrulanmakla beraber bunun tek taraflı bir süreç olmadığı da ortaya çıkmıştır. Yani entegrasyon süreci çift taraflı olarak işlemektedir. Medya farklı kimliklerin görünür olma ve kamusal söylem dünyasına dâhil olmak için ulaşma mücadelesi verdikleri bir alandır. Medya açısından ise sözünü ettiğimiz işlevselliği dışındaki amaç pazar piyasasının kurallarının geçerli olduğu rekabet ortamında okunabilmek, izlenebilmek ve benzerlerinin arasından sıyrılabilme için gerekli olan daha ilginç, daha yeni ve daha farklı olanı bulmak ve sergilemektir (Demirbaş, 2004: 45).

Bununla birlikte medyanın toplumsal sorunları ele almasında sahip olduğu mülkiyet yapısına odaklanan çalışmalar da mevcuttur. Erol (2004: 8), gazetelerin hafta sonu ekleri üzerine yaptığı “Tekelleşen Türk Medyasında Yasalın Basın Ekleriyle Sunulan Yaşam Tarzları” başlıklı çalışmasında Türkiye’de gazetelerin sahip olduğu mülkiyet yapısının aynı zamanda son yüzyıllık dönem içerisinde

“modernleşme”yi de gerçekleştiren yapı ile aynı olduğunu iddia eder. Bu çerçevede gazetelerin hafta sonu eklerinde sunulan eklerinin medyanın son yüzyıllık süreçte yaşanan ve kapitalizmin küreselleşmesi sürecinin ortaya koyduğu medyanın tekelleşmesi ile kamuoyuna seçkin, lüks yaşam tarzının aşılarmaya çalışıldığı iddia edilmektedir (Erol, 2004: 9). Buna göre araştırmada ele alınan hafta sonu ekleriyle insanlara mutlu olmanın tek yolunun lüks yaşam tarzından geçtiği aktarılmaktadır (Erol, 2004: 11).

Benzer bir şekilde Kırçıl (2009: 18), “Türkiye’de Medya, Suç ve Ahlaki Panik İlişkisi” başlıklı çalışmasında Türk medyasının bağlı olduğu holdinge ve/veya gruba, görüşe göre genç suçluluğuna yaklaştığını iddia eder. Örneğin kimileri genç suçluluğunu dini eğitimin yetersizliğine bağlarken, kimileri de geri bırakılmışlığa ya da işsizliğe, kimileri ise günümüz gençlerinin iflah olmaz doğasına bağlayabilmektedir (Kırçıl, 2009: 20).

Kırçıl’a (2009: 172) göre, medya çıkan sorunu fotoğraflarla ve görüntülerle o kadar çok verir ki, okur bunu öğrenir. Ama önemli olan medyanın bu toplumsal soruna bir de çözüm bulması gerektiğidir. Yani medyanın uyarıları ve tespitleriyle yetkililer ve halk uyarılmaktadır. Ama önemli olan medyanın yaşanan korkuyu ve endişeyi yasal düzenlemelere çeviren, buna ortam hazırlayan bir misyonu üstlenmesidir. Polisin, mahkemelerin, psikologların, doktorların ve kamuoyunun tepkisini yansıtan medya böyle bir misyon üstlenmezse bu sapkın davranışlar ortadan kalkacağı yerde, başkaları için izlenecek örnek davranışlar, rol modelleri oluşur. Sapkın davranışa meyilli insanlar bu haberlerden etkilenerek bu davranışları uygulama eğilimi gösterebilir (Kırçıl, 2009: 170).

Ekici (2006: 134) tarafından yapılan trafik kazalarının medyada sunumu üzerine yapılan çalışmada bazı sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre; kaza haberlerinin büyük çoğunluğunda trafik güvenliği mesajı, kural ihlali ve yol trafik sorunlarına yer verilmemektedir. Kazaların haber olarak verilmesi toplumda bu sorunun ciddiyetine dikkat çekilmesi açısından önemlidir. Ancak sadece sayıların iletilmesi toplumsal açıdan faydalı olmayacaktır. Bu haberlerde eğitici, öğretici mesajlara, halkı ve yetkilileri ilgilendiren uyarılara da yer verilmelidir (Ekici, 2006: 129).

Ayrıca kaza haberlerinde çoğunlukla trafik güvenliği mesajı verilmemektedir (Ekici, 2006: 130). İncelenen kaza haberlerinde, Cumhuriyet gazetesinde %85,7 oranında, Hürriyet gazetesinde %82,9 oranında ve Zaman gazetesinde %63,4 oranında mesaj bulunmamaktadır. Zaman gazetesi % 36,6'lık oranla en fazla ve çeşitli mesaj veren gazetedir (Ekici, 2006: 111). Basının halkı eğitmek ve toplumsal sorunlarda kamuoyu oluşturmak gibi toplumsal görevleri bulunmaktadır. Trafik kazası ve trafik kazası bilanço haberlerinde her türlü basın organının halka ve yetkililere uyarıda bulunmaları gerekmektedir (Ekici, 2006: 130).

Yapılan bu çalışmalarda medya organlarının toplumsal sorunlara farklı yaklaşımları incelenmiştir. Bu çalışmaların ortak noktası, medyanın toplumsal sorunları aktarmada etkin bir rol aldığı ve sadece sorunları ele almakla kalmayıp aynı zamanda mesaj verebilmesi konusuna vurgu yapmasıdır.

Bu zamana kadar ele alınan konular hakkında genel bir değerlendirme yapıldığında medyanın toplum üzerinde yadsınamaz bir etkisinin olduğu ve etkinin sadece haberleri ve olayları doğrudan aktararak pasif bir rol almak yerine, haberler eşliğinde mesajlar vererek bu etkisinin etkin bir yapı arz ettiği görüşü kabul edilmektedir. Belki de basın tamamen güçlü değildir, ancak çağdaş toplumlarda gündemin belirlenmesinde her zaman etkin konumdadır. Biernatzki'ye (2002: 21) göre de, "basın çoğu zaman ne düşündüğünü anlatmakta başarılı olmayabilir, ancak ne hakkında düşündüğünü anlatmakta her zaman başarılıdır."

1.2.3 Medya ve Terör İlişkisi ve Etkileşimi

Bunun yanında konuya terör olayları açısından bakıldığında medyanın terörle ilişkisinin "Medya terörün oksijenidir" şeklinde ifade edilecek kadar önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Biernatzki, 2002: 20). Bu önemin temelinde ise terör eyleminin özünde toplumda korku ve panik meydana getirmek ve siyasi bir içerik taşınması yatmaktadır.

Medya ve terör ilişkisi üzerine yapılan tartışmalarda ise çatışma alanları ve terör olayları hakkında verilen haberlerde yaşanan ikilem dikkat çekmektedir. Bu ikilem medyanın toplumu bilgilendirme ile korku ve endişeye ya da karşılıklı düşmanlığa, çatışmanın büyümesine neden olma arasında ince çizgiyi hangi noktada çizeceği üzerinedir. Bu şartlar altında toplumun medya ile olan ilişkisi daha üst

seviyelere çıkmaktadır. Medyaya yönelim gereksinimi arttıkça, medya bağımlılığı artmakta ve medyanın sunduğu gerçek yaşamla ilgisi olmayan gerçek, gerçeğin görüntüsünün yerini doldurmaktadır (Okur, 2010: 17). Böyle bir konu ile ilgili yayınlanan haberler karşısında toplum ilgisinin azami ölçüde artması, toplumları medyanın etki alanına daha da fazla sokmaktadır. Medyanın en önemli silahı olan haberler toplumları belli bir düşünceye doğru iterken, yönlendirme ve şartlandırma unsurlarını da harekete geçirebilmektedir. Medya kontrolünü sağlamak amacıyla atılan başlıklar ya da yayınlanan görüntülerle kişilerin duygularına ve sinir uçlarına hitap etmeyi ve böylece izlenme oranlarını ya da tirajlarını arttırmayı amaçlarlar (Okur, 2010: 13).

Okur'a (2010: 15) göre, medyanın sunduğu haberlere göre düşünmeye ve hareket etmeye başlayan toplumlar olaylara ya da ilgilerini çeken durumlara karşı daha histerik tepkiler verebilirler. Medya görüntüsünde baskın olan unsurlar ya da öncelik verilen konular izleyenlerin zihinlerindeki görüntüde de baskın hale gelmektedir. Medyanın toplum üzerindeki bu etkisi, gücünü gösterirken yaptığı ve yapacağı haberler gücün devamını sağlayacaktır. Haber değeri olan ve toplumların hem ilgisini çekecek hem de duygularını harekete geçirecek unsurlar medya toplum ilişkisine yön verecektir (Okur, 2010: 21).

Ancak madalyonun bir diğer yüzünde ise medyanın toplumsal gücü yanında topluma karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Medyanın toplumu günümüzde bu kadar yönlendirme gücüne sahip olması çatışmaların toplumda daha da yayılmasında ve derinleşirmesi hususunda dikkatli olmasını ortaya koyar. Ama aynı zamanda bu sorunların çözümünde de aktif olarak rol alabileceği gerçeğini göz ardı edilmemesi gerekir. Bu bağlamda, medyanın toplumsal sorumluluğunun ön plana çıktığı bir durum da barış sürecinde izlediği politikalaradır.

Barış kavramı hakkında ise ortaya konan bazı görüşler mevcuttur. Buna göre, Rummel (1981: 169) barışı güçlerin dengesini temel alan sosyal bir antlaşma olarak tanımlamaktadır. Bir sosyal antlaşma olarak barış belirgin ya da belirsiz, bilinçli ya da bilinçsiz, sosyal açıdan dar ya da kapsamlı bir yapıya sahip olabilir. Bununla beraber Rummel'e (1981: 224) barış şiddetin yok olduğu anlamına gelmez. Ancak aynı zamanda göz ardı edilemeyecek olan ve aktif bir şekilde varlığını sürdüren bir sosyal olgu olduğuna dikkat çekmektedir.

Miller (2005: 5) ise, barış kavramını çeşitli dini, sosyal gruplar arasındaki politik güçlerin dengelenmesi olarak tanımlamıştır. Diğer taraftan barış kavramı gruplar arasında veya grup içerisinde uluslararası standartlar çerçevesinde eşitlik ve saygı bilincinin var olması olarak da ifade edilmektedir (Miller, 2005: 9). Ayrıca mevcut olan eşitsizliklere rağmen temel haklara ve özgürlüklere, menfaatlere ve ilgi alanlarına yönelik karşılıklı anlayış içerisinde olunması da barış kavramının tanımları arasında yer alır (Miller, 2005: 4). Bununla birlikte Miller (2005: 12) barış tanımını yaparken çatışmaların tamamen sona erdirildiği bir durum olarak tanımlanmasının imkânsız olduğunu savunur.

Buna ek olarak Galtung (1990: 5), Batı dünyasında barış kavramı ile birlikte, yukarıda tanımlandığı üzere, karşılıklı menfaatlere dayanan bir anlaşma durumunun tanımlandığını ifade etmektedir.

Yapılan tanımlamalar çerçevesinde bu çalışma kapsamında barış süreci ile tamamen anlaşmaya varılmasa bile şiddetin sona erdirildiği durum kastedilmektedir.

Bahsedildiği üzere, medyanın barış sürecinde önemli bir etkinliği vardır. Medya bir taraftan barış isteyen grupların ve kişilerin aktif hale gelmesi konusunda cesaretlendirir ve kamuoyu sağlar. Diğer taraftan ise barış süreci olumsuz haberler yazarak, bir tehdit unsurunun hazırlandığı şeklinde yorumlar ile “yıkıcı ajan” (destructive agents) olarak da etki gösterebilir (Hattotuwa, 2002: 1).

Hattutowa'ya (2002: 3) göre, haber medyası barış sürecine dört şekilde katkıda bulunabilir. İlk olarak, barış sürecinin alması gereken siyasi atmosferi tanımlaması ve yönlendirmesidir. İkinci olarak, basın tartışmada tarafların barış süreci hakkındaki stratejilerini ve davranışlarını belirlemede aktif olarak rol oynar. Tartışmaların daha sağduyulu olarak devam etmesi ve provokatif olayların yaşanmaması amacıyla bu tür haberlerin ve demeçlerin basında çok fazla yer bulmaması tarafsız haberciliği zedelediği gibi aynı zamanda sorumlu haberciliğin bir gereği olarak görülmüştür. Üçüncü olarak basın tartışmanın doğası üzerinde de oldukça etkindir. Tartışma ortamının sağduyudan uzak olması medyanın sansasyonel haberlerinin daha fazla talep görmesine neden olmaktadır. Son olarak ise basın ve medya barış sürecinde yer alan unsurların halk açısından meşruluğunu hem zayıflatabilme hem de güçlendirebilme etkisine sahiptir. Mesela medya sürekli çatışmanın bir tarafına ait demeçlere yer vererek ön plana çıkarırsa, kamuoyunda

mevcut tarafın barış sürecinde çok büyük etkinliğinin olduğu şeklinde bir algılama oluşmasına neden olacaktır (Hattotuwa, 2002: 6).

1.2.3.1 Çatışma Ortamlarında Medyanın Tavrı

Barış sürecinin yanı sıra şiddetin ön planda olduğu ve sağduyunun sağlanamadığı çatışma durumlarında da medyanın aldığı tavır önem arz etmektedir. Bu çerçevede, medyanın çatışma ortamlarında nasıl bir tavır alması gerektiği konusunda bazı öneriler yapılmıştır. Lynch ve McGoldrick'in (2001: 6) de basının çatışma ortamlarında yapacakları haberler hakkında bazı önerileri vardır.

Buna göre bir çatışmanın sadece iki tarafın çatışması gibi göstermekten kaçınılması gerekir.. Çünkü iki tarafın çatışması gibi gösterildiğinde bunun mantıksal sonucu birinin kazanması ve diğerinin kaybetmesidir. Barış yanlısı bir gazetecinin yapabileceği, iki taraf yerine farklı hedefler peşinde koşan pek çok küçük grubun varlığına dikkat çekmektir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 7).

Ayrıca çatışmanın sadece şiddetin meydana geldiği zamanda ve alanda gerçekleştiği şeklinde davranılmaması gerekmektedir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 7). Bunun yerine, çatışmanın diğer yer ve zamanlarda insanlar için izlerinin sürülmesine ve sonuçlarının öngörülmesine çalışılmalıdır (Lynch ve McGoldrick, 2001: 7).

Bir şiddet eyleminin ya da şiddete dayalı politikanın sadece görünür etkileri açısından değerlendirilmemesi gerekmektedir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 8). Görünmeyen etkileri hakkında da haber yapma yollarını aranmalıdır., Örneğin psikolojik hasar ve travmanın uzun dönemli sonuçları ve şiddete maruz kalanların gelecekte şiddet uygulayacağı ihtimali konuları görünmeyen bu etkiler arasında yer almaktadır.

Tarafların, sadece liderlerinin alışılmış taleplerini içeren açıklamaları yeniden ifade ederek tanımlanmasından da kaçınılmalıdır (Lynch ve McGoldrick, 2001: 8). Bunun yerine daha derinlikli hedeflerle, gündelik hayatta çatışmadan insanların nasıl etkileneceğini, insanların neyi değiştirmek istediğini, liderler tarafından açıklananın bu istenen değişiklikleri elde etmenin tek ya da en iyi yolu olup olmadığını sorgulanması daha fazla önem arz etmektedir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 8).

Ayrıca sürekli taraflar arasındaki farklılıklara odaklanmak yerine, onların ortak zeminine ilişkin bilgileri ortaya çıkarabilecek sorular sorulmalıdır (Lynch ve McGoldrick, 2001: 9). Aynı zamanda sadece şiddet eylemini iletip, ‘korkunç’ durumu tanımlamakla yetinilmemelidir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 9).

Bununla beraber, barbar, kaba, zorba gibi sıfatlar kullanmaktan kaçınılması gerekmektedir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 10). Çünkü bu sıfatlar bir tarafın yaptığını diğer tarafın gözünden tanımlamaktadır. Bu ise, gazetecinin bir tarafı tutmasına ve şiddetin tırmanmasını haklılaştırmasına neden olmaktadır. Bunun yerine, diğer kişilerin yaptığı tanımlamaların güvenilirliği hakkında mümkün olduğunca bilgi verilmelidir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 10).

Son olarak, fikirleri ve iddiaları gerçekmiş gibi öne sürmekten kaçınılması gerekmektedir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 10). Bunun yerine, izleyici/okuyucunuza kimin ne söylediğini söylenmelidir (Lynch ve McGoldrick, 2001: 10).

Bu önerilere genel olarak bakıldığında sadece iki toplum ya da iki devlet arasında yaşanan çatışmaların değil, etnik terör sorunu ile mücadelede eden devletlerde bu tür çatışmaların toplumsal bir krize dönüşmesinin önüne geçilmesinde toplumsal yapının kaosa sürüklenmesini engellemek adına medyanın sahip olduğu gücün kullanmasının gerekliliği ortadadır.

Bu noktada siyasi liderler arasında bir uzlaşma sağlanması da medyaya yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Siyasi liderlerin tartışmaları sağduyu içerisinde toplumsal gerilime neden olmadan yürütmeleri medyanın da bu konuda hem tarafsızlık hem de sorumlu habercilik anlayışı içerisinde zorlanmadan hareket etmesini kolaylaştırır. Amerikan siyasetçilerinin ve basının Vietnam Savaşı esnasında aldıkları tavır buna örnek olarak gösterilebilir. Savaş sürecinde basın, siyasiler arasında varılan uzlaşma sebebiyle çok fazla problem yaşamadan konuyla ilgili kamuoyunu bilgilendirmişlerdir. Ancak bu durum Amerika’nın Vietnam’daki politikalarını sorgulanmadığı anlamına gelmemektedir. Çünkü savaşın sonuna doğru konuyla ilgili sorgulamalar kamuoyunda yürütülmeye başlanmıştır. Bu durum siyasi iktidarın basın üzerinde egemenlik kurduğu yönünde eleştirilerine açık bir örnek olarak gösterilebilir. Ancak mevzu ülkedeki huzurun sağlanması ve toplumsal gerilimin yaşanmaması açısından düşünüldüğü zaman daha da fazla önem kazanmaktadır. Bu durum iktidarın medya üzerinde baskı kurduğu ve gerçekleri

halktan gizlendiği bir ortamı da teşvik etmemektedir. Önemli olan kamuoyu üzerindeki etkinliğinin sorumluluk çerçevesi dışına taşmamasıdır. Mesela yine ABD’de gerçekleştirilen 11 Eylül saldırıları sonrası basının dramatik ve toplumda korku ve endişeye sebep olacak haberlere yer vermemesi basının bağımsız haberciliğini ket vurmamış tam tersine sorumluluk bilinci içerisinde hareket etmesi nedeniyle alkış toplamıştır (Hattotuwa, 2002: 21).

Medya ve terörizm ilişkisinin toplum üzerinde bu derece etkili olduğunu göz önüne alarak mevcut ilişkiyi bilimsel yönden açıklanabilmesi amacıyla birçok teori geliştirilmiştir. Bu teoriler arasında en önemlileri gündem ve çerçeve oluşturma teorisidir. Gündem oluşturma teorisine göre medya tarafından ortaya konan bir haber üzerinde ne kadar fazla durulursa o kadar da fazla takip edilir. Kısacası medya olaylara verdiği önem ile toplumu yönlendirir (TTSRL, 2008: 45).

Çerçeve oluşturma teorisine göre ise haberin kazandığı ifade ile burada etken olan toplumdur. Ancak unutulmamalıdır ki toplumu etkileyecek haber yapma iradesi de hala medyanın elindedir (TTSRL, 2008: 56).

Medyadaki tehdit algısı üzerine Silver (2004: 19) tarafında yapılan çalışmaya göre kendilerini terörizm tehdidi altında hisseden toplumların temel hak ve özgürlüklerini terk etmek konusunda daha gönüllü davrandıkları ortaya konmuştur.

Kushner (2004: 264) ise terörizm tehdidine karşın güvenlik tedbirlerinin alınması ve güvenlik için harcama masraflarının arttırılması konusunda toplumların daha istekli olduklarını ifade etmiştir.

Slone (2002: 47) tarafından yapılan bir çalışmada ise 12 dakikalık terör konulu bir haber içeriğinin izlenmesi neticesinde insanların terör tehdidine yönelik endişelerinin daha da arttığı gözlenmiştir.

Ridout (2005: 13) tarafından yapılan çalışmada da, küresel anlamda daha fazla bilgi sahibi olan (yurt dışına seyahat eden, yabancı dil bilen) kişilerin diğer insanlara göre daha fazla medyanın etkisine maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Buna göre, teknolojik imkânların gelişmesi nedeniyle medyaya maruz kalma oranı artmaktadır.

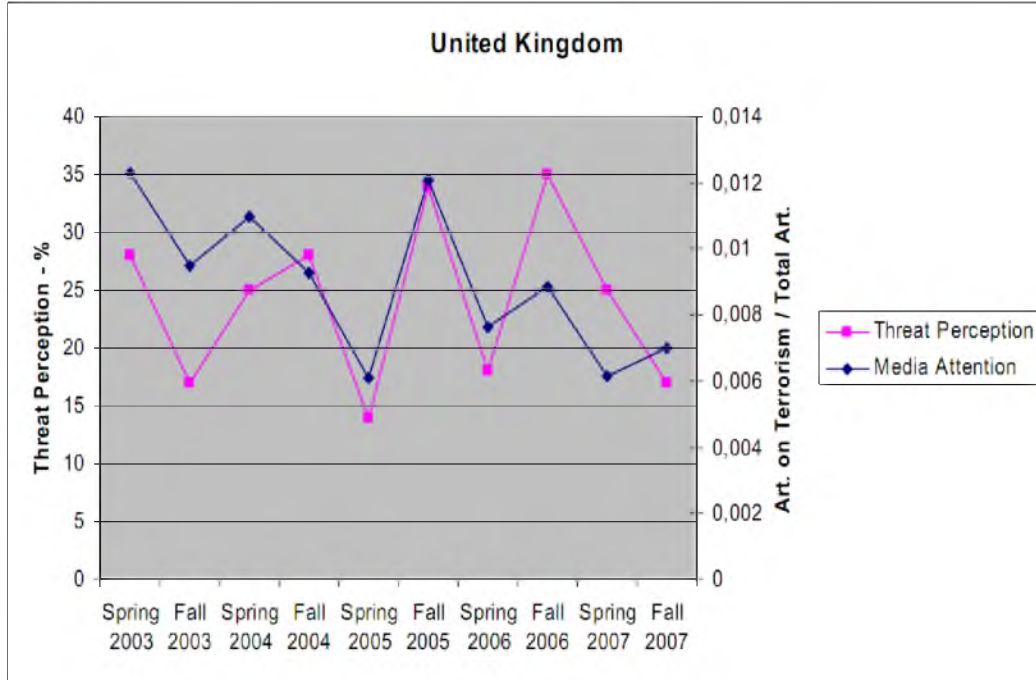
Medyanın terör ağırlıklı haberler daha fazla yer vermesinin en büyük nedeni ise basitçe tiraj ve reyting endişesidir (TTSRL, 2008: 49). Terör eylemleri daha çok

insanı etkilemeyi amaçlarken, aynı zamanda ticari bir işletme olan ve gelirini yani reytingini düşünen medya da izlenme oranlarının yükselmesini amaçlamaktadır. Terör, medya aracılığı ile izlenirken, medya da terör sayesinde reyting elde etmektedir. Medyanın terör eylemlerini sürekli tekrarlaması toplumda önemli infiallere sebep olurken, terörizmin en önemli amaçlarından birisi olan toplum kontrolü de sağlanmış olmaktadır (Okur, 2010: 16). Sansasyonelizm, karşı kamuoyunun ilgisinin yoğun olması basın sansasyonel haberlere daha çok yer vermesine neden olmakta, bunun neticesinde terörizmin propagandasına yönelik olarak savunmasız kalmaktadırlar (TTSRL, 2008: 56). Kısacası haberlerde sansasyonelizm arttıkça ilgi daha da fazla artmakta, ilginin artması ile birlikte bu tür haberler toplumu daha fazla etkilemekte ve yönlendirmektedir. Böylece ortaya birbirini tetikleyen bir ilişkiler ağı çıkmaktadır.

Konuyla ilgili olarak TTSRL (2008: 94) tarafından Avrupa ülkelerinde medyanın dikkati ve tehdit algılamaları arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmada genel olarak kabul gören bir netice elde edilememiştir. Ancak çalışmamızda ele aldığımız bir örnek olarak İngiltere’de tehdit algısının medyada haberlerin yer alması ile paralel olarak hareket ettiği yönünde veriler elde edilmiştir.

Ayrıca son dönemlerde terörizmin medyayı kullanmasının önüne geçilmesinde yeni trend olarak medya ve devletin ortak hareket etmesi gerektiğine değinilmiş, bu amaçla hem halkın bilgilendirilebileceği ve hem de terör örgütlerinin propagandasının önüne geçilebileceği yapıların oluşturulması gerektiği kanısına varılmıştır (Perl, 1997: 78).

Şekil 1.1: İngiltere’de Medya ve Tehdit Arasındaki İlişki Üzerine Yapılan Çalışma

Kaynak: Transnational Terrorism, Security & the Rule of Law (TTSRL), (2008: 14).

Bu çerçevede Özeren’in (2008: 4) ortaya koyduğu öneriler dikkat çekicidir. Buna göre medyanın terör olaylarında propaganda malzemesi olmadan halkı bilgilendirme görevini yerine getirmesi amacıyla şu önlemler alınabilir:

Güvenlik analizcisi ihtiyacı: Medyanın konuyla ilgili haberler yaparken propaganda ve kamuoyunu bilgilendirme arasındaki ince çizgiyi koruyabilmesi için konusunda uzman güvenlik analizcilerinden faydalanılabilir.

Etnosentrik yaklaşım: Medyanın “her şeyi ben bilirim” yaklaşımından uzaklaşıp yukarıda bahsi geçen güvenlik analizcisi gibi enstrümanlardan faydalanarak güvenlik kuvvetleri ile ortak hareket edebilirler.

Eleştiriye açık olmak: Konuyla ilgili kendilerine yöneltilen yapıcı eleştirilerden faydalanarak “öğrenen organizasyon” haline gelebilirler.

Otokontrol: Medyanın kendi oluşturduğu ve uygulanmasında azami dikkat gösterdiği/göstereceği “etik kurallar” ile otokontrolü sağlayabilir ve böylece devletin medya üzerinde baskı unsuru olarak algılanabileceği antidemokratik bir yapının oluşmasının önüne geçilebilir.

Diğer taraftan medya ve terörizm ilişkisini ele alan çalışmalar yapılmakla birlikte konuyla ilgili olarak kamuoyu ve söylem analizi üzerine yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Bu tür çalışmalarda verilerin analizleri için kullanılan istatistiksel metotlar sürekli olarak ayrıştırılarak konuyu ele alan medyanın farklı alanları, kamuoyunun reaksiyonları ve bunları etkileyen faktörlerin gelişimi gibi faktörlere ayrılmaktadır (Biernatzki, 2002: 34). Bunun önemli bir sebebi terörizmin toplum üzerindeki etkisinin geniş olması ve ölçülmesinde yaşanan zorluktur. Terörizmin toplum üzerindeki etkisi o kadar geniştir ki hem nicel hem de hem de nitel metotlarla konun anlaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Buna aynı zamanda retorik analizlerin, etnografik görüşmelerin ve psikolojik çalışmaların dâhil edilmesi gerekmektedir (Biernatzki, 2002: 36).

Çalışmanın devamında ise, İngiltere’de Kuzey İrlanda Sorunu ve medya, Türkiye’de de Kürt Sorunu ve medya konusunda yapılan çalışmalara değinilecektir.

1.3 YÖNTEM

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak söylem analizi kullanılmıştır. Söylem analizine değinilmeden bu çalışmada ele alınan sorunun ne olduğu ve araştırmanın yapıldığı örneklemin belirlenmesi konusu ele alınacaktır.

1.3.1 Araştırmanın Sorusu

Bu çalışmada etnik terörle mücadele eden iki ayrı örneklemden medya organlarının etnik teröre çözüm bulunması amacıyla yapılan çalışmaların, yapıldığı süreç içerisinde nasıl bir yayın politikası takip ettikleri incelenecektir. Çalışma neticesinde her iki örneklem arasında benzerlikler ve farklılıkların neler olduğu söylem analizi yöntemiyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bu bağlamda, etnik terör sorununun çözüm çabalarının medyada yer alışı şeklinin nasıl olduğu sorusuna da cevap aranacaktır.

Ayrıca İngiliz medyasının Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yürütülen süreci ele alması ile Türk medyasının demokratik açılım çalışmalarını ele alması arasında benzerlik ve farklılıkların olup olmadığı sorusu da bu çalışmada yanıtı aranan sorular arasındadır.

Son olarak, her iki ülkede medyanın kullandığı söylem ve içerikler arasında benzerlikler ve farklılıklar olup olmadığı da yine araştırmada ele alınmaktadır.

1.3.2 Örneklemin Belirlenmesi

Her iki ülkede de araştırmaya konu olan gazeteler tiraj oranlarına göre belirlenmiştir. Bunun yanında bu gazetelerden aynı yayın organına dâhil olan gazetelerin yayın politikalarının benzerliği ihtimali göz önüne alınarak, araştırmaya konu olan gazetelerin aynı yayın grubunda olmamalarına dikkat edilmiştir.

Türkiye'deki gazete tirajlarına baktığımız zaman ilk dört gazetenin Zaman, Posta, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin olduğu görülmektedir (www.medyatava.net, 2009). Bu çerçevede Hürriyet ve Posta gazetelerinin de aynı yayın grubu tarafından çıkarılması nedeniyle araştırmada Zaman, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin ele alınmıştır.

İngiltere'de yaşanan sorunla ilgili yapılan çalışmalarda ise The Guardian ve Daily Express gazeteleri örnekleme dâhil edilmiştir. The Guardian ve Daily Express gazeteleri ilk sıralarda yer almamaktadır (The Guardian, 2011: 1). Ancak daha önce belirtilen sınırlılıklar nedeniyle bu iki gazete örnekleme dâhil edilmiştir.

Ayrıca örneklemin belirlenmesinde ele alınan konu ile ilgili olarak somut verilerin elde edilebileceği, uygun zaman diliminin seçilmesi amaçlanmıştır. Bu zaman dilimlerinin belirlenmesinde araştırmada ele alınan konunun kamuoyu gündemini yoğun olarak meşgul ettiği ve süreç içerisinde önemli gelişmelerin yaşandığı dönemler belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu nedenle Türkiye'de incelenecek gazetelerde etnik sorunun çözümü için demokratik adımların atılmasının başlangıcı olarak Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL'ün konuyu ilk olarak kamuoyu gündemine taşıdığı 08.04.2009 tarihini de kapsayacak şekilde başlangıç olarak 01.04.2009 alınmış, tarih kısıtlaması amacıyla da 31.12.2009 tarihine kadar olan haberler incelenmiştir.

İngiltere ile ilgili yapılan çalışma kapsamında ise tarih aralığı olarak mevcut sorunun çözüm aşamasında önemli bir eşik olarak kabul edilen 10 Nisan 1998 tarihli Hayırlı Cuma Antlaşması (Good Friday Agreement), ardından 43 gün sonra 23 Mayıs 1998 tarihinde yapılan referandum sürecini ve yine referandum sonrası 15

Ağustos 1998 tarihinde gerçekleşen ve 29 kişinin hayatını kaybettiği Kuzey İrlanda'nın Omagh şehrinde meydana gelen bombalama olayının kapsayacak biçimde 1 Nisan 1998 ile 31 Ağustos 1998 tarih aralığı ele alınmıştır.

1.3.3 Söylem Analizi

Araştırmada metodoloji olarak başvuru olan söylem analizi konuşma ve metinler aracılığıyla oluşan anlam ürünleri ile ilgilenen geniş kapsamlı sosyal ve kültürel araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma yöntemidir (Fulcher, 2010: 5). Söylem analizi son dönemlerde özellikle psikoloji, sosyal bilimler ve dil bilimleri gibi nitel çalışma ihtiyacı duyulan alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Söylem analizinin bu bilim dallarında kullanılmasında önemli olan bir etkenin de sosyal bilimlerde nice araştırma yöntemlerinin kullanılmasında yaşanan zorluklar olduğu kabul edilmektedir (Çelik ve Ekşi, 2008: 23).

Bununla birlikte söylem analizinin felsefi alt yapısının yapısalcılık, post-yapısalcılık, post-modernizm ve hermeneutik akımları temelinde oluştuğu kabul edilmektedir (Çelik ve Ekşi, 2008: 23).

Yapısalcılığa göre; dil bir araç değil aksine bir amaçtır. Düşüncenin amacı dili açıklamaktır. Bu yüzden dilin incelenmesi, çalışılması için temel olarak dilin bağlantılarının açıklanmaya çalışılması gerekmektedir. Yapısalcılığa göre dil gerçekliği yansıtmaz, gerçekliği üretir ve sözcüklerin anlamını nesnelere değil, dil belirler (Çelik ve Ekşi, 2008: 15).

Yapısalcılık akımına eleştirel olarak yaklaşan post-yapısalcılığa göre ise temel olan metin değil, metnin anlattığıdır. Diğer bir ifadeyle metnin anlamını yazar değil okuyucu belirler.

Postmodern görüşe göre de, felsefenin merkezinde bilinç değil, dil vardır. Postmodernizm dilin gerçeği yansıtmayacağını ileri sürer. Çünkü artık günümüzde gerçeklik diye bir kavram kalmamış, onun yerini hiper gerçeklik almıştır. Bu nedenle postmodernizm yazarı yıkmıştır, metni dönüştürmüş ve okuru yeniden yönlendirmiştir (Hesapçioğlu, 1998: 18).

Hermeneutik ise yorum bilimi olarak da kabul edilir (tr.wikipedia.org, 2010). Hermeneutik en temel konuyu yani anlamayı ele almaktadır. Metnin veyahut dilin değil önemli olanın anlama olduğunu ifade eder.

İşte tüm bu farklı görüşler ışığında söylem analizi geniş bir perspektifte sosyal bilimlerin temelini teşkil eden dilin nasıl anlaşılması, yorumlanması ve bilimsel çalışmalarda kullanılması açısından yön vermiştir.

Söylem analizine ilişkin yaklaşımların çeşitliliğe rağmen, hepsinin dayandığı ortak kurallar, bilimsel çalışmanın yürütülmesinde temel alınan bazı prensipler ve sahip olduğu bazı temel özellikler vardır.

Tüm bu ifadeler ışığında söylem analizinin iki ana gruba ayrıldığı görülmektedir. Van Dijk'e (2003: 19) göre bu ayrım medya düzeni söylem analizi üzerinde makro ve mikro yapı olarak ifade edilmektedir.

Söylem analizinde mikro yapı çalışmaları metin ve konuşmayı, söylemin çeşitli seviye ve boyutları için oluşturulan kuramlar aracılığıyla açıklamaktadır. Bu sayede, metin analizindeki gibi form (*signifiants*) ve anlam (*signifiés*) arasında genel bir ayırım yapmadan metin ve konuşmanın çok daha karmaşık olduğunu kabul ederek fonetik, grafik, sesbilimsel (fonolojik), morfolojik, sözdizimsel (syntactic), mikro ve semantik, biçimsel, üstyapısal, retorik, pragmatik, sohbetsel, ilişkisel ve diğer yapı ve stratejilerin ayrı ama ilişkili bir şekilde incelemesini gerektiğini belirtir. Böyle karmaşık bir söylem analizi metinsel analizle sınırlı değildir ve bir yandan metin ve konuşma yapıları arasındaki ilişkiyi açıklarken, diğer yandan bu yapıların bilişsel, toplumsal, kültürel ya da tarihsel bağlamlarını açıklar. Metinsel üretim ve kavrama süreçleri, dil kullanıcıları arasındaki etkileşim ve söylemin toplumsal ve kültürel işlevleri, böyle disiplinler üstü bir yaklaşım için önemli araştırma konularıdır (Van Dijk, 2003: 15). Bu nedenle söylem analizi metnin yorumlanması ve bu yorumların toplumsal, siyasal, kültürel arka planlar çerçevesinde gerçekleşmesi gerektiğini ortaya koyar.

Makro yapılandırmada ise araştırma konusu ve amacı doğrultusunda, bir söylemden bir takım makro düzeyde çıkarımlar yapılır. Makro yapılandırma sürecinde, söylemde yer alan sözcük veya cümlelerin küresel düzeyde nasıl önermeler içerdiği ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu aşamada söylemdeki bireye ilişkin anlatımların makro boyuta taşınması söz konusudur. Bir başka deyişle,

bu aşama verilen mesajın makro düzeyde algılanmasının anlamlandırılmasını kapsamaktadır.

Söylem çözümlemesine yöntem olarak bir görüş farklılığı da metin içersinde kullanılan dilin özelliklerine bakılması ya da metindeki baskın-dominant temaya bakılması şeklinde karşımıza çıkar (Çelik ve Ekşi, 2008: 19).

Bunun yanında söylem analizinin en fazla kullanıldığı alan olan medya alanındaki çalışmalarda söylem analizi farklı bir boyut kazanmaktadır. Van Dijk'in (2003: 26) de ifade ettiği gibi, medya, söylemi haber toplama faaliyetlerinin hazır bir ürünü olarak görmez. Ona göre, haber üretimi, olayların yanlı ya da yansız doğrudan bir sonuca değil, söylem sürecinin bir formudur. Muhabirler olaylara nadiren tanıklık etmekte ve genelde haberlerini görgü tanıklarının ifadelerinden, söyleşilerinden, dokümanlarından, diğer medya kuruluşlarından ve ajanslardan gelen bilgilerden oluşturulmaktadır. Dolayısıyla haberin yapılması süreci çoğunlukla mevcut söylemlerin yeniden üretilmesini içermektedir (Van Dijk, 2003: 29). Bu nedenle medya söylemleri bir kişinin söylediğinden de öte farklı anlamlar taşımaya amaçlamaktadır. Medyanın doğası olduğu üzere söylenen sözle amaç kendini ifade etmeden de öte karşı tarafa mesaj vermeyi amaçlamaktadır.

Tüm bu bilgiler çerçevesinde bu çalışmada haberler üzerinde söylem analizi modeli hem makro hem de mikro yapıda ele alınacak ve çalışmada ele alınan metinlerdeki baskın-dominant ifadeler incelenecektir.

Makro yapıda yapılacak çalışmalarla ilgili olarak, ilk başta, gazetelerde konuyla ilgili çıkan haberlerde kullanılan anahtar kelimelerin ne ifade ettiği analiz edilerek gazeteler konuyu ele alış biçimleri incelenecek ve bu çerçevede yorumlama çalışması yapılacaktır. Konuyla ilgili olarak İnal (1996: 38), haberde yorumun gazeteciler tarafsız olamadıkları için değil; dil, sözcükler, kullanılan işaretler çok vurgulu olduğu için kaçınılmaz şekilde her zaman olacağını belirtir. Dil sadece anlamların taşıyıcısı ve şeffaf değildir, araççı dil anlayışına karşı eleştirel görüşü savunanlar, dili bir anlamlandırma süreci olarak ele alırken, bu süreci, her koşulda ussal ve sabit şekilde hareket eden değil, değişen, dönüşen ve sürekli bir yapılaşma halinde olan "öznenin" süreci olarak görmüşlerdir (İnal, 1996: 54). Bu nedenle kullanılan anahtar kelimeler bir olayı ya da gerçekliği dile getirdiği gibi aynı zamanda bu olay ya da gerçekliğin de anlamlandırılmasına da yol açarlar. İkinci

olarak, gazetelerin haber başlıklarında bazı otoritelerin doğrudan ifadeleri tırnak içerisinde mi ya da gazete kendi yorumunu mu aktararak verdiği konusu ele alınacaktır.

Son olarak ise konuyla ilgili olarak verilen demeçlerde en fazla ve en etkili (1. sayfadan) kimin görüşlerinin hangi gazetelerde ne oranda verildiği üzerinde durulacaktır.

Üçüncü ve son başlıkta ele alınacak olan, gazetelerin haberleri verdiği sayfalar, kapladığı alan ya da bir fikrin doğrudan manşet olarak kullanılması da haberin anlamlandırılması açısından önem taşır. İnal (1996: 48), bu konuda medyada hakikat yanılması gösterenlerin göndergeye dönüşmesi nedeniyle olduğunu söyler. Özellikle medyada yer alan haberler gerçeğe dayandıklarına ilişkin iddialarını, görsel metinlerin kodundan yararlanarak kurmaktadır. Görsel metin içinde göndergeye ilişkin hiçbir şey yoktur. Oysa izleyici göstereni gönderge ile özdeşleştirir ve gerçeğe tanık olduğuna inanır.

Mikro yapıda yapılacak çalışmalarda ise, bahse konu gazetelerde çıkan haberlerin yapılan bu çalışmalara olumlu olumsuz yaklaşımları haber metinlerinde kullanılan ifadeler, sözcükler, vurgular incelenerek yapılacaktır. Bu çalışma esnasında objektifliğin sağlanması amacıyla bazı kıstaslar belirlenmiştir.

Yine bu kıstasların belirlenmesinde söylem analizinin temel kriterleri göz önüne alınmaya çalışılmıştır.

İlk olarak Van Dijk'in (2003: 39) ifade ettiği üzere söylemin hem yerel hem de küresel olarak tutarlı olması gerekir. Diğer bir ifadeyle haberin ele aldığı konu, seçilen konu ile ilgili olan haber ve bu haberlerin yorumlanmasının bir biri arasında tutarlılık bulunması gerekir. Bu metin veya konuşma neyle ilgili, ne anlama gelir, dil kullanıcıları için ne gibi imaları vardır? Bu tür soruların cevabının bir kısmı, kelimeler, cümleler, paragraflar veya bütün söylemler için tefsir kuralları hazırlayan metin semantiğinde verilir. Anlamı tanımlamak için kullanılan önemli bir semantik kavram, bir cümlenin kavramsal anlam yapısı olarak tanımlanabilen önermedir (Van Dijk, 2003: 49)

Ayrıca Van Dijk (2003: 98), haber analizlerindeki en güçlü semantik kavramlardan birisinin de ima olduğunu ifade etmektedir. Metne dair bilgiler çoğunlukla açıkça ifade edilmemekte, tersine ima edilmektedir. Kelimeler, cümleler

ve diğ er metinsel ifadeler, arka plan bilgisine dayanılarak çıkarımda bulunulabilecek içerikleri ya da iddiaları, ima yoluyla ortaya koyabilir. Bu nedenle puanlama kıstaslarının belirlenmesinde haber metinlerinin taşıdıkları imalar da ele alınmıştır.

Haberlerin veriliş şeklinde biçem ve retorikte önemlidir. Van Dijk (2003: 118), biçemin farklı kelimeler ya da farklı sözdizimsel yapılar kullanılarak, aynı şeyin az ya da çok korunduğu çeşitli alternatif yollar arasında yapılan seçimin metinsel bir sonucu olarak tanımlar. Bu tür biçemsel seçimlerin aynı zamanda açık sosyal ve ideolojik imaları vardır, çünkü bunlar çoğunlukla muhabirin haberin aktörleri ve habere konu olan olay hakkındaki düşünceleri ile birlikte sosyal ve iletişimsel durumun özellikleri (tabloid yayındaki kullanımı) ve muhabirin grup aidiyeti hakkında işaretler verir (Van Dijk, 2003: 59). Bu çerçevede puanlama kıstasları belirlenirken haberlerin verilişindeki biçem ve retorikler de göz önünde bulundurulmuştur.

Son olarak verilen haberlerin sosyal biliş ve sosyo-kültürel yönden bağlamlarının da analiz edilmesine çalışılmıştır. Haberin söylemsel analizi yalnızca metinsel yapı ile sınırlı değildir. Bu yapılar da çeşitli “altta yatan” anlamlar, fikirler ve ideolojiler ifade edilmekte ya da işaret edilmektedir (Van Dijk, 2003: 73). Mesela verilen haber metninde konuyla ilgili olarak aktarılmak istenen görüşün detaylı ayrıntılı olarak verilmesi bu duruma bir örnek teşkil edebilir. Aynı zamanda konuyla ilgili görüşü belli olan bir kurum ya da şahsın açıklamalarının detaylı bir şekilde aktarılması ile tüm haber metninin demeçlerden meydana gelmesi ile sadece bahse konu açıklamaların yapıldığı yönünde bir haber verme amacı değil, bahse konu mesajı ulaştırılması amacını da güdebilir. İşte bu altta yatan anlamların metinle bağlantısını ortaya çıkarmak için, bilişsel (kognitif), sosyal, politik ve kültürel bağlamı da analiz edilmesi gerekir. Bilişsel yaklaşım şu gerçeği temel dayanak olarak almaktadır; metinler anlama “sahip” değildir ve fakat dili kullananın atfettiği anlamlar vardır; daha da açık ifade etmek gerekirse, dili kullananın zihinsel süreçleri önemlidir (Van Dijk, 2003: 84).

Bu çerçevede haberlerin mikro yapıda ele alınmasında göz önünde bulundurulmuş sınıflandırmalar şu şekildedir:

- Köşe yazarların konularla ilgili olumsuz görüşlerini beyan ettiği,

- Konuyla ilgili olumsuz görüşe sahip olan kesimlerin görüşlerinin aktarılması,
- Olumlu fikir beyan edene kesimlerin söyledikleri ya da yaşanan olaylar hakkında tutarsız görülen noktalara vurgu yapan haberlerin aktarılması,
- Konuyla ilgili yorum katmadan gelişmelerden bahsedilmesi,
- Konuyla ilgili olumlu görüşe sahip olan ya da icra makamında bulunan şahısların beyanlarının aktarılması,
- Mevcut icraatları ile ilgili olarak gelişmelerin aktarılması,
- Köşe yazarların mevcut konularla ilgili olumlu görüşlerinin aktarılması şeklinde sınıflandırmalar yapılmıştır.

Bunun yanında bahse konu sınıflandırmalar çerçevesinde söylem analizinde nicel sonuçlar elde etmek amacıyla bir puanlama sistemi belirlenmiştir.

Burada uygulanmakta olan puanlama sistemi belirlenmesi sürecinde söylem analizinin nicel bir yöntem olduğunun kabul edilmiştir (Neuendorf, 2002: 12). Neuendorf söylem analizi çalışmalarının nicel bilimsel araştırmalar olduğunu deneysel sonuçların elde edilebilmesi amacıyla nicel verilerin elde edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu sebeple konuyla ilgili haber metinleri üzerinden nicel verilerin elde edilmesi amacıyla haberlerin içeriği hakkında puanlama yöntemine başvurulmuştur.

Buna göre;

0 puan verilen haberler;

- Köşe yazarların mevcut konularla ilgili olumsuz görüşlerini beyan ettiği,

1 puan verilen haberler;

- Konuyla ilgili olumsuz görüşe sahip olan kesimlerin görüşlerinin aktarılması,
- Olumlu fikir beyan edene kesimlerin söyledikleri ya da yaşanan olaylar hakkında tutarsız görülen noktalara vurgu yapan haberlerin aktarılması,

2 puan verilen haberler;

- Konuyla ilgili yorum katmadan gelişmelerden bahsedilmesi,
- Tarafsız görüşe sahip olan kesimin yine objektif olarak beyanlarının aktarılması,

3 puan verilen haberler;

- Konuyla ilgili olumlu görüŖe sahip olan ya da icra makamında bulunan Ŗahısların beyanlarının aktarılması,
- Mevcut icraatları ile ilgili olarak geliŖmelerin aktarılması,
- Olumsuz fikir beyan eden kesimlerin söyledikleri ya da yaŖanan olaylar hakkında tutarsız görölen noktalara vurgu yapan haberlerin aktarılması,

4 puan verilen haberler;

- KöŖe yazarların mevcut konularla ilgili olumlu görüşlerinin aktarılması, Ŗeklinde sınıflandır yapılmıŖtır.

İKİNCİ BÖLÜM

İNGİLTERE VE TÜRKİYE'DE YAŞANAN ETNİK TERÖR SORUNU

2.1 İNGİLTERE'DE YAŞANAN KUZEY İRLANDA SORUNU

Etnik ve mezhepsel farklılıklardan kaynaklanan Kuzey İrlanda Sorunu'nun kökeni oldukça eski dönemlere dayanmaktadır (Özeren ve Demirci, 2009: 42). İrlandalıların Katolik mezhebini seçmesi, İngilizlerin adaya yerleşmesini sorunun temellerinin atıldığı ilk dönemler olarak görülebilir. Bu dönemden günümüze kadar İrlanda arasında yaşayan Katolikler ile adaya sonradan yerleşen Protestanlar arasında etnik ve mezhepsel temelli gerginlikler yaşanmaktadır (Özçağatay, 1998: 89; Gürses, 2001: 34).

İ.Ö. 150 yıllarında İrlandalıların atası olarak kabul edilen "Keltler" adaya ayak basmışlardır. 5. yüzyılda Aziz Patrick'in adaya gelmesi ile birlikte de uzun yıllar sonra Kuzey İrlanda Sorunu için önemli bir olgu haline gelecek Katolik mezhebi adada yayılmıştır. Böylece Katolik mezhebi İrlandalılar arasında önemli bir birleştirici unsur olarak yerini almıştır (Ataman, 2004: 164).

İngilizler ise 12. ve 13. yüzyılda adaya ayak basmışlardır. Bu dönemde İrlanda adasında bulunan yerel yönetim unsurları arasında yaşanan çekişmelerden dolayı, İngilizlerin adayı işgal etmelerinin ve yerleşmenin zor olmadığı kabul edilmektedir (Laçiner, 2001: 94).

14. ve 15. Yüzyıllarda ise İngilizlerin adaya yaşanan göçü yavaşlamıştır. Bunun neticesinde İrlandalıların tekrardan topraklarını ele almaya başlamasıyla, yönetimi elinde bulunduran İngilizler bir takım kısıtlamalar koymuşlardır. Mesela, "Kilkeny Yasaları" olarak bilinen bu kısıtlamalara göre adaya yerleşen İngilizlerin İrlandalılarla evlenmesi ve onlar gibi giyinmesi yasaklanmıştır (Özçağatay, 1998: 101).

Ayrıca dönemin İngiliz Kralı 7. Henry'nin karısı ile boşanmasına Katolik kilisesinin izin vermemesi üzerinde 7. Henry kendisi ve tüm Anglo-Normanların Protestanlık mezhebine geçerek uzun yıllar sürecekt sorunların temellerini atmışlardır (Şenocak, 2006: 65).

Mezhepsel farklılığın yaşandığı bu dönemden günümüze kadar "din faktörünün" İrlanda toplumu üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Hatta sonraki süreçlerde, her ne kadar IRA sosyalist ideolojiye bir terör örgütü olarak ortaya çıksa da İrlanda toplumu üzerindeki Katolik inancı ile ters düşmemeye sürekli özen göstermiştir (Özcan, 1999: 67).

17. yüzyıla gelindiğinde ise adaya yaşanan göç devam etmiştir. "Ulster Plantasyonu" adı altında adaya İskoçya'dan 150.000, İngiltere'den 20.000 Protestan göçmen yerleştirilmiştir. Yaşanan bu demografik değişiklik adanın bölünmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur (Şenocak, 2006: 69).

Aynı dönemde İngiltere'de meclisin yetkilerini arttırmak amacıyla İngiltere Kralı ile yaşadığı kriz daha sonra iç savaşa dönüşmüştür. Yaşanan iç savaşta Protestanlar ve Katolikler de farklı cephelerde yer almışlardır. Bu dönemde Katoliklerle birlikte hareket eden İngiltere Kralı'nın kardeşi 2. James ile Kralın damadı Hollandalı Protestan William arasında yaşanan savaşta 2. James İrlanda adasında Protestanların kuşatmasını kıramamış ve savaşı kaybetmiştir. Bu dönemden itibaren kuşatmayı savunan William, Protestanlar için bir efsane olmuştur. Günümüzde bile Protestanlar tarafından "Orange Yürüyüşü" ile bu kuşatma anılmaktadır (Laçiner, 2001: 54).

1800'lü yıllarda gelindiğinde ise çıkarılan Birlik Yasası (Act of Union) ile de İrlanda, Büyük Britanya Krallığının bir parçası olarak kabul edilmiştir. Birlik Yasası ile birlikte İrlanda'da siyasi tartışmalar yeni bir boyut kazanmıştır. Protestanlar yasaya bağlılığı savunurken, Cumhuriyetçi İrlandalılar ise bağımsız bir İrlanda'yı savunmuşlardır (Özeren ve Demirci, 2009: 46).

1845 ile 1850 yılları arasında İrlanda adasında yaşanan ve tarihe "Patates Kıtlığı" olarak geçen kıtlık olayı Protestan ve Katolik toplumlar arasındaki bağların iyice kopmasına neden olmuştur (Kapaklıkaya, 2009: 37). Daha öncesinde belirtildiği üzere adada yaşanan göçün ardında adadaki sosyo-ekonomik yapının değişmesi ile birlikte zengin kesimleri Protestanlar teşkil ederken, fakir kesim ise Katoliklerden oluşmuştur. Yaklaşık dört yıl süren kıtlık boyunca İngiltere İrlanda'ya herhangi bir yardımda bulunmamıştır (Özçağatay, 1998: 197; Laçiner, 2001: 69; Kapaklıkaya, 2009: 56). Bu yüzden adada yaşanan patates kıtlığı Katolikler için en önemli besin kaynağının yok olmasına ve açlıktan 1 milyon insanın ölmesine ve 1

milyon insanın göç etmesine neden olmuştur (Laçiner, 2001: 69). White'a (akt. Özeren ve Demirci, 2009: 75) göre de, İrlanda nüfusunun neredeyse yüzde 25'i hayatını kaybetmiştir.

Yaşanan kıtlık olayı sebebiyle adadan göç etmek zorunda kalan Katolikler ağırlıklı olarak ABD'ye yerleşmişlerdir. ABD'ye göç eden İrlandalılar, 1857 yılında New York'ta İrlanda Cumhuriyetçi Kardeşliği (Irish Republican Brotherhood-IRB) örgütünü kurarak, İrlanda'nın özerk yönetimi için silahlı mücadeleyi savunmuşlardır (Özeren ve Demirci, 2009: 79). Bununla birlikte, ABD'ye yerleşen Katolik İrlandalılar ileriki süreçte IRA'ye hem siyasi hem de mali anlamda en önemli desteği verecek lobinin oluşmasını sağlayacaktır (Özcan, 1999: 68; Şenocak, 2006: 76).

2.1.1 IRA Terör Örgütünün Tarihsel Süreci

19. yüzyılın sonlarına doğru Katolikler tarafından siyasi mücadelenin sürdürülmesi amacıyla 1905 yılında Sinn Fein Partisi kurulmuştur (Gürses, 2001: 129). Yine bu dönemde İngilizler, İrlandalılara merkezdeki hükümetin yetkilerinin yerel yönetime devredilmesini amaçlayan özerklik (Home Rule Act of 1914) vereceklerini beyan etmişlerdir (Özeren ve Demirci, 2009: 69). Ancak İngilizlerin özerklik sözü vermesi ile birlikte adada güç dengelerinin değişeceği düşüncesi her iki kesimin silahlanmasına neden olmuştur (Özeren ve Demirci, 2009: 71). Bu çerçevede 1919 yılında Katolikler tarafından Michael Collins liderliğinde Sinn Fein'in silahlı kanadı olarak IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu) kurulmuştur (Gürses, 2001: 162; Eriş,2000: 179).

İngiltere'nin böyle bir özerklik yasasını gündeme getirmesinde 1. Dünya Savaşı'nın yaşandığı bir dönemde Almanya ile büyük bir savaşa girmesinin de önemli bir etken olduğu kabul edilmektedir. İngiltere, Almanya ile savaş esnasında farklı bir "cephe" açarak gücünü zayıflatmak istememiştir (Özeren ve Demirci, 2009: 81). Ancak İngiltere-Almanya savaşı devam ederken IR örgütü Dublin'de ayaklanma başlatmıştır. İngilizler, büyük bir savaşın tam ortasında böyle bir ayaklanmayı büyük bir ihanet olarak değerlendirerek, Dublin'e önemli sayıda asker sevkiyatı gerçekleştirmişlerdir (Özeren ve Demirci, 2009: 89). Adada yaşanan bu çatışma

sürecinde IRA lideri Collins'in ölümüne kadar geçen zaman diliminde IRA İngilizlere karşı etkin bir gerilla savaşı yürütmüştür (Ataman, 2004: 56).

Sinn Fein'in siyasi alanda başarılı sonuçlar elde etmesi ile aynı zamanda IRA tarafından da şiddet eylemlerinin sürdürülmesi neticesinde İngiltere Hükümeti ile IRA arasında görüşmeler başlamıştır. Bu görüşmeler 1921 yılında sonuçlanmış ve anlaşmayla birlikte adanın güney bölgesinde Serbest İrlanda Cumhuriyeti kurulmuştur (Laçiner, 2001: 72). Buna göre, 1922 yılında çıkarılan İrlanda'nın Yönetimi Yasası ile İrlanda'da iki ayrı devlet öngörülmüş ve İngiltere ile İrlanda arasında antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmada, güneyde İrlanda'ya bağımsızlık verilirken adanın kuzeyinde kalan Ulster ve civarında, İrlanda ile barışçıl bir entegrasyon sağlanana kadar İngiltere'nin kontrolünde kalması kararlaştırılmıştır. Bu antlaşma sayesinde Güney İrlanda tamamen bağımsızlığına kavuşmuş ve anlaşma IRA dışında tüm gruplar tarafından kabul görmüştür (Özeren ve Demirci, 2009: 63).

İrlanda Cumhuriyeti kuruluşunun ilk yıllarında bir iç savaş yaşamıştır. İrlanda hükümeti ile İrlanda adasının bölünmesine karşı çıkan IRA arasında gerçekleşen iç savaşta IRA lideri Michael Collins öldürülmüş ve IRA, İrlanda Hükümeti tarafından yasadışı örgüt olarak ilan edilmiştir (Gürses, 1998: 192). Bu dönemde Güney İrlanda'da meydana gelen bu çatışmalara İngiltere karışmamış, daha çok Kuzey İrlanda'daki konumunu güçlendirmeye çalışmıştır (Özeren ve Demirci, 2009: 75).

Kuzey İrlanda'da ise Protestanların hem demografik, hem de ekonomik olarak üstünlüğü devam etmiştir. Ayrıca Protestanların sürekli olarak İngiliz hükümeti tarafından desteklenmesi Kuzey İrlanda'da yaşanana bölünmenin daha da derinleşmesini tetiklemiştir (Laçiner, 2001: 96). 1966 yılına kadar geçen bu süreç içerisinde Kuzey İrlanda hükümetlerinin attığı adımlar neticesinde bölgede bulunan Katolik ve Protestan gruplar arasında sosyal ve ekonomik uçurumlar gittikçe daha da büyümüştür (Özeren ve Demirci, 2009: 75).

IRA, Serbest İrlanda Cumhuriyeti tarafından yenilgiye uğratılmasından 1969 yılına kadar olan dönemde her ne kadar terör eylemlerini sürdürme çabası içerisinde olsa da çok da etkili olamamıştır (Gürses, 2001: 157). Ayrıca IRA, 1949 yılında aldığı bir kararla artık Serbest İrlanda Cumhuriyeti topraklarından faaliyet göstermeyeceğini beyan etmiştir (Şenocak, 2006: 164).

1960'lı yıllarda dünyada başlayan siyasi hareketlilik, aynı etkiyi Kuzey İrlanda'da göstermiştir. Bu dönemde Katolikler tarafından başlatılan "Sivil Haklar Kampanyası"nın İngiltere ve Protestanlar tarafından tepkiyle karşılanması ve direniş göstermeleri Katoliklerin yeniden radikalleşmelerine neden olmuştur (Özçağatay, 1998: 326).

1969 yılında ise Protestanlar tarafından düzenlenen "Orange Yürüyüşü"nde çatışmalar meydana gelmiş, devamında önemli sayıda İngiliz askeri adaya çatışmaları durdurması amacıyla gönderilmiştir (Laçiner, 2001: 145). İlk başta ordunun Kuzey İrlanda'ya gelmesiyle birlikte, hem Katolikler hem de Protestanlar barış ve huzurun bölgeye geri geleceğine inanmışlar ve her iki taraf da İngiliz ordusunun gelişini memnuniyetle karşılamıştır (Özeren ve Demirci, 2009: 80). Ancak İngiliz güvenlik güçlerinin ayrımcı politikası ve insan hakları ihlalleri IRA'nın daha da güçlenmesine ve yeni örgüt mensupları kazanmasının kolaylaşmasını sağlamıştır (Özeren ve Demirci, 2009: 80). Yine bu dönem içerisinde yaşanan Kanlı Pazar gibi olaylar ve güvenlik güçlerinin tutumu IRA'nın Kuzey İrlanda Katolikleri için alternatifi olmayan tek koruyucu güç olmasına neden olmuştur (Özeren ve Demirci, 2009: 81).

1969 yılında başlayan olaylar Katolik mahallelerinin yakılmasıyla devam etmiştir. 1973 yılına kadar geçen zamanda 60.000 Katolik adadan göç etmek zorunda bırakılmıştır. Bu göç 2. Dünya Savaşı'ndan sonraki en kapsamlı göç olarak kabul edilmektedir (Özçağatay, 1998: 273).

Bu dönemde aynı zamanda Protestan kesimden de terör örgütleri tekrar ortaya çıkmıştır. Bu örgütlerden bazıları Ulster Defence Association (UDA: Ulster Savunma Birliği), Ulster Freedom Fighters (UFF: Ulster Özgürlük Savaşçıları), Ulster Volunteer Force (UVF: Ulster Gönüllüler Gücü) gibi örgütlerdir (Şenocak, 2006: 96). Bu örgütler IRA ile mücadele ederken, aynı zamanda Katolik halka yönelik olarak da eylemlerini gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca bu terör örgütlerinin İngiliz polis gücü ve askerlerinden de destek aldığı iddia edilmektedir (Şenocak, 2006: 96; Gürses, 2001: 164; Laçiner, 2001: 200; Özçağatay, 1998: 341).

Aynı zamanda Katoliklere yönelik uygulanan bu şiddet nedeniyle IRA da Katolikler arasında güç ve desteğini arttırmıştır. Adaya gelen ordunun Protestanlar tarafında yer alarak hareket etmesi üzerine Katolikler tarafından Londonerry ve

Belfast'ta barikatlarla "kurtarılmış bölgeler" kurmuşlardır (Özeren ve Demirci, 2009: 83). Bu barikatlar aynı zamanda IRA için rahat hareket etme olanağı da sağlamıştır. Örgüt eylem planlama, eleman kazanma, propaganda yapma gibi örgütsel faaliyetlerini rahatlıkla yapabilmiş ve organize olmuştur (Özeren ve Demirci, 2009: 85). İngiliz Ordusu bunun üzerine "Motorman Operasyonu" adı verilen ve 20. yüzyılın en büyük askeri operasyonlarından birisini gerçekleştirerek 30.000 kişilik bir askeri güç ile barikatları kaldırmış ve evlerde arama yapmıştır (Özeren ve Demirci, 2009: 86).

1970 yılı ise IRA için bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde IRA, Sinn Fein tarafından devam eden Kuzey İrlanda Paramentosu'nu boykot kararını kaldırıp mücadelesine meclis çatısı altında devam etmesini istemiştir (Ataman, 2004: 254). Ancak Kuzeyli delegeler bunun IRA için yenilgiye kabul anlamına geleceğini iddia ederek reddetmişlerdir. Bu nedenle 1970 yılındaki Kongre sonrası IRA ikiye bölünmüş ve Kuzey İrlanda'da Provisional Irish Republic Army (PIRA: Geçici İrlanda Ordusu) ile güneyde Official Irish Republic Army (OIRA: Resmi İrlanda Ordusu) kurulmuştur (Eriş, 2000: 388).

PIRA Kuzey İrlanda'da silahlı mücadeleyi savunurken, OIRA ise öncelikle olarak siyasal mücadeleden yana tavır almıştır. Bu dönemden sonra bahsedilen IRA terör örgütü gerçek manada PIRA'dır (Şenocak, 2006: 173; Eriş, 2000: 388).

30 Ocak 1972 tarihinde ise yapılan bir yürüyüş esnasında İngiliz askerleri tarafından kalabalığa açılan ateş sonucunda 13 Katolik sivil hayatını kaybetmiştir (Şenocak, 2006: 177; Gürses, 2001: 233; Laçiner, 2001: 219; Özçağatay, 1998: 373; Özeren ve Demirci, 2009: 76). Bu olay Kuzey İrlanda sorunu tarihine "Kanlı Pazar" olarak geçmiştir. IRA da olayın hemen ardından Kanlı Pazar'a cevap olarak 21 ayrı yerde bombalı eylem düzenlemiştir (Özeren ve Demirci, 2009: 88). Bu olay sonrasında yaşanan gelişmeler ve meydana gelen olaylar nedeniyle "Direct Rule" olarak bilinen yaptırım kararlarıyla İngiltere hükümeti Kuzey İrlanda Paramentosu'nu kapatarak yönetimi merkezi idareye devretmiştir (Eriş, 2000: 221).

Şiddet olaylarının giderek artması bir yönüyle IRA lehine gelişme olarak değerlendirilmektedir. IRA şiddet olayları sayesinde Katolik toplumdaki desteğini fazlasıyla arttırmıştır (Özçağatay, 1998: 338).

Aynı şekilde dönemin İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı şiddet olaylarının artması ve devam etmesi neticesinde Protestan'ların daha öncesinde kendilerini İrlandalı olarak görmelerine rağmen, artık Britanyalı olarak tanımlamaya başladığını, bunun da Katolik-Protestan ayrımını güçlendirildiğini ifade etmiştir (Gürses, 2007: 183).

Gelinen süreç içerisinde şiddetin karşılıklı olarak gittikçe artması sonucu farklı terör grupları ortaya çıkmıştır. İngiliz iç istihbarat servisi MI5 bu terör örgütlerini üç gruba ayırmaktadır. Bunlar;

- IRA
- IRA'dan ayrılan diğer terör örgütleri ve
- Protestan sadık gruplar olarak nitelendirilen “Birlikçi (Unionist)” aşırı gruplardır (Özeren ve Demirci, 2009: 65).

IRA için bir diğer önemli gelişme de 1973 yılından itibaren eylemlerini İngiltere adasına taşımasıdır. Bu dönemde IRA tarafından eylemlerin artması neticesinde hukuki anlamda bazı özel yetkiler içeren ve "Interment" olarak adlandırılan bazı kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanunlara göre, gözaltı süresi 45 güne kadar uzatılabilmekte ve mahkemelerde jüri olmadan yargılama yapılabilmektedir (Şenocak, 2006: 56). Alınan bu önlemlerin o dönem için IRA üzerinde etkili olduğu kabul edilmektedir. Interment uygulamasının da etkisiyle IRA ile İngiliz hükümeti arasında ateşkes görüşmeleri başlamış ve IRA 1974 yılında IRA ateşkes ilan etmiştir (Şenocak, 2006: 211). Ancak ateşkes 1975 yılına kadar sürebilmiştir. Arkasından İngiliz hükümeti IRA'ya yönelik etkili operasyonlara başlamıştır (Özçağatay, 1998: 361).

Ateşkes sonrasında cezaevlerinde başlatılan açlık grevlerinde tutuklu bulunduğu süre içerisinde Sinn Fein adına milletvekili seçilen Bobby Sands kısa zaman sonra açlık grevi nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Bir milletvekilinin açlık grevinde hayatını kaybetmesi Kuzey İrlanda sorununun uluslararası gündemde yer almasını sağlamıştır (Özçağatay, 1998: 354). Bu olay IRA ve Sinn Fein için önemli bir propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Daha öncesinde sadece siyasi faaliyet yürütmesi nedeniyle arka planda kalan Sinn Fein yaşanan bu gelişme üzerine artık IRA kadar Kuzey İrlanda sorununun tarafı haline gelmiştir. Sinn Fein siyasal

kanadı temsil ederken, IRA askeri kanadı temsil etmektedir (Eriş, 2000: 276; Özçağatay, 1998: 365; Şenocak, 2006: 241).

1990 sonrasında dünya konjonktüründeki gelişmelerle birlikte İngiltere'nin İrlanda sorununa bakış açısında da değişiklikler meydana gelmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte NATO'nun Kuzey İrlanda'da bulunan üslere ihtiyacının kalmaması, İrlanda'da yapılan askeri harcamaların çok yüksek rakamlara ulaşması, devam eden çatışmaların Kuzey İrlanda üzerinden ABD ile ticaret yapmayı hedefleyen yabancı yatırımcıları kaçırmaması İngiltere'nin İrlanda sorununun da ısrarcı ve mücadeleci politikasında değişikliğin nedenleri arasında yer almaktadır (Şenocak, 2006: 245; Gürses, 2001: 187; Eriş, 2000: 324). Benzer bir şekilde İngiltere'nin Kuzey İrlanda'dan Sorumlu Bakanı Peter Brooke 1990 yılında yaptığı açıklamada "Britanya'nın, Kuzey İrlanda ile birliğini devam ettirmesinde stratejik ve ekonomik çıkarını bulunmadığını" ifade etmiştir (Gürses, 2001:34).

Bu siyasi atmosfer içerisinde 1991 yılında taraflar arasında görüşmeler tekrardan başlamıştır. Ancak sonuç alınmadan 1992 yılında sona ermiştir (Laçiner, 2001: 23). 15 Aralık 1993'te ise İngiliz Başbakanı John Major ile İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı ile "Downing Street Deklarasyonu" adıyla bir bildiri yayınlamışlardır. Bu bildiri ile Kuzey İrlanda'nın anayasal statüsünün halkın çoğunluğunun onayı olmadan değiştirilemeyeceği ilan edilmiştir. Alınan bu karar Kuzey İrlanda'da bulunan Protestanlar tarafından memnuniyetle karşılanmıştır (Laçiner, 2001: 34).

Downing Deklarasyonu sonrasında yumuşamaya katkısı olacağı düşüncesiyle Sinn Fein Lideri Gerry Adams İşçi Partisi içerisindeki önemli isimlerden Tony Benn tarafından Londra'daki meclise (Westminster) çağırılmıştır. Ancak Ekim 1993'te İngiltere İçişleri Bakanlığı Adams'ın İrlanda'dan İngiltere'ye girişini yasaklamış ve Sinn Fein'in görüşmelere katılması, şiddeti reddetmesi koşuluna bağlanmıştır (Gürses, 2007: 187)

Yine bu dönemde IRA ve Sin Fein tarafından barışın sağlanmasına yönelik raporlar hazırlandığı görülmektedir. 1987-1988 yıllarından Sinn Fein tarafından "Barış İçin Senaryo" ve "Barışa Doğru Bir Strateji" konulu iki belge yayınlanmıştır (Özçağatay, 2001: 211). Ayrıca IRA tarafından 1994 yılında "Tamamıyla Silahsız

Strateji- Totally Unarmed Strategy" isimli bir belge yayınlayarak diyaloga hazır olduğu mesajını dolaylı olarak verilmiştir (Özçağatay, 2001: 220).

1995 yılında yapılan yeni görüşmelerde ise Protestan liderlerin görüşme masasına oturmasını sağlamak amacıyla Serbest İrlanda Cumhuriyeti'nin Kuzey İrlanda üzerinde hak iddia eden anayasa maddelerini gözden geçirmeyi kabul etmesi ile önemli bir adım atılmıştır (Gürses, 2007: 184). Devamında da 1996 yılında ABD Başkanı Clinton'un da görüşmelerin tekrardan başlaması amacıyla girişimde bulunmuştur. Ancak IRA "masaya silahlarla oturmak" konusunda ısrarcı olması nedeniyle gerçekleşmemiş ve 17 aylık ateşkes IRA tarafından bozulmuştur (Gürses, 2007: 190).

1996 Temmuz ayında görüşmelere devam eden İrlanda ve İngiliz hükümetleri yasadışı bulunan silahların teslimi konusunda anlaşmaya varmışlardır. Bu görüşmede Blair, Sinn Fein'in anlaşma masasına oturması konusunda çağrıda bulunmuştur. Ayrıca Sinn Fein görüşmelere katılmasa bile görüşmelerin devam edeceğini beyan etmiştir. Buna rağmen Sinn Fein Londra'nın IRA'nın silahları bırakma konusundaki görüşlerine sıcak bakmamıştır (Gürses, 2007: 188).

Bu gelişmelerin devamında İngiltere hükümeti görüşmelerin başlaması için IRA'nın silah bırakması şartında diretmeyeceğini açıklamıştır. Hükümetin aldığı bu karar sorunun iki tarafında bulunan Protestanların ve Sinn Fein Partisinin aynı masada oturmasını sağlamıştır (Gürses, 2007: 196).

Mayıs 1997 tarihinde İngiltere'de Tony Blair'ın Başbakanlığında iktidara gelen İşçi Partisi İrlanda sorununa farklı bir boyutta yaklaşmıştır. Bu dönemde Tony Blair partinin daha önceki politikalarından uzaklaşarak sorunu çözümüne yönelik yeni öneriler getirmiştir (Gürses, 2007: 197). İngiltere Başbakanı Tony Blair 150 yıl önce İrlanda'da yaşanan kıtlık ile ilgili olarak "İngiltere'nin üzerine düşeni yapmadığı" gerekçesiyle İrlanda halkından özür dilemiştir (Gürses, 2001: 67; Eriş, 2000: 176). Yine Blair bu tavrını 29 Ocak 1998 tarihinde, 1972 yılında gerçekleşen "Kanlı Pazar" olayı ile ilgili olarak yeni bir adli soruşturma başlatarak devam ettirmiştir (Eriş, 2000: 176). Yaşanan bu uzlaşma ortamı içerisinde IRA da 1997 Temmuz ayında ateşkes ilan etmesiyle birlikte görüşmeler başlamıştır. Aynı şekilde sürece destek vermek adına ABD de IRA'yı terör örgütleri listesinden çıkarmıştır (Şenocak, 2006: 249).

Bu döneme kadar geçen tarihsel sürece bakıldığında IRA tarafından sürdürülen terör eylemleri İngiliz ordusu tarafından iki ana döneme ayrılmıştır. Buna göre 1971-1972 yılları arasında dönem ayaklanma, 1972-1997 yılları arasındaki dönem ise terörist dönem olarak adlandırılmıştır (Özeren ve Demirci, 2009: 90).

2.1.2 Hayırlı Cuma Antlaşması Süreci

1998 yılına gelindiğinde ise artık şiddet olaylarının sona ermesi için atılan somut adımların yer aldığı Hayırlı Cuma Antlaşması süreci başlamıştır. Bu sürecin oluşmasında İngiliz hükümeti tarafından uygulamaya konulan stratejilerde üç temel özellik ön plana çıkmaktadır:

- Birincisi, askeri güç, sadece polise destek olmak ve polisin gücünü arttırmaya yönelik olarak kullanılmıştır.
- İkincisi Özel Hava Kuvvetleri askeri gücün sınırlı sayıda operasyonda kullanılmasına karar verilmiştir.
- Üçüncüsü, 1985 yılından sonra Ulster bölgesinde asker sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır. 1994 yılında IRA'nın, üyelerine barış sürecine katılmalarını duyurulması üzerine bazı IRA üyelerinin bunu dikkate almayarak süreci sabote etme çabalarına rağmen 1995 yılına kadar İngiliz ordusu bölgeden önemli sayıda askerini çekmiştir (Özeren ve Demirci, 2009: 91).

Kuzey İrlanda Sorunu'nun çözmeye yönelik atılan adımlara genel olarak bakıldığında ortaya konan çabaların inişli çıkışlı bir yol izlediği görülmektedir. Ancak buna rağmen sorunun çözümü için konsensüs oluşturmak amacıyla taraflar bir masa etrafına oturmayı başarmışlardır (Özeren ve Demirci, 2009: 91).

Aslında sürecin başlamasında atılan ilk adım 1993 yılında ABD'nin desteği ile Downing Sokağı Deklarasyonu imzalanarak IRA terör örgütünün ateşkese zorlanmasıdır (Özeren ve Demirci, 2009: 92). 1994 yılında bu ateşkes IRA tarafından kabul edilmiştir. Bu ateşkesin arkasında imzalanan deklarasyon kadar yıllardır IRA'ya destek veren Cumhuriyetçi Katolik İrlandalıların savaş ve şiddetten bıkmaları da önemli bir etkidir (Özeren ve Demirci, 2009: 46). Yine Protestan Birlikçi Sosyal Demokrat ve İşçi Partisi ile IRA'nın siyasal kanadı durumunda olan Sinn Féin arasında süren uzun görüşmeler ve Sinn Féin, İrlanda ve İngiliz hükümetleri arasındaki gizli görüşmeler ile özellikle dönemin ABD Başkanı Bill

Clinton'un arabuluculuğu da bu deklarasyonun arka planındaki önemli dinamiklerdir (Özeren ve Demirci, 2009: 89).

1997 Mayıs ayında Tony Blair'in seçimi kazanmasıyla birlikte barış sürecine hız verilmiş ve 1997 Temmuz ayında IRA tekrar ateşkes ilan etmiştir. Ancak anlaşmaya az bir süre kala Kuzey İrlanda'daki Protestan partilerden olan Demokratik Birlikçi Partisi anlaşmadan çekilmiş ve o günden sonra anlaşmayı tanımamıştır (Özeren ve Demirci, 2009: 77). Yine 1998 yılı Şubat ayında IRA tarafından işlenen ve 2 kişinin hayatını kaybettiği bir cinayet olayı nedeniyle Sinn Fein de görüşmelerden çıkarılmıştır (Eriş, 2000: 355).

10 Nisan 1998 tarihinde ise Hayırlı Cuma Anlaşması İngiltere ve İrlanda tarafından imzalanmış ve anlaşma metni referanduma sunulmuştur. Referandum neticesinde Kuzey İrlanda'nın %71'i ve İrlanda'nın da %94'ü anlaşmanın şartlarına "Evet" demiştir (Gürses 1998: 164; Demirel, 2003: 175; Şenocak, 2006: 321; Özeren ve Demirci, 2009: 84; Eriş, 2000: 364).

Referandum sonrası kabul edilen anlaşmanın ana hatları şu şekildedir:

- Silahlı örgütler yapılacak düzenlemelerle ellerindeki silahları iki yıl içinde teslim edeceklerdir.
- Ateşkese iki yıl uyulursa, uyan örgütün hükümlü üyeleri iki yıl içinde serbest kalacaklardır.
- Kuzey İrlanda Meclisi için seçim yapılacak. Mecliste partilerin ağırlıklarına göre Bakanlar Kurulu oluşturulacaktır.
- İrlanda Cumhuriyeti anayasasında yer alan Kuzey İrlanda üzerinde hak iddia eden bölümler çıkarılacaktır.
- İrlanda Cumhuriyeti ile Kuzey İrlanda'nın birleşmesi her iki toplumun ortak kararıyla gerçekleşebilecektir (Şenocak, 2006: 335).

Diğer taraftan IRA'dan kopan ve kendilerini "Real IRA (Gerçek IRA)" olarak adlandıran bir örgüt tarafından Omagh'da gerçekleştirilen terör saldırısında 29 kişi hayatını kaybetmiştir (Gürses, 2001: 167, Demirel, 2003: 78; Özeren ve Demirci, 2009: 40).

2001 yılı Ekim ayına gelindiğinde ise IRA silahsızlandırmayı başlattığını açıklamıştır. IRA açıklamasında "Barış sürecini kurtarmak için silahsızlanma konusunda Uluslararası Bağımsız Komisyon (IICD: Independent International

Comission on Decommissioning) ile Ağustos ayında oluşturulan planı uygulamaya karar verdik." ifadelerini kullanmıştır (Demirel, 2003: 387). Bu tarihten sonra IRA 2005 yılına kadar silahsızlanma sürecine ara vermiş ve 2005 yılında görüşmeler tekrardan başlamıştır. 25 Eylül 2005 yılına gelindiğinde ise IRA artık silahlı mücadeleyi sona erdirdiğini açıklamıştır (Gürses, 2007: 207; Şenocak, 2006: 341). Yapılan bu açıklama ile 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleşen terör saldırısı sonrası bölgesel ve uluslararası alanda yeni düzenlemelerin de etkisi olduğu kabul edilmektedir. Bu tarihten IRA’nın silah bıraktığı döneme kadar, daha öncesinde ABD’den aldığı desteği kaybetmesinin de bu durumu teyit ettiği kabul edilmektedir (Gürses, 2007: 197).

İngiltere hükümeti de bu gelişmelere uygun olarak 1 Ağustos 2007 tarihinden itibaren Kuzey İrlanda’dan askeri birlikleri çekmeye başlamıştır. Bu gelişme de ABD’nin o dönem “küresel terörle mücadele” ve Irak işgali konusunda en önemli müttefiki olan İngiltere’nin yaşadığı terörizm sorununu ortadan kaldırmak için çaba gösterdiğini ortaya koymaktadır (Gürses, 2007: 223).

Günümüze gelindiğinde bu zamana kadar geçen süreç içerisinde anlaşmanın hükümlerinin yerine getirilmesinin beklenildiği kadar olmadığı görülmektedir (Özeren ve Demirci, 2009: 96). Özellikle IRA üyelerine yönelik af ya da şartla salıverme hükümlerinin uygulanması sancılı olmuştur (Özeren ve Demirci, 2009: 98). Yine silahlardan arınma konusunun görüşmelerin tıkanmasında en önemli etken olduğu gözlenmiştir (Gürses, 2007: 247). Bununla beraber anlaşmanın ve barış ortamının halk tarafından destek bulduğu anlaşmanın hemen arkasından seçimlere katılan Sinn Fein oylarını arttırmasıyla kanıtlandığı kabul edilmektedir (Gürses, 2007: 250).

Diğer taraftan Kuzey İrlanda Meclisi seçimleri iki defa ertelenmesine rağmen şu an itibariyle belirli ölçüde sorunsuz olarak yürütülmektedir (Özeren ve Demirci, 2009: 101).

Buna rağmen günümüzde şiddete başvurma potansiyeline sahip küçük gruplar halen bulunmaktadır. Ancak şiddet içerikli eylemler artık adada bulunan tüm topluluklar tarafından reddedilmekte ve şiddet eylemleri her iki tarafça da protesto edilmektedir (Özeren ve Demirci, 2009: 103).

2.1.3 İngiltere'de Kuzey İrlanda Sorunu ve Medya Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Etnik kökenli terör sorunlarının çözümünde atılan adımların basındaki yansımaları üzerine İngiltere'de yapılan çalışmalara bakıldığında Kuzey İrlanda Sorunu'nun medyada yansımaları ile ilgili olarak yapılan çalışmaların da kısıtlı olduğu görülmektedir.

McCann (1972: 6) tarafından, *The British Press and Northern Ireland* isimli eserde Kuzey İrlanda'da yaşanan terör olaylarının başta BBC olmak üzere İngiliz basını tarafından objektif olarak verilmediği iddia edilmektedir. Olaylarda herhangi bir kanıt olmasa bile IRA ve "loyalist"lerin suçlu bulunduğu, kesin ifadeler kullanılmamakla birlikte yaşanan tüm bombalama, suikast ve terör olaylarının IRA ve "loyalist"ler tarafından gerçekleştirildiği yaşanan olaylardan örnekler verilerek aktarılmaktadır.

Ayrıca sonuç kısmında basının barış sürecinde oynadığı rollerden birisinin de barış sürecinde yaşanan gelişmelerde toplumun umutsuzluğu düşürülmeden ve çözümsüzlük ortamı oluşmadan çözüme katkı sağlaması olduğuna değinilmiştir (McCann, 1972: 244).

Taylor (1979: 8) ise *The British Media and Ireland* isimli çalışmada Kuzey İrlanda Sorunu hakkında yapılmak istenen programlara yönelik uygulanan sansürler çerçevesinde o dönem yaşanan olaylara değinmiştir.

Cunningham (1998: 25), *Conflict Theory and the Conflict in Northern Ireland* isimli çalışmada etnik problemlerde dikkat çeken bir noktanın da çatışmanın ya da sorunun sadece toplumun elitist bir tabakası arasında cereyan eden sorundan öte geniş kitleleri içinde barındırabilen bir sorun olmasına değinmiştir. Bu nedenle kamuoyunun yönlendirilmesi ve bilgilendirilmesi ve ortaya çıkabilecek bilgi kirliliklerinin önlenmesinde basına çok önemli görevler düşmektedir (Cunningham, 1998: 365).

Parkinson (1998: 27) tarafından *Ulster Loyalism and British Media* isimli çalışmada ise diğerlerinin aksine Kuzey İrlanda Sorunu çerçevesinde bağımsız İrlanda devletinin bütünlüğünü savunan "Loyalist"lerin yürüttükleri siyasi propaganda faaliyetlerinin kamuoyu gündemine daha fazla geldikleri iddia edilmektedir. Aynı adada yaşayan ve İngiltere yanlısı olan "Unionist"lerin ise

yaşadıkları sorunların Kuzey İrlanda Sorunu çerçevesinde gündeme getirilmediği ifade edilmektedir. Buna göre basının barış sürecinde kamuoyu oluşturmadaki etkilerine önemli bir örnek olarak da Kuzey İrlanda yaşanan problem gösterilebilir (Parkinson, 1998: 89). İngiliz gazetecilerin İrlanda adasında yaşanan olaylara bizzat tanık olmadan sadece orada basında çıkan haberlerin derlemesi ve yorum yapmaları eleştirilmiştir. Neticesinde İngiliz kamuoyunun da olaylardan gerçek anlamda haberdar olmalarını engellemiş ve konuyla ilgili İngiliz basının da yapılan yorumların yetersiz olmasına neden olmuştur.

Ayrıca Parkinson (1998: 354) tarafından yapılan bu çalışmada oldukça öngörülemez sonuçlarla karşılaşmıştır. Buna göre, tabloid gazeteler Kuzey İrlanda Sorunu'nu ifade etmede yetersiz kalmışlar, konuya belirli bir kalitenin altında daha az detaylar vererek gerekli ilgiyi gösterememişlerdir. Daily Mirror gazetesinde çıkan 55 haberden 27 tanesi Kuzey İrlanda Sorunu'nun ifadesinde başarısız kalmış, aynı şekilde Daily Mail'de çıkan haberlerden 24 tanesi de konuyu tam olarak aktarmakta başarısız olmuştur. The Mirror ise sadece 7 haberde Ulster ile ilgili detay haber verirken bu sayı Daily Mail gazetesinde 5'te kalmıştır. "broadsheet" olarak tabir edilen magazinél yönü daha az olup haber odaklı gazeteler ise tabloid gazetelere göre konuya daha fazla ilgi göstermişlerdir. Guardian konuyla ilgili 27 tane detaylı habere yer verirken aynı şekilde The Times 21 adet detaylı habere yer vermiştir. Bu noktada "unionist"ler ile "loyalist"lerin basında yer almalarını karşılaştığımızda, "unionist"ler hakkında basında daha fazla eleştirel haberlere yer verildiğini ve toplumda daha kötü bir intiba oluşturulduğu görülmektedir (Parkinson, 1998: 362).

Bu çalışmaya göre, Kuzey İrlanda sorunu İngiliz medyası tarafından kamuoyuna artık geri dönülemez, şiddetin kol gezdiği ve çözümün hiç mümkün olmadığı izlenimi uyandıracak bir biçimde sunulmuştur (Parkinson, 1998: 363). Neticesinde de sorunun çözümün konusunda kamuoyundaki beklentiler kaybolmaya başlamıştır. Ayrıca bu durumun çözümsüzlüğün sıradan hayatın gündelik bir parçası olarak algılanmasına neden olduğu görülmektedir (Parkinson, 1998: 364).

Kuzey İrlanda Sorunu ilk olarak ortaya çıktığında İngiliz basını meydana gelen ölümler ve şiddet haberleri üzerinde oldukça fazla durmuştur. Ancak sonradan IRA'nın bir örgüt olarak sahneye çıkması ve konunun siyasi yönünün daha da fazla ağırlık kazanması ile şiddet olayları hayatın bir parçası ve sıradan olaylar olarak

yansıtılmaya başlanmıştır. Konuyla ilgili bir haber gündeme geldiğinde her zaman sorunun tarihsel boyutu ve siyasal yönü ele alınmış ve o an da yaşanan şiddet olayları ve acılar daha arka planda ele alınmaya başlanmıştır (Parkinson, 1998: 374).

Aslında bir pencereden bakıldığı zaman bu durum sorunun gerçek sebeplerinin görülmesi açısından faydalı olarak algılanabilir. Ancak tam tersine bu yönde yapılan yayınlara ağırlık verildikçe sorunun çözümünden daha çok kronikleşmesine ve çözümsüzlüğe doğru gitmesine neden olmuştur. Yaşanan şiddet olaylarının arka planda kalması kamuoyu tarafından şiddetin sıradan ve sorunun doğası gereği yaşananlar olarak algılanmasına neden olmuştur (Parkinson, 1998: 379).

Moloney (2010: 45) *The Media and Northern Ireland* isimli çalışmada ise İngiltere’de Thatcher döneminde Kuzey İrlanda sorunu ile ilgili olarak medya ve basına yönelik sansür sürecini ve özellikle konuyla BBC’de yaşananları ele almıştır.

2.2 TÜRKİYE’DE YAŞANAN KÜRT SORUNU

Kürtlerin kökeni hakkında farklı görüşler ortaya sürülmektedir (Akyol, 2006: 19; Bois, Mackenzie ve Minorsky, 1996: 15). Bazı Türk milliyetçileri tarafından Kürtlerin aslında bir Türk boyu olduğu iddia edilmektedir. Ancak bu konuyla ilgili ciddi bir akademik kaynak mevcut değildir. Aynı zamanda bahse konu kaynaklarda Kürtlerin kökeni hakkında da ortak bir görüşe de yer verilmemiştir (Akyol, 2006: 20).

Diğer taraftan Kürtlerin kökeni Asurlulardan Gürcülere kadar birçok farklı topluluk ve medeniyete atfedilmiştir. Kökenleri hakkında çok net bilgi olmasa da, genel kabul gören köken İranî oldukları ve Kürt topluluklarının homojen bir yapıdan uzak olduğu ve linguistik bütünlüklerinin ötesinde, etnik anlamda çok çeşitli olduğu, kabul edilmektedir (Akyol, 2006: 21). Aynı şekilde Bois, Mackenzie ve Minorsky (1996: 17) de yapılan sistemli araştırmaların Kürt adıyla örtülen bir tabaka altında birçok eski kavmin varlığının ortaya çıkacağını iddia etmektedir.

Kürtler için önemli bir dönüm noktası da İslam dinine geçmeleridir. Kürtlerin İslam dinini seçmeleri Kürt tarihinin tarihsel gelişiminde belirleyici bir rol oynamıştır (Nikitin, 1994: 89). Kürtler İslam dinini Hz. Ömer ve Hz. Ali'nin

halifeliği döneminden itibaren kabul etmişlerdir (Nikitin,1994: 91; Bois, Mackenzie ve Minorsky, 1996: 45). McDowall (2004: 97) da, Kürtlerin Sasanî İmparatorluğu hâkimiyeti altındayken 639 ve 644 yıllarında Arapların bölgeye ulaşması neticesinde Müslüman olduklarını ifade etmektedir.

Nikitin (1994: 114) Kürtlerin İslâm'ı seçmesinden sonraki dönemi üç ana başlığa ayırmaktadır. Birincisi 6-15. yüzyıllar arasını kapsayan Arap ve Moğol istilaların yaşandığı dönemdir. İkincisi 16. yüzyılın başından 19. yüzyıla kadar olan Kürtlerin İran ve Osmanlı devletleri içerisinde, birkaç Kürt beyliğinin var olmasıyla birlikte, devletlerarası sınırların ve egemenliklerin net olarak görüldüğü dönemdir. Üçüncüsü ise, 19. yüzyıldan itibaren feodal beylerin ortadan kalkması, Jön-Türk ve İran devrimlerine kadar süren dönemdir. Bu dönemde Kürt ulusal hareketinin ilk filizleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Kürt ve Kürdistan terimleri ise ilk olarak Selçuklular döneminde ortaya çıkmıştır. 12. yüzyılda Kürtlerin yaşadığı bölge Selçuklular tarafından “Kürdistan” olarak adlandırılmıştır (Akyol, 2006: 35).

Selçuklu öncesi 990'da kurulan Mervanî Beyliği dönemi Kürtlerin en parlak dönemleridir. Ancak bu dönem uzun ömürlü olmamış Mervanî Beyliği 1085 yılında Büyük Selçuklular'a bağlanmıştır (Akyol, 2006: 41, Bois, Mackenzie ve Minorsky, 1996: 26; Burkay, 1992: 84).

Bununla birlikte, yaşanan Moğol istilalarının bölgedeki sosyal ve demografik yapıda önemli değişikliklere sebep olduğu ve tarihsel süreçte önemli bir mihenk taşı olduğu kabul edilmektedir (Akyol, 2006: 41; Bois, Minorsky ve MacKenzie, 1996: 34). Ancak Moğol istilalarının etkileri konusunda farklı görüşler mevcuttur.

Bois, Minorsky ve MacKenzie'ye (1996: 34) göre bölgedeki Kürt varlığı Moğol istilalarıyla zayıflamıştır. Ancak bu istilalar sadece Moğol istilasını değil Türklerin de istilasını olarak görülmektedir. Bu istilalar başladığında Kürt kuvvetleri yıllardır süregelen iç ve dış çatışmalardan büyük oranda zarar görmüşlerdir.

Diğer taraftan Nikitin (1994: 132), Moğol istilasının o dönem içerisinde Kürtlerin tarihsel süreçteki rolünü silikleştirse de, daha sonrasında Kürtlerin kaybettiği topraklardan bazılarını aldıklarını ve hatta Bağdat'ı işgali sırasında bazı Kürt beylerinin Moğollarla işbirliği yaptığını iddia etmektedir. Aynı şekilde McDowall (2004: 245) Kürtlerin Moğollara yardım da etmesine örnek olarak Sultan

Ulcaytu'nun Hazar Denizi kıyısındaki Gilan Eyaleti'in ele geçirmesinde Kürtlerin destek verdiğini ifade etmektedir.

Akyol'a (2006: 45) göre ise, Moğol istilaları hem Türkler hem de Kürtler, daha genel bir ifadeyle bölgedeki İslam medeniyeti, için yıkıcı bir süreç olmuştur. Bununla birlikte Moğol istilası öncesi ve sonrasında yaşanan dönemlerde Türk, Kürt ve Arap toplumlarının iç içe geçmiş sosyal ve kültürel bir yapıya sahip olduklarını ifade etmektedir.

Izady'ye (akt. Akyol, 2006: 46) göre ise, Moğol istilası ile başlayan bu süreç Kürtler için 20. yüzyıla kadar süren bir gerileme dönemini başlatmıştır.

Kürtler için tarihsel süreçte dikkat çeken bir nokta da yine dönemin güçlü devletleri arasında seçim yapma zorunluluğu yaşamış olmalarıdır (Akyol, 2006: 51). 14. yüzyılda bölgede Safevî ve Osmanlı Devleti'nin tabiiyetine girme konusunda seçimde bulunmuşlar ve mezhep benzerliğinin de önemli derecede etkisiyle Osmanlı Devleti'nin tabiiyetine girmişlerdir (Akyol, 2006: 55, Nikitin, 1994: 94, Bois, Mackenzie ve Minorsky, 1996: 37; Burkay, 1992: 165).

Bununla birlikte Nikitin (1994: 154), Kürtler için İslam'ın her ne kadar medenî anlamda gelişmesinde katkı sağlasa da ulus bilincinin kaybolmasına neden olduğunu iddia etmektedir. İslam'ın kabulünden sonra İranlılar ile Türkler arasında sıkışıp kalan Türk halkı döneme ve konjonktüre göre taraflar her iki taraf arasında gelip gitmişlerdir. Bu dönemde Kürtlerin varlığını ortaya koyamamasında Kürtler arasında yer alan "uğursuz anlaşamamazlığın" etkisi olduğunu ileri sürmektedir. Bu çerçevede aşiretlerin coğrafi dağınıklığı, aşiretlerin daha geniş bir çıkar anlayışı geliştirememeleri, disiplin ve birlik yokluğu, ortak bir Kürt bilinci bulunmayışı ve İslam'ın ulusallıktan uzaklaştırıcı etkisi şimdiye kadar Kürtlerin ulusal bir devlet kurmalarını alıkoymuştur (Nikitin, 1994: 226).

Ancak her ne kadar Nikitin (1994: 347) Kürtlerin ayrı bir millet olarak tarih boyunca ulus devlet bilincine sahip olamaması konusunda eleştirilerde bulunsa da, bu tarihsel süreçte Kürtlerin Türkler ile ortak değerlere sahip olduğunu ve hatta kan bağlarına sahip olduğunu ifade etmektedir.

Burkay (1992: 118) da, Kürtlerin geri kalmışlığı 16. yüzyılda Osmanlı ve İran arasında gerçekleşen savaşlarla başladığını ve bu dönemden günümüze kadar

savaşların devam etmesi nedeniyle de bu geri kalmışlığın devam ettiğini ileri sürmektedir.

Ancak Burkay'ın aksine McDowall (2004: 136), 16. Yüzyılda Safevî İmparatorluğu'nun ortaya çıkması ve Osmanlı İmparatorluğu ile arasında kurulan dengenin Kürtler için istikrarlı bir siyasal yapının oluşması konusunda etkili olduğunu iddia etmektedir.

Akyol (2006: 60) ise, Kürtlerin bu dönemde bir devlet kurmaktan ziyade bölgedeki güçlü devletin tabiiyetine girme konusunda tercihte bulunmalarında yaşadıkları coğrafyanın dağlık, yerleşimi yerlerinin dağınık olması nedeniyle aşiret yapılanması halinde olmalarının önemli etkisi olduğunu kabul etmektedir. Yine aşirete dayalı olarak kurulan beyliklerin bu dönemde sürekli savaş halinde olmaları birlik içinde hareket etmelerini engellemiştir.

Kürtlerin bu dönemde Osmanlı'yı tercihlerinde önemli rol oynayan isimlerden birisi İdris Bitlisi'dir (Akyol, 2006: 65; Zeki Bey, 2005: 27; Bayraktar, 1991: 12; Hammer, 1983: 52; Kırlangıç, 2001: 45; McDowall, 2004: 239). İdris Bitlisi yaklaşık 20 yıl Akkoyunlu Devleti'nin hizmetinde çalışmış, dönemin önemli Kürt âlimlerinden birisidir (Akyol, 2006: 65). Bitlisi, Osmanlı Devleti ile ilişkiye girmeden önce Akkoyunlu Sarayında bakanlık noktasına kadar gelmiş, ancak Akkoyunluların Safeviler tarafından ortadan kaldırılması ve Şiiliğin bu bölgede hâkim mezhep haline getirilme çalışmaları ile birlikte, bu ülkeden ayrılmak durumunda kalmıştır (Yiner, 2007: 427). Özellikle Şah İsmail'in Şiiliği şark beldelerinde yaymaya çalışması karşısında, bu durumu hayati bir tehdit olarak algılayan Bitlisi ve diğer Kürt beyleri, Safeviler'e karşı cephe almışlardır (Hilmi, 1995: 298).

İdris Bitlisi hem Kürtler tarafından hem de Osmanlı Devleti tarafından güven temin bir isim olması nedeniyle o dönem yaşanan isyanların bastırılmasında ve huzurun sağlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde Bitlisi, Osmanlı Devleti'nden aldığı yetkiyle Kürt aşiretleri ile görüşmüştür. Görüşme neticesinde daha öncesinde Safevî İmparatoru Şah İsmail tarafından tüm yetkileri alınan Kürt liderlerine Osmanlı Devleti'nin tanınmaları şartıyla bu yetkileri tekrardan verilmiştir (McDowall, 2004: 254).

İyi derecede Türkçe de bilen Bitlisi daha sonra Sultan 2. Beyazıd döneminde Osmanlı Sarayı'nda vakanüvis olarak görevlendirilmiştir. İdris Bitlisi'nin öncülüğünde Kürt Beylerinin bir araya gelerek hazırladığı ve padişaha sunulan "ariza" ile Kürtler Osmanlı tebaası olmayı talep ettiklerini belirtmişlerdir (Akyol, 2006: 66). Bu çerçevede Kürtlerin Osmanlı yönetimine girmeleri, hem Kürt bir din ve devlet adamının önderliğinde olmuş, hem de bölgedeki Kürt aşiretlerinin rızasıyla gerçekleşmiştir (Akyol, 2006: 66; Semiz, 2011b: 56).

Uzun yıllar Osmanlı hâkimiyetinde kalan Kürtler bu dönemde Osmanlı'nın bir yönetim birimi olarak "Diyarbakır Vilayeti" altında bulunan sancaklarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir (Akyol, 2006: 67). Aynı zamanda bu dönemde Kürtlere otonomi de tanınmıştır (Akyol, 2006: 67). Böylece Osmanlı yönetimi Kürtlere kimliklerini koruma imkânı verdiği gibi, feodal düzenin sürmesini kolaylaştıran bir hukuki düzen de sağlamıştır (Akyol, 2006: 68).

McDowall'a (2004: 278) göre Bitlisi'nin katkılarıyla sağlanan Osmanlı Devleti ve Kürt aşiretleri arasındaki uzlaş 19. yüzyıla kadar devam etmiştir. Yine McDowall (2004: 299), 19. yüzyıla kadar geçen süreç her ne kadar tam bir barış ortamı sağlamasa da, mevcut durumu güçler dengesini göz önüne alan, faydacı bir çözüm olarak değerlendirmektedir.

Bu döneme kadar yaşanan isyanlar ise genellikle aşiretlerin hem devletle hem de diğer aşiretlerle egemenlik mücadeleleri neticesinde ortaya çıkan isyanlardır. Yaşanan bu çatışmalar etnik kimlikten ziyade yaylaların kullanılması, aşiret reisliği için yaşanan çekişmeler ve bunlara benzeyen konular sebebiyle çıkmıştır (McDowall, 2004: 325).

19. yüzyıla kadar yaşanan bu süreç içerisinde Osmanlı'da kayda değer bir Kürt milliyetçiliği bulunmamaktadır (Akyol, 2006: 80). Bu dönemde ortaya çıkan ayaklanmalar etnik kökenli değil ileriki süreçte parçalanacak olan Osmanlı devleti toprakları üzerinde aşiretlerin hâkimiyeti ele geçirme niyetiyle ortaya çıkan isyanlardır (Akyol, 2006: 81; McDowall, 2004: 333). Bunun yanında 19. yüzyıla birlikte Avrupa yakasında Sırp, Bulgar ve Yunanlılar arasında başlayan milliyetçilik hareketleri Kürt milliyetçiliğinin de doğmasına temel teşkil etmiştir (Akyol, 2006: 24). Örnek olarak 1880 yılında gerçekleşen Şeyh Ubeydullah isyanının milliyetçi Saiklerle ortaya çıkmadığını iddia eden görüşler mevcuttur (McDowall, 2004: 336;

Burkay, 1992: 266; Nikitin, 1994: 194). Bununla birlikte bu isyanlarda sadece Kürt değil, aynı zamanda Türkmenlerin de olduğu görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta Kürt milliyetçiliğinin Avrupa yakasında başlayan milliyetçi hareketlerle değil, geç dönemde Türk milliyetçiliği ile eş zamanlı olarak başladığıdır (Akyol, 2006: 90).

20. yüzyılda Kürtler arasında ortaya çıkan milliyetçilik fikirlerinin oluşum ve gelişim süreci de daha çok ve merkez yönetime duyulan tepki ile şekillenmiş, elit Kürt aydınlarının ve yöneticilerinin faaliyetleri ve örgütlenme çalışmaları ile temelleri atılmıştır (Akyol, 2006: 95; Dündar, 2006: 65; Göktaş, 1991: 13; Semiz, 2011a: 85). Moltke de (akt. Nikitin, 1994: 241), aşiret mensubu Kürtlerin tarihteki isyanlarında üç unsurun kabullenilememesinin etkisi olduğunu iddia etmektedir. Bunlar mecburi askerlik, gümrük ve vergidir.

Dönemin gelişmeleri karşısında Kürt aşiret reisleri ve bölge genelinde etkin olan şeyhler, yaşanan gelişmelere tepki göstermişlerdir. Şeyhler yaşanan gelişmelere gösterilen tepki ve devamında ortaya çıkan isyanlarda hem aşiret reisi rolü hem de şeyhliğin verdiği gücü meşrulaştırıcı etken olarak kullanmışlardır (Jwaideh, 1999: 85). Şeyhlerin aktif rol aldığı bazı önemli isyanlar ve hareketler, şark beldelerinde ve Kürtler arasında İslamiyet'in ve aşiret asabiyetinin işlevsel rolünü göstermektedir (Kutlay, 2006: 89; Semiz, 2011b: 84).

Akyol'a (2006: 101) göre bu dönemde çıkarılan isyanlardan çıkarılması gereken iki sonuç vardır:

1) Bu isyanlar Kürt kimliğine dayalı, etnik bilince bağlı değildir. İmparatorluğun başka bölgelerinde ve aslında tüm dünyada da görüldüğü gibi feodal birer reflektir. Kurubaş'a (akt. Akyol, 2006: 78) göre de isyanlar daha çok devletin merkezileştirme çabalarına karşı, Kürt aşiret reislerinin birer tepkisinden öte anlam taşımıyordu.

2) Tanzimat Reformu bölgede merkezleşmeyi başaramamış, Kürtlerin aşiret yapısını değiştirememiştir. Bölge insanı kendini yeni Osmanlı yönetimin öngördüğü vatandaşlık profiline göre değil, aşiret kimliğine göre tanımlamaya devam etmektedir. Bölgede feodal yapının daha epey süre devam etmesinin temel sebebi ise, bunu kırmaya yönelik gösterilen tepkidir.

Burkay (1992: 197) ise, 19. yüzyılda görülen isyanların bir ulusal bir kimliğe sahip olmadığı, bunun yerine “feodal kişiler”, diğer bir ifadeyle aşiret ya da şeyhlerin öncülüğünde gerçekleşen bir ayaklanma olduğunu kabul etmektedir. Ancak Burkay’a (1992: 197) göre böyle bir olgu bu isyanların gerçek nedenlerini açıklamak için yeterli değildir.

Bu dönemde yaşanan ayaklanmalarda dikkat çeken bir diğer nokta ise ayaklanmayı başlatanların Sultan ve halifeye olan bağlılıklarını dile getirmeleridir. Bruinessen'e (akt. Akyol, 2006: 80) göre ayaklananlar genellikle sultana halife olarak bağlılıklarını açıkça dile getirmişlerdir. Yalnızca batı etkilerinin öncüsü olduğunu düşündükleri bürokratik yapıya karşı tepkilerini koymuşlardır.

Nikitin ve Burkay’ın aksine McDowall, Kürt isyanlarının başarılı olamamasını aşiret yapılarının geçmişten beri zayıf olmasına bağlamaktadır. Bu durum Kürtlerin kendi aralarında koordine olamamalarına ve devlete karşı verilen silahlı mücadelenin zayıf kalmasına neden olmuştur. Ancak McDowall tüm bunlardan daha önemli etkenin Kürt aşiretlerinin devletin yaptığı teklifleri kabul etmeleri ve devletle uzlaşmalarının isyanların başarısız olmasında etkili olduğunu ifade etmektedir (Burkay, 1992: 156; McDowall, 2004: 366; Nikitin, 1994: 192).

Kısacası, Tanzimat döneminde başlayan reform hareketleri bu dönemde yaşanan isyanların temel sebebinin teşkil etmiştir. Buna rağmen yapılan reformlar Kürt aşiretleri feodal düzensizlikten modern bir yönetime taşıma konusunda başarılı olamamıştır. Bu nedenle, Osmanlı döneminde etnik kimlik kaynaklı yaşanan bir Kürt Sorunu yoktur (Akyol, 2006: 91).

Kürt milliyetçisi hareketlerin ilk çıkış dönemi ise 20. yüzyılın başlarına rastlamaktadır (Akyol, 2006: 91; Nikitin; 1994: 166; Burkay, 1992: 175). Bu dönemin somut bir gelişmesi olarak Kürt entelektüeller ve yine milliyetçi Kürtler arasında öncülük rolü üstlenen Bedirhan ailesinin de desteği ile 1897 yılında Kürdistan isimli gazetenin çıkarılması gösterilebilir (Nikitin; 1994: 155; Burkay, 1992: 188; Akyol, 2006: 96).

Kürdistan gazetesinde yer alan yazılar ile ilgili olarak ise Burkay (1992), bu yazıların ağırlıklı olarak yurtseverlik vurgusunu yaptığını ileri sürmektedir. Hatta bu yazılarda Kürtlerin Türk yönetiminden kurtulması konusu açık bir şekilde dile getirilmektedir. Ancak aynı zamanda Osmanlılık vurgusu da yapılmaktadır. Osmanlı

devletinden bahsederken “devletimiz”, imparatorluktan bahsederken “ülkemiz” ifadelerine yer verilmiştir. Örnek olarak Osmanlı Devleti tarafından kaybedilen topraklar üzüntüyle karşılanmıştır (Burkay, 1992: 229).

Yine bir diğer yayın organı olarak Kürdistan gazetesi ile aynı dönemde Şeyh Abdülkadir tarafından 1908 yılında Hetav-i Kurd (Kürt Güneşi) gazetesi çıkarılmıştır (Nikitin, 1994: 197). Ayrıca 1910 yılında da bir grup Kürt öğrenci ve hukukçu tarafından Heviya Kurd (Kürt Umudu) isimli bir dernek kurulmuş ve bu dernek çatısı altında Roj-i Kurd (Kürt Günü) isimli aylık bir dergi çıkartılmıştır (Nikitin, 1994: 198).

Kürt örgütlenmelerinin ilk ortaya çıkışı ise Osmanlı’da 2. Meşrutiyet’in ilanı sonrasında ortaya çıkmıştır (Burkay, 1992: 236). Bu dönem içerisinde Bedirhan ailesinin ve Osmanlı ordusunda üst rütbelere ulaşmış olan Süleymaniyeli Kürt Şerif Paşa’nın öncülüğüyle Kürdistan Teali Cemiyeti kurulmuştur (Nikitin; 1994: 219; Akyol, 2006: 127). Bu hareket ilk başlarda kültürel bir milliyetçiliği amaçlarken daha sonraları siyasi milliyetçiliğe yönelmiştir. Fakat bu hareket Kürt halkı içerisinde çok fazla destek bulmamış, hatta tepkiyle karşılanmıştır (Akyol, 2006: 127).

Bu örgütlenmelerden bir diğer dikkat çekenini ise Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti’dir. Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti 2. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte yurtdışından geri gelen Kürtler tarafından kurulmuştur (Burkay, 2008: 437). Örgütün amacı nizamnamesinden şöyle açıklanmıştır:

“İslamiyet’in ulu hükümlerine uygun ve ulusun mutluluğu ile vatanın güvenliğini güvence altına alan Kanun-i Esasi’nin kural ve faydalarını bu gerçeklere vakıf olmayan bir takım Kürtlere anlatmak ve Osmanlılık yüce sıfatını her zaman korumakla birlikte din ve milletin başlıca ilerleme ve yaşama nedeni olan meşrutiyet sistemini koruyup ilerlettikçe yüce hilafet ve saltanat makamına Kürtlerin bağlılıklarını arttırmak; vatandaşları olan Ermeni, Nesturi ve diğer Osmanlı halkları ile iyi geçinmek ve ilişkilerini daha da geliştirmek ve kabile ve aşiretleri arasındaki düşmanlıkları ve çekişmeleri gidermek ve tümünün birden meşru bir merkez çerçevesinde ilerleme ve gelişme koşullarını yaratmak ve eğitim, sanayi ticaret ve tarımı yaratmak ve düzenlemek... (Burkay, 1992: 440).”

Burkay (1992: 456), bu dönemde kurulan örgütlerin Kürt ulusal hareketinin başlamasında önemli bir yeri olduğunu kabul etmektedir. Ancak nizamnamede yer alan Halifelğe ve Osmanlılığa bağlılık fikirlerinin derneğin meşrutiyet kazanması amacıyla konduğunu iddia etmektedir. Ancak McDowall (2004: 299), Hilafetin

Türkler ve Kürtler arasında önemli bir bağ olduğunu, hilafetin kaldırılmasının Kürtler arasında etnik milliyetçilerin ortaya çıkmasını ve Türkler ile Kürtler arasındaki bağın azalmasına neden olduğunu ileri sürmektedir. Abdülmelik Fırat da (akt. Kirişçi ve Winrow, 2000: 127), hilafetin kaldırılmasıyla Kürtler için Türkiye Cumhuriyeti'nde kalmanın hiçbir anlamı kalmadığını ifade etmiştir.

Diğer taraftan yine Burkay (1992: 430) tarafından o dönemde kurulan derneklere verilen örneklerde hemen hemen büyük bir çoğunluğunun halifelik ve Osmanlılık vurgusu yaptığı da dikkat çekmektedir.

1920'li yılların başına gelindiğinde Türkiye için hala kayda değer bir Kürt sorunu bulunmamaktadır (Akyol, 2006: 84). Hatta Akyol'a (2006: 84) göre Kürtler, Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünün inanmış destekçileri olarak, Türklerle omuz omuza, işgalcilere karşı savaşılmaktadırlar.

Bu durumun iki sebebi mevcuttur. Birincisi bu dönemde Türkler ve Kürtler arasındaki ortak kimliğe değer verilmiş olmasıdır. İkincisi ise Kürtlerin varlığının tanınıp onlara saygı gösterilmesidir (Akyol, 2006: 86).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından yaşanan Şeyh Sait İsyanı ise bu tarihsel süreçte yaşanan önemli bir dönüm noktasıdır (Mango, 2005: 122; Akyol, 2006: 90). Kürt meselesiyle ilgili genel değerlendirmelerde Şeyh Sait İsyanı'nın Cumhuriyet'in Kürt siyaseti üzerinde bir milat olduğu kabul edilmektedir (Yayman, 2011: 65). Bu konuda yapılan tartışmaları iki alanda toplamak mümkündür. Birinci teze göre, devletin Kürt siyasetinin değişmesinin temel sebeplerinden birisi Şeyh Sait İsyanı'dır. Bu isyan neticesinde devletin Doğu siyaseti radikal bir biçimde değişmiş ve yakın zamana kadar devam eden güvenlikçi perspektif meydana gelmiştir (Akyol, 2006: 100). İkinci teze göre ise, tam tersine, devletin Kürt siyasetine bakışında değişiklik yaşanması nedeniyle Şeyh Sait isyanı meydana gelmiştir (Burkay, 1992: 477). Lozan'da Türklerle birlikte yaşamayı ilan eden Kürtlerin, 1924 Anayasası'nın meydana getirdiği yeni düzenden ve özellikle Halifeliğin kaldırılmasından rahatsız oldukları ve bu rahatsızlık sonucunda Şeyh Sait İsyanı'nı çıkardıkları öne sürülmektedir.

Şeyh Sait isyanı yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti için ağır bir travmaya neden olmuştur (Akyol, 2006: 107). Bu isyan hareketine genel olarak bakıldığında din ve aşiret asabiyetinin oluşturduğu kolektivite, Kürt seçkin sınıfı içerisinde

yükselen değer olan etnik milliyetçilik, yeni Türkiye'nin hızla hayata geçirdiği devrimler ve bölgesel güçlerin amaçsal hedefleri temel parametreler olarak görülmektedir (Kutlay, 2006: 78).

Mango'ya (2005: 129) göre ise, Şeyh Said İsyanı'nın üç sebebi vardır. Bunlar gelişmekte olan Kürt milliyetçiliği, aşiretlerin merkezi hükümete karşı çıkmak istemesi ve aşiretler arası rekabettir.

Diğer taraftan Osmanlı'nın son dönemlerinde ortaya çıkan ve parçalanmasına neden olan milliyetçilik akımının tekrardan Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde çıkacağı korkusuna neden olmuştur. Bu nedenle mevcut ulus-devlet yapısı içerisinde Kürt kimliğine şüpheli bir yaklaşım sergilenmiştir (Akyol, 2006: 116).

Şeyh Said İsyanı 1925 yılı Şubat ayı içerisinde Bingöl'de başlamıştır. Bu isyana yaklaşık 7000 silahlı insan katılmış, sonrasında 30000 civarlarına ulaşmıştır (Kalafat, 1992: 247). İsyanın temel sebebi ise Hilafetin kaldırılmasıdır (Akyol, 2006: 114). Ancak isyana siyasi Kürt milliyetçiliğinin benimseyen ve 1921 ile 1924 yılları arasında kurulmuş olan Azadî örgütünün de katılması, isyan sebebinin sadece hilafetin kaldırılması olmadığını göstermektedir (Akyol, 2006: 110). Benzer şekilde Semiz'in (2011/b: 107) de bu isyan hareketini öncelikli olarak Şeyh Said'in kontrolü dışında bir merkezden başlatılan bir hareket olduğunu ifade etmesi, isyanın sebepleri içindeki etnik vurguyu göstermektedir.

Nikitin'e (1994: 351) göre ise, 1925 yılında Şeyh Said İsyanı'nın Musul sorununun tartışıldığı döneme denk gelmesi bir "rastlantı"dır. Ayrıca Şeyh Said İsyanı ile Kürtlerin Lozan Antlaşması'nda ifade edilen "Müslüman azınlıkların Türk rejimi altında kaderlerinden memnun olduğu" yönündeki tezinin yalanlandığını iddia etmektedir.

Bunun yanında Akyol'a (2006: 137) göre, Şeyh Said İsyanı'na genel olarak bakıldığında Kürtlerin az bir kısmı destek vermiştir. İsyanı destekleyen yerel liderler çoğunlukla kırsal alanda etkili olmuşlardır. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere bu isyan sonraki süreçte devletin Kürtlere bakış açısında önemli bir eksen olmuştur (Akyol, 2006: 133; Kutlay, 2006: 253).

İlerleyen süreçte ortaya çıkan Kürt milliyetçisi hareketler geçmiş dönemde yaşanan hareketlere göre daha seküler bir yapıya bürünmüşlerdir (Akyol, 2006: 142). Bunun yanında kullandıkları retorikler Türk milliyetçiliği ile de benzerlikler

taşımaktadır (Akyol, 2006: 142). Akyol'un (2006: 143) aktardığı üzere Cemşid Bender ve Mehrdad İzady gibi Kürt milliyetçisi teorisyenler Türkiye Cumhuriyet tarafından 1930'lu yıllarda kullanılan tarih tezine benzer tezler ileri sürmüşlerdir.

Aynı zamanda Kürtler arasında saygınlık ve sözleri dinlenen din âlimleri kendi iç dünyalarına çekilmişlerdir (Semiz, 2011b: 96). 1930'lu yılların sonlarına doğru bölgede yerel isyanların sona ermesi ile birlikte, Kürt milliyetçiliği de pratik alandan uzaklaşmış, daha çok entelektüel alanda yeni bir döneme geçiş yapmıştır. Bu süreç içerisinde din ve milliyetçilik bir çeşit yeraltı dönemi yaşamışlardır (Kutlay, 2006: 241; Semiz, 2011b: 119).

Cemal'e (2007: 24) göre de, 1925 yılından sonra izlenen siyasette ise Kürtler ve Kürt dili yok sayılmıştır. Bu dönemde Kürtlerin temel hak ve özgürlükleri sağlanmamıştır (Akyol, 2006: 208; Cemal, 2007: 26).

Demokrat Parti döneminden sonra ise Türkiye'de Kürt milliyetçiliğinin tırmandırılmasında Kuzey Irak'ta bulunan ve Kürtler üzerinde nüfus sahibi olan Molla Mustafa Barzani'nin de katkıları olduğu ileri sürülmektedir. Molla Mustafa Barzani Irak, Türkiye ve Suriye'deki Kürtlerin "ulusal bir kongre toplaması" yönünde çalışmalar yapmıştır (Özcan, 1999: 219). Ayrıca Türkiye'nin Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinin sosyo-ekonomik ve coğrafi yönden geri kalmış olması Kürt milliyetçiliğinin canlandırılması çabalarının daha da hızlı gelişmesine katkı sunmuştur (Özcan, 1999: 297).

Türkiye'nin çok partili hayata geçişi ile birlikte sosyal ve siyasal alanda yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönem içerisinde şark bölgelerinin ve Kürtlerin varlığı önem kazanmaya başlamış, siyasal temsiliyet noktasında Kürtlerin sosyal, siyasal ve ekonomik sorunları yavaş yavaş gün yüzüne çıkmaya başlamıştır (Semiz, 2011a: 48). Özellikle 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren gerek dünyada gerekse Türkiye'de hızla artan sosyalist fikirler ve bu fikirlerin siyasal alanda temsiliyetini sürdüren Türkiye İşçi Partisi, Kürt sorununu ülke gündeminde tartışmaya açmıştır. Bu tartışma uzun bir süredir sessizlik döneminde olan Kürt milliyetçiliğinin yeniden doğuşunun Türkiye'deki işaret fişeği olarak değerlendirilmektedir (Ekinci, 2010: 75). Bu dönem içerisinde kurulan ve Kürt milliyetçi hareketinin gelişmesini sağlayan Devrimci Doğu Kültür Ocakları da yine Türkiye İşçi Partisi ve Marksist Fikir Kulüpleri Federasyonu içindeki "Doğulular Grubu" tarafından 1969 yılında Mayıs

ayında kurulmuştur (Özcan, 1999: 56; Akyol, 2006: 178; Kotan, 1975: 299; Beşikçi, 1991: 347).

DDKO'nun üniversitelerde okuyan Kürt gençler üzerinde önemli etkileri olmuştur (Beşikçi, 1991: 347; Özcan 1999: 64; Semiz, 2011a: 56). Beşikçi'ye (1991: 348) göre DDKO, Kürt toplumunun özellikle, öğrenci ve esnaf kesimlerinde etkili olmuştur. İleriki aşamada bu dernek faaliyetlerini Güneydoğu ve Doğu Anadolu şehirlerinde de sürdürmüştür. Ardından köylü kesim üzerinde de etkisini göstermeye başlamıştır. Kürtler üzerinde etkisini göstermeye başlayan DDKO ve bağlı dernekler Doğu illerinde ses getiren mitingler düzenlemişlerdir (Kotan, 1979: 301). Ancak yaşanan 1971 muhtırası ve birçok dernek üyesinin tutuklanması DDKO'nun bir dernek faaliyetinden daha öteye geçmesini engellemiştir (Semiz, 2011a: 62). Beşikçi'ye (1991: 362) göre ise, bu mitinglere karşı askeri birlikler tarafından Doğu ve Güneydoğu'da çok yönlü operasyonlar yapılmış, bu operasyonlarda yaşanan olayların ve acı hatıraların Kürtler üzerinde toplumsal bir tramvaya neden olmuştur. Bununla beraber yaşanan gelişmeler, PKK'nın kuruluşu ve sonradan kurulacak olan Devrimci Doğu Kültür Dernekleri'nin (DDKD) oluşturduğu Sosyalist Kürt Milliyetçiliğinin zeminini meydana getirmiştir (Kirişçi, 2007: 115).

2.2.1 PKK Terör Örgütünün Tarihsel Süreci

PKK terör örgütünün kurucusu olan Abdullah ÖCALAN da bu dönem içerisinde DDKO'da faaliyet göstermiştir (Gürses, 2007: 247; Küçük, 1993: 374; Akyol, 2006: 218). 1970'li yıllarda ise Abdullah ÖCALAN'ın önderliğinde Ankara'da Marksist-Leninist örgütlerden kopan bir grup tarafından ayrı bir yapılanma içine girilerek PKK terör örgütünün temelleri atılmıştır (Akyol, 2006: 207).

Öcalan bir taraftan PKK terör örgütünü kurarken diğer taraftan benzer amaç çerçevesinde faaliyet gösteren diğer örgütleri de kendisine rakip olarak algılamıştır. KAWA, Özgürlük Yolu, DDKD ve TKDP diğer yapıları "işbirlikçi" ya da "revizyonist" olarak suçlamış ve reddetmiştir. Öcalan'a göre bu gruplar "Kürt ulusal hareketi için yüz karası; önderleri de kapitalist güçlere ya da Çin, Sovyetler Birliği, ABD ya da Türkiye'nin taleplerin teslim olmuş hainler"dir (akt. Marcus, 2010: 82).

Ardından Öcalan 1977'de "Kürdistan Devrimi'nin Yolu" adlı bir bildiri yayımlayarak siyasi bir örgütün gerekliliğinden bahsetmiş ve 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır'ın Lice ilçesinde PKK terör örgütünü kurmuştur (Gürses, 2007: 211; Marcus, 2010: 98; Semiz, 2011a: 67; Özcan, 1999: 198; Avcı, 2008: 99; Öcalan, 1992: 45). Bununla birlikte PKK'nın teorik ve pratik altyapısının oluşturulduğu ve somut olarak kurulmasından önceki dönemde de başta Öcalan olmak üzere örgütün kurucuları tarafından toplantılar düzenlenmiştir. Ankara'da 1973 yılında Çubuk Barajı, 1974 yılında Tuzluca, 1976 yılında Dikmen ve 1977 Ankara Mimarlar ve Mühendisler Odası'nda gerçekleştirilen toplantılar bu teorik ve pratik altyapının tartışıldığı toplantılardır (Semiz, 2007: 24).

Lice'de yapılan bu toplantı ise örgütün 1. Kongresi kabul edilmiş ve şu kararlar alınmıştır:

1. Planlı hazırlık döneminin başlatılması,
2. Kadro azlığı, eğitimsizlik ve yetersizliklerin giderilmesi,
3. Yanlış tutum sonucu halkın örgütüne karşı tavır almasının engellenmesi,
4. Dış bağlantı ve ilişkilerinin giderilme çalışmaları (Birand, 1992: 147).

PKK filizlenme, kuruluş ve gelişme süreci içerisinde silahlı şiddetli yöntem olarak benimserken, ideolojik tabanda Marksist-Leninist fikirleri temel doktrin ve prensip olarak kabul etmiştir. Öcalan (1994: 78) bu ideolojinin örgüt için temel prensip olduğunu şu ifadelerle açıklamaktadır:

"PKK, Marksizm-Leninizm geleneğine uygun bir gelişme yaşamıştır. Bundan sonrası açık ki etle tırnak gibi birbirinden ayrılmayan bu miras üzerine şekillenecektir."

PKK'nın Marksist-Leninist perspektife sahip olduğunu ise Öcalan'ın (2002: 201) şu ifadelerinden anlamak da mümkündür:

"Lenin 1900'de ne ise ben de 21. yüzyıl sosyalizmini temsil ediyorum, reel sosyalizmle savaşarak, emperyalizmle savaşarak yeni sosyalizmi inşa ediyorum."

Yine Öcalan (akt. Küçük, 1993: 36) kendisinin "Kürt halkının mücadelesini Kürt olduğu için değil, sosyalist olduğu için başlattığını" söylemiştir.

PKK terör örgütünün ideolojisi sadece Marksizm-Leninizm'den değil Maoculuktan da etkilenmiştir (Akyol, 2006: 107; Özcan, 1999: 26). Akyol'a (2006: 108) göre, PKK'yı daha sonra diğer sol yapılardan ayıran en önemli özelliği de sahip olduğu Maocu etkendir. Maoculuk, devleti silah yoluyla yıkmayı hedefleyen

Marksizm-Leninizm'e "gerilla savaşı", "etnik milliyetçilik" ve "köylü devrimi" kavramlarını ekleyen bir formüldür (Akyol, 2006: 108).

PKK'nın kuruluş döneminde terör örgütü ilk olarak silahlı eylemlerine başlayana kadar altyapı hazırlıklarını yapmıştır (Semiz, 2011: 47). Kurulduğu ilk yıllarda ideolojisini geliştirmeye ve öncü kadrosunu eğitmeye çalışmıştır. Bu dönemde örgütü maddi kaynak sağlanması için de soygunlar yapılmasına, aynı zamanda gazeteci ve güvenlik güçlerine yönelik eylemlere düzenlenmesine karar vermiştir. Bölgede terör örgütünün hâkimiyetini kurmak amacıyla gerilla taktiğini benimsemiştir (Türken, 2007: 276).

İdeolojisini geliştirme aşamasında bulunan terör örgütü bu dönemde Kürdistan Devrimi ve PKK'nın üç ilkesi olduğunu ifade etmiştir. Bu ilkeler şu şekildedir:

- “Kürt halkı onursuz bir şekilde yaşamaktadır. Kürt halkı kendi kendine ihaneti sağlanmış bir halktır. Kürt halkı düşürülmüştür.
- Halkımızın yaşantısından, çağ dışı yaşam koşullarını normal yaşamamış gibi telakki etmesinden, halkımızın köleliğinden, keyfi onur kırıcı dayatmalara boyun eğmesinden utanç duyuyoruz.
- Bu durumu muhakkak değiştireceğiz. Kürt halkı da dünyadaki öteki uluslar gibi eşit ve onurlu bir şekilde yaşayacaktır (Beşikçi, 1992:142).”

PKK, kuruluş ve gelişme süreci içerisinde, kısa vadede amaçlarına önemli ölçüde ulaşmakla birlikte orta ve uzun vadede politik ajandası olan halk ayaklanmasını hayata geçirememiştir. Bu durum PKK ve toplumun yaşadığı değer çatışmasının bir sonucu olarak görülebilir (Semiz, 2011a: 69; Özeren ve Başbüyük, 2011: 87).

Mart 1980 tarihinde ise PKK ilk yayın organını faaliyete sokmuştur. "PKK Bülteni" adı verilen teksir edilerek dağıtılan bu ilk yayın organı propaganda amaçlı kullanılmıştır (Demirel, 2005: 287).

12 Eylül 1980 askeri darbesi gerçekleşmeden kısa süre önce Öcalan Türkiye'de faaliyet gösteren terör örgütü militanlarına sınır dışına çıkmaları talimatını vermiştir. Bu dönemde yaklaşık 250 civarında militanı olduğu tahmin edilen terör örgütünün yaklaşık 60-70 militanının Lübnan'da bulunan El-Fetih'e ait kamplara geçmişlerdir (Polat ve İnanç, 1999: 247; Demirel, 2005: 241; Özdağ, 2007: 163; Mango, 2005: 178; Semiz, 2011a: 157). 12 Eylül 1980 askeri darbesinde ise terör örgütünü eylemlerine katıldığı gerekçesi ile yaklaşık 1800 kişi yakalanmış ve

hüküm giymiştir (Özdağ, 2007: 85). 12 Eylül darbesi sonrasında oluşan baskı ortamında siyasi faaliyetlerin durma noktasına gelmesi PKK terör örgütünün de sona erdiği şeklinde algılanmasına neden olmuştur (Ersever, 1993: 12).

15-25 Temmuz 1981 tarihleri arasında ise PKK "1. Konferansı"nı gerçekleştirmiştir. Buna göre, "Özellikle coğrafi koşulların, siyasi temelin, askeri araç ve gereçlerin, örgütlenmenin uygun olduğu alanlarda gerilla mücadelesi gündeme gelecek ve bu mücadele Kürdistan'da önemli roller oynayacaktır (Ersever, 2009:15)." Bu kongreye göre "gerilla savaşı"nın bir halk ayaklanmasına dönüştürülmesi hedeflenecektir (Ersever, 2009: 16).

20-25 Ağustos 1982 tarihlerinde Lübnan'da bulunan Bekaa Kampı'nda PKK 2. Kongresi'ni gerçekleştirmiştir. Bu Kongre'de alınan en önemli karar "silahlı direniş" hareketinin başlatılmasıdır (Polat ve İnanç, 1999: 254). Bu konuda hazırlıkların yapılması, Türkiye'de seçilen bölgelere ilk "vurucu timler" gönderilmesi planlanmıştır. Bu maksatla da Irak kuzeyindeki barınma yerleri ve imkânlarının araştırılması yönünde çalışmalar başlatılmıştır (Birand, 1992: 164)

1984 yılına kadar yapılanma sürecini yaşayan örgüt ilk eylemini 15 Ağustos 1984 tarihinde Hakkâri'nin Şemdinli ve Siirt'in Eruh ilçelerine baskın düzenleyerek gerçekleştirmiştir (Polat ve İnanç, 1999: 56; Özcan, 1999: 6; Semiz, 2011a. 45; Kalkan, 2010: 41). PKK tarafından yapılan bu baskınlarla hem devleti zor durumda bırakıp siyasi tavizler koparmak, hem de yurtiçinde ve yurtdışında dikkati üzerlerine çekmeyi amaçlamışlardır (Polat ve İnanç, 1999. 55).

Örgütün bu tarihten 2005 yılına kadar olan tarihsel günümüze kadar olan tarihsel süreci İhsan BAL (2006: 4) tarafından şu şekilde tasnif edilmiştir:

- 1984-89 arası "yoğun terör"
- 1989-95 arası gerilla aşamasına geçme çabası,
- 1995-1999 arası büyük kentleri de kapsayacak şekilde tekrar yoğun terör,
- 1999-2005 arası ise farklı kombinasyonları eş zamanlı içeren, "terör, pasif itaatsizlik ve siyasallaşma" sürecidir.

"Yoğun terör" olarak nitelendirilen bu ilk dönemde PKK eylemlerini özellikle Kürtlere yönelik gerçekleştirmiştir. PKK tarafından gerçekleştirilen ilk eylemlerin hak ve özgürlüklerini "savunduğu" Kürt vatandaşlarına yönelik

yapmasının temel nedeni kendi varlığını kabul ettirmek ve Öcalan'ın (1991: 288) ifadesiyle "zorun rolünü" uygulamaya koymak istemesidir.

Eylemlerin Kürtlere yönelik yapılması ilk başta örgüt ile çelişkili görülebilir. Ancak örgüt bu eylemlerle Kürtler ve devlet arasında iletişimi kesmek ve baskı ile kendi tarafına çekmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşımı Öcalan, o yıllarda yalın bir şekilde ifade etmiştir:

"Kürtler zorun gücünden anlar, onlarla fikri tartışmalarla bir sonuca ulaşmak olanaksızdır"(Bal, 2007: 77).

Terör örgütü, 25-30 Ekim 1986'da yılında yapılan örgütün 3. Kongre'sinde aldığı kararla, gerilla düzeyinden "ordu" düzeyine geçmiştir. Daha önce Halkın Kurtuluş Birlikleri (ARK) diye bilinen birimler lağvedilerek, yerlerine Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (ARGK) kurulmuştur. Bu değişiklikteki amaç ARK gibi küçük birimler yerine, ARGK gibi çok daha kalabalık gruplarla eylem yapılmasıdır (Birand, 1992: 140). Ayrıca terör örgütü bu eylemlerini ağırlıklı olarak bölgedeki Kürt sivilere yönelik gerçekleştirmiştir (Semiz, 2011a: 96).

Ayrıca bu dönemde siyasal alan çalışmaları yürütmek üzere Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan (ERNK: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) kurulmuştur. ERNK PKK terör örgütünün siyasal eylemlerini düzenlemekle, mitingler ve basın toplantıları yapmakla, örgüt militanlarının eğitimi için lojistik destek sağlamakla ve örgütün finans işini organize etmekle yükümlü olmuştur (Alkan, 2002: 165).

Siyasal alanda yapılan çalışmalar çerçevesinde 1987 genel seçimlerinde Kürt siyasal hareketindekilerin bir bölümü Sosyal Demokrat Halkçı Parti'yi (SDHP) desteklemişlerdir. Bu seçimde Ahmet Türk Mardin'den milletvekili seçilmiştir. Ancak bu tarihlerde Paris'te düzenlenen "Kürt Konferansı"na katılmaları nedeniyle partiden ihraç edilmişlerdir. Aynı dönem içerisinde şehir faaliyetlerine ağırlık veren terör örgütü tarafından, siyasal alanda da mücadelesini sürdürme adına 7 Haziran 1990'da Halkın Emek Partisini (HEP) kurdurtmuştur. HEP, seçim öncesi ortaklık kurduğu Sosyalist Halkçı Parti (SHP)'si içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmiştir (Demirel, 2005: 266).

26-31 Aralık 1990 tarihleri arasında ise terör örgütü tarafından Irak'ın kuzeyindeki Haftanın bölgesinde, Abdullah ÖCALAN'ın katılmadığı 4. Kongre yapılmıştır. Bu kongrede alınan kararlar arasında en dikkat çeken kitlelesel

faaliyetlerin dayanışmalarla yaygınlaştırılması, parça parça "kurtarılmış alanlar" oluşturulmasıdır (Polat ve İnanç, 1999: 301).

Bu çerçevede terör örgütü 1989-95 yılları arasında ise örgüt gerilla aşamasına geçme çabasına girmiştir. Bu dönemde daha önce baskı ve cebir uygulanan Kürtlere yönelik daha ılımlı yaklaşarak taban kazanmayı amaçlamışlardır. Ayrıca gerilla olmanın da önemli bir unsuru olarak "kurtarılmış alanlar" oluşturma gayretine ve belirli bir toprak parçası üzerinde faaliyet göstermeye de yine bu dönemde başlamışlardır. Ancak bu dönemde yaşanan yoğun çatışma süreci ve yapılan askeri operasyonlar sonucunda PKK başarısız olmuştur (Bal, 2007: 79).

Bu dönem içerisinde en dikkat çeken gelişmelerden birisi de Ekim 1992 tarihinde terör örgütünün Irak'ın kuzeyinde bulunan kamplarına yönelik olarak düzenlenen kara harekâtıdır. Bu kara harekâtı, terör örgütüne yönelik o güne kadar gerçekleştirilen en kapsamlı kara harekâtı olmuştur (Özcan, 1999: 354). Kara harekâtının yasal dayanağı 1926'da Türkiye-İngiltere ve Irak Manda Yönetimi arasında imzalanan Ankara Antlaşması'dır. Ayrıca, 1983'te Türkiye ile Irak arasında imzalanan "Sınır Güvenliği ve İşbirliği Antlaşması"nın da diğer önemli bir dayanak olduğu kabul edilmektedir (Özdağ, 2009: 217). Yine bu dönemde Irak-İran savaşı yaşanması nedeniyle, sınır bölgelerinde denetim sağlanması konusunda sıkıntılar yaşanmış ve bu sebeple Irak tarafından, Türkiye'ye yönelik güvenlik güçlerinin "sıcak takip" hakkı konusunda yetki tanınmıştır (Özdağ, 2009: 220).

Daha öncesinde Başbakanlık görevini sürdüren Turgut ÖZAL'ın Cumhurbaşkanı olduktan sonra sorunun çözümü adına 1992 yılı sonbaharında bazı Kürt asıllı milletvekilleriyle yaptığı bir görüşmede, "silahların susması halinde bazı projelerle sorunu çözüme yolunda girişimlerde bulunacağını" ima etmiştir. Yine Özal, Irak Kürt liderlerinden Celal Talabani'yle yaptığı görüşmede "ateşkese gitmekte yarar olduğunu" belirtmiştir (Alkan, 2009: 211). Devam eden süreçte Celal Talabani PKK terör örgütü lideri Abdullah ÖCALAN ile görüşme şapmış ve terör örgütü tarafından Mart 1993 ortasında, Nevruz'dan bir gün önce başlayacak şekilde 25 günlük bir "ateşkes" ilan etmiştir (Marcus, 2010: 140).

Ancak Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'ın hayatını kaybetmesinin ardından güvenlik güçleri tarafından 19 Mayıs 1993'te Diyarbakır ili Kulp ilçesi yakınlarındaki PKK militanlarından 12 kişiyi öldürülmüştür. Ardından Bingöl'den

Elazığ'a intikal eden 35 silahsız erden 33'ü PKK tarafından kurşuna dizilerek şehit edilmiştir. Bu gelişmelerin neticesinde ateşkes 8 Haziran 1993'te kaldırılmıştır (Marcus, 2010: 143).

Yaşanan bu ateşkes sürecinde daha öncesinde siyasi faaliyetlerine son verilen Halkın Emek Partisi (HEP) yerine Demokrasi ve Değişim Partisi (DEP) kurma çalışmaları yürütülmüştür. Ancak bu partinin de PKK terör örgütü ile ilişkilerinin belgelerle tespit edilmesi sonrasında bu parti de kapatılmıştır (Alkan, 2002: 213).

5-15 Mart 1994 tarihleri arasında ise Suriye topraklarında PKK terör örgütünün 3. Konferansı yapılmıştır. Öcalan yönetimindeki konferansta alınan en önemli karar ise silahlı eylemlerin daha da tırmandırılması ve yaygınlaştırılması konusunda olmuştur (Polat ve İnanç, 1999: 234). Ayrıca bu konferansta bazı "cephe komutanlıkları"nın kurulması ve metropoller ve turizm alanlarında eylemlerin gerçekleştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır (Polat ve İnanç, 1999: 235)

Yine aynı dönem içerisinde DEP'li milletvekilleri yargılanmış, Aralık 1994 itibariyle sekiz vekil 15 yıla varan değişik hapis cezalarına çarptırılmışlardır. Alınan bu karar Batılı devletler tarafından tepkiyle karşılanmış ve Türkiye'ye yönelik silah alım ihalelerinin durdurulması, "Gümrük Birliği" anlaşmasının ertelenmesi gibi yaptırımların uygulanmasına yol açmıştır (Marcus, 2010: 150). Karar sonrası Avrupa ülkelerine giden DEP'li milletvekilleri tarafından sürgünde bir "parlamento" açılması kararlaştırılmış ve Nisan 1995'te "Sürgünde Kürt Parlamentosu", çoğu PKK'yla ilişkili dernekler ve PKK'nın ERNK siyasi kanadından gelen 65 üye ile Lahey (Hollanda)'da açılmıştır (Marcus, 2010: 150). Batılı devletler tarafından da olumlu karşılanan bu yapılanma PKK terör örgütünün siyasi propaganda aracı olarak faaliyet yürütmüştür (Marcus, 2010: 151).

1995 yılına gelindiğinde ise PKK terör örgütü, 1995 yılındaki "5. Kongre"de bayrağındaki orak-çekiç işaretini çıkarmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu kararın alınmasında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Marksist-Leninist rejimi simgeleyen rejimler ya da temsilcilerinin sona ermesinin etkili olduğu kabul edilmektedir (Marcus, 2010: 154). Ayrıca aynı kongrede PKK'da başkanlık ve yardımcılar şeklinde yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Bu şekilde terör örgütü "eyaletler" şeklinde alanlara ayrılmıştır (Polat ve İnanç, 1999: 312). Bir diğer önemli karar ise "dış destek" sağlanması konusunda olmuştur. Alınan kararlara göre terör örgütüne

yardım koşuluyla "her devlet, grup veya kişi ile" ittifak kurulabileceği kararlaştırılmıştır. Böylelikle uluslararası arenada "taraf" kazanılması amaçlanmıştır (Polat ve İnanç, 1999: 313). Bu kararın alınmasında "sürgünde Kürt Parlamentosu"nun Batılı ülkeler tarafından olumlu karşılanması ortaya koyduğu cesaret sayesinde olduğu değerlendirilmektedir (Polat ve İnanç, 1999: 313).

1995-99 yıllarını kapsayan dönemde ise yoğun terör eylemleri yaşanmıştır. Bu dönem aslında gerilla aşamasının başarısız olmasının bir sonucudur (Bal, 2007: 75). 1991-1994 dönemindeki faaliyetleri ile karşılaştırıldığında, PKK'nın 1995'teki terör eylemleri önemli ölçüde azalmıştır. Resmi istatistiklere göre, PKK'nın 1993'te 4.063, 1994'te 4.012 olan saldırı sayısı 1995'te 2.059'a düşmüştür (Kirişçi ve Winrow, 2000: 97). Bu dönemde de örgüt kırsal alandan daha çok şehirlere yönelmiştir. Bu stratejinin temeli, terör eylemlerinin Türkiye'nin batıdaki kentlerine taşınmasıdır. Batıdaki kentlerde gerçekleştirilecek olan yoğun terör eylemleri Türk milliyetçiliğini radikalleştirecektir. Dolayısıyla, Kürtler adına eylem yaptığı iddiasıyla olayları üstlenen PKK, Türk milliyetçiliğinin tepkisini Kürtler üzerine çekecektir. Kızgınlık, öfke ve nefret üzerine inşa edilecek ötekileştirme projesi Kürtleri yalnızlığa itecek ve ötekileştirilen Kürtler ise PKK yanında saf tutacaklardır (Bal, 2007: 76). Ancak toplumun sahip olduğu tarihsel geçmiş ve kültürel birliktelik ve aynı zamanda örgütün eylemlerine yönelik güvenlik güçlerince yapılan başarılı operasyonlar sürecin yine başarısız olmasına neden olmuştur (Bal, 2007: 79).

Aralık 1995'te yapılan Genel Seçimler öncesinde PKK, tek taraflı olarak "ateşkes" ilan etmiştir. PKK terör örgütünün ateşkes ilan etmesi TSK tarafından "PKK'nın Doğu ve Güneydoğu üzerindeki nüfuzunun azalması" olarak yorumlanmıştır (Kirişçi ve Winrow, 2000:131)

Ayrıca bu dönemde kapatılan DEP yerine Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) kurulmuş ve Sosyalist İktidar Partisi (SİP), Birleşik Sol Parti (BSP) ve Demokratik Değişim Partisi (DDP) gibi sol görüşlü partilerle 1995 yılında düzenlenen genel seçimlere girmişlerdir. Ancak seçimin sonucunda barajı geçemeyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girememişlerdir (Polat ve İnanç, 1999: 298).

15 Mayıs 1996 tarihleri arasında Şam yakınlarında bir PKK örgüt kampında, 1996 yılı itibariyle yapılacak eylemleri belirlemek amacıyla yapılan 4. Konferans

düzenlenmiştir. Bu konferansta, şehirleri savaş alanına çevirecek saldırıları ve intihar eylemlerini başlatma kararı alınmıştır (Alkan, 2002: 157; Polat ve İnanç, 1999: 269).

15-25 Mart 1998 tarihlerinde ise PKK terör örgütü tarafından Suriye'de 5. Kongre düzenlenmiştir. Kongre'yi takiben Haziran 1998'de TKP-ML, TKP/KIVILCIM, TKP-ML/KONFERANS, MLKP, DEV-SOL, DHP ve TDP gibi örgütlerle "Devrimci Birleşik Güçler Platformu" adı altında bir de güç birliğine yönelik protokol imzalanmıştır (Polat ve İnanç, 1999: 271). Ancak bu gelişmelere rağmen örgütün terör faaliyetlerinde belirgin bir gerileme mevcut olduğu kabul edilmektedir (Polat ve İnanç, 1999: 277).

PKK'nın dördüncü dönemi ise PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanması ile başlamıştır. Öcalan'ın Türkiye'nin baskısı sonucu uzun yıllardır bulunduğu Suriye'den ayrıldıktan sonra ilk Rusya ve İtalya'ya, ardından Kenya'ya gitmiş ve Kenya'da 15 Şubat 1999 tarihinde yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir (Polat ve İnanç, 1999: 281).

Öcalan'ın tartışılmaz tek lider olarak algılandığı terör örgütünde liderinin yakalanması bir strateji belirsizliğine neden olmuştur. Abdullah Öcalan yakalandıktan sonra, başlangıçta PKK terör örgütünün amacı Türkiye'nin üniter bütünlüğü içerisinde Türk-Kürt ortaklığını sağlayabilmektir. Örgüt, bu amacını gerçekleştirebilmek için stratejisini, 'siyasal mücadele' şeklinde değiştirmiştir. Bu mücadele yöntemi, yasal zeminlerde yürütülen her türlü faaliyeti kapsamaktadır (Alkan, 2002: 94).

Öcalan'ın yakalanmasının ardından PKK terör örgütü Kandil Dağı'nda Ocak-Şubat 1999 döneminde 6. Kongre'sini gerçekleştirmiştir. Özellikle Öcalan'ın yakalanmasıyla örgütün geleceğine ilişkin çarelerin düşünüldüğü bu kongrede, Öcalan yeniden genel başkan seçilerek "ölümsüzleştirilmek" istenmiştir. Aynı zamanda PKK militanlarının vazgeçilmez "yaşam güvencesi" olduğu vurgulanan kongrede Öcalan'ın yakalanması sonrası terör örgütünün dağılacağı yönündeki propagandaları önlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır (Polat ve İnanç, 1999: 346).

Ardından Ocak 2000 tarihinde yapılan PKK'nın "7. Kongresi'nde alınan ve 9 Şubat 2000'de yayınlanan bildiriye göre de; "Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi" adı altında yeni bir program oluşturulmuş ve bununla "Kürt sorununun çözülmesi için, Türkiye'nin demokratik dönüşümünün sağlanması amaçlandığı" ifade

edilmiştir (Alkan, 2002: 95). Ayrıca bu kongrede örgütün dağılmasının önüne geçebilmek ve örgüt tabanını geniş kitlelere yayabilmek amacıyla, Filistin'deki "intifada" benzeri bir eylem "serhıldan-sivil itaatsizlik" kararı alınmıştır (Demirel, 2005: 184; KCK İddianamesi, 2011: 25).

4-10 Nisan 2002 tarihleri arasında ise terör örgütü 8. Kongre'yi gerçekleştirmiştir. Bu kongrede örgütün adı Kongreyi Azadi Demokrasiya Kürdistan (KADEK: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirilmiştir. Öcalan'ın doğum günü olduğu ileri sürülen 4 Nisan'da bu yeni isim kabul edilmiş ve Öcalan, KADEK genel başkanlığına seçilmiştir (Demirel, 2005: 185).

Ardından Öcalan'ın talimatıyla Temmuz 2003 tarihinde KADEK isminin değiştirilmesi kararı alınmıştır. Bu çerçevede Ekim 2003 tarihinde KADEK kendisini feshetmiş ve yerine "Kürdistan Halk Kongresi (KONGRA-GEL)" adı altında yeni bir yapılanma meydana getirilmiştir (Demirel, 2005: 191; Alkan, 2002: 101).

Ancak PKK terör örgütünün tasfiye edilerek yerine KADEK ve KONGRA-GEL isimli yapılanmaları faaliyete geçirme çabası başarılı olmamıştır. Yine bu dönemde ateşkes ilan eden terör örgütü şiddet temelinde gelişen bir hareketin şiddet olmadan ayakta duramayacağını kavramış ve 2004 yılından itibaren eylemselliğini arttırmıştır (Bal, 2007: 78).

Terör örgütü tarafından PKK'nın tasfiye edilerek yerine KADEK ve KONGRA-GEL isimli yapılanmaların kurulmasını bir nedeninin de 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde düzenlenen saldırının sonrasında "Küresel Terörle Mücadele" anlayışının benimsenmesi olduğu kabul edilmektedir. Bu süreçte terör örgütünün yeni bir yapılanmaya giderek bir terör örgütü olmadığı izlenimi uyandırmaya çalışmıştır (Demirel, 2005: 187; Alkan, 2002: 102).

Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrasında örgütte yaşanan hiziplerin ve örgütün dağılmasının önüne geçebilmek amacıyla Mayıs 2004 tarihinde PKK/KONGRE-GEL'in 2. Kongresi gerçekleştirilmiştir. Bu kongrede Öcalan'ın yakalanmasından itibaren başlatılan ateşkesin sona erdiği ve "klasik zor teorisi"nin artık geçerli olamayacağı, bunun yerine "meşru savunma" stratejisine geçilmesi kararı alınmıştır (Demirel, 2005: 174; Özeren ve Başbüyük, 2011: 85; Semiz, 2011a: 57). PKK terör örgütü böyle bir karar alarak Öcalan'ın yakalanması ve

Türkiye tarafından başlatılan demokratik atılımlara da bir cevap verebilmeyi amaçlamıştır (Özeren ve Başbüyük, 2011: 87).

Bal (2006: 6) da, 2004'te PKK'nın ateşkesi bozarak tekrar eylemlerine başlamasında üç hususun önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar:

- Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin tekrar ivme kazanması ve bu çerçevede atılan demokratik adımlar,
- Örgüt içinde, başta Osman Öcalan kaynaklı gelişen, hizipleşme ve çözümler,
- ABD'nin Irak'ı işgali sonrasında özellikle Kuzey Irak bölgesinin kontrolsüz kalması ve bölgede terör örgütünün rahat hareket etmesidir.

Bunun yanında terör örgütü 1999 yılında Öcalan'ın yakalanmasından itibaren örgüt merkezli stratejilerin yerine daha çok toplum merkezli stratejiler geliştirmeye başlamıştır. Bu dönemden itibaren örgüt toplumu kendi doğrultusunda şekillendirme, diğer bir ifadeyle toplum mühendisliği çalışmaları yürütme çabası içerisinde olduğu kabul edilmektedir (Semiz, 2011a: 56) Bu amaçla örgütlenme modelini değiştirerek 2005 yılından itibaren "Yeniden PKK" adı altında yeni bir örgütlenme modelini hayata geçirmeye başlamıştır (Özeren ve Başbüyük, 2011: 88).

Bu çerçevede 2004 yılı Aralık ayından itibaren Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu (TÜDEK) adı altındaki yeni bir oluşum faaliyete geçirilmek istenmiştir. Kurulan bu yeni yapı, yeni örgüt stratejisi gereği, ileride kurulması planlanan Koma Civaken Kurdistan (KCK)'nin yapılanmasının Öcalan'ın talimatları doğrultusunda 20.03.2005 tarihinde ilan edilen sözde Kürdistan Demokratik Konfederalizmi (KKK - Koma Komalen Kürdistan) projesine uygun olarak değiştirilmiştir (KCK İddianamesi, 2011: 27).

2005 yılına gelindiğinde ise terör örgütü tarafından tekrar ateşkes ilan edilmiştir. Bu dönemde terör örgütünün ateşkes ilan etmesinde hükümet tarafından atılan demokratik adımlar ve terör örgütün böyle bir dönemde inisiyatifi alma, muhatap alınma çabasından kaynaklandığı kabul edilmektedir (Semiz, 2011a: 61).

Ayrıca bu dönemde Koma Komalen Kürdistan (KKK: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi) isimli oluşumun terör örgütünün yönetiminin istediği başarıyı gösterememesi ve yetersiz kalmasının da etkisiyle 2005 Mayıs ayı içerisinde Irak'ın kuzeyindeki örgüt kamplarında gerçekleştirilen 3. Genel Kurul Toplantısı'nda,

Öcalan'ın talimatları doğrultusunda “Tüm Kürtçü yapılanmaları tek çatı altında toplamak” iddiasıyla KKK (Koma Komalen Kürdistan-Kürdistan Demokratik Konfederalizmi) adıyla bir çatı yapılanması oluşturulmuştur. Türkiye, Suriye, İran ve Irak'ta konfederal bir devlet yapılanmasını öngören bu oluşumun kurulmasıyla TÜDEK ismi, TK (Türkiye Koordinasyonu) olarak değiştirilmiş, yeni yapının adı ülkemizdeki tüm faaliyetleri yöneten Koma Komalen Kürdistan/Türkiye Koordinasyonu (KKK/TK: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi/Türkiye Koordinasyonu) olmuştur (KCK İddianamesi, 2011: 30).

Bu dönemde ateşkes ilanı ile birlikte terör örgütü tarafından “Özerklik ve Konfederal Sistem” talepleri dile getirilmiştir (Semiz, 2011a: 61). Ancak bu ateşkes dönemi sadece 30 gün sürmüştür ve terör örgütü KADEK ve KONGRA-GEL yapılanmalarından sonra tekrardan PKK adıyla eylemlerine başlamıştır (Semiz, 2007: 141).

Kurulmaya çalışılan tüm bu yapılarla meşru savunma stratejisini hayata geçirmek ve Devrimci Halk Savaşı için uygun zeminin oluşması amaçlanmıştır. Bu çerçevede bu yapılarla meşruiyet kazanmayı ve legal yapıları ön plana çıkarmayı esas almışlardır (Özeren ve Başbüyük, 2011: 75).

Diğer taraftan PKK tarafından 2005 yılından sonra gerçekleştirdiği eylemlerinde yapılan eylemlerin zaman ve mekân seçimini dikkat çekici olduğu görülmektedir. Yapılan eylemler yere ve genel seçimlerde, referandumlarda ve ülke siyasetinden yaşanan kritik dönemlere denk geldiği gözlenmektedir (Semiz, 2011a: 61). Semiz'e (2011a: 65) göre PKK'nın eylemlerinde zamansal ve mekânsal seçimlerinde böyle bir strateji izlemesi terör örgütünü temel dayanaklarını yitirmesine bağlanabilir. Örgüt gerçekleştirdiği bu eylemlere hem süreci gerginleştirmekte ve psikolojik alan hâkimiyeti kazanma çabasında içerisinde olduğu gözlenmektedir. Yine terör örgütü tarafından yapılan bu tarz eylemlerde Kürt vatandaşlar üzerinde psikolojik olarak baskı unsuru kurma amacını taşımaktadır (Özeren, 2010: 4).

2007 yılının Mayıs ayı içerisinde de ise terör örgütü tekrar yeni bir yapılanmaya gidilerek "5. Genel Kurul Toplantısı"nı gerçekleştirmiş ve söz konusu genel kurul sonrası KKK (Kürdistan Demokratik Konfederalizmi/Koma Komalen Kurdistan) adını KCK (Koma Civaken Kurdistan/Kürdistan Demokratik Topluluğu)

olarak değiştirmiş ve bu değişim sonrası ülke içerisindeki faaliyetlerini de KCK/TM olarak yürütülmesine karar verilmiştir (KCK İddianamesi, 2011: 32).

KCK yapılanması PKK terör örgütünün bir çatı yapılanması olarak kurulmuştur (Yeğin, 2012: 1; Akpınar, 2012: 1). Bu yapılanma Yeğin'e (2012: 1) göre PKK'da dâhil olmak üzere bütün fraksiyonların üzerinde bir konumdadır. Bu açıdan KCK, PKK'nın şehirdeki yapılanmalarını yönettiği gibi dağdaki yapılarını da yönetmektedir.

Akpınar (2012: 1) ise KCK'yı PKK terör örgütünün bir sonraki safhası olduğunu kabul etmektedir. KCK İddianamesinde de benzer bir şekilde KCK'nın bir çatı yapılanma olarak kurulduğu ve PKK'nın KCK yapılanmasının bir anlamda ideolojik kimliğini oluşturduğu iddia edilmektedir (KCK İddianamesi, 2011: 33).

Akyol (2012: 1) da 2007 yılı Mayıs ayı içerisinde günü KONGRA-GEL tarafından onaylanarak "yürürlüğe" konulan "KCK Sözleşmesi" ile terör örgütünün bir devlet modeli oluşurmaya çalıştığını ifade etmektedir. Aynı şekilde itlioğlu (2012: 4) da, KCK'nın PKK tarafından kurulması planlanan bir devlet modeli olduğunu iddia etmektedir.

Ancak devam eden süreçte KCK'ya yönelik yapılan operasyonlarla deşifre edilmesi neticesinde st yapılanması illegal bir yapıya dönüşmüştür (zeren ve Başbüyük, 2011: 45). Bu süreçten sonra terör rgt "PKK/KCK" olarak adlandırılmaya başlanmıştır (KCK İddianamesi, 2011: 81). KCK İddianamesinde bu yapılanma şu şekilde tanımlanmaktadır:

"KCK, terör rgt PKK'nın kurulduğu günden beri hedef olarak belirlediği "Türkiye, Irak, Suriye ve İran toprakları üzerinde birleşik bağımsız bir Kürdistan devleti kurma" ve bu çerçevede Kürt toplumunu yeniden inşa etme amacına yönelik bir politik-idari-adli devlet yapılanma modelini ifade etmektedir."

KCK yapılanmasına yönelik düzenlenen operasyonlar neticesinde illegal yapı ile legal yapı ve siyasal kanat arasında bağlantı kuracak olan bir ara forma ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Bu erevede Demokratik Toplum Kongresi (DTK) adı verilen yapı kurulmuştur (zeren ve Başbüyük, 2011: 87). Bu çerçevede ilk olarak KCK/TM organizesinde 2008 yılı Ocak ayı içerisinde "Demokratik Halk Meclisi Konferansı" düzenlenmiş ve neticesinde "Demokratik Toplum Sözleşmesi" adlı örgütsel bir metin onaylanmıştır (KCK İddianamesi, 2011: 39). Ardından DTK

tarafından 14 Temmuz 2011 tarihinde "demokratik özerklik" ilanı yapılmıştır (Milliyet, 15 Temmuz 2011: 1).

DTK da günümüzde meşru savunma stratejisi çerçevesinde terör örgütünün illegal yapısı ile siyasal alan arasında bağlantı kurmayı amaçlamakta, siyasal alana bir baskı görevi üstlenmektedir (Özeren ve Başbüyük, 2011: 96). Diğer taraftan PKK/KCK terör örgütü de hem kırsal alanda, hem şehir merkezlerinde terör eylemlerini sürdürmektedir. Böylelikle terör örgütü bir taraftan şiddet eylemlerini devam ettirirken, diğer taraftan Öcalan tarafından belirlenen örgütün son dönem stratejisini ifade eden "dört ayaklı paradigma" ile terör örgütünün bölgede sosyal, siyasi, ekonomik her alanda var olmasını ve bu çerçevede özerkliğin temellerinin atılmasının sağlandığı gözlenmektedir (Semiz, 2011a: 69). Devamında ise terör örgütü tarafından bağımsızlık kazanma sürecine girilmesi planlanmaktadır. Her ne kadar son süreçte yapılan açıklamalar ile bağımsızlık söyleminden vazgeçtiği ifade edilse de, bunun taktik bir söylem olduğu değerlendirilmektedir (Semiz, 2011a: 70).

Ayrıca terör örgütü tarafından dile getirilen söylemlerin ülkede tansiyonu germe ve kutuplaşmaların artmasına uygun bir siyasi ortam oluşturma çabası içerisinde olduğu kabul edilmektedir (Özeren, 2010: 5).

Genel olarak PKK terör örgütünün tarihsel sürecine baktığımızda, 2000'li yıllara kadar süreçte klasik terör örgütü yapılanması çerçevesinde parti, cephe ve ordu yapılanmasına önem veren bir yapılanmaya sahip olduğu gözlenmektedir (Semiz, 2011a: 73). Ancak 2000'li yıllardan sonra başlayan ve 2005 sonrasında tabanda da varlığını hissettiren bir düzeyde siyaseti yönlendirme ve sivil toplum hareketleri içerisinde yer almaya başlayan bir yapılanmaya doğru gittiği gözlenmektedir (Semiz, 2011a: 75).

Sonuç olarak PKK terör örgütü kurulduğu dönemden beri birçok kez strateji değişikliğine gitmiştir (Özeren ve Başbüyük, 2011: 88). Günümüzde de meşru savunma stratejisi çerçevesinde siyasal alan kazanma ve siyasal alan üzerinde baskı kurmayı amaçlamaktadır (Özeren ve Başbüyük, 2011: 89). Diğer taraftan da devrimci halk savaşı stratejisi çerçevesinde de terör eylemlerine devam etmektedir.

2.2.2 Demokratik Açılım Süreci

Yıllardır Kürt sorununun çözülememesi ve ülke için kanayan bir yara hale gelmesi neticesinde soruna yönelik sadece askeri yöntemlerin değil demokratik yöntemlerin de devreye sokulduğu demokratik açılım süreci başlatılmıştır. 2009 yılı içerisinde Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL tarafından İran ziyareti esnasında Kürt Sorununun çözümü için adım atılması gerektiğine vurgu yapan açıklaması bir yönüyle Demokratik Açılım sürecinin somut olarak başlangıç noktasını teşkil etmektedir (Hürriyet, 2009a:1; Bila, 2009: 8). Bununla birlikte bazı görüşlere göre demokratik açılım çalışmalarının başlaması 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara gelmesi ile başlamaktadır (Aktay, 2012: 24; Beriş, 2012: 47; Hakyemez, 2012: 73). Demokratik açılım çalışmalarının başlatılmasının temelinde ilk olarak Türkiye'deki demokratik yapının sağlıklı bir zemine oturulması ve sadece Kürt sorununa yönelik değil askeri ve bürokratik vesayetın ortadan kaldırılması ile de doğrudan bağlantılı olduğunu savunun görüşler mevcuttur (Aktay, 2012: 29; Hakyemez, 2012: 70; Yılmaz, 2012: 129). Ayrıca Hakyemez'e (2012) göre, bahsedilen bu son on yıllık dönemde yürütülen bu çalışmalarla mevcut rejimin demokratikleşmesi ve sivilleşmesini, aynı zamanda siyaset kurumunun güçlendirilmesini sağlamıştır.

Yayman'a (2012: 93) göre de demokratik açılım süreci 12 Ağustos 2005 tarihinde Başbakan Erdoğan'ın Diyarbakır'da yaptığı konuşma ile başlamıştır. Başbakan Erdoğan'ın (akt. Yayman, 2012: 94) Diyarbakır konuşmasında şu ifadelere yer verilmiştir:

“...Bu soruna illa isim koyalım diyorsanız Kürt sorunu, bu milletin bir parçasının değil, hepsinin sorunudur. Benim de sorunumdur. Türk olsun, Kürt olsun, Çerkez olsun, Abaza olsun, Laz olsun, bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ortak sorunudur. Kürt sorunu ne olacak diyenlere diyorum ki bu ülkenin başbakanı olarak o sorun herkesten önce benim sorunumdur. Biz büyük bir devletiz ve millet olarak bu ülkeyi kuranların bize miras bıraktığı temel prensipler ve Cumhuriyet ilkesi, anayasal düzen dâhilinde her sorunu, daha çok demokrasi, daha çok vatandaşlık hukuku, daha çok refahla çözeceğiz. Bu anlayışla çözüyoruz ve çözeceğiz de.”

Diğer taraftan demokratik açılım çalışmalarının ilk adımlarının 2004 yılında Avrupa birliği ile sürdürülen müzakerelerin hızlanması ile başladığı yönünde görüşler de mevcuttur (Bal, 2012: 2; Beşe, 2012: 3).

Yaklaşık on yıllık bu dönem içerisinde demokratik açılım çalışmalarının

temelinin atılması anlamına gelen ve daha öncesinde tartışılmayan bazı konuların kamuoyunda tartışılması için uygun bir zemin meydana gelmiştir. Bu dönem içerisinde Yayman'ın (2012: 90) ifadesiyle toplumun yüzleşmesi gereken sorunların serbestçe tartışılması sağlanmış ve çözüm arayışlarının hızlanması adına zemin hazırlanmıştır.

Bununla birlikte toplumsal zeminin Kürt sorununu tartışabilecek bir zemine sahip olmasının ardından Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL tarafından yapılan ve açıklama aynı zamanda Kürt Sorunu'nun çözümü açısından bir umut meydana getirmiş ve sorunun çözümü için uygun zeminin oluşmasına katkı sağlamıştır (Çakır, 2009: 1).

Ancak demokratik açılım süreci Kürt Sorunu'nun çözümü adına atılan ilk adım olmayıp, yukarıda da bahsedildiği üzere tarihsel süreç içerisinde birçok teşebbüste bulunulmuştur. Kürt meselesi Cumhuriyet'in ilanından bugüne kadar kurulan tüm hükümetlerin ve ara dönemlerin gündeminde olmuş ve her geçen gün giderek büyüyen bir soruna dönüşmüştür (Yayman, 2012: 87).

Kürt Sorunu Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan çok partili döneme geçişe kadar ağırlıklı olarak asayiş kaygısı ekseninde homojen bir ulus inşa etme önündeki engellerin kaldırılması olarak okunurken, çok partili döneme geçişle beraber, sorun ağırlıklı olarak yönetimde yaşanan aksaklıkların giderilmesi olarak kodlanmıştır (Yayman, 2011: 35). 1990 sonrasında gerek iç siyasette gerekse dünya siyasetinde vurgusu giderek artan sivilleşme ve sorunların siyasi çözülümü eğilimine paralel bir biçimde, Kürt meselesi de bu bağlamda değerlendirilmeye başlanmıştır (Yayman, 2011: 39). Kürt meselesi ile ilgili olarak bu döneme kadar Şark meselesi, Doğu meselesi, Güneydoğu meselesi, feodalite sorunu gibi farklı şekillerde tarif edilmiş ve kimi zaman meselenin terör boyutu, kimi zaman kimlik boyutu, kimi zaman da sosyo-ekonomik koşullar öne çıkarılmıştır (Yayman, 2011: 41).

Yayman (2012: 101), bu döneme kadar Kürt sorunu ile mücadelede Türkiye Cumhuriyet tarafından başvurulan yaklaşımları iki sınıfa ayırmıştır. Birinci yaklaşım, Fevzi Çakmak, İsmet İnönü, Umum Müfettiş İbrahim Tali Öngören, Umum Müfettiş Abidin Özmen, Dahiliye Vekili Şükrü Kaya, Cemal Gürsel, Kenan Evren, Doğan Güreş, Alparslan Türkeş, Tansu Çiller, gibi isimler yanında bazı emekli askerlerin hazırladıkları çalışmaları içermektedir. İkinci yaklaşım ise, Kazım

Karabekir, Celal Bayar, Vali Cemal Bardakçı, Ömer Halis Bıyıktay, Adnan Menderes, Turgut Özal, Erdal İnönü, gibi isimler tarafından temsil edilmektedir.

Birinci grup, Dersim'e operasyon yapılmasını önerirken, ikinci grup askeri harekâtın çözüm olmayacağını ileri sürmüştür. Birinci grup, "köylerin birleştirilmesini veya boşaltılmasını" isterken, ikinci grup buna karşı çıkmıştır. Birinci grup "koloni yönetiminin kurulmasını" tavsiye ederken ikinci grup adil bir yönetim kurulmasını önermiştir. Birinci grup "halkın zorla Batıya nakledilmesini" isterken, ikinci grup halkın güveninin sağlanmasını birinci amaç olarak görmektedir. Birinci grup Doğu illerinde parti teşkilatı açılmasına karşı çıkarken, ikinci grup buralarda parti teşkilatları açılmasını savunmaktadır. Birinci grup Doğu illerinde "Umum Müfettişlik" kurarken, ikinci grup bu müfettişlikleri lağvetmiştir. Birinci grup insanların ana dillerinin konuşulmasını yasaklarken, ikinci grup bu yasakları kaldırmıştır (Yayman, 2012: 103). Yayman (2012: 103) da başlatılan demokratik açılım çalışmalarını ikinci grup kapsamında Kürt sorununa çözüm bulmayı amaçlayan çalışmalar kapsamında değerlendirmiştir.

Demokratik açılımla ilgili olarak ise bu dönem içerisinde iktidarda bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilen yasa tekliflerinde "sorunun çözümü için cesaretli açılımlar yapılmasının planlandığı, bölgedeki kültürel farklılıkların bir tehdit değil zenginlik olduğu" ifade edilmiştir (Zaman, 2009a: 13). Ayrıca bu çerçevede "terörü sona erdirmenin yolunun, temel hak ve hürriyetlere saygılı bir devlet yaklaşımı ile ekonomik kalkınmayı ve güvenliği aynı bütünün parçaları olarak ele almaktan geçtiğine" vurgu yapılmıştır (Zaman, 2009b: 1).

AK Parti sorunun çözümünü "demokrasinin derinleştirilmesi, ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi ve kültürel hakların tanınması" olarak, birbiriyle bağlantılı üç başlık altında dile getirilmektedir. Bunların hiçbirisinin diğeri karşı bir önceliği olmadığı ve eş zamanlı olarak dile getirilmesi gerektiği, sorunun sadece bir güvenlik ve asayiş sorunu olmadığı düşünülmektedir (Yayman, 2011). Bunun yanında demokratik açılım süreci bir yandan terörü bitirmeyi hedeflerken, bir yandan da terörün ürettiği ve beslediği ortamın ortadan kaldırılmasını amaçladığı iddia edilmektedir (Adalet ve Kalkınma Partisi, 2010: 12).

Diğer taraftan Adalet ve Kalkınma Partisi (2010: 15) tarafından bu süreçte yürütülen çalışmalarda üniter yapı üzerinden bir tartışma yürütülmediği, “tek devlet, tek vatan, tek devlet ve tek bayrak” prensibinden vazgeçilmeyeceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede hükümet tarafından atılacak adımlarla terörün önlenmesinde zaaf yaratmayacak şekilde; kalıcı, tüm toplumun duyarlılıklarına saygılı, etkili ve sorunları kökünden çözmeye yönelik bir politika izleneceği ifade edilmiştir (Adalet ve Kalkınma Partisi, 2010: 16).

Bu dönemde demokratik açılım çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen bazı icraatlar şu şekildedir:

- Olağanüstü Hal uygulamasına son verilmiştir.
- Düşünce ve ifade özgürlüğünün artırılması ve terörle mücadele alanında yaşanan bazı aksaklıkların düzenlenmesi amacıyla Terörle Mücadele Kanunu’nda bazı değişiklikler yapılmıştır. Aynı zamanda Siyasi Partiler Kanunu, Türk ceza Kanunu, dernekler Kanunu, kabahatler Kanunu gibi bazı kanunlarda da değişikliğe gidilmiştir.
- Kürtçe özel kursların açılmasının önündeki engeller kaldırılmıştır.
- 24 saat Kürtçe yayın yapan TRT 6 kanalı kurulmuştur.
- Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmıştır.
- Yine terörle mücadelede zarar görenlerin zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadelede Doğan Zararların Karşılması Amacıyla Kanun çıkarılmıştır.
- Bazı Kürt edebiyatçılara ait eserlerin devlet eliyle basılması yönünde çalışmalar yapılmıştır.
- Yerleşim yeri isimlerinin değiştirebilmesine olanak sağlayan kanuni değişiklikler gerçekleştirilmiştir.
- Ayrıca yeni bir anayasa hazırlığı için halen devam etmekte olan çalışmalar sürdürülmektedir (Adalet ve Kalkınma Partisi, 2010: 31).

Bu çerçevede yukarıda belirtilen Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne verilen yasa tekliflerinin ardından Demokratik açılım sürecinin belirlenmesi amacıyla 01.08.2011 tarihinde Polis Akademisi tarafından basında “Kürt Çalıştayı” olarak adlandırılan “Kürt Meselesinin Çözümü: Türkiye Modeline Doğru” isimli çalıştay düzenlenmiştir (Hürriyet, 2009b: 18; Sabah, 2009a: 1; Zaman, 2009d: 1). Beriş’e

göre (2012: 45), söz konusu toplantının ve takip eden diğer girişimlerin gösterdiği en önemli konu Kürt Sorunu'nun yalnızca terör ekseninde tartışılmayacağını ortaya konulması ve çözüm noktasında güvenlik önlemlerinden daha yoğun olarak demokratik yöntemlere başvurulması gerektiğinin açıkça ifade edilmesidir.

Yine İçişleri Bakanlığı tarafından demokratik açılım taslağında şiddete bulaşmayanlara siyaset yolunun açılması, özel yayın yapan Kürtçe radyo-televizyonlara izin verilmesi, Kürt vatandaşların ikâmet ettiği yerlerde Kürtçe vaaz verilmesi, Kürtçe kitap, roman, edebiyat eseri, gazete, mecmua çıkarma serbestliğinin tam anlamıyla tanınması, pişman olup dağdan inenlere istihdam imkânı sağlanması ve terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın İmralı'dan F tipi cezaevine nakledilmesi önerileri yapılmıştır (Zaman, 2009e: 1).

Devam eden süreçte, 19 Ekim 2009 tarihinde PKK terör örgütü mensuplarının teslim olmaları için başlangıç teşkil etmesi amacıyla Kuzey Irak'tan 26 kişi Habur Sınır Kapısı'na gelip teslim olmuşlardır (Hürriyet, 2009e: 1; Zaman, 2009j: 15; Sabah, 2009f: 1). 26 kişinin Türkiye'ye gelip teslim olması ilk başlarda her iki tarafça da memnuniyetle karşılanmıştır (Hürriyet, 2009f: 1). Ancak Habur Sınır Kapısında gelenleri karşılamak için düzenlenen kutlamalar demokratik açılım sürecinin sabote edildiği şeklinde yorumlara neden olmuştur. Konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanı Beşir ATALAY Habur Sınır Kapısı'nda düzenlenen törenlerle sürecin sabote edildiği yönünde açıklamalarda bulunmuştur (Hürriyet, 2009g: 14). Nitekim ilerleyen dönemde söz konusu kişilere yönelik dava açılmış ve bunlardan bir kısmı ağır cezalara çarptırılmıştır. Bu durum, yeni dönüşlerin önünü kesmiş; aynı zamanda, açılım politikalarına yönelik muhalif söylemlerin güçlenmesine neden olmuştur (Beriş, 2012: 52). Devamında ise Avrupa'da faaliyet gösteren terör örgütü mensuplarının teslim olmaları için başlatılacak süreç sona erdirilmiştir (Hürriyet, 2009h: 1; Zaman, 2009k: 16; Sabah, 2009h: 15).

8 Aralık 2009 tarihinde ise Tokat'ın Reşadiye ilçesinde PKK terör örgütü tarafından düzenlenen silahlı saldırıda 8 asker şehit olmuştur. Demokratik açılım sürecinde yaşanan böyle bir eylem herkes tarafından tepkiyle karşılanmıştır (Hürriyet, 2009k: 17; Zaman, 2009l: 17; Sabah, 2009i: 1).

Demokratik açılım süreci ilk başta önemli bir kesim tarafından büyük umutlarla karşılanmış olsa bile bir süre sonra sekteye uğramıştır. Beşe'ye (2012: 4)

göre sürecin tıkanmasında neden olan unsurlardan birisi demokratik açılım çerçevesinde ele alınan konuların siyaset alanında iktidar ve güç mücadelesinin bir aracı haline gelmesi ve siyasi bir fikir birliği sağlanamamasıdır. Yaşanan gelişmeler tüm siyasi kesimlerce Kürt vatandaşların oylarının alınmasının hedeflendiği, sorunu çözmeye odaklanmayan gelişmeler olarak algılanmıştır.

Bununla birlikte Beşe (2012: 4), sadece siyasi kurumlar arasında bir fikir birliğinden ziyade yasama, yürütme ve yargı arasında da bir fikir birliğinin sağlanamadığı ve bu yüzden sürecin sekteye uğradığını iddia etmektedir.

Aynı zamanda terör örgütü tarafından eylemler artarak devam etmiştir. Atılan demokratik adımlar insan hakları ve hukuki düzenlemelerde iyileşmelerin olması PKK'nin saldırılarını hafifleten sebepler olmamıştır. PKK saldırılarının giderek artması, yasal Kürt siyasal hareketine de zarar vermiştir (Çitler ve Güçer, 2011: 14). Terör örgütü tarafından devam ettirilen bu saldırılar Türkiye'de siyasi, hukuki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda çok yönlü olarak hayata geçirilmeye çalışılan demokratik açılımın önünü tıkamıştır. Yasal Kürt siyasi hareketinin ve bu hareketin temsilcisi partilerin seçmenlerinin hakları için siyaset yapmasının önünde büyük engel teşkil etmekte ve genel olarak ülkenin demokratikleşme atılımlarının karşısında ciddi bir tehlike oluşturmuştur (Çitler ve Güçer, 2011: 13).

Bu dönem içerisinde sorunun bir tarafını temsil etmesi adına ihtiyaç duyulacağı düşünülen Kürt siyasal hareketi kendisini muhatap olarak kabul etmemiş ve tek muhatabın Abdullah ÖCALAN olduğunu iddia ederek çözüm kapısının kapanmasına neden olmuştur (Bal, 2011: 2; Beşe, 2012: 2).

Aynı zamanda terör örgütü lideri Abdullah ÖCALAN da demokratik açılım çalışmalarının yürütüldüğü dönem içerisinde yaşanan gelişmelerin kendi merkezinde gelişmesi amacıyla hapisteki durumunun sıkıntılı olduğu, Kürt Sorunu'nun tek çözüm kapısının kendisi olduğunu ileri sürerek süreci tıkamaya çalışmıştır (Bal, 2011: 3). Beşe'ye (2012: 4) göre de, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan tarafından yapılan sürekli açıklamalarla sürecin bir parçası olduğu izlenimine neden olmuştur.

Bu çerçevede Yeğın (2012: 1) de terör örgütü tarafından eylemlerin sürdürüldüğü ve diğer siyasal ve legal yapılar da terör eylemlerini desteklediği müddetçe demokratik açılım sürecinin bir tarafı olamayacaklarını ifade etmiştir.

Demokratik açılım konusunda yapılan çalışmaların başarıya ulaşması için Kürt halkının ve şiddete taviz vermeyen sivil toplum kuruluşlarının muhatap alınması gerektiğini belirtmektedir.

Bununla birlikte demokratik açılım sürecinin büyük hedeflerle ve büyük umutlarla başlaması ve her kesim için beklentilerin yüksek tutulması ve ardından süreç içerisinde yaşanan tıkanmalar demokratik açılım sürecine olan inancın sarsılmasına neden olmuştur. Özellikle Mahmur Kampı'ndan dönen şahısların karşılanması sürece yönelik toplumun büyük bir kesimi tarafından infialle karşılanmıştır (Beşe, 2012: 5).

Ayrıca Avrupa Birliği'ne üyelik politikasıyla paralel olarak yürütülen demokratik açılım çalışmalarının terör örgütü tarafından eylemlerle karşılık bulması Avrupa Birliği tarafından da tepkiyle karşılanmıştır. 2010 yılında yayınlanan Avrupa Parlamentosu raporunda da, PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilen eylemler sert bir dille kınanmıştır. Aynı zamanda Kürt sorununda barışçıl bir çözüme ulaşılabilmesi için demokratik açılım sürecinin devam ettirilmesi gerektiği yinelenmiştir (Mutuş, 2012: 2).

Diğer taraftan demokratik açılım çalışmalarının tıkanması konusunda farklı görüşler de mevcuttur. Coşkun (2012: 4), demokratik açılım politikalarının Türkiye'nin temel kırılma noktalarını siyasallaştırdığını ve tartışma ortamı oluşturduğunu ifade ederek açılım politikalarının olumlu olduğunu ifade etmiştir. Ancak bu politikaları uygulayan hükümetin toplumsal talepleri mümkün olduğunca asgari seviyede karşılama ve zamana yayma gibi bir taktik izlediğini ifade ederek açılım politikalarının iyi gitmediğini, özgürlüklerinin arttığını ancak KCK operasyonları ile BDP üyelerinden birçok kişinin tutuklanmasıyla BDP'nin kapatılmaya çalışıldığını belirtmiştir. Bu nedenle Coşkun'a (2012: 4) göre, demokratik açılımın başarılı olabilmesi için kullanılan dile dikkat edilmeli ve atılan bu adımlar Kürtlere karşı bir minnet olarak görülmemelidir.

Bunun yanında demokratik açılım çalışmalarının, Coşkun'un (2012: 4) ifadesiyle, Kürtlere karşı bir minnet olarak görülmesine karşılık demokratik açılımların sadece Kürtlerin ve onların sorunlarını çözmek için değil Türkiye'de yaşayan farklı etnik, dinsel vb. kesimlerin sorunlarını çözmeyi amaçlayan politikalardan oluştuğu kabul edilmektedir (Adalet ve Kalkınma Partisi, 2010: 26).

Bu çerçevede sadece Kürtlere yönelik değil aynı zamanda Aleviler ve Romanlar gibi toplumun farklı kesimlere yönelik de demokratik açılım çerçevesinde çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de son dönemde başlatılan demokratik açılım politikaları, Alevi toplumuna kendi dini ve kültürel kimlikleri ile saygın bir yaşam sürdürebilmeleri bakımından umut verici uygulamalar olarak değerlendirilmektedir (Çetin, 2012: 4).

Aynı zamanda demokratik açılım çerçevesinde uygulamaya konulan politikaların esas amacının devlet ile toplum arasında olduğu düşünülen yabancılaşmanın giderilmesi, devletin toplumsal taleplere göre yeniden şekillenmesini ve demokratikleşmesini sağlamak olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu konuyla ilgili farklı kesimlerden gelen eleştirilerin bir kısmı tutarlı olsa bile genel anlamda Türkiye’nin demokratikleşmesi adına oldukça önemli ve radikal sayılabilecek adımlar atıldığı düşünülmektedir (Coşkun, 2012: 4).

KCK soruşturmaları ile ilgili olarak ise Bal (2010: 2), yürütülen demokratik açılım çalışmalarının yürütüldüğü bir dönemde güvenlik güçlerinin terör örgütü ile mücadele edilemeyeceği gibi bir algının oluşmasının yanlış olduğunu ifade etmektedir. Devletin asli görevlerinden birisinin silahlı bir örgütle mücadele etmek ve güvenlik zafiyetine neden olmamaktır. Bunun yanında terörün ortaya çıkış nedenlerinin de çözümüne yönelik gerekli çalışmalar yürütülmelidir (Bal, 2010: 3).

Sonuç olarak, demokratik açılım sürecine genel anlamda bakıldığında Kürt Sorunu’nun çözümü amacıyla demokratik açılım sürecinin başlatıldığı ve bu süreçte Habur’da terör örgütü mensuplarının teslim olması gibi bazı somut gelişmeler yaşanmıştır. Ancak bunun yanında PKK terör örgütü tarafından silahlı eylemler de gerçekleştirilmiştir. Yaşanan terör eylemleri hükümet tarafından PKK terör örgütünün süreci baltalamaya çalıştığı şeklinde değerlendirilmiştir. Ancak her şeye rağmen demokratik açılım toplumun desteği ve beklentileri doğrultusunda gerçekleşmiş ve bu açılım politikaları doğrultusunda hareket edildiği ölçüde toplumdaki destek gelmiştir. İktidarda bulunan Adalet ve Kalkınma Partisi’nin girdiği bütün seçimlerde oylarını istikrarlı bir biçimde artırmasının en önemli siyasi sebebi demokratik açılım paradigmasına olan bağlılığı olduğu değerlendirilmektedir (Aktay, 2012: 26; Beriş, 2012: 49).

Bununla birlikte Aktay’a (2012: 29) göre, demokratik açılım çalışmasının

geniş bir tabana ulaşması ve istenilen kamuoyu desteğinin sağlanması ile ilgili olarak demokratik açılımın sadece Kürt Sorunu ile ilgili olmadığı, Kürtleri ve toplumun diğer kesimlerini de kapsayan güçlü ve halkın tamamını kapsayıcı bir vatandaş profili ortaya çıkarmayla ilgili olduğu daha açık bir biçimde vurgulanmalıdır.

Diğer taraftan Beriş (2012: 54), demokratik açılım çalışmalarının başarılı ve kalıcı olmasında en önemli unsurun yeni bir anayasa meydana getirmek yolunda atılacak adımların olduğunu iddia etmektedir.

2.2.3 Türkiye'de Medya ve Terörizm Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde de konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışma sayısı çok sınırlıdır. Özellikle Türkiye'deki sürecin daha da yeni olmasının bu konuda etkili olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmalarda ise genel olarak gerçekleşen bazı terör eylemleri sonrasında medyanın tavrı incelenmiştir.

Konuyla ilgili olarak Yavuz (2006: 4) tarafından hazırlanan "*Terör Eylemlerinin Kitle İletişim Araçlarında Sunumu*" başlıklı çalışmada yaşanan 3 terör eyleminin (11 Eylül saldırıları, İstanbul'da Sinagog ve HSBC Bankası'na yapılan saldırılar ve Kuzey Osetya'da yaşanan rehine eylemi) 3 farklı gazetede (Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman) nasıl yer aldığı incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre incelenen her gazetenin konuyla ilgili haberleri kendi çizgilerinde yansıttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte meydana gelen olayların uluslararası boyutta gelişmesi nedeniyle ağırlıklı olarak yabancı haber ajanslarından beslendikleri ve bu nedenle tek kaynaktan gelen haberlerin farklı yorumlara tabi tutulduğu sonucuna varılmıştır (Yavuz, 2006: 124).

Konuyla ilgili olarak yapılan bir diğer çalışma ise Gökulu (2005: 6) tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "*Terör Eylemlerinin Medyaya Yansıması (15 – 20 Kasım 2003 İstanbul Saldırıları Örneği)*" başlıklı araştırmadır. Bu araştırmada genel anlamda terör eylemlerinin basında yer alması konusunda literatürdeki yaklaşımlar, özeldense 15-20 Kasım eylemlerinin basında yer alması ile ilgili yapılan yorumlara yer verilmiştir. Sonuç olarak, medyanın terör eylemlerini verirken terörün propaganda yönünü göz önüne almadan salt haber ve reyting/tiraj

mantığı ile verdiğine değinilmiştir. Bu durumun da terörün amaçladığı "tedhiş" unsuruna hizmet ettiği konularına vurgu yapılmıştır (Gökulu, 2005: 111).

Başka bir çalışma ise Işık (2005: 9) tarafından yine yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "*Medya Ve Terör Kasım 2003 Bombalama Olaylarının Yazılı Basında Sunumu*" başlıklı araştırmadır. Bu çalışmada, yine 15-20 Kasım olaylarının yazılı basında nasıl yer aldığı konusu incelenmiş olup bu çerçevede Hürriyet, Zaman, Cumhuriyet ve Türkiye gazeteleri analiz edilmiştir. Bu gazeteler üzerinde söylem analizi çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre;

- "Basın saldırıları haberleştirirken şiddet temasını öne çıkarmış ve kurbanları yaşadıklarına odaklanmıştır.

- Haberlerde teröristleri saldırıya iten nedenlerden çok teröristlerin kullandıkları taktikler üzerinde yoğunlaşmıştır.

- Hükümet kaynaklarının birlik ve bütünlüğü öne çıkaran resmi söylemi haberde yeniden kurulmuş ve bu durum kapanmaya neden olmuştur" (Işık, 2005: 88).

Bir diğer çalışma ise Duruoğlu (2003: 13) tarafından yine yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "*Haber Yapmada İdeoloji Etkeni: 11 Eylül Terör Olayı Örneği Üzerine Bir İnceleme*" isimli çalışmadır. Bu çalışmada da yine diğerlerinde olduğu gibi 11 Eylül terör saldırılarının medyada yer bulması üzerine hazırlanmıştır. Bu araştırmada Hürriyet ve Akit gazetelerinin 11 Eylül saldırılarını ele alış biçimleri arasındaki fark söylem analizi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma bu gazetelerin yayın politikaları gereği haber sunumlarında farklılık olduğunu ortaya koymuştur (Duruoğlu, 2003: 137).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ VE BULGULAR

3.1 İNGİLTERE ÖRNEĞİ

Belirtildiği üzere, çalışma kapsamında İngiltere’de yayın yapmakta olan Daily Express ve The Guardian gazeteleri incelenmektedir. Bu kapsamda ilk olarak gazeteler üzerinde makro yapı çalışmaları yapılmıştır.

Makro yapı çalışmaları kapsamında gazetelerde konuyla ilgili çıkan haber sayıları, 1. sayfada yer alma oranı, haber içeriklerinde kullanılan anahtar kelimelerin sayısal incelemeleri gibi rakamsal veriler elde edilmesi amaçlanmıştır.

Mikro yapı çalışmaları kapsamında ise gazetelerde yen alan haberler arasından seçim yapılarak kullanılan dil, yapılan yorumlar ve imalar gibi sayısal olmayan verilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çıkan tüm haberler üzerinde bir puanlama yapılarak sayısal veriler elde edilmesi amaçlanmıştır.

3.1.1 İngiltere Örneği Üzerinde Yapılan Makro Yapı Çalışmaları

Daily Express ve The Guardian gazetelerinin arşivlerinde yapılan çalışmada ilk olarak, süreç ile ilgili çıkan haberlerin tespit edilmesi amacıyla gazetelerin internet arama motorlarında “Good Friday Agreement”, “terror”, “bomb” ve “IRA” anahtar kelimeleri üzerinden arama yapılmıştır.

The Guardian gazetesinde yapılan çalışma neticesinde 1 Nisan 1998 ile 31 Ağustos 1998 tarihleri arasında **182** tane haber çıktığı tespit edilmiştir.

Daily Express gazetesinde yapılan çalışma neticesinde ise 1 Nisan 1998 ile 31 Ağustos 1998 tarihleri arasında **195** tane haber çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.1: Daily Express ve The Guardian Gazetelerinde Konuyla İlgili Çıkan Haber Sayıları

The Guardian	182
Daily Express	195

Görüldüğü üzere gazetelerde çıkan haber sayıları arasında çok büyük bir fark görülmemektedir. Bu durum ilk olarak her iki gazetenin de gelişmelere aynı oranda ilgi gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

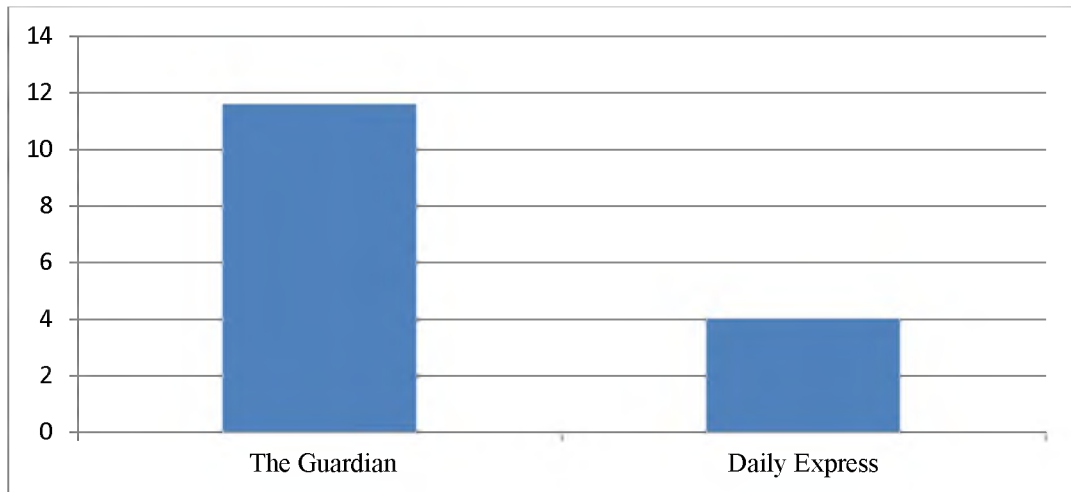
Ancak gelişmelerin haber değeri olarak ne kadar ön planda olduğu konusunda bize bilgi verecek hususlardan birisi de haberlerin gazetelerin 1. sayfasında yer bulma oranıdır.

Buna göre;

Guardian gazetesinde çıkan bu haberlerden 1. sayfada yer bulan haber sayısı 21 (%11,6)'dır.

Daily Express gazetesinde çıkan haberlerden 1. sayfada yer bulan haber sayısı ise 8' (%4)'dir.

Şekil 5.1: Daily Express ve The Guardian Gazetelerinde Konuyla İlgili Haberlerin 1. Sayfada Yer Bulma Oranı

Buna göre, konuyla ilgili çıkan haber sayıları arasında çok büyük fark olmadığı görülmektedir. Ancak, buna rağmen haberlerin 1. sayfada yer bulma oranlarında The Guardian gazetesi daha yüksektir.

Örnek olarak, 13 Nisan 1998 tarihinde The Guardian gazetesi Amerikalı politikacı George Mitchell tarafından terörün barış sürecini zedeleyeceği yönündeki beyanatını 1. sayfadan vermiştir (The Guardian, 1998b: 1). Ancak bu haber Daily Express gazetesinde 1. sayfada yer bulmamıştır.

Diğer taraftan haber metinlerine ulaşmak için kullanmış olduğumuz anahtar kelimelerin haber metinlerinde kullanım oranları da göz önüne alınmıştır. Elde

edilen veriler gazetelerin mevcut gelişmeler ile ilgili hangi konulara daha fazla vurgu yaptıkları konusunda fikir vermesi açısından fayda sağlayacaktır.

Buna göre;

Yine Daily Express Gazetesinde çıkan haberlerin 142 tanesinde “IRA”, 75 tanesi “bomb”, 34 tanesi “terror” ve 28 tanesi ise “Good Friday Agreement” kelimesini içermektedir.

Tablo 5.2: Daily Express Gazetesinde Konuyla İlgili Anahtar Kelimelerin Kullanım Sayıları

IRA	142
Bomb	75
Terror	34
Good Friday Agreement	28

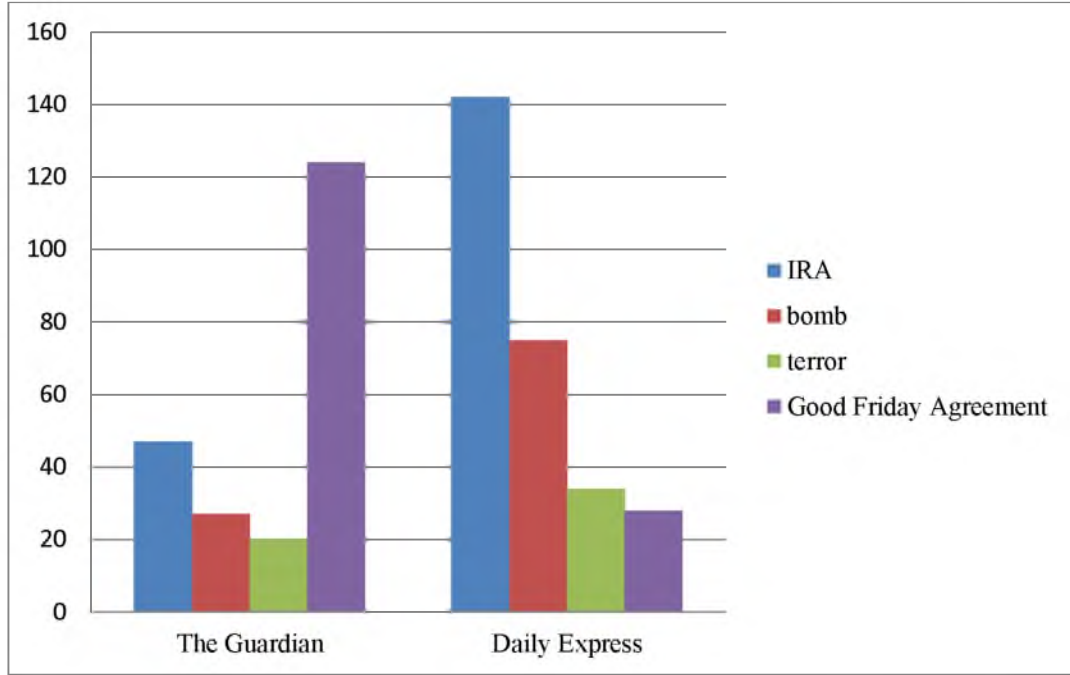
The Guardian gazetesinde çıkan haberlerin 47 tanesi “IRA”, 27 tanesi “bomb”, 20 tanesi “terror” ve 124 tanesi “Good Friday Agreement” kelimesini içermektedir.

Tablo 5.3: The Guardian Gazetesinde Konuyla İlgili Anahtar Kelimelerin Kullanım Sayıları

IRA	47
Bomb	27
Terror	20
Good Friday Agreement	124

Görüldüğü üzere, gazetelerin konuyla ilgili haberlerinde vurguladıkları bakış açıları hakkında farklı veriler elde edilmiştir. Mevcut rakamlara göre The Guardian gazetesi bu dönem içerisinde verilen haberlerde “Good Friday Agreement” anahtar ifadesi daha fazla kullanılmış iken, Daily Express gazetesinde terör örgütü “IRA” anahtar ifadesinin daha fazla yapıldığı görülmektedir. Buna göre bahse konu veriler mevcut gelişmeleri The Guardian gazetesi “Hayırlı Cuma Antlaşması(Good Friday Agreement)” ekseninde ele alırken, Daily Express gazetesinin ise konuya ağırlıklı olarak terör örgütü “IRA” açısından yaklaşmakta olduğu şeklinde değerlendirme yapmamızı sağlamaktadır.

Şekil 5.2: Daily Express ve The Guardian Gazetesinde Konuyla İlgili Anahtar Kelimelerin Kullanım Sayıları

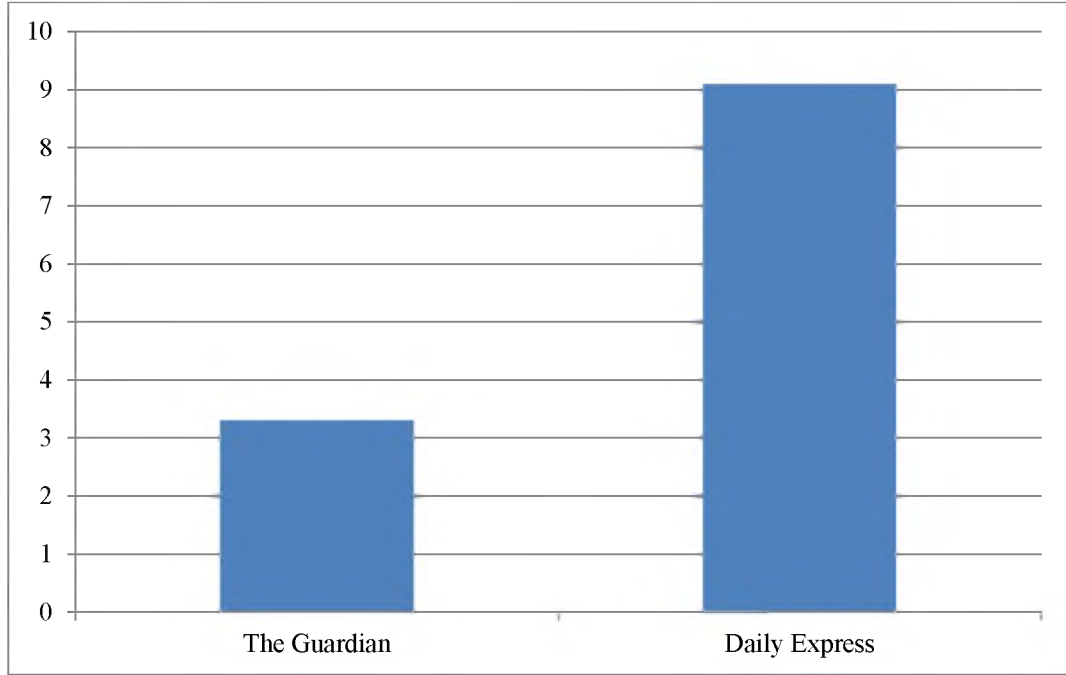
Gazetelerin otoritelere ait ifadeleri doğrudan aktarması ile ilgili olarak yapılan çalışmada ise;

Guardian gazetesinde verilen haberlerden 7 tanesi (%3,4) otoritelerin doğrudan ifadesi olarak verilmiştir.

Daily Express gazetesindeki haberlerden ise 11 tanesi (% 9,1) otoritelerin doğrudan ifadesi olarak verilmiştir.

Buna göre Daily Express gazetesinin verdiği haberlerde otoritelere ait ifadeleri The Guardian gazetesinden daha fazla kullandığı görülmektedir. The Guardian gazetesinin Daily Express gazetesine göre daha fazla haber yorum ağırlıklı bir gazete olmasının mevcut rakamlar üzerinde etkisi olabileceği düşünülebilir. Bunun yanında Daily Express gazetesinin The Guardian gazetesine daha çok şahısların görüşlerine yer verdiği şeklinde bir yorum da yapılabilir.

Şekil 5.3: Daily Express ve The Guardian Gazetelerinde Doğrudan İfadelerin Kullanım Oranı

Tablo 5.4: Daily Express ve The Guardian Gazetelerinde Doğrudan İfadelerin Kullanım Oranı

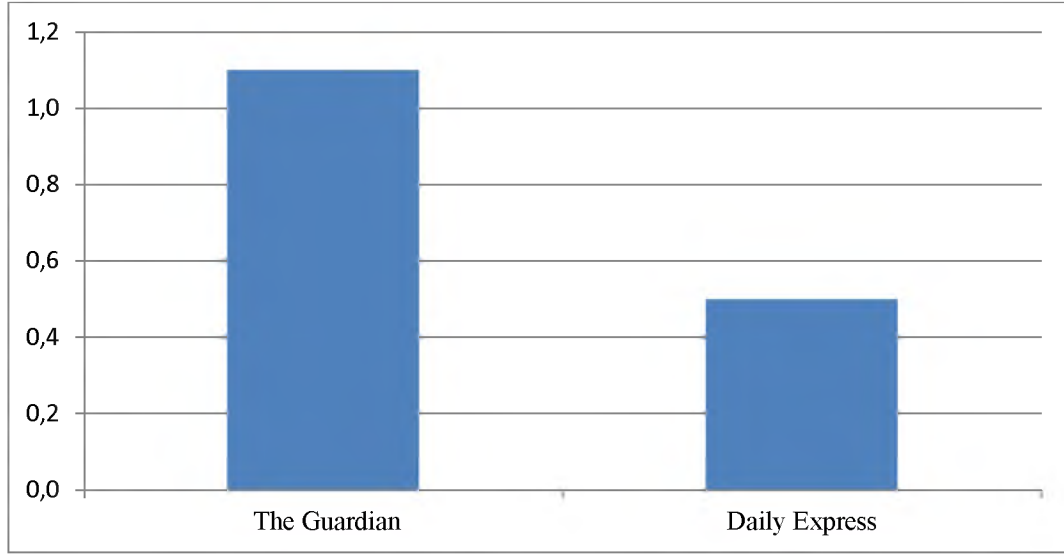
The Guardian	% 3,4
Daily Express	% 9,1

Bu çerçevede analize dahi edilen bir diğer nokta 1. sayfada verilen haberlerin hangi oranda karşıt fikirlere ait olduğu konusunda elde edilen verilerdir.

Buna göre; karşıt fikirlerin 1. sayfada yer bulma oranına baktığımız zaman ise;

The Guardian gazetesinde sadece 2 tane (%1,1), Daily Express gazetesinde ise 1 tane (%0,5) haber verildiği görülmektedir.

Şekil 5.4: Daily Express ve The Guardian Gazetelerinde Konuyla İlgili Karşıt Fikirlerin 1. Sayfada Yer Bulma Oranı

Tablo 5.5: Daily Express ve The Guardian gazetelerinde konuyla ilgili karşıt fikirlerin 1. sayfada yer bulma oranı.

The Guardian	% 1,1
Daily Express	% 0,5

Karşıt fikirlerin 1. sayfada yer bulma oranına bakıldığında her iki gazetenin de karşıt fikirlere yer verme oranının düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak konuyla ilgili kamuoyunda her ne kadar farklı düşünceler olsa da mevcut gelişmelere yönelik genel bir konsensüsün sağlandığı yönünde değerlendirme yapılabilir. Bununla birlikte her iki gazetenin de süreç içerisinde yaşanan gelişmelere farklı açılardan baktıkları görülmektedir. Örnek olarak, IRA teröristlerinden olan, yaptığı eylem neticesinde ölüme sebep olan Micheal Stone'nun serbest kalması ve serbest kaldığında IRA taraftarlarınca sevgi gösterileri ile karşılanmasını Daily Express gazetesi 1. sayfadan vermiştir (Daily Express, 1998g: 1). Yine bu haberde karşılamaya tepkisini açık bir şekilde gösterip Micheal Stone için “killer (katil)” ifadesini kullanmıştır. Ancak bu haber The Guardian gazetesinde 1. sayfada yer bulmamıştır.

3.1.2 İngiltere Örneği Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Çalışmaları

İngiltere örneği üzerinde yapılan mikro yapı çalışmaları ise daha önce belirtilen başlıklar altında gazetelerden alınan belirli haberlerin ayrıntılı olarak incelenmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

3.1.2.1 Köşe yazarların konularla ilgili olumsuz görüşlerini beyan ettiği haberler:

3.1.2.1.1 4 Mayıs 1998 tarihinde Daily Express gazetesinde çıkan haber

4 Mayıs 1998 tarihinde Daily Express gazetesinde Peter Hitchens isimli köşe yazarının haberinde “Blair’in teslim oluşu” başlığı kullanılmıştır (Hitchens, 1998a: 11). Haberin devamında ise Hitchens birkaç hafta öncesinde Ulster görüşmeleri ile ilgili öngörülerde bulunduğu değinmiştir. Yazarın Ulster görüşmeleri olarak bahsettiği Hayırlı Cuma Antlaşması öncesinde taraflar arasında yapılan görüşmelerdir. Yazının devamında ise yine mevcut gelişmelerle ilgili öngörülerde bulunacağını, bu kapsamda yürütülen tüm görüşmelerin barışa hizmet etmediğini, bu görüşmelerin İngiltere hükümetinin IRA teröründen yaşadığı korkuyu gösterdiğini ifade etmiştir. Ayrıca Arjantin ile yaşanan Falkland Krizi’nde yaşadığı krizde eski İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher’ın sert tutumunu dolaylı olarak Blair ile karşılaştırmış ve Blair’in bu görüşmelerle teslim olduğunu dile getirmiştir.

Görüldüğü üzere Daily Express gazetesinde çıkan Peter HITCHENS’in yazısında İngiltere Başbakanı Tony Blair’in IRA’ya teslim olduğunu söylemesi Hitchens’in yapılan müzakerelere karşı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında teslim olma ifadesi ile Blair’in IRA’nın taleplerine boyun eğdiğini, tüm istediklerini karşıladığını ve terörün kazanmasına sebep olduğuna vurgu yapmaktadır. Ayrıca Blair’i Arjantin ile yaşanan Falkland Adaları sorununda iktidarda bulunan Margaret Thatcher ile karşılaştırılamayacağını ifade ederek, bu konuda ileri sürülen argümanları kabul etmemiştir.

3.1.2.1.2 17 Ağustos tarihinde Daily Express gazetesinde çıkan haber

15 Ağustos tarihinde Omagh şehrinde yaşanan ve 29 kişinin hayatını kaybettiği bombalı saldırıdan hemen sonra yine Peter HITCHENS tarafından kaleme alınan yazının başlığında saldırının teslim olanlar için kanlı bir ödül olduğuna vurgu

yapmıştır (Hitchens, 1998b: 31). Yazının içeriğinde ise kendisi tarafından daha önceden dile getirilen IRA terör örgütü mensuplarının ve bombacıların serbest bırakılması nedeniyle yaşanan bu eylemin oldukça normal olduğunu söylemiştir. Yine İngiltere Başbakanı Tony Blair ve Sinn Féin tarafından olayın kınanmasının bir anlam ifade etmeyeceği, gerçekleşen müzakere sürecinin böyle bir eylemin gerçekleşmesine neden olduğunu dile getirmiştir. Bu yüzden eylemin IRA terörüne teslim olanlar için kanlı bir ödül olduğuna vurgu yapmıştır.

Hitchens tarafından kaleme alınan bu yazıda da daha önce dile getirdiği barış görüşmelerinin ve imzalanan Hayırlı Cuma Antlaşması'nın IRA terör örgütünü güçlendirdiği ve terörü sona erdirmeyeceği yönündeki görüşlerine değinmiştir. Ayrıca yaşanan eylemin daha önce söylediklerinin bir kanıtı olduğunu vurgu yapmıştır. Yine bu yazıda da teslim olma konusuna vurgu yaparak, bu sürecin her iki taraf için de barış sağlayacak bir süreç değil, kazanan ve kaybedenlerin olacağı bir süreç olduğuna dolaylı olarak vurgu yapmaktadır. Hitchens'e göre de bu süreçte kaybeden barış müzakerelerini yürütenler, kazanan ise IRA terör örgütüdür.

Bu başlık altında yapılan sınıflandırma çerçevesinde The Guardian gazetesindeki köşe yazıları ve haberler incelendiğinde konuyla ilgili olarak olumsuz görüşlerini beyan eden haberlere rastlanılmamıştır. Bu nedenle verilen her iki örnek de Daily Express gazetesinden kullanılmıştır.

3.1.2.2 Konuyla ilgili olumsuz görüşe sahip olan kesimlerin görüşlerinin aktarıldığı haberler:

3.1.2.2.1 15 Nisan 1998 tarihinde Daily Express Gazetesinde çıkan haber

Hayırlı Cuma Antlaşması sonrasında referanduma kadar olan süreç içerisinde grupları tarafından kampanya faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda 9 IRA terör örgütü mensubunun da serbest kalması neticesinde referandumda "Hayır" oyunu destekleyen grupların desteklerini kaybedecekleri bu nedenle Orange Grubu lideri David Trimble'ın koltuğunun tehlikede olduğu yönünde haber yapılmıştır (Daily Express, 1998d: 23). Haberin devamında "Hayır" oyunu destekleyen grupların 9 kişinin serbest bırakılmasıyla İrlanda hükümetinin Sinn Féin lideri Gerry Adams'ın referandumdaki kampanya stratejisine hizmet ettiğini ifade ettiklerine değinilmiştir.

3.1.2.2.2 23 Nisan 1998 tarihinde The Guardian Gazetesinde çıkan haber

10 Nisan tarihinde imzalanan Hayırlı Cuma Antlaşması sonrasında eski Başbakan Margaret Thatcher tarafından Hayırlı Cuma Antlaşması'nın zayıf olduğu ve bazı sorunlar taşıdığı şeklinde demeç verilmiştir (The Guardian, 1998c: 12). Bu haber The Guardian gazetesi tarafından "Thatcher'ın Ulster barış antlaşması hakkında şüpheleri var" başlığı ile verilmiştir. Haberin devamında Thatcher tarafından gazeteye verilen mülakatta barış görüşmelerinin hangi konularda sorunlar taşıdığına değinilmiştir. Thatcher'e göre şiddet olaylarına karışan örgüt mensuplarının afla serbest bırakılması yanlıştır. Devamında Thatcher bu kişilerin siyasi tutuklu olmadıklarını, suç işleyen kişiler olduğu şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca haberde Thatcher'ın görüşlerinin referanduma hazırlık amacıyla yasal düzenlemeleri protesto eden gruplar tarafından memnuniyetle karşılandığı belirtilmiştir.

Haber metnine genel olarak bakıldığında Thatcher'ın görüşlerine ayrıntılı olarak yer verildiği ve Thatcher'ın görüşlerini memnuniyetle karşılayan gruplara değinildiği gözlenmektedir. Bunun yanında Thatcher'ın görüşleri hakkında herhangi bir yorum yapılmamıştır.

3.1.2.3 *Konuyla ilgili yaşanan olumsuz gelişmelere dikkat çeken haberler:*

3.1.2.3.1 13 Nisan 1998 tarihinde Daily Express gazetesinde çıkan haber

10 Nisan 1998 tarihinde Hayırlı Cuma Antlaşması'nın imzalanmasından hemen sonra Daily Express gazetesinde yorum köşesinde çıkan haberde Sinn Féin lideri Gerry Adams'ın her ne kadar barış sürecini desteklese de turtasız bir politika izlediğine değinilmiştir (Daily Express, 1998b: 6). Haberin içeriğinde Gerry Adams'ın Hayırlı Cuma Antlaşması'nın imzalanmasının hemen ardından katıldığı bir programda IRA terör örgütü mensuplarına övgüde bulunduğu, bu durumun barış sürecini destekleyen birisi için tutarsızlık sergilediğine değinilmiştir. Ayrıca haberde etkinlikte yapılan gösterilere Gerry Adams'ın IRA terör örgütü üniforması bir giymiş bir kız çocuğu ile alkış tuttuğuna da değinilerek iddia edilen tutarsızlık gösterilmeye çalışılmıştır. Yine haberin başlığında Adams'ın katilleri övdüğü ifadesi

kullanılmıştır. Böylece Adams'ın tutarsızlığı ile ilgili çarpıcı bir şekilde gösterilmeye çalışılmıştır.

3.1.2.3.2 20 Temmuz 1998 tarihinde The Guardian gazetesinde çıkan haber

"Dockland bombacısı iki yıl sonra serbest" başlığı ile verilen haberde 1996 yılında IRA terör örgütü tarafından Londra'nın Dockland bölgesinde bombalı araçla saldırı düzenlenmesi eyleminin faili olan Duncan Campbell'in 25 yıl ceza aldığına değinilmiştir (The Guardian, 1998f: 5). Ancak haberin devamında Hayırlı Cuma Antlaşması nedeniyle Campbell'in iki yıl sonra serbest kalabileceğine dikkat çekilmiştir. Haberin devamında ise mahkeme sürecinin ayrıntıları ve tarafların demeçlerine yer verilmiştir.

Haberin içeriğinde ağırlıklı olarak mahkeme sürecinin ele alınması ve haberin detaylı olarak verilmesi haberin objektif olarak kamuoyuna aktarılma çabası olarak yorumlanabilir. Ancak haberin başlığında ve giriş kısmında Campbell'in iki yıl sonra serbest kalmasına vurgu yapılması ile Hayırlı Cuma Antlaşması nedeniyle yaşanan büyük terör eylemleri faillerinin serbest kalabileceğin konusu ön plana çıkarılmıştır.

3.1.2.4 Konuyla ilgili yorum katmadan gelişmelerden bahsedilen haberler

3.1.2.4.1 3 Nisan 1998 tarihinde Daily Express gazetesinde çıkan haber:

"Polis Ulusal Günde Gerçekleşecek Bombalı Eylemi Son Anda Engelledi" başlığı ile verilen haberde İngiltere Ulusal Günü'nde patlatılmak üzere hazırlanan bir bomba yüklü aracın son anda yakaladığına değinilmiştir (Daily Express, 1998a: 2). Haberin devamında ise olayla ilgili olduğu yönünde şüphelenilen 2'si bayan 5 kişinin gözaltına alındığını, daha sonra olayla ilgisi olmadığı anlaşılınca 2'si bayan 4 kişinin serbest bırakıldığını, aracın şoförü olan erkek şahsın ise gözaltında olduğu bilgisi verilmiştir. Ayrıca haberde olayla ilgili daha ayrıntılı bilgilere de yer verilmektedir.

Bununla birlikte haberin içeriğinde yaşanan olayın barış sürecine zarar verebileceği ve o dönem gündemde olan terör yasasının çıkarılması gerektiğine de değinilmiştir. Ayrıca eylemi doğrudan IRA tarafından yapıldığına değinilmemiş, IRA'nın devamı olduğu değerlendirilen gruplar tarafından yapıldığına inanıldığını belirterek muğlak bir ifade kullanılmıştır.

3.1.2.4.2 3 Nisan 1998 tarihinde The Guardian gazetesinde çıkan haber:

Yine Daily Express gazetesinde verilen bombalı araç haberi The Guardian gazetesinde de “Bombalı Araç Komplosu Engellendi” başlığı ile verilmiştir (The Guardian, 1998a: 1). Haberde ilk olarak dikkat çeken bu terör eyleminin mevcut barış sürecine zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen bir komplo olarak nitelendirilmesidir. Ayrıca haberin içeriğinde Daily Express gazetesinde olduğu gibi yakalanan şahıslar, bombanın türü, nasıl yakalandığı gibi ayrıntılara yer verilmiştir. Bunun yanında haberde bombanın IRA tarafından daha önce gerçekleştirilen eylemlerdeki bombalara benzediğine vurgu yapılarak dolaylı olarak eylemin IRA tarafından gerçekleştirilmek istendiği ifade edilmiştir.

3.1.2.5 Konuyla İlgili Olumlu Görüşe Sahip Olan Ya Da İcra Makamında Bulunan Şahısların Beyanlarının Aktarılması

3.1.2.5.1 14 Nisan 1998 Tarihinde Daily Express Gazetesinde Çıkan Haber

Daily Express gazetesi tarafından verilen bu haberde Papa 2. Jean Paul tarafından IRA'nın silahı bırakması yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir (Daily Express, 1998c: 2). Haberin devamında Papa'nın Kuzey İrlanda Sorunu hakkında sessizliğini bozduğu ve IRA'nın silah bırakması gerektiği yönünde açıklama yaptığı ifade edilmiştir. Ayrıca haberde, bu açıklama ile birlikte ABD Başkanı Bill Clinton'ın silahsızlanma konusundaki beyanlarına da atıf yapılmıştır. Haberin son kısımlarında ise Papa'nın beyanlarına yönelik tarafların verdiği tepkilere yer verilmiştir.

Papa tarafından yapılan bu açıklamaların Hayırlı Cuma Antlaşması'nın imzalanmasının hemen sonrasında haber yapılması dikkat çekicidir. Böylece Papa'nın Katolik İrlandalılar üzerindeki etkili olabileceğinin de düşünüldüğü değerlendirilmektedir.

3.1.2.5.2 13 Mayıs 1998 Tarihinde The Guardian Gazetesinde Çıkan Haber

The Guardian gazetesinde 13 Mayıs 1998 tarihinde verilen haberde referandum öncesinde İngiltere'nin Kuzey İrlanda'ya yapacağı 135 milyon Euro miktarındaki yardımla ilgili olarak İngiliz Bakan Gordon Brown'un bu yardımın bir “rüşvet”

olmadığı yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir (The Guardian, 1998e: 8). Bunun yanında haberin içeriğinde Hayır cephesinde bulunan grupların bu yardımın rüşvet olduğu yönündeki beyanları ile ilgili hatırlatma yapılmıştır. Haberin son bölümlerinde ise Kuzey İrlanda'ya yapılacak olan yardımın içeriği ve ayrıntılarına yer verilmiştir. Buna göre bu yardım turizm alanına, ar-ge projelerine, yol yapımına harcanacaktır. Haberin önemli bir kısmında yardımın içeriğine değinilmesi ile yardım hakkında rüşvet olmadığı görüşüne vurgu yapıldığı değerlendirilmektedir.

3.1.2.6 *Süreçle İlgili Olarak Olumlu Gelişmelerin Aktarıldığı Haberler*

3.1.2.6.1 07 Mayıs 1998 Tarihinde Daily Express Gazetesinde Çıkan Haber

Yaklaşan referandum sürecinde İngiltere ve Kuzey İrlanda'daki parti ve gruplar arasında referandumdaki tavırları konusunda görüşmeler devam etmektedir. Bu çerçevede Daily Express gazetesinde 07 Mayıs 1998 tarihinde çıkan bu haberde Tony Blair ile rakibi John Major arasında geçen görüşmelerde her iki tarafında referandumda Evet oyunu destekleme konusunda vardıkları mutabakat konu alınmaktadır (Daily Express, 1998e: 2). Haberin başlığında "eski rakiplerin barış için güçlerini birleştirdikleri" ifadesinin kullanılması ile Evet oyunun barışı getireceği ima edilmektedir. Böylece Evet oyu için açık bir destek verildiği gözlenmiştir. Ayrıca haberin içeriğinde bu birlikteliğin barış süreci içerisinde duyulmamış bir gelişme olduğundan bahsedilmesi buluşmanın ve neticesinde alınan kararın önemini göstermeyi amaçlamaktadır. Yine haberin devamında görüşmenin ayrıntılarına yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde 4 hafta öncesinde Sinn Féin ve IRA'nın Evet oyu vereceklerini açıklamasının bir cesaret örneği olduğu belirtilmiştir.

3.1.2.6.2 8 Mayıs 1998 Tarihinde The Guardian Gazetesinde Çıkan Haber

Yine referandum öncesinde yürütülen kampanyalar kapsamında Tony Blair tarafından terör mağdurlarına tazminat ödeneceği yönünde açıklama yapılmıştır (The Guardian, 1998d: 11). Haberin devamında tazminat talebinin görüşmede taraflarca dile getirildiği ve bu kapsamda gerekli ödemelerin yapılması yönünde Tony Blair tarafından talimat verildiğine değinilmiştir. Böylece taraflar arasında uzlaşmanın sürdüğü ya da devam ettiği şeklinde mesaj verildiği gözlenmektedir.

Ayrıca haberin içeriğinde Bill Clinton tarafından Kuzey İrlanda'ya yapılması planlanan ziyaretin iptal edildiğine yer verilmiştir. Devamında iptalin sebebi olarak ziyaretin yerel muhalif gruplar tarafından referandum aleyhine kullanılmasından çekinildiğine değinilmiştir. Böylece ABD Başkanı Bill Clinton'ın da referandum sürecine destek verdiği dolaylı olarak vurgu yapılmıştır. Haberin devamında ise yardım için kaynak sağlanması ve yasal prosedürler ile ilgili ayrıntılara yer verilmiştir.

3.1.2.7 Köşe Yazarların Mevcut Konularla İlgili Olumlu Görüşlerinin Aktarılması

3.1.2.7.1 11 Nisan 1998 Tarihinde Daily Express Gazetesinde Çıkan Haber

13 Nisan 1998 tarihinde imzalanan Hayırlı Cuma Antlaşması'na yakın bir tarihte Chris Buckland tarafından "Gerçekleşen Rüya" başlıklı makale kaleme alınmıştır (Buckland, 1998: 7). Buckland, bu makalesinde 2 gün sonra imzalanacak olan Hayırlı Cuma Antlaşmasının 400 yıllık çatışma sürecini sonlandıracak olan bir rüya olduğuna değinerek, antlaşmaya verdiği açık bir desteği dile getirdiği gözlenmektedir. Haberin devamında geçen 30 yıllık süreç içerisinde Kuzey İrlanda sorunu nedeniyle yaklaşık 3000 insanın hayatının kaybettiğini, bu yüzden antlaşmanın önemli olduğuna değinmiştir. Yazının sonlarına doğru ise asıl mucizenin bu antlaşma ile iki toplum arasında fiziksel ve psikolojik duvarların yıkılması ile gerçekleşeceğini söylemiştir.

Ayrıca yazıda daha öncesinde birbirilerini tartışan tarafların tabularını yıkarak bir yönüyle geçmişle ilgili itirafta bulduklarını ifade etmiştir. Devamında ise Tony Blair'in bu süreçle ilgili "daha başlangıç olduğu" yönündeki açıklamalarına yer vermiştir.

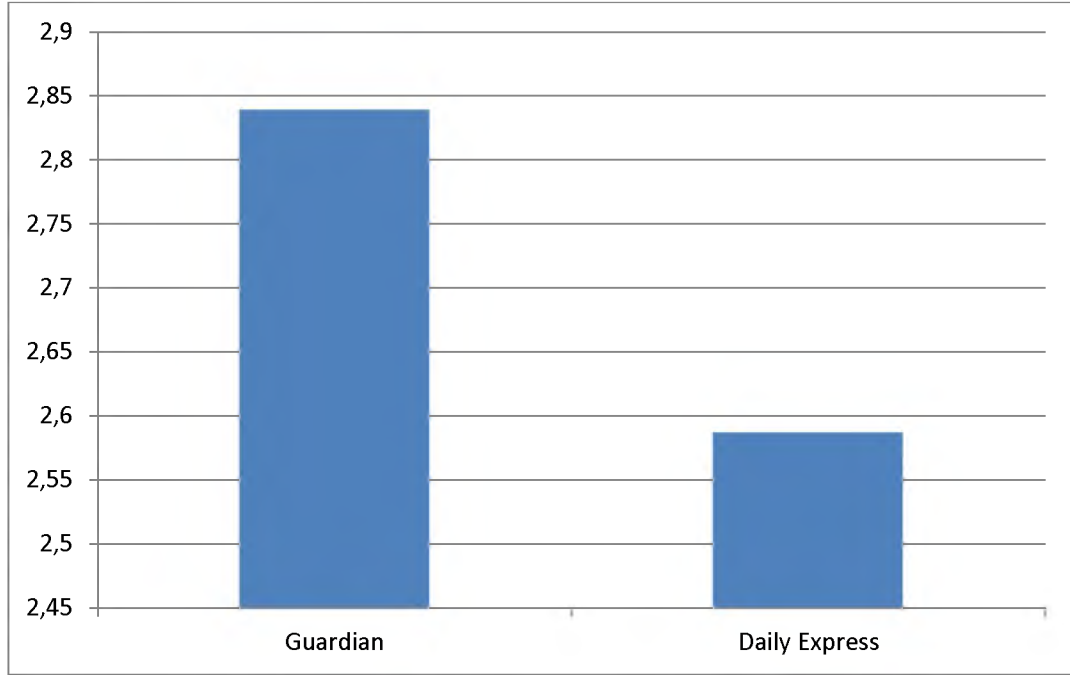
Görüldüğü üzere Buckland'ın, Hayırlı Cuma Antlaşması ile ilgili süreçte açık bir şekilde destek verdiği gözlenmektedir. Ayrıca partilerin daha önceki hataları hakkında itirafta bulduklarını ifade ederek, bir yönüyle geçmişteki hatalarla ilgili hatırlatmada bulunmuştur. Son olarak da Tony Blair'in "başlangıç" şeklindeki açıklamalarına yer vererek süreçle ilgili ileride yaşanacak olan gelişmelere dolaylı olarak destek verdiğini göstermektedir.

3.1.2.7.2 27 Haziran 1998 Tarihinde The Guardian Gazetesinde Çıkan Haber

Ewen MacAskill ise, "30 Yıllık Savaşı Sona Erdiren Antlaşma" başlıklı makalede referandum sonrasında Kuzey İrlanda'da yaşayan kişilerle ilgili gözlemlerini paylaşmıştır (MacAskill, 1998: 4). Görüştüğü şahıslar aynı zamanda Troubles dönemi olarak adlandırılan süreçte aktif olarak siyasi faaliyetler içerisinde yer alan şahıslardır. MacAskill, bu şahısların gözüyle o dönem yaşanan şiddet olayları ile Hayırlı Cuma Antlaşması ve referandum sonrası oluşan barış ortamını karşılaştırmıştır. Böylece iki dönem arasındaki farkları ortaya koyarak, antlaşmanın barışa katkısının ne derecede olduğunu, savaşı sona erdirdiğini göstermeye çalışmıştır. Yazının içeriğinde ise genel olarak görüşülen şahısların Troubles döneminde yaşadıklarını ayrıntılı bir biçimde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında başlıkta da antlaşmanın 30 yıllık savaşı sona erdirdiğine değinilerek antlaşmaya verilen destek ile antlaşmanın önemi vurgulanmıştır.

Çalışma da yapılan bir diğer değerlendirme ise, İngiltere'deki gazeteler üzerinde yapılan olduğumuz puanlama çalışmasıdır. Buna göre konuyla ilgili her iki gazetede çıkan haberler teker teker incelenerek daha önce belirlenen kıstaslara göre puanlar verilmiştir.

Şekil 5.5: İngiltere Örneği Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Söylem Analizi Puanlama Çalışmasının Sonuçları

Buna göre;

The Guardian gazetesinde çıkan haberlerin puanlaması **2,83**'dir.

Aynı şekilde Daily Express gazetesinde çıkan haberlerin puanlaması ise **2,58**'dir.

Tablo 5.6: İngiltere Örneği Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Söylem Analizi Puanlama Çalışmasının Sonuçları

The Guardian	2,83
Daily Express	2,58

Elde edilen verilere göre, Guardian gazetesinde yapılan haberlerde etnik sorunun çözümüne yönelik demokratik gelişmeler olarak değerlendirebileceğimiz “Hayırlı Cuma Antlaşması” ve yapılan referandum konusunda Daily Express gazetesine göre daha yapıcı bir yayının politikası izlediği görülmüştür.

3.2 TÜRKiYE ÖRNEĞİ

Türkiye örneğinde de, İngiltere örneğine benzer bir şekilde, Hürriyet Sabah ve Zaman gazetelerinde demokratik açılım çalışmalarını konu alan haberler üzerinde analiz çalışması yapılacaktır.

Bu çalışma da yine makro yapı ve mikro yapı üzerine olacaktır. Ayrıca çalışmanın İngiltere örneği ile karşılaştırmalı analiz yapılabilmesi amacıyla benzer kıstaslara yer verilmesine çaba gösterilmiştir.

3.2.1 Türkiye Örneği Üzerinde Yapılan Makro Yapı Çalışmaları

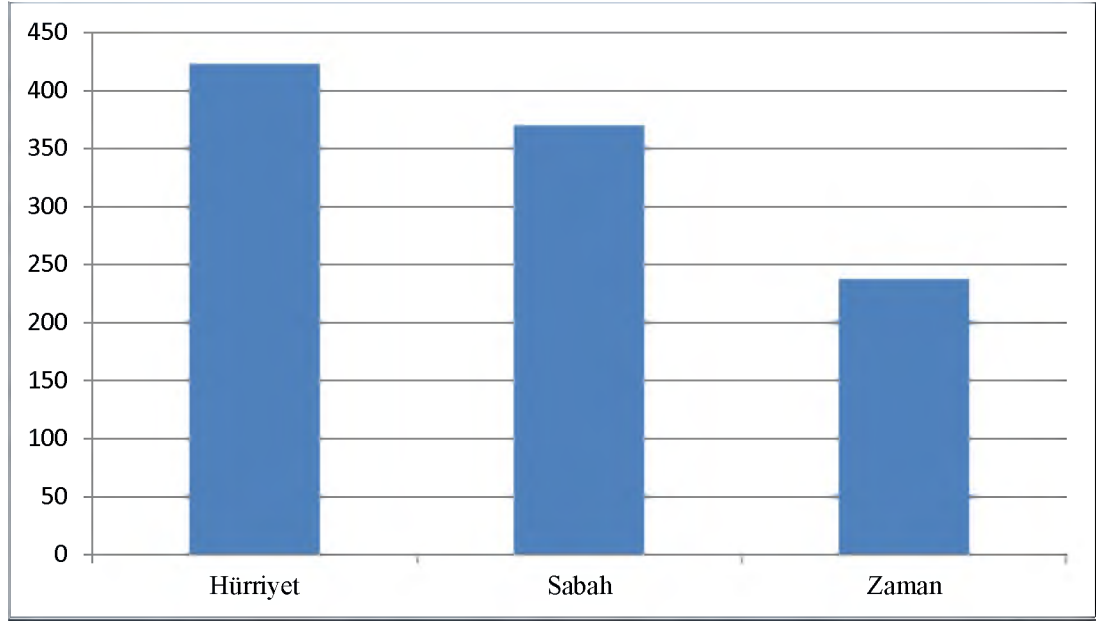
Türkiye örneği üzerine yapılan çalışmada da, ilk aşamada anahtar kelime olarak Türkiye'deki gazetelerde kullanılan "Kürt Açılımı" ve "Demokratik Açılım" kelimelerinin kullanılma sıklığı ele alınarak, gazetelerin konuyu ele alış biçimleri ile paralel olarak bu kelimelerin olumlu ya da olumsuz kullanımları incelenmiştir.

"Kürt Açılımı" ve "Demokratik Açılım" ifadelerinin kullanım sıklığı ile ilgili olarak, 01.04.2010 tarihi ile 31.12.2010 tarihleri arasında basılan Hürriyet, Sabah ve Zaman gazeteleri analiz edilmiştir.

Buna göre;

- Zaman Gazetesi'nde **237** haber metni içerisinde "Kürt Açılımı" kavramı bulunmaktadır.
- Sabah gazetesinde **370** haber metni içerisinde "Kürt Açılımı" kavramı kullanılmıştır.
- Hürriyet gazetesinde **423** haber metni içerisinde "Kürt Açılımı" kavramı bulunmaktadır.

Şekil 5.6: Türkiye Örneğindeki Gazetelerde “Kürt Açılımı” İfadesinin Kullanım Sayıları

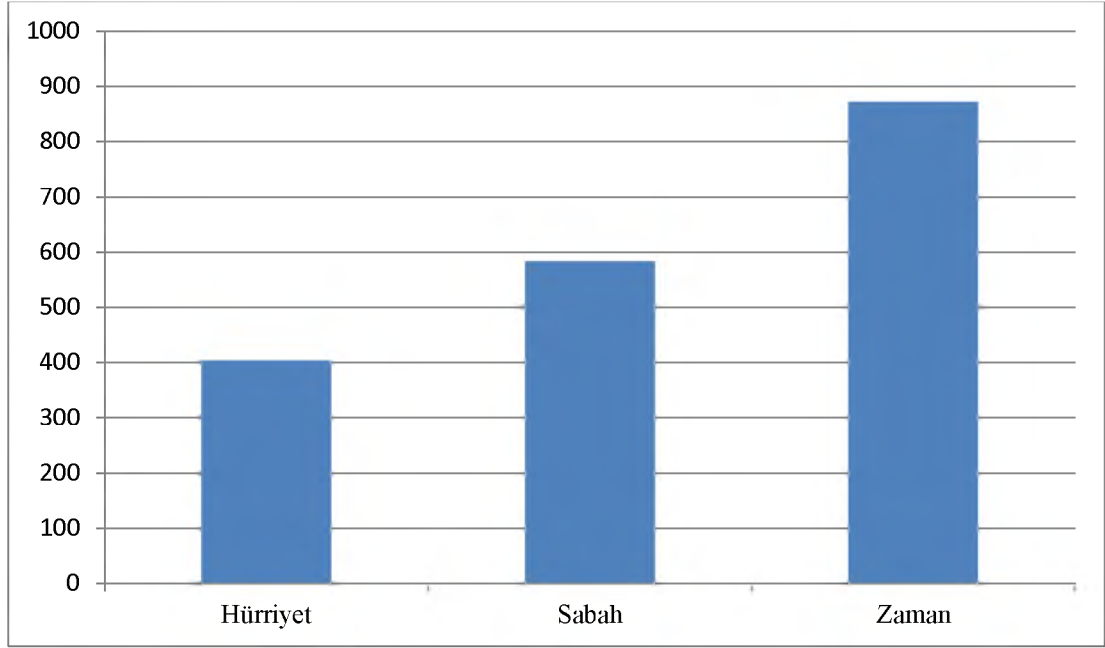
Tablo 5.7: Türkiye Örneğindeki Gazetelerde “Kürt Açılımı” İfadesinin Kullanım Sayıları

Hürriyet	423
Sabah	370
Zaman	237

Aynı şekilde “demokratik açılım” kelimesinin aynı gazetelerde haber metinleri içerisinde kullanılma oranına baktığımız zaman ise karşımıza şu rakamlar çıkmaktadır.

- Zaman Gazetesi’nde **872** haber metni içerisinde “demokratik açılım” kavramı kullanılmıştır.
- Sabah gazetesinde **584** haber metni içerisinde “demokratik açılım” kavramı bulunmaktadır.
- Hürriyet gazetesinde **404** haber metni içerisinde “demokratik açılım” kavramı kullanılmıştır.

Şekil 5.7: Türkiye Örneğindeki Gazetelerde “Kürt Açılımı” İfadesinin Kullanım Sayıları.

Tablo 5.8: Türkiye Örneğindeki Gazetelerde “Demokratik Açılımı” İfadesinin Kullanım Sayıları

Hürriyet	404
Sabah	584
Zaman	872

Her iki tabloda da görüldüğü gibi haberlerde demokratik açılım ya da Kürt açılımı ifadelerinin kullanılma sayıları farklıdır. Bu duruma göre, gazeteler tarafından mevcut ifadelerinin kullanımlarının rastgele seçilmediği görülmektedir.

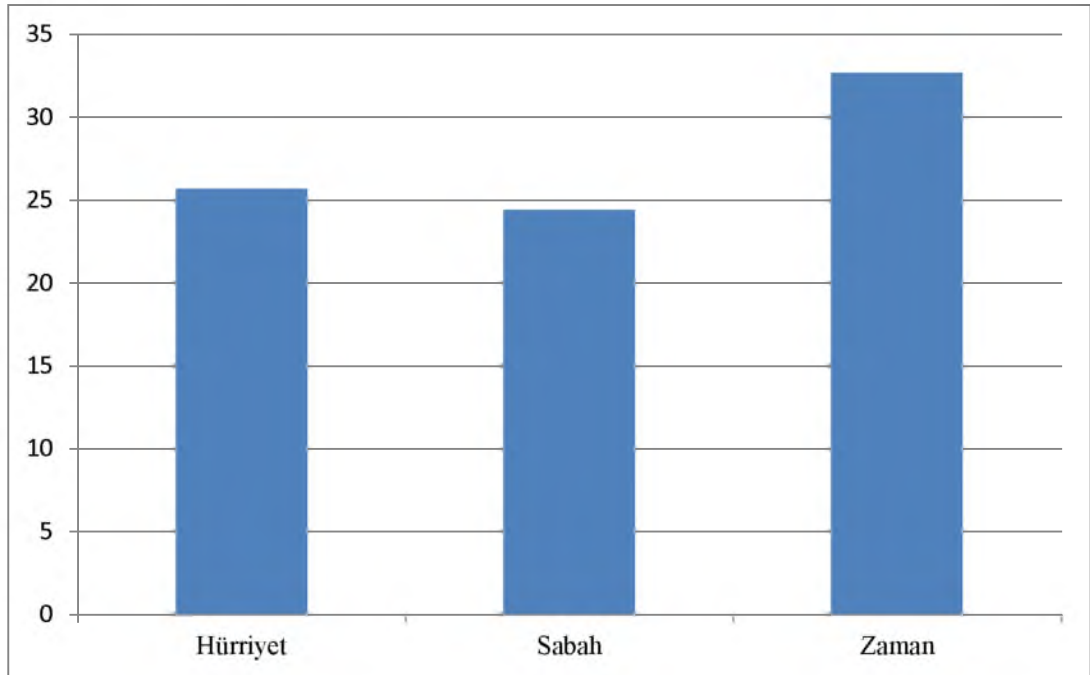
Hükümet tarafından etnik sorunun çözümü için başlatılan çalışmaların ilk başta yine hükümet tarafından “Kürt Açılımı” olarak ifade edilmiş, ancak sonradan ifadenin doğrudan kendisinin etnik ayrımcılık yaptığı kanaatiyle yerine “demokratik açılım” ifadesinin tercih edilmiştir (Zaman, 2009c: 1). Bu nedenle mevcut gelişmelerden yana tavır koyan gazeteler ve tarafların genellikle “demokratik açılım” ifadesini kullanmayı tercih ettikleri, mevcut çalışmalara eleştirel yaklaşanların ise “Kürt Açılımı” ifadesini kullanmaya devam ettiği görülmektedir.

Bu tespit çerçevesinde çalışmaya dâhil edilen gazetelerin aynı haberleri farklı dillerde verdikleri gözlenmiştir. Örnek olarak, sanatçı Hülya AVŞAR ile ilgili olarak başlatılan bir soruşturma hakkında verilen haber metni ve başlıkta bahse konu

soruşturmanın "Demokratik Açılım" nedeniyle başlatıldığı duyurulmuştur (Zaman, 2009h: 23). Haber başlığında soruşturma açılmasının sebebi olarak demokratik açılım olduğu ifade edilmiştir.

Sabah gazetesinde çıkan ve konuyla ilgili yaşanan bir gelişmeyi veren haberde de yine haberin "Demokratik Açılım" kavramı kullanılarak verildiği gözlenmektedir (Sabah, 2009e: 1). Haber metninin giriş kısmında "Demokratik açılım sürecinde, üç ilginç gelişme yaşandı." İfadesi kullanılarak, süreç demokratik açılım ismiyle nitelendirilmiştir.

Şekil 5.8: Hürriyet, Sabah ve Zaman Gazetelerinde Doğrudan İfadelerin Kullanım Oranları

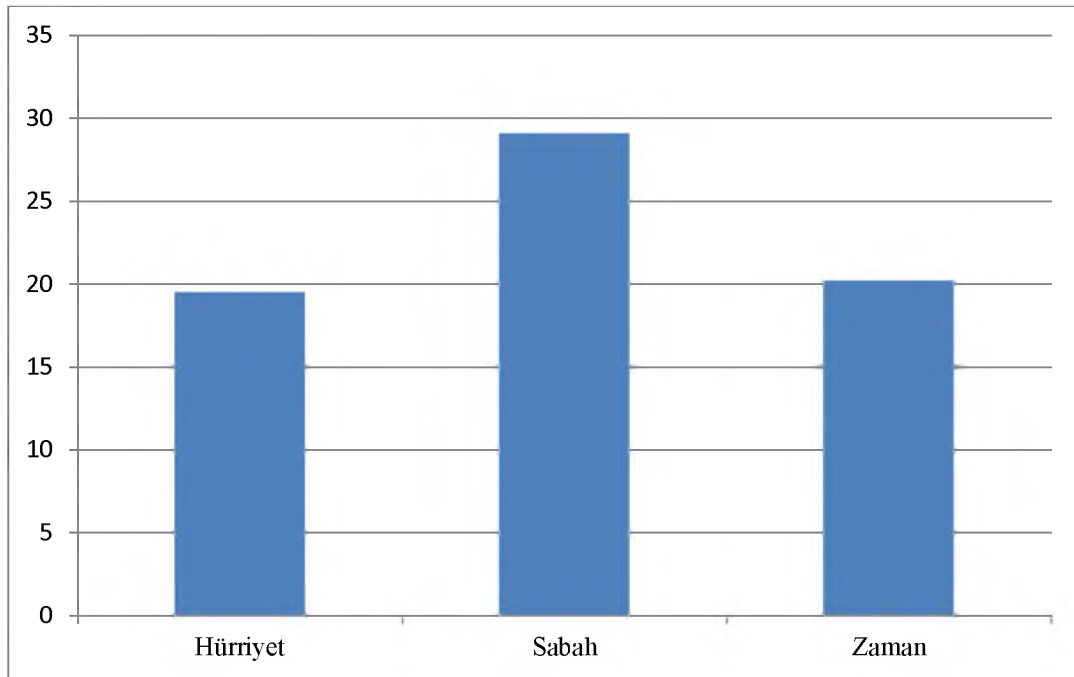
Burada da bahse konu gazeteler arasında bazı otoritelere ait ifadelerin doğrudan başlıklarda aktarılmasında Hürriyet ve Sabah gazeteleri birbirlerine çok yakın olduğu, Zaman Gazetesi'nde bu oranın bir miktar daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 5.9: Hürriyet, Sabah ve Zaman Gazetelerinde Doğrudan İfadelerin Kullanım Sayıları

Hürriyet	404
Sabah	584
Zaman	872

Çalışmada sadece gazetelerin manşetleri ele alınmamış, bunun yanında konuyla ilgili alt başlıklarda verilen haberlerde göz önüne alınmıştır. Buna göre Hürriyet Gazetesi'nde çıkan haberlerin %19,5'i 1. sayfada yer bulmuşken, Sabah Gazetesi'nde bu oran %29,1, Zaman Gazetesi'nde ise %20,2'dir.

Şekil 5.9: Hürriyet, Sabah ve Zaman Gazetelerinde Haberlerin 1. Sayfada Yer Bulma Oranları

Tablo 5.10: Hürriyet, Sabah ve Zaman Gazetelerinde Haberlerin 1. Sayfada Yer Bulma Oranları

Hürriyet	% 19,5
Sabah	% 29,1
Zaman	% 20,2

Görüldüğü üzere birinci sayfada en fazla haber Sabah Gazetesi'nde yer bulmuşken, diğer gazetelerde bu oranlar birbirine oldukça yakındır. Burada dikkat çeken bir nokta ise genel olarak konuyla ilgili en fazla haber Zaman Gazetesi'nde yer alırken 1. sayfada yer bulma oranı daha düşük seviyededir. Bu tutarsızlığın en büyük sebebi olarak bahse konu gazeteler arasındaki format farklılığı olduğu söylenebilir. Hürriyet ve Sabah gazeteleri görsel materyallere ağırlık veren (tabloit) gazete formatına daha yakın iken Zaman gazetesinin formatı ise haber ve yazı ağırlıklı (broadsheet) olması nedeniyle daha farklıdır. Bu nedenle Zaman Gazetesi'nde yer alan haberlerin daha çok iç sayfalarda yer aldığı anlaşılmaktadır.

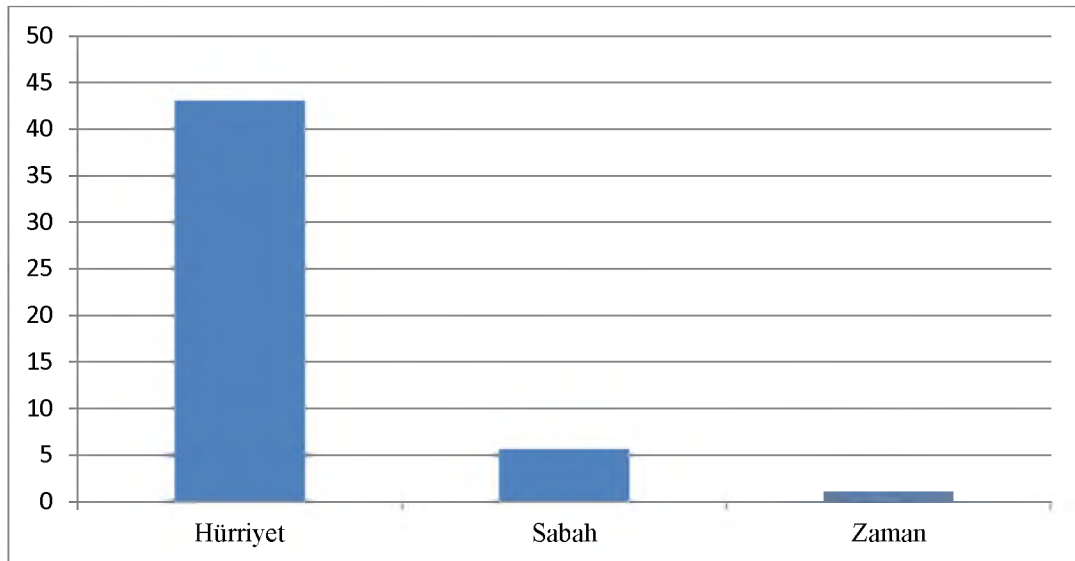
Bahse konu gazetelerde birinci sayfada hangi tür haberlerin yer aldığına bakıldığında şu veriler elde edilmiştir:

Hürriyet gazetesinde 1. sayfada çıkan haberlerin % 43 konuyla ilgili karşıt fikir beyan edenlere ait iken, Sabah gazetesinde bu oran % 5,6, Zaman Gazetesi'nde ise %1,1 oranındadır.

Tablo 5.11: Hürriyet, Zaman ve Sabah Gazetelerinde 1. Sayfada Karşıt Fikirleri Beyan Eden Haberlerin Oranı

Hürriyet	% 43
Sabah	% 5,6
Zaman	% 1,1

Şekil 5.10: Hürriyet, Zaman ve Sabah Gazetelerinde 1. Sayfada Karşıt Fikirleri Beyan Eden Haberlerin Oranı

Tabloda da görüldüğü gibi konuyla ilgili eleştirel tavır sergileyen haberler çok büyük bir fark ile Hürriyet gazetesinde yer bulmuşken, bu oran Sabah ve Zaman gazetelerinde yakın oranlara sahiptir. Örnek olarak, dönemin CHP Genel Başkanı Deniz BAYKAL tarafından yapılan açıklama 11 Kasım 2009 günü Hürriyet gazetesinde "Cumhuriyete Karşı Tertip Planları Var" başlığı ile 1. sayfadan verilmişken, bahse konu haber Zaman ve Sabah gazetelerinde 1. sayfalarda yer bulmamıştır (Hürriyet, 2009: 1).

3.2.2 Türkiye Örneği Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Çalışmaları

Türkiye örneği üzerinde yapılan mikro yapı çalışmaları da yine daha önce belirlenene ve İngiltere örneğinde de kullanılan alt başlıklar altında belirli haberlerin ayrıntılı olarak incelenmesi ile yapılmıştır.

3.2.2.1 Köşe Yazarların Konularla İlgili Olumsuz Görüşlerini Beyan Ettiği Haberler

3.2.2.1.1 31 Ağustos 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesinde Çıkan Haber

Hürriyet gazetesinde Rahmi TURAN tarafından kaleme alınan "Cehaletin Sınırı Yoktur!" başlıklı makalede son dönemde gerçekleştirilen demokratik açılım çalışmalarına eleştiriler yöneltilmektedir (Turan, 2009: 24). Bu kapsamda son dönemde gerçekleşen yargılama süreçlerinde askeri personelin gözaltına alınmasına da değinerek, daha öncesinde askerin PKK'ya karşı Türk milletini savunurken şimdi vatan haini olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Diğer taraftan yapılan demokratik açılım çalışmaları ile de PKK'ya ve terör örgütünün unsurlarına tavizler verildiğini iddia etmiştir. Turan'a (2009: 24) göre, yapılan demokratik açılım çalışmaları ile tek taraflı taviz verilmekte ve eşkıyaya teslim olunmaktadır. Yazının devamında ise PKK tarafından bugüne kadar yapılan terör eylemleri, köy basma olayları ve diğer şiddet olaylarına değinilerek iddia edilen argümanın güçlendirilmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Yazının sonlarında ise de PKK'nın asıl amacının Kürtlerin temel hak ve özgürlüklerini savunmak olmadığı, asıl amacının Büyük Kürdistan Devleti'ni kurmak olduğuna yer vermiştir. Son olarak da demokratik açılım çalışmalarının da bu amaca hizmet ettiğini savunmuştur.

Görüldüğü üzere Turan yazısında demokratik açılım çalışmalarına tamamen karşı olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda bazı yargılamalar kapsamında askeri personelin gözaltına alınmasına da değinerek, bu süreci demokratik açılım süreci ile karşılaştırmıştır. Böylece askerlerin ‘vatan haini’ olarak görüldüğünü iddia etmiştir. Aynı zamanda demokratik açılım çalışmalarının asıl amacının ‘Büyük Kürdistan Devleti’nin kurulması olduğunu iddia etmiştir. Bu çerçevede Turan’ın yaptığı bu karşılaştırma ile dolaylı olarak başlatılan demokratik açılım çalışmasının ‘hainlik’ olarak ifade ettiği gözlenmiştir.

3.2.2.1.2 12 Aralık 2009 Tarihinde Sabah Gazetesinde Çıkan Haber

Meliha OKUR tarafından 12 Aralık 2009 tarihinde Sabah gazetesinde çıkan “Koç, TÜSİAD’ın Cesur Yüreği Oldu” başlıklı haberde TÜSİAD Başkanı Mustafa KOÇ tarafından verilen beyanatlara yer verilmiştir (Okur, 2009: 15). Haberin başlığında da görüldüğü üzere, Koç’un TÜSİAD’ın ‘cesur yüreği’ olduğunun ifade edilmesi ile, Mustafa KOÇ tarafından verilen beyanatlara verilen destek gözlenmektedir. Koç tarafından verilen beyanatta ülkede son dönemde bir cepheleşmenin meydana geldiği iddia edilmiştir. Bu cepheleşmenin ise etnik cepheleşme olduğu ifade edilmiştir. Daha önceden yaşanan darbelere ve muhtıralara da atıfta bulunarak etnik cepheleşmenin ülke için ne kadar tehlikeli olacağına değinilmiştir. Koç, yaptığı açıklamaların devamında ise son süreçte yaşanan etnik cepheleşmenin demokratik açılım adı altında masum hale getirildiğini iddia etmiştir.

Görüldüğü üzere TÜSİAD Başkanı Mustafa KOÇ tarafından yapılan açıklamalarda son dönemde etnik cepheleşmenin meydana geldiği ve bu duruma demokratik açılım çalışmaları ile masumiyet kazandırılmaya çalışıldığını iddia etmektedir. Ayrıca bu süreci daha önce yaşanan darbe ve muhtıralar ile karşılaştırarak durumun vahametini ortaya koymaya çalışmıştır. Okur (2009: 15) da, ülkede etkin konumda bulunan bir iş adamı tarafından yapılan açıklamaların görmezden gelinemeyeceğine değinerek yapılan açıklamalara verdiği desteği göstermektedir.

Konuyla ilgili olarak Zaman Gazetesinde yapılan araştırmada olumsuz görüş beyan eden her hangi bir köşe yazarının yazısı bulunamadığından bu başlık altında Zaman gazetesinden her hangi bir habere yer verilmemiştir.

3.2.2.2 Konuyla İlgili Olumsuz Görüşe Sahip Olan Kesimlerin Görüşlerinin Aktarıldığı Haberler

3.2.2.2.1 11 Kasım 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesi Tarafından Verilen Haber

11 Kasım 2009 tarihinde hürriyet gazetesinde manşetten verilen bu haberde ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Deniz Baykal tarafından yapılan açıklamalara yer verilmiştir (Hürriyet, 11 Kasım 2009: 1). Baykal tarafından yapılan açıklamaya göre de yürütülen demokratik açılım çalışmaları cumhuriyet rejimine yönelik tertip planlarıdır. Haberin içeriğinde ise hükümet tarafından demokratik açılım çalışmaları kapsamında yapılacak olana bazı yasa değişikliklerinin Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıl dönümü olan 10 Kasım gününde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'na getirilmesine yönelik eleştiriler sebebiyle Deniz Baykal tarafından böyle bir açıklamanın yapıldığına yer verilmiştir. Haberin devamında ise demokratik açılım çalışmalarının içeriğinin ne olduğunun bilinmediği, bu çalışmalarla Türkiye'ye bir tuzağın kurulduğu yönünde Baykal tarafından yapılan açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca haberin içeriğinde Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Hakkı Süha OKAY tarafından yasanın Genel Kurul'a getirilmesinin sistemli ve bilinçli bir tercih olduğu, bir anlamda hükümetin cumhuriyet rejiminden rövanş almaya çalıştığı yönündeki Deniz Baykal tarafından yapılan açıklamalarla paralellik arz eden açıklamalarına yer verilmiştir.

Haber metnine genel olarak bakıldığında Deniz Baykal ve diğer muhalefet temsilcileri tarafından verilen beyanatların tüm ayrıntıları ile verildiği gözlenmektedir. Bununla birlikte haber içeriğinde gazete tarafından herhangi bir yorum eklenmeden verildiği, doğrudan birinci ağızdan aktarıldığı dikkat çekmektedir. Ayrıca haberin başlığında kullanılan cümle Deniz Baykal'a ait olmasına rağmen tırnak işareti içerisinde değil, doğrudan başlık olarak verilmiştir. Yapılan açıklamalarda da demokratik açılım çalışmalarının doğrudan devletin ve rejimin temel değerlerini zedeleyeceği gelişmeler olduğu ve bu çalışmaların hükümet tarafından bilinçli bir şekilde yürütüldüğü, 10 Kasım tarihinin seçilmesinin de bu durumu teyit ettiği iddiaları ortak noktalarıdır.

3.2.2.2.2 1 Eylül 2009 Tarihinde Zaman Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Zaman gazetesi tarafından verilen bu haberde Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Mehmet Şandır tarafından İçişleri Bakanı Beşir ATALAY'ın demokratik açılım ile ilgili yapmış olduğu açıklamalarına tepki olarak verdiği beyanatlara yer verilmiştir (Zaman, 2009f: 15). Haberin içeriğinde Mehmet ŞANDIR'ın Beşir ATALAY'ın yaptığı açıklamalarla milletle dalga geçtiği yönündeki iddialarına yer verilmiştir. Devamında demokratik açılım adı altında yapılan çalışmalara terör örgütünün silahla cevap verdiği, bu çalışmaları yapanların vicdan muhasebesi yapması gerektiği yönündeki beyanatlara da yer verilmiştir.

Haber metnine genel olarak bakıldığında Mehmet ŞANDIR tarafından yapılan açıklamaların doğrudan birinci ağızdan verilmediği dikkat çekmektedir. Ayrıca haberin başlığında kullanılan "Açılımın Koca Bir Yalan Olduğu Ortaya Çıkmıştır" ifadesi Mehmet ŞANDIR'a ait olduğu için tırnak işareti içerisinde verilmiştir. Böylece bu iddianın gazetenin kendisine değil Mehmet ŞANDIR'a ait olduğuna dikkat çekmek amacıyla yapıldığı değerlendirilmektedir.

3.2.2.2.3 10 Ağustos 2009 Tarihinde Sabah Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Sabah gazetesi tarafından 10 Ağustos 2009 tarihinde verilen haberde Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet BAHÇELİ tarafından Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL tarafından Bitlis'in Güroymak ilçesinin Kürtçe ismi olan Norşin'i kullanmasına yönelik verdiği tepkiye yer verilmiştir (Sabah, 2009b: 24). Haberin içeriğinde Devlet BAHÇELİ'nin PKK terör örgütü lideri Abdullah ÖCALAN'ın yapamadığını demokratik açılım çalışmaları ile yapmak istediği, Sevr Antlaşması'ndan beri Türkiye'yi parçalama çalışmalarının devam ettiği yönündeki iddialarına yer verilmiştir. Devlet BAHÇELİ tarafından yapılan açıklamalar da demokratik açılım çalışmalarının doğrudan Türkiye'yi bölme ve parçalama faaliyetlerinin bir parçası olduğunu iddia etmektedir. Bu kapsamda Cumhurbaşkanı tarafından Kürtçe Norşin isminin kullanılmasına yönelik "İstanbul'un Adını Konstantinopolis mi Yapacaksınız?" sorusunu sormuştur. Haberin başlığında da Devlet BAHÇELİ'nin bu ifadeleri yer almıştır.

Haber metnine genel olarak bakıldığında, Zaman gazetesinde verilen haber metni gibi yapılan açıklamalar doğrudan birinci ağızdan verilmemiştir. Ayrıca

"İstanbul'un Adımı Konstantinopolis mi Yapacaksınız?" ifadesi tırnak işareti içerisinde verilerek Devlet BAHÇELİ'ye ait olduğuna dikkat çekildiği değerlendirilmektedir.

3.2.2.3 Konuyla İlgili Yaşanan Olumsuz Gelişmelere Dikkat Çeken Haberler

3.2.2.3.1 15 Ağustos 2009 Tarihinde Sabah Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Sabah gazetesi tarafından verilen haberde şehit aileleri tarafından Edirnekapı Şehitliği'nde yapılan demokratik açılımı protesto gösterisine değinilmiştir (Sabah, 2009d: 23). Haberin içeriğinde ise şehit aileleri tarafından yapılan protesto eylemi ve bir şehit yakının gazeteciler demokratik açılımı destekliyor diye bir gazeteciye tokat atmasına yer verilmiştir.

Konuyla ilgili olarak hazırlanan haberde çok fazla ayrıntıya yer verilmediği gözlenmektedir. Ayrıca haberin başlığında demokratik açılım çalışmalarını nitelerek için kullanılan "Kürt Açılımı" ifadesi tırnak içerisinde kullanıldığı dikkat çekmektedir.

3.2.2.3.2 9 Aralık 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesi Tarafından Verilen Çıkan Haber

Hürriyet gazetesi tarafından verilen haberde Demokratik Toplum Partisi tarafından İzmir'de yapılan bir etkinliğe verilen tepkiye yer verilmiştir (Hürriyet, 9 Aralık 2009: 26). Haberin içeriğinde ise Demokratik Toplum Partisi mensupları tarafından İzmir'de yapılan konvoy etkinliğine vatandaşların balkonlara Türk bayrakları asarak, sözlü olarak tepki verdiklerine değinilmiştir. Ayrıca Demokratik Toplum Partisi bir şahsın "Türk bayrağı hepimizindir. Onun kırmızısında Kürtler'in de kanı var" şeklindeki açıklamaları da haber metni içerisinde yer bulmuştur.

Konuyla ilgili olarak verilen haber ayrıntılı olmadığı gözlenmiştir. Bunun yanında haber niteliği ön planda Demokratik Toplum Partisi mensubu şahsın yaptığı açıklamaya başlıkta yer verilmeyerek, haberin ayrıntısında yer verilmesi dikkat çekmektedir.

Konuyla ilgili olarak Zaman gazetesi üzerinde yapılan araştırmada ise konuyla ilgili olumsuz gelişmelere dikkat çeken haberlerin bulunmadığı gözlenmiştir.

3.2.2.4 Konuyla İlgili Yorum Katmadan Gelişmelerden Bahsedilen Haberler

3.2.2.4.1 19 Ekim 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Hürriyet gazetesi tarafından verilen haberde Milli Güvenlik Kurulu'nun Ekim ayı içerisinde yapacağı toplantı ve toplantı gündemlerine değinilmiştir (Hürriyet, 2009d: 23). Haberin içeriğinde ise toplantıda ele alınacak konular teker teker sıralanmıştır. Gündemle ilgili olarak demokratik açılım çalışmaları da yine toplantıda ele alınacak konular arasında yer almaktadır. Ancak demokratik açılım çalışmalarının Milli Güvenlik Kurulu toplantısının konuları arasında yer alması hakkında herhangi bir beyanata yer verilmemiş ya da herhangi bir yorum yapılmamıştır. Bunun yanında demokratik açılım çalışmalarından bahsederken "...Başbakan Tayyip Erdoğan'ın 'Milli Birlik Projesi' olarak nitelediği 'Kürt açılımı'..." ifadesinin kullanılması ve her iki ifadenin tırnak işareti içerisinde kullanılması dikkat çekicidir.

3.2.2.4.2 14 Ağustos 2009 Tarihinde Sabah Gazetesi Tarafından Verilen Haber

14 Ağustos tarihinde Sabah gazetesi tarafından verilen haberde son dönemde başlatılan demokratik açılım çalışmaları nedeniyle Fransız medyasının Kürt sorununa olan ilgisinin arttığına değinilmiştir (Sabah, 2009c: 23). Haberin içeriğinde ise Le Monde ve Le Figaro gazetelerinin iki muhabirini gelişmeleri aktarmak üzere bölgeye gönderdiğine yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere, konuyla ilgili olarak yapılan haberde herhangi bir yoruma verilmemiş, sadece son dönemde yaşanan gelişmeler nedeniyle Fransız medyasının demokratik açılım sürecine ilgi gösterdiğine değinilmiştir.

3.2.2.4.3 8 Ekim 2009 Tarihinde Zaman Gazetesi Tarafından Verilen Haber

8 Ekim tarihinde zaman gazetesi tarafından verilen bu haberde demokratik açılım çalışmaları kapsamında gerçekleştirilecek çalışmaların Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda görüşülmesine yer verilmiştir (Zaman, 2009i: 15).

Haberin içeriği dar olmakla birlikte demokratik açılım çalışmaları ile ilgili tanımlama yapılırken "...Hükümet, sivil toplum kuruluşları, siyasi parti liderleri, basın mensupları, akademisyenler ve uzmanların katılımıyla şekillendirilen..." ifadesinin kullanılması demokratik açılım çalışmalarının geniş bir kesim tarafından hazırlandığı ve benimsendiğine dikkat çekmeyi amaçladığı gözlenmektedir. Ayrıca haberin devamında konunun Meclis'e taşınması ile birlikte muhalefet partileri Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi tarafından yöneltilen eleştirilere cevap verileceği yönünde öngöründe bulunularak demokratik açılım çalışmalarına yönelik verilen desteğin dolaylı olarak dile getirildiği dikkat çekmektedir.

3.2.2.5 *Konuyla İlgili Olumlu Görüşe Sahip Olan Ya Da İcra Makamında Bulunan Şahısların Beyanlarının Aktarıldığı Haberler*

3.2.2.5.1 27 Kasım 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Hürriyet gazetesinde çıkan bu haberde Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından Türkiye Harp Malûlü Gaziler Şehit Dul ve Yetimleri Demeği yöneticilerinin kabulüne yer verilmiştir (Hürriyet, 2009i: 23). Haberi içeriğinde ise özetle demokratik açılım ile ilgili olarak kamuoyunda "Terör örgütüne taviz mi veriliyor?" şeklindeki sorulara cevap verilmiştir. Başbakan Erdoğan yaptığı açıklamada üniter yapı üzerinden tartışmaların yürütülmesine izin vermeyecekleri yönünde beyanatlar vermiştir. Devamında ise Türkiye Cumhuriyeti tarihinin son 24 yılında yaşanan terör sorununun bir talihsizlik olduğunu, eğer şimdi atılan adımlar 24 yıl önce atılsaydı, bu problemin olmayacağı, artık duygusallığı bırakmak gerektiğine değinmiştir. Haberin son kısmında ise Türkiye Harp Malûlü Gaziler Şehit Dul ve Yetimleri Demeği yöneticisi bir şahsın Başbakan Erdoğan'ın açıklamaları hakkındaki olumlu izlenimlerine ve genel bir af çıkmayacağı yönünde verdiği taahhüde yer verilmiştir.

Haber metnine genel olarak bakıldığında doğrudan Başbakan'ın ifadelerine yer verildiği gözlenmiştir. Bunun yanında yaptığı açıklamalar içerisinde özellikle üniter yapı konusundaki sözlerinin ön plana çıkarıldığı dikkat çekmektedir. Aynı şekilde haberin başlığında da Başbakan Erdoğan'ın bu yöndeki sözlerine yer verilmiştir.

3.2.2.5.2 7 Ekim 2009 Tarihinde Zaman Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Zaman gazetesinde 7 Ekim 2009 tarihinde yer alan haberde Roman şehit anası olan bir vatandaşın Başbakan Erdoğan'a demokratik açılımı destekledikleri yönünde yazdığı mektuba yer verilmiştir (Zaman, 2009ı: 15). Haberin içeriğinde ise mektupta yer alan konuların ayrıntılarına değinilmiştir. Buna göre hem şehit anası hem de Roman vatandaşı olan Neriman DİNLER demokratik açılım çalışmalarına destek vermektedir. Dinler tarafından yazılan bu mektubun haber değeri taşımasının nedeni ise kendisinin Roman ve aynı zamanda şehit annesi olduğu gözlenmektedir. Ayrıca haberin içeriğinde Dinler tarafından Türkiye'deki etnik unsurlar sayılırken Romanların da unutulmaması yönündeki talebine yer verilmiştir. Devamında ise Başbakan Erdoğan'ın da bu konudaki jestine değinilmiştir.

Haber metninde habere konu olan mektubun içeriğine ayrıntılı olarak yer verildiği gözlenmektedir. Devamında ise mektubun yazılması öncesinde yaşanan süreçle ilgili olarak bilgilere yer verilerek haberin genel olarak tüm ayrıntılara yer verdiği dikkat çekmektedir.

3.2.2.5.3 15 Kasım 2009 Tarihinde Sabah Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Sabah gazetesinde yer alan haberde Devlet Bakanı Egemen BAĞIŞ tarafından Van'da yapılan açıklamalara yer verilmiştir (Sabah, 2009ı: 27). Devlet Bakan Egemen Bağış tarafından yapılan açıklamalarda eksikliklerin tamamlanacağına, kim ne dersi desin bu sürecin devam edeceğine değinilmiştir. Ayrıca haber metnin giriş kısmında "Açılım Türkiye'ye Yayılıyor" alt başlığı kullanılması ve metin içerisinde "... AK Parti TBMM'deki görüşmenin ardından açılımı 81 ilde anlatmaya başladı..." ifadelerinin kullanılması dikkat çekmektedir. Son olarak ise Bağış tarafından düzenlenen basın toplantısında yerel bir gazetecinin Kürtçe soru sorması ve Bağış'ın tercüme ettirip cevap verdiği şeklindeki ayrıntıya da yer verildiği gözlenmektedir.

3.2.2.6 *Süreçle İlgili Olarak Olumlu Gelişmelerin Aktarıldığı Haberler*

3.2.2.6.1 11 Eylül 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Hürriyet gazetesi tarafından verilen bu haber Yüksek Öğretim Kurumu tarafından üniversitelerde Kürtçe bölüme onay verilmesi hakkındadır (Hürriyet, 2009c: 32). Haberin içeriğinde ise Yüksek Öğretim Kurulu tarafından 8 saatlik bir toplantı gerçekleştirildiği ve neticesinde Mardin Artuklu Üniversitesi'nde Türkiye'de Yaşayan Diller Enstitüsü kurulmasına onay verildiğine yer verilmiştir. Haberin son kısmında ise üniversitelerde sadece Kürtçe'ye değil aynı zamanda Farsça, Süryanice, Lazca, Arapça ve Ermenice eğitiminin de verilebileceğine değinilmiştir. Böyle bir kararın alınmasında Türkiye'de konuşulan diğer dillere de eşit mesafede durduğunu göstermek olduğu belirtilmiştir.

Haber metnine genel olarak bakıldığında Yüksek Öğretim Kurulu tarafından alınan kararlar ilgili olarak yorum yapılmadan verildiği gözlenmiştir. Aynı zamanda demokratik açılım sürecinde yaşanan böyle bir gelişme ile ilgili olarak demokratik açılım sürecine vurgu yapılmaması dikkat çekmektedir.

3.2.2.6.2 26 Ekim 2009 Tarihinde Sabah Gazetesinde Çıkan Haber

Sabah gazetesinde yer alan bu haberde ise Çankaya ilçesi Nüfus Müdürlüğü tarafından nüfus kâğıdına Kürtçe isim yazılmasına olanak sağlanmasına yer verilmiştir (Sabah, 2009g: 1). Haberin içeriğinde ise bir bebeğe içinde Türkçe karakter haricinde harfler bulunan Kürtçe isim verilmesi ile ilgili ayrıntılara yer verilmektedir. Ayrıca haberin giriş kısmında "Bir zamanlar çocuklarına Kürtçe isim veren aileler Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nde yargılanırken, başkent'in göbeğinde Çankaya'da Nüfus idaresi, Kenan ve Nevruze KIRKAYA çiftinin 20 günlük kızlarının nüfus kâğıdına Kürtçe "Hevî Jiyan (umut, yaşam)" ismini yazdırma talebine onay verdi." cümlesinin kullanılması dikkat çekmektedir. Ayrıca haberin alt başlığında "Başkentin Göbeğinde Bir İlk Yaşandı" ifadesi kullanılmıştır. Böylece Kürtçe isim konulmasının ne kadar önemli bir gelişme olduğuna vurgu yapılmıştır. Haberin devamında ise babanın "Türkiye'nin artık değiştiği" şeklindeki görüşlerine yer verilmiştir. Son olarak da son dönemlerde Kürtçe isim koyduğu gerekçesiyle adli tahkikat geçiren şahıslarla ilgili örnekler verilmiştir.

3.2.2.6.3 3 Eylül 2009 Tarihinde Zaman Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Zaman gazetesi tarafından verilen haberde Kürt sanatçı Şivan PERVER'in Diyarbakır'da konser verebileceği yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir (Zaman, 2009g: 15). Haberin giriş kısmında ise "Türkiye'de demokratik açılım ile birlikte barış rüzgârlarının esmesi, yurtdışındaki Kürt sanatçıları da etkiledi." cümlesinin kullanılması demokratik açılıma verilen desteği göstermesi açısından dikkat çekicidir. Haberin içeriğinde ise Şivan PERVER'in Türkiye'de siyasi ortamın uygun olması durumunda konser için Diyarbakır'a gelebileceği şeklindeki açıklamalara yer verilmiştir. Haberin son kısımlarında ise Diyarbakır'da bulunan 7. Kolordu Komutanlığı bando takımının daha öncesinde bir tören esnasında Şivan PERVER'in bir parçasını seslendirmesine de değinilmiştir.

3.2.2.7 *Köşe Yazarların Mevcut Konularla İlgili Olumlu Görüşlerinin Aktarılması*

3.2.2.7.1 22 Ekim 2009 Tarihinde Hürriyet Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Hürriyet gazetesinde Ertuğrul ÖZKÖK tarafından kaleme alınan "Kürt Kardeşime" başlıklı köşe yazısında 19 Ekim 2009 tarihinde 34 PKK terör örgütü mensubunun Habur Sınır Kapısı'nda teslim olması ve sonrasında düzenlenen gösterilere değinilmiştir (Özkök, 2009: 27). Özkök, haberin giriş kısmında demokratik açılım çalışmalarına açık bir tavırla destek verdiğini ifade etmektedir. Ancak Habur'da yaşanan olaylar sonrasında çelişkiler yaşadığını söylemiştir. Devamında ise PKK terör örgütü mensuplarının zafer havasıyla karşılanmasının toplumun diğer kesiminde öfke birikmesine neden olduğuna, ancak gerçekte PKK tarafından kazanılan hiçbir şey olmadığına değinmiştir. Eğer böyle devam ederse demokratik açılım sürecinin tıkanacağını Demokratik Toplum Partisi Eş Başkanı Ahmet TÜRK'ün de benzer ifadelerine vurgu yaparak belirtmektedir.

Görüldüğü üzere Özkök, kaleme aldığı köşe yazısında demokratik açılım sürecine destek verdiğini açık bir şekilde ifade etmektedir. Bunun yanında Habur'da yaşanan kriz nedeniyle yaşadığı çelişkilere de değinmiştir. Ancak bu çelişkilere dile

getirmesinin de nedeni demokratik açılım sürecinin bu kriz nedeniyle zarar görebileceği endişesinden kaynaklanmaktadır.

3.2.2.7.2 16 Ekim 2009 Tarihinde Zaman Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Zaman gazetesinde Mustafa ÜNAL tarafından kaleme alınan "Açılımın Meyvesi" başlıklı köşe yazısında son dönemde demokratik açılım çalışmaları kapsamında Türk dış politikasında yaşanan bazı gelişmeler ele alınmıştır (Ünal, 2009: 25). Köşe yazısının içeriğinde yaşanan gelişmelerin ayrıntılarına değinilmiştir. Bu gelişmeler ile ilgili bilgi verilirken Ünal yaşananlarla ilgili olarak "Görüntüler rüya gibi" ifadesini kullanması dikkat çekmektedir. Devamında ise demokratik açılım çalışmalarının başarıya ulaşması için PKK terör örgütünün lojistik kaynaklarının ve dış desteğinin de kesilmesi gerektiğine, bu gelişmelerin bu nedenle önem arz ettiğine vurgu yapmıştır. Yazının sonlarında ise "yoğun diplomatik sürecin er geç meyvelerini vereceğini", "ete kemiğe bürünen sonuçlarını görmek için çok beklenmeyeceğini" ifade ederek süreçle ilgili umutlarını dile getirmiştir.

Ünal yazısında demokratik açılım sürecine verdiği desteği, bu ekseninde yürütülen diplomatik gelişmeleri ele alarak ve önemine vurgu yaparak göstermektedir. Bu kapsamda yaşananları "rüya gibi" tasvir etmesi ve yazısının sonlarında gelişmeler ile ilgili umudunu dile getirmesi verilen desteğin göstergeleri olarak değerlendirilmektedir.

3.2.2.7.3 19 Eylül 2009 Tarihinde Sabah Gazetesi Tarafından Verilen Haber

Mahmut ÖVÜR tarafından kaleme alınan bu köşe yazısında demokratik açılım çalışmalarının başarılı olabilmesi için mevcut soruna tarihi derinlikle bakılması gerektiği hususlarına değinmektedir (Övür, 2009: 24). Övür, yazısına Henry Kissenger ile dönemin Çin Devlet Başkanı arasında geçen bir diyalog ile başlamaktadır. Buna göre, Kissenger, Çin Devlet Başkanı'na Fransız Devrimi hakkında ne düşündüğünü sorması üzerine Çin Devlet Başkanı sonuçlarını görmek için erken olduğunu söylemiştir. Övür de, buradan yola çıkarak devletlerin sorunlara ve gelişmelere bakış açılarında tarihi derinliğin önemine dikkat çekmektedir. Bu çerçevede, Türkiye'de Kürt sorununun çözümü için de tarihi derinliğin göz önüne alınması gerektiğine değinmektedir. Övür, yazısının devamında, demokratik açılım

çalışmalarından hemen meyve alınamayacağına dikkat çeker. Böylece demokratik açılım sürecine destek verenlerin neticeleri görülmediği için umudunu kesmemeleri gerektiğini ifade eder. Aynı zamanda eleştirenlerin de aynı sebeple eleştirmelerinin mantıklı olmayacağına değinir.

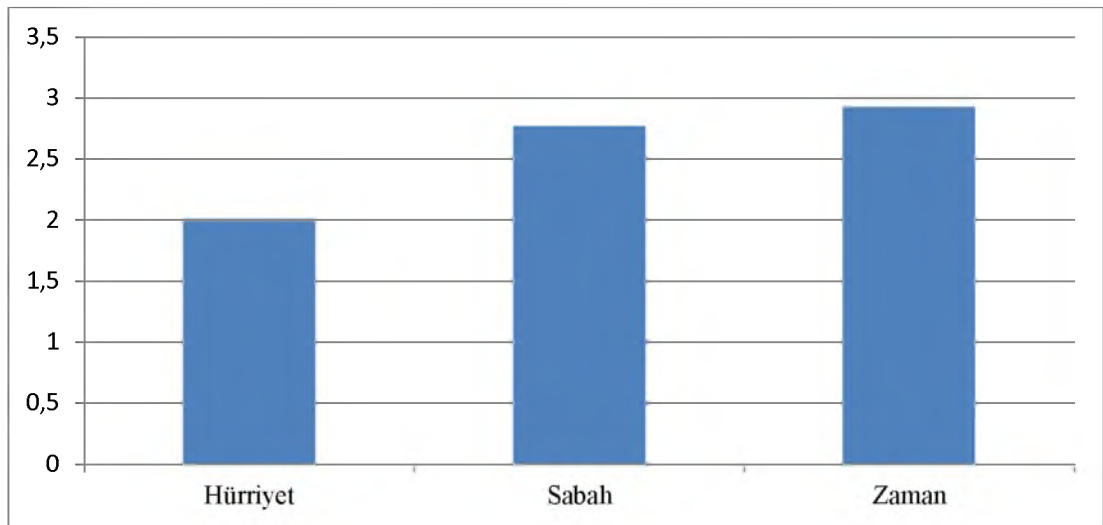
Görüldüğü üzere, Övür yazısında genel olarak demokratik açılım sürecinde her iki tarafa da seslenerek mevcut soruna tarihi derinlikle bakılmasını önermektedir. Ayrıca demokratik açılım sürecini tanımlarken "Türkiye kendi iradesi ve referanslarıyla bu sorunu çözmeye, yani PKK terörünü bitirmeye ve demokratik haklar alanını genişletmeye çalışıyor, iç kamuoyunun bu niyet ve kararlılığı doğru anlaması gerekiyor." ifadesine yer vermesi demokratik açılım sürecine destek verdiği şeklinde değerlendirilmektedir.

Konuyla ilgili ayrıca mikro yapı analizi çerçevesinde aynı tarihler arasında gazetelerde çıkan haberler yukarıda belirtilen kıstaslar göz önüne alınarak 0 ile 4 arasında puanlama yapılmıştır.

Bu puanlamaya göre;

- Hürriyet gazetesinde çıkan haberler 1,98 puan almıştır.
- Sabah gazetesinde çıkan haberler 2,79 puan almıştır.
- Zaman gazetesinde çıkan haberler 2,92 puan almıştır.

Şekil 5.11: Hürriyet, Sabah ve Zaman Gazeteleri Üzerinde Mikro Yapı Analizi Çerçevesinde Yapılan Puanlama Çalışmasının Sonuçları

Tablo 5.12: Hürriyet, Sabah ve Zaman Gazeteleri Üzerinde Mikro Yapı Analizi Çerçevesinde Yapılan Puanlama Çalışmasının Sonuçları

Hürriyet	1,98
Sabah	2,79
Zaman	2,98

Görüldüğü üzere gazetelerin konuya yaklaşım biçimleri daha öncesinde baskın ifadelerle ilgili çalışma ile paralel sonuçlar vermiştir. Buna göre medyanın söylemi haber toplamanın hazır bir ürün olmadığı, söylemin mevcut haberlerin tekrar üretilerek karşı tarafa mesaj vermenin bir aracı olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de yaşanan "Demokratik Açılım" sürecine yönelik sırasıyla Zaman gazetesi, ardından Sabah gazetesi ve son olarak Hürriyet gazetesinin olumlu bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Konuyla ilgili olarak yapılan farklı çalışmalar neticesinde elde edilen verilerin bu önermeyi destekleyen sonuçlar verdiği gözlenmiştir. Sadece haberlerin 1. sayfada yer alma oranı ile diğer sonuçlar arasında bir tutarsızlık varmış gibi görünse de bunun gazetelerin format farklılığından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

3.3 İNGİLTERE VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ ÜZERİNE YAPILAN MİKRO YAPI ÇALIŞMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Her iki ülkede yapılan mikro yapı söylem analizi çalışmalarında haberlere yaklaşım biçimi, kullanılan kelimeler, haberlerin verilişindeki biçim ve retoriklerin ön plana çıktığı dikkat çekmektedir. Haberlerin verilişinde sadece yaşanan olay ya da olgu ortaya konmadığı, aynı zamanda aktarılmak istenen mesajın da verildiği gözlenmektedir. Bu noktada Van Dijk (2003: 127) tarafından dile getirilen metinlerin bir anlama sahip olmadığı, kullanılan dilin atfettiği anlamların olduğu tespitinin geçerli olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye ve İngiltere örnekleri üzerinde yapılan mikro yapı çalışmaları üzerinde yapılan çalışmalarda da bazı yönlerden benzerliklerin ve farklılıkların olduğu gözlenmiştir.

Türkiye'de demokratik açılım çalışmalarına yönelik yapılan eleştirilerde belirli argümanların sıkça kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu noktada haberlerde kullanılan argümanlar başlıca:

- Demokratik açılım sürecinin geçmiş dönemlerde yaşanan darbe ve muhtıralarla karşılaştırılması,
- Demokratik açılım sürecinin son dönemde gerçekleştirilen bazı adli soruşturmalara karşılaştırılması,
- Demokratik açılım sürecinin etnik cepheleşme ve bölünme tehlikesine neden olduğu,
- Demokratik açılım sürecinin cumhuriyetin temel niteliklerine aykırı bir süreç olduğu iddiası,
- Demokratik açılım süreciyle terör örgütüne taviz verildiği iddiasıdır.

İngiltere'de Kuzey İrlanda sorunu hakkında yapılan haberlerde ise sürece yönelik ortaya konulan eleştirilerde ise farklı argümanların kullanıldığı ve bu argümanların Türkiye'deki kadar çeşitli olmadığı gözlenmektedir. İngiltere'de yapılan haberlerde kullanılan başlıca argümanlar da:

- Görüşmelerin terör örgütüne taviz olarak algılanması,
- Barışa giden yolun yapılan bu görüşmelerle mümkün olmadığıdır.

Görüldüğü üzere, İngiltere medyasında yer alan haberlerde barış görüşmelerine yönelik eleştirilerde kullanılan argümanlar Türkiye'deki kadar çeşitli değildir. Aynı zamanda kullanılan argümanlar arasında barışa giden yolun daha farklı olduğunun ifade edilmesi dikkat çekicidir. Bu noktada, Kuzey İrlanda sorununun barış yoluyla çözülmesinin kabul edildiği, ancak usul açısından bu görüşmelerin doğru olmadığı yönünde eleştiriler yapıldığı anlaşılmaktadır. Genel olarak haberlere bakıldığında da İngiltere medyasında sorunun barış yoluyla çözümü konusunda bir konsensüs oluştuğu gözlenmektedir.

Diğer taraftan Türkiye'de ortaya konan endişeler arasında demokratik açılım çalışmalarının etnik bölünmeye neden olacağı korkusu dikkat çekmektedir. İngiltere'ye bakıldığında ise benzer bir endişenin İngiltere'de dile getirilmediği gözlenmektedir. Bu farklılığın temel sebebinin Kuzey İrlanda Sorunu'nun mezhep temelli gelişirken, Kürt Sorunu etnik temelde ortaya çıkan bir sorun olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Ancak bunun yanında İngiltere'de muhalif görüş belirten tarafların sorunun Türkiye'de etnik temelde ele alındığı kadar mezhep ekseninde değerlendirmede gözlenmektedir.

Her iki ülke medyasında verilen haberler ile ilgili olarak dikkat çeken bir fark da, İngiltere medyasındaki gazetelerin yayın politikaları arasında daha fazla yakınlık bulunmasıdır. Türkiye medyasındaki gazetelerde ise konuyla ilgili yayın politikalarının İngiltere'ye göre birbirlerinden daha uzak olduğu gözlenmektedir. İngiltere'de yayın yapan gazetelerin yaşanan gelişmelere yönelik yaklaşımları benzerlik arz ederken, Türkiye'de bu benzerlik İngiltere'ye göre daha az olduğu dikkat çekmektedir.

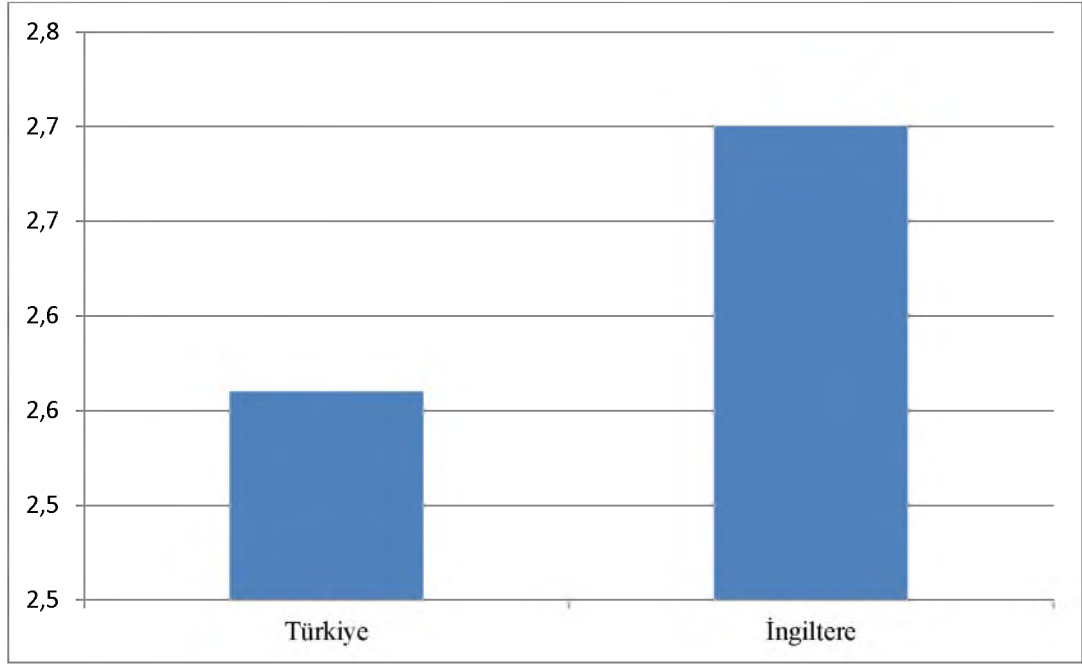
Mesela demokratik açılım hakkında olumsuz yönde yapılan bir açıklama bazı gazetelerde birinci sayfadan manşetten verilirken, bir diğer gazetede yer bulamayabilmektedir. Tam tersi olarak demokratik açılım sürecinde meydana gelen olumlu bir gelişme bazı gazetelerde manşetten verilirken, bir diğer gazetede ise haber değeri taşımadığı gözlenmektedir.

Aynı şekilde Türkiye medyasındaki gazeteler yapılan açıklamalar ya da gelişmelere çok farklı bakış açıları ile yaklaşabildikleri gözlenmiştir. Örnek olarak demokratik açılım sürecinde yaşanan bir gelişme bir gazete tarafından olumlu bir gelişme olduğu ve sorunun çözümü için bir adım niteliği taşıdığı şeklinde değerlendirilirken, aynı gelişmeye yönelik diğer gazete tarafından daha şüpheli bir yaklaşım sergilendiği gözlenmektedir.

Bununla birlikte Türkiye'de yapılan çalışmadaki puanlama ile İngiltere'de yapılan çalışmadaki puanlamalara baktığımız zaman da dikkat çekici veriler elde edilmiştir. Türkiye'de yapılan puanlamada tüm gazetenin ortalama puanı 2,56'dır. İngiltere'de yapılan çalışmada ise ortalama puan 2,7'dir.

Görüldüğü üzere İngiltere'de yaşanan süreç ile ilgili olarak gazeteler Türkiye'deki gazetelere oranla daha ılımlı bir politika izledikleri yorumunu yapmamız mümkündür. Konuyla ilgili örnek olarak kullandığımız haber örnekleri ise mevcut durumu daha iyi açıklamaktadır.

Şekil 5.12: Türkiye ve İngiltere Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Analizi Puanlama Çalışmalarının Sonuçları

Tablo 5.13: Türkiye ve İngiltere Üzerinde Yapılan Mikro Yapı Analizi Puanlama Çalışmalarının Sonuçları

İngiltere	2,7
Türkiye	2,56

Mesela İngiltere’de referandum sürecinde her iki gazetede açık ve net olarak barış sürecini destekler mahiyette haberlere yer vermişlerdir. Elde edilen verilere göre Guardian gazetesine göre sürece daha mesafeli durduğu gözlemlenen Daily Express gazetesi de manşetten verdiği haberde Sinn Féin Partisi’nin referandumda evet oyu kullanacağını “Sinn Féin barışa evet diyor” manşeti ile haber yapmıştır (The Daily Express, 1998f: 1). Türkiye’deki gazetelerde ise mevcut süreç içerisinde yaşanan gelişmelerde her üç gazetenin de ortak bir tavır aldığı gözlemlenmemiştir.

SONUÇ

Medya toplumsal iletişimin sağlanması konusunda önemli bir araçtır. Özellikle teknolojik gelişmelerin artması, cepteki küçük bir cihazla bile dünyadan anında haberdar olunması bu iletişimin boyutu ve önemini daha fazla ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte teknolojik gelişmelerin artması ve mevcut iletişimin daha da interaktif bir hal alması medyanın toplumdaki yerinin daha da fazla sorgulanmasına, konuyla ilgili çok farklı fikirlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu noktada ilk akla gelen ve hala tartışılan konuların başında medyanın kamuoyunu bilgilendirmede etken mi, edilgen mi olduğu konusudur. Bu konuda ise ağırlıklı olarak medyanın toplumu bilgilendirme aşamasında etken bir rol aldığı kabul edilmektedir. Kısacası medya gün geçtikçe toplumsal hayatımızın merkezine yerleşmeye başlamış, kamuoyunu yönlendirme gücü artarak var olmaya devam etmiştir.

Diğer taraftan terörizm de doğası gereği medya ile oldukça sıkı bir ilişki içerisindedir. Terörizm için eylem neticesinde vereceği maddi zarardan öte propaganda ve bunun yanında meydana getireceği korku ve endişe durumu daha fazla önem arz etmektedir. Bu nedenle bu korku ve endişenin ortaya çıkmasında dolaylı ya da doğrudan, isteyerek ya da istemeyerek medya kullanılmaktadır. Aynı zamanda terör olaylarının toplumda oluşturduğu dikkat ve ilginin cazibesinin de medyayı etkilemediği söylenemez.

Medyanın toplumu yönlendirme potansiyeli ve aynı zamanda terörizmle olan sorunlu ilişkisi medyanın şiddet ve çatışma durumlarında nasıl davranması gerektiği konusunu da gündeme taşımıştır. Bu çerçevede, medya ve terörizm ilişkisini irdeleyen, terör eylemlerinin gazetelerde yer bulmasını konu alan çalışmalar da yapılmıştır.

Bu çalışma da bir yönüyle medyanın toplumsal işlevi, terör eylemleri ve aynı zamanda çatışma durumlarında gazeteler özelinde medyanın tutumunu irdelemeye çalışılmıştır. Bunun yanında diğer çalışmalardan farklı olarak iki farklı ülke, iki farklı terör sorunu ele alarak karşılaştırmalı analiz yapılması hedeflenmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında yapılan çalışmada bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Mikro yapı analizlerinde görüldüğü üzere haberlerin veriliş biçimleri, kullanılan retorikler, imaların ön plana çıktığı gözlenmiştir. Bu nedenle daha

önceden yapılan çalışmalar ile bu çalışma sonuçları ile de teyit edildiği üzere medya "edilgen" bir araç değil, "etken" bir araçtır.

Çalışma da ortaya çıkan bir diğer sonuca göre, gazetelerin haberlere 1. sayfada yer vermesinin, ele aldıkları konuya yaklaşımları ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir.

Ayrıca haber metinlerinde kullanılan kelimelerin, terimlerin ve tanımlamaların haber içeriğinde sadece haber verme amaçlı kullanılmamaktadır. Aynı zamanda ele alınan konuyla ilgili medya kurumunun görüşlerinin ifade edilmesinin amaçlandığı ve bilinçli olarak tercih edildiği gözlenmiştir.

Gazetelerin haberlerde kendileri ile aynı görüşe sahip olan otoritelerin beyanlarına daha fazla yer verdikleri, bu beyanları daha fazla ön plana çıkardıkları görülmektedir.

Aynı şekilde gazetelerin kendileri ile aynı görüşte olmayan otoritelere ait beyanatlara çok fazla yer vermedikleri ve bu beyanların çok fazla ön plana çıkarılmamaya çalışıldığı görülmektedir.

Benzer bir durum, ele alınan konu ile alakalı yaşanan gelişmeler için de geçerlidir. Süreç ile ilgili yaşanan olumlu bir gelişme, süreci destekleme konusunda aynı görüşe sahip olan gazeteler tarafından ön plana çıkarılırken, süreci desteklemeyen ve farklı görüşe sahip olan gazeteler tarafından görülmeyebilmektedir. Tam tersi olarak olumsuz bir gelişme aynı görüşe sahip gazeteler tarafından görmezden gelinirken, farklı görüşe sahip gazeteler tarafından ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Ayrıca İngiltere örneğinde ele alınan gazetelerin Kuzey İrlanda sorunu ile ilgili olarak birbirlerine daha yakın bir yayın politikaları takip ettikleri görülmüştür. Türkiye örneğinde ise Kürt Sorunu ile ilgili olarak İngiltere örneğine göre biraz daha farklı bir yayın politikası takip ettikleri gözlenmiştir. Böyle bir farklılığın oluşmasında sadece gazetelerin yayın politikalarının etkili olmadığı aynı zamanda kamuoyunda konuyla ilgili oluşan konsensüsün de etkili olduğu düşünülmektedir. İngiltere örneğinde yer alan Kuzey İrlanda sorunu ele alındığında görülmektedir ki sorunun barışçıl ve demokratik yollarla çözümü için yapılan çalışmalar uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Aynı zamanda, her ne kadar farklı görüşler ileri sürülse de sorunun demokratik yöntemlerle çözümü için kamuoyunda genel bir

fikirbirliği oluştuğu gözlenmektedir. Bu durumun, konuyla ilgili olarak taraflarca verilen beyanatlara da yansımaktadır. Bu nedenle medyanın yayın politikalarının da belirtilen bu fikirbirliği ile etkileşim içinde olduğu görölmektedir.

Türkiye’de ise demokratik açılım çalışmaları çok yeni bir gelişmedir. Bu çalışmada da ele alınan zaman dilimi demokratik açılım çalışmalarının başlatıldığı ilk dönemi kapsamaktadır. Bu nedenle sürecin nasıl gelişeceği, neyi amaçladığı, ne tür sonuçlar doğuracağı konusunda kamuoyunda belirsizliklere neden olmuştur. Bunun yanında süreç içerisinde yaşanan bazı olumsuz gelişmeler de bu belirsizliğin oluşmasında önemli etkenler arasındadır. Bu nedenle İngiltere örneğine göre Türkiye’de bir konsensüs oluşmadığı görölmektedir. Medyanın da benzer bir durum içerisinde olduğu ve bu durumun verilen haberlere yansıdığı düşünölmektedir.

Diğer taraftan, elde edilen bu sonuçlar sadece Kürt Sorunu ve Kuzey İrlanda Sorunu ya da herhangi bir terör olayı için geçerli olmadığı düşünölmektedir. Benzer sonuçların gazetelerin ele aldıkları herhangi bir konuya yaklaşımlarında da geçerli olabilir. Aynı şekilde literatür taraması kısmında ele alınan diğer çalışmaların da bu çalışma ile paralel sonuçlar ortaya koyduğu değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte Kürt Sorunu ve Kuzey İrlanda Sorunu özelinde her iki ölkede yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında, gazetelerin tabloid baskı olmaları ve magazin, sansasyonel haberlere ağırlık vermeleriyle uzlaşmacı tavırlarının arasında ters orantı olduğu gözlenmektedir. Bu noktada olumsuz, uzlaşmadan uzak haberlerin daha çok sansasyonel içeriklere sahip olması ve bu durumun tiraj oranına etki etmesi muhtemel sebepler arasında kabul edilebilir. Ancak bu çalışmada bu konuyla ilgili somut bir veri elde edilememiştir. Bu nedenle bu önerme genel bir değerlendirme olarak aktarılmaktadır.

Ayrıca medya organlarının daha fazla tiraj için sansasyonel haberlere yöneldiği, sansasyonel haberlerin üretildiği bir ortamda keskin, uzlaşmaz fikirlerin ön plana çıkacağı ve sağduyunun kaybolacağı düşünölmektedir. Çünkü çatışma teorilerine göre de çözüm odaklı düşünceler ne kadar ön planda tutulursa, şiddet dışı çözümler de o kadar fazla olmaktadır (Galtung, 2009: 98). Bu nedenle terör gibi şiddet içerikli bir çatışma durumunun yaşandığı bir süreçte sansasyondan ziyade sağduyu ve uzlaşıya ihtiyaç duyulmaktadır.

Öneriler

Bu çalışmada da sıklıkla vurgulandığı üzere medya ile terörizm arasında oldukça yakın ancak sorunları da içerisinde barındıran bir ilişki mevcuttur. Terörizmin medyayı bir propaganda aracı olarak kullanmaması ile haber alma özgürlüğünün kısıtlanmaması arasında oldukça ince bir çizgi mevcuttur. Şimdiye kadar yaşanan birçok terör olayında tecrübe edildiği üzere haber alma özgürlüğünün kısıtlanmaması düşüncesiyle terör olayları sansasyonel bir şekilde verilmiş, dolaylı da olsa, bir yönüyle terör eylemin amacına ulaşmasına katkı sağlanmıştır. Diğer taraftan terörizmin propagandası yapılmaması adına medyanın haber verme ve halkın haber alma özgürlüğünün kısıtlanması da doğal olarak temel hak ve özgürlüklerle bağdaşmamaktadır.

Mevcut durum ve yaşanan tecrübeler göz önüne alındığında sorunun çözümü için bazı adımların atılmasının gerektiği ortadadır. Bu çerçevede terör olayları hakkında haber verilmesi konusunda güvenlik güçleri ve basın yayın organları arasında bazı protokollerin daha öncesinde somut olarak belirlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Çalışmada da belirtildiği üzere, Özeren (2008: 3) tarafından ortaya atılan medya tarafından güvenlik analizcisi bulundurulması, olayın sıcaklığı esnasında medyanın dikkat etmesi gereken konular ve aynı zamanda güvenlik güçlerinin verdiği bilgilerin yorumlanması konusunda duyulan ihtiyacı karşılaması açısından önem arz etmektedir. Bu sayede meydana gelen eylemin amacı, zamanlaması vb. konularda halkın doğru kaynaklardan ve düzeyli bir şekilde bilgilendirmesi eylemin ortaya koyacağı korku ve tedhiş ortamının bir ölçüde engellenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca yapılan doğru bilgilendirmeler ile terör örgütü ve terör eylemine yönelik bilinçli ve sağduyulu bir bakış açısının oluşmasını sağlayabilir.

Medya olay esnasında sıcak bilgiye sahip olamaması halinde başka bilgi kaynaklarına yönelme ve sağlıklı olmayan bilgileri servis etme çabası içerisinde olabilir. Bu durum neticesinde sonradan yanlış bilgilerin düzeltilmesi hem kamuoyunu tatmin etmeyecek, hem de verilen bilgilerin güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olacaktır. Güvenlik güçlerinin medyanın ve dolaylı olarak halkın mevcut terör eylemi hakkında medyayı bilgilendirecek halkla ilişkiler ya da basın sözcüsü şeklinde bir birimin belirlenerek ilk ağızdan medyanın

bilgilendirilmesi, medyanın habere ulaşma adına farklı, yanlış ve sansasyonel haberler vermesinin önüne geçmesini sağlayacaktır.

Ne yazık ki konuyla ilgili olarak yaşanan sıkıntılar ülkemizde birçok terör eyleminde tecrübe edilmiştir. Örnek olarak, 20 Ağustos 2012 tarihinde Gaziantep ilinde meydana gelen bombalı saldırı sonucu birçok insan hayatını kaybetmiştir (www.ntvmsnbc.com, 2012). Eylemin amacına genel olarak bakıldığında Türk ve Kürt kökenli vatandaşların yaşadığı, ancak terör eylemlerinin olmadığı bir sanayi şehrinde huzur ve düzenin bozulması adına gerçekleştirilmiş bir eylem olduğu görülmektedir. Özellikle PKK terör örgütü tarafından terör eylemlerinin şehir merkezlerine taşınması ve "serhıldan" (ayaklanma) başlatılmasının ilk aşamasında Türk ve Kürt vatandaşlar arasında bir çatışma ortamı oluşturmayı amaçladığı göz önüne alınırsa, eylem hedefinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Ayrıca eylemin Ramazan Bayramı'na denk gelmesi ile de eylem neticesinde ortaya çıkacak olan sansasyonel havanın ve korku ortamının daha da fazla olmasını amaçlamaktadır.

Eylem sonrası yaşanan sürece baktığımızda ise medyada olay yerine ait sıcak görüntüler, eylemde hayatını kaybedenlerin dramatik hayat hikâyelerinin öncelikli olarak verildiği dikkat çekmektedir. Bununla birlikte eylem sonrasında yine Gaziantep başta olmak üzere başka bölgelerde de teröre tepki mitingleri düzenlenmiştir. Bazı mitinglerde ise BDP teşkilatlarına saldırılması ve Kürt vatandaşların yaşadığı bölgelerde etnik gerilimlerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Anlatılan sürece genel olarak bakıldığında yaşananların terör örgütünün hedefi ve eylemin amacına uygun olarak ilerlediği dikkat çekmektedir. Böyle bir süreçte medyanın özen göstermeden hareket etmesi de bu sürece katkı sağlayacaktır. Bu nedenle medyanın terör eylemlerine yönelik haberlerinde yukarıda ele alınan prensiplere ve önerilere dikkat etmesi terör eyleminin amacına ulaşmasının engellenmesinde katkı sağlayacaktır.

Sorun sadece yaşanan bir terör eylemi konusunda medyanın aldığı tavır üzerinde düşünülmemelidir. Terör eyleminden daha ziyade terörizm olgusunun kendisi ile mücadelede de medya önemli bir noktada yer almaktadır.

Yapılan çalışmada da ele alındığı üzere, özellikle etnik terörizmle mücadele süreci içerisinde toplumların doğal olarak yaşadığı birçok acı ve travma bulunmaktadır. Yaşanan bu travma ve acılar etnik gruplar arasında bağların

kopmasına ve ayrışmanın daha da fazla olmasına neden olmaktadır. Volkan (2009: 165), böyle bir süreçte yaşanan ve tarihsel süreçte derin izler bırakan bu olguları “seçilmiş travmalar” olarak tanımlamaktadır. Genel anlamda seçilmiş travmalar, toplumun kimliğinin meydana gelmesinde olumlu veya olumsuz katkı sağlamaktadır. Aynı tarihte yaşanan acı olaylar ve travmalar da yine toplum da kimliğin oluşmasında bir aidiyet simgesi olabilir. Ancak etnik terörizmin yaşandığı toplumlarda yaşanan seçilmiş travmalar etnik gruplar arasında bağların kopmasını tetiklemektedir. Bu nedenle PKK gibi terör örgütleri “seçilmiş travmalar” meydana getirerek bu ayrışmanın gerçekleşmesini amaçlamaktadır. Diğer taraftan Kürt sorununun yıllardır var olmasında yine devlet tarafından yapılmış olan anti-demokratik uygulamalar vb. süreçler Kürtler içerisinde de seçilmiş travmalar oluşmasına neden olmuştur.

Özellikle PKK terör örgütünün yıllardır gerçekleştirdiği kanlı terör eylemleri nedeniyle Kürt sorunun demokratik yöntemler çerçevesinde çözümü doğal olarak her kesimden destek bulmamıştır. Bu çerçevede yürütülecek çalışmalar bahsedilen travmalar ve kutuplaşmaların etkisiyle önemli oranda tepki toplamıştır.

Ancak diğer taraftan bahsedilen bu toplumsal travmaların meydana gelmesine neden olan Kürt meselesinin çözümü konusunda sadece güvenlik tedbirlerinin yeterli olmayacağı da toplumun çoğunluğu tarafından kabul görmektedir (Kızılkaya, 2010: 12). Kısacası Kürt sorunun çözümü adına demokratik adımların atılması elzemdir.

Bu çerçevede, yapılan çalışmada da bahsedildiği üzere, somut olarak 2009 yılından itibaren demokratik açılım çalışmaları başlatılmıştır. Ancak Geleri’ye (2012: 3) göre, toplumun büyük bir kısmı şu anda yürütülen çalışmaları tam olarak anlayamamış, ülkenin ulusal ve üniter yapısının tehlikeye gireceği, Kürtlere ayrıcalıklı hakların tanınacağı ve Mahmur Kampı’ndan gelenlerle dağdan inen teröristlere çok büyük ekonomik, sosyal ve iş imkânlarının sunulacağına inanmıştır. Aynı zamanda yaşanan bu endişeler, demokratik açılıma çalışmalarına başından beri karşı çıkan siyasilerin, sivil toplum örgütlerinin ve medyanın tutum ve söylemleriyle daha da artmıştır.

Bunun yanında, 19 Ekim 2009 tarihinde demokratik açılım çalışmalarının sıcak gündemini koruduğu bir dönemde Habur Sınır Kapısı’nda yaşanan terör örgütü

mensuplarının karşılanması olayı toplumun önemli bir kesimi tarafından infialle karşılanmış ve demokratik açılım sürecine önemli bir darbe vurmuştur. Yaşanan bu olay Geleri'nin (2012: 4) bahsettiği toplumun büyük bir kısmındaki endişelerin artmasına neden olmuştur. Aynı zamanda PKK terör örgüt tarafından şiddet eylemlerinin devam ettirilmesi, demokratik açılım çalışmalarının PKK terör örgütünün kazandığı bir zafer olarak sunulmaya çalışılması bu endişelerin artmasındaki bir diğer önemli etkidir.

Bu noktada sürecin sağlıklı ilerleyebilmesi için icra makamlarının toplumu sağlıklı kanallarla, doğru bilgilerle ve düzenli bir şekilde bilgilendirmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yine diğer taraftan, süreci zedeleyecek benzer girişimlerin yaşanmaması konusunda gerekli tedbirleri alması ve böyle bir atmosferin oluşmasına müsaade etmemesi önem arz etmektedir. Demokratik sistemin işlerliğinin sağlanması konusunda devlet idaresinin kamuoyu tepkisini her zaman göz önünde bulundurması, süreci her kesimin hassasiyetleri göz önüne alınarak sürdürülmesi konusunda dikkat edilmesi gerekmektedir. Bir anlamda kamu diplomasisi yürütülmelidir.

Aynı zamanda demokratik açılım çalışmaları devam ederken terörle mücadelenin de devam etmesi gerekmektedir. Demokratik açılım sürecinde yaşanan aksamlar, göz önüne alındığında terörle mücadelenin demokratik açılım çalışmaları sürecinde ikinci planda tutulması terör örgütü tarafından şiddetin bir koz olarak görülmesi ve süreci kendilerinin bir kazanımı olarak algılamasına neden olmaktadır. Böyle bir durum toplumun sürece verdiği desteğin kaybolmasına ve toplumda infialin oluşmasına neden olmaktadır. Bal'ın (2012: 2) da ifade ettiği üzere, demokratik açılım çalışmalarının yürütüldüğü bir dönemde güvenlik güçlerinin terör örgütü ile mücadele edilemeyeceği gibi bir algının oluşması yanlıştır.

Terörizmle mücadele konusunda ortaya konan demokratik çözüm çalışmaları kapsamında medyaya da önemli görevler düşmektedir. İlk olarak, medyada süreç ilgili bir fikir birliği oluşması uzlaşmacı tavrın sağlanması konusunda önemli bir adım olacaktır. Bu farklı seslere ve düşüncelere söz hakkı tanınmaması anlamına gelmemelidir. Burada vurgulanmak istenilen husus, farklı fikir ve görüşlerin sesini sağduyu ve uzlaşmacı bir tavır içerisinde duyurabileceği bir tartışma ortamının meydana getirilmesidir.

Kısacası, çatışma durumunun yaşandığı süreçte medyanın alması gereken tavır da yine toplumda sağduyunun sağlanması, kutuplaşmaların önüne geçilmesi ve gerginliklerin engellenmesi açısından önem arz etmektedir. Çünkü medya üzerine yapılan çalışmalarda da her zaman belirtildiği üzere, medya toplum üzerinde etken bir konuma sahiptir.

Medya alanında böyle bir fikir birliğinin sağlanmasında icra makamlarına da önemli görevler düşmektedir. Yaşanan terör eylemlerinde olması gerektiği şekilde süreç ile ilgili medyanın doğru bilgilendirilmesi yanlış bilgi içeren ve provakatif haberlerin yapılmasını engelleyecektir.

Böyle bir ortamın meydana getirilebilmesi süreç ile ilgili somut adımların atılmasından önce bu politikaların kamuoyunda tartışılmasını sağlayacaktır. Fikirlerin kamuoyunda paylaşılması uygulamaya konulan politikanın kamuoyunda bulunduğu tepkinin ölçülmesinde, tepki toplayan konuların ve atılacak somut adımlarda yaşanacak yanlışların uygulamaya konmadan düzeltilmesini sağlayacaktır.

Sonuç olarak, etnik terörün demokratik yöntemlerle sona erdirilmesini amaçlayan girişimler yaşanan acılar nedeniyle toplum tarafından kolay kabullenilemeyen süreçler olabilir. Bu durum aslında demokratik ortamlarda farklı fikirlerin çatışmasının ortaya koyduğu doğal bir süreçtir. Ancak önemli olan yaşanan bu acıların ve travmaların aşılacak uzlaşma ve sağduyu ortamının oluşturulması amaçlamalıdır. Bunun yanında böyle bir süreçte teröre prim verdiği yönünde bir algının oluşmasının da önüne geçilmelidir. Terör eylemlerinin sürdüğü ve şiddetin var olduğu bir ortamda uzlaşmanın ve diyalogun aranması şiddetin ve terörün prim yaptığı gibi bir algının oluşmasına ve yürütülen demokratik çalışmaların karşılık bulamamasına neden olabilir.

KAYNAKÇA:

- Adalet ve Kalkınma Partisi, (2010), *Sorularıyla ve Cevaplarıyla Demokratik Açılım Süreci* [Broşür].
- Akpınar, Mahmut, (2011), “KCK nedir, ne değildir?”, *Zaman*, 12 Ekim 2011, http://www.zaman.com.tr/newsDetail_getNewsById.action?haberno=1189566 (E.T: 25 Aralık 2012)
- Aktay, Yasin, (2012), Demokratikleşmenin Sosyolojik Analizi, Murat Yılmaz ve Hamit Emrah Beriş (Ed.), *Türkiye'nin Demokratik Dönüşümü*, Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü, ss. 97-123.
- Akyol, Mustafa, (2006), *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek*, İstanbul: Doğan Yayınları.
- Akyol, Taha, (2011), “KCK nedir?”, *Hürriyet*, 21 Ekim 2011, <http://www.hurriyet.com.tr/vazarlar/19043893.asp> (E.T: 25 Aralık 2012)
- Alkan, Necati, (2002), *Gençlik ve Terörizm*, Ankara: TEMÜH Yayınları.
- Alkan, Necati, (2009), *Söz Bitmeden: Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri*, Ankara: USAK Yayınları.
- Altuğ, Zafer ve Er Altuğ, (2002), *Haberde Tarafsızlık ve Nesnellik Çerçevesinde Ateş Hattı Programı*, <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=800>, (E.T: 23 Ocak 2012)
- Arslan, Ali, (b.t.), *Medyanın Toplumsal Gücü*, <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=2356> (E.T: 25 Ekim 2010)
- Arslan, Ali, (2004), *Medyanın Profesyonellik İdeolojisi ve Toplumsal Çevresi ile Olan İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme*, 29 Eylül 2004, www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/viewArticle/90 (E.T: 01 Eylül 2011)
- Arslan, Ali, (2004), Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), ss. 24-28.
- Arslan, Ali, (b.t.), *Medya-Politika İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme*, <http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/download/150/150> (E.T: 01 Eylül 2011)

- Ataman, Muhittin, (2004), Kuzey İrlanda: Bir Etnik ve Dini Milliyetçilik Sorunu. Kemal İnat, Burhanettin Duran ve Muhittin Ataman (Ed.), *Dünya Çatışma Bölgeleri*, Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım, ss. 245-286.
- Bal, İhsan, (2006), *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplolar Teorileri*, Ankara: USAK Yayınları.
- Bal, İhsan, (2007), “PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi”, *Hukuk ve Politika Dergisi*, 2(8), ss.75-89.
- Bal, İhsan, (2010), *Kendi İradesini Ortaya Koyabilen Kürtler Sahneye Çıkacak*, 15 Kasım 2010, www.usak.org.tr/haber.asp?i d=439 (E.T: 20 Aralık 2011)
- Bal, İhsan, (2011), *USAK Bilim Kurulu Başkanı Prof. Dr. İhsan Bal Türkiye'nin Geçmişten Bugüne Terörle Mücadelesini Haber Türk'e Değerlendirdi*, <http://www.usak.org.tr/haber.asp?id=978> (E.T: 28 Aralık 2012)
- Bal, İhsan, (2012), “PKK'nın Stratejik Akı”, *Habertürk*, 11 Ağustos 2012, s.7.
- Barlas, Mehmet, (2012), “Merkez Kitle Gazeteleri Halktan Nasıl Koptu?”, *Sabah*, 19 Eylül 2010, s.3.
- Barrett, O. Boyd & Braham, Peter, (1995), *Media, Knowledge and Power*, London: Routledge.
- Bayraktar, Mehmet, (1991), *Bitlisli İdris*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Beriş, H. Emrah, (2012), Demokratikleşmenin Kamuoyu Açısından Analizi, Murat Yılmaz ve H. Emrah Beriş (Ed.), *Türkiye'nin Demokratik Dönüşümü*, Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü, ss. 123-147.
- Beşe, Ertan, (2010), Retorikten Pratiğe Demokratik Açılımda Yeni Dönem, 8 Şubat 2010, <http://www.sde.org.tr/kose-yazilari/170/retorikten-pratiqe-demokratik-acilimda-yeni-donem.aspx> (E.T: 25 Aralık 2012)
- Beşikçi, İsmail, (1991), *Hayali Kürdistan'ın Dirilişi*, İstanbul: Aram Yayınları.
- Biernatzki, William E. (2002), Terrorism and Mass Media, *Communication Research Trends*, 21(1), ss.1-42.
- Bila, Fikret, (2009), “Gül'ün Umudu ve PKK'nın Beklentisi”, *Milliyet*, 12 Mayıs 2009, s.8.
- Birand, M. Ali, (1992), *APO ve PKK*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

- Birsen, Özgül, (2005), *Çok Seçenekli Medya Ortamında Kitle İletişim Araçlarının Tüketim Ve Seçim Biçimi* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bois, Th., Mackenzie, D.N. ve Minorsky, Vladimir, (1996), *Kürtler ve Kürdistan*, Kamuran Fıratlı (çev.), İstanbul: Doz Yayınevi
- Buckland, Chris, (1998), "The dream that really came true", *Daily Express*, 1998 April 11, pp.7
- Burkay, Kemal, (1992), *Kürtler ve Kürdistan*, İstanbul: Deng Yayınları.
- Cemal, Hasan, (2007), *Kürtler*, İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Cohen, Bernard, (1963), *The Press and Foreign Policy*, New Jersey: Princeton University Press
- Coşkun, Vahap, (2012), "Türkiye'nin Demokratikleşmesi Sürecinde Atılan Adımlar" *Çalıştay*, www.sde.org.tr/print.aspx?pageID=0&columnID=0&newsID=1923 (E.T: 19 Aralık 2012)
- Cunningham, William G.,(1998), *Conflict Theory and the Conflict in Northern Ireland*, <http://cain.ulst.ac.uk/conflict/cunningham.htm> (E.T: 24 Ekim 2010)
- Çakır, Bawer, (2010), "Gül'ün Konuşması Diyarbakır'da Barış Umudu Yarattı", 29 Eylül 2010, bianet.org/bianet/print/114459-gulun-konusmasi-diyarbakirda-baris-umudu-yaratti (E.T: 14 Haziran 2011)
- Çelik, Hilal ve Ekşi, Halil, (2008), Söylem Analizi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (27), ss. 99-117
- Çetin, Selvet, (2010), *17. Yılında İki Katliam ve Toplumsal Barışı Korumak*, 6 Temmuz 2010, <http://www.sde.org.tr/haberler/1163/17-yilinda-iki-katliam-ve-toplumsal-barisi-korumak.aspx> (E.T: 22 Aralık 2012)
- Çitler, G.Damla ve Güçer, Mehmet, (2011), *PKK'nın Sivillere Yönelik Saldırıları*, 27 Eylül 2011, www.usak.org.tr/haber.asp?id=1058 (E.T: 25 Aralık 2012)
- Çitlioğlu, Ercan, (2011), "KCK nedir, ne değildir?", *Vakit*, 7 Kasım 2011, www.habervaktim.com/habervazdir.php?id=209197 (E.T: 25 Aralık 2012)
- Daily Express*, (1998a), Police foil bid to bomb the National, 3 April 1998, pp.2
- Daily Express*, (1998b), Loyalist fury as Adams praises killers, 13 April 1998, pp.6

- Daily Express*, (1998c), Give up arms, Pope tells IRA, 14 April 1998, pp.2
- Daily Express*, (1998d), Nine IRA Prisoners freed as Trimble Faces Orange fury, 15 April 1998, pp.23
- Daily Express*, (1998e), Old rivals join forces for peace, 7 May 1998, pp.2
- Daily Express*, (1998f), Sinn Féin Yes To Peace”, 11 May 1998, pp.1
- Daily Express*, (1998g), Loyalists Salute Funeral Gunman, 15 May 1998, pp.1
- Daily Express*, (1998h), Sinn Féin vows to help track down killers, 31 August 1998, pp. 6
- Demirbaş, Esin, (2004), *Etnik Azınlıklar, Kültürel Entegrasyon ve Medyada Temsil: Nusayri Topluluğu Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Emin, (2003), *Dünyada Terör*, İstanbul: IQ Kültür-Sanat Yayıncılık.
- Demirel, Emin, (2005), *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, İstanbul: IQ Yayınları.
- Devenport, Mark,(2000), *Flash Frames: Twelve Years Reporting Belfast (Politics from Blackstaff)*, Belfast: The Blackstaff Press
- Dönmezer, Sulhi, (1997), “Her Yönüyle Tedhiş”, *Son Havadis*, 10 Kasım 1997, s.4
- Doğan, Hülya, (2005), *Küreselleşme Sürecinde Kültürel Değişim ve Medya İlişkisi: Ankara’da Corn Flakes Tüketimi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Donald L. Shaw, Maxwell McCombs & Chaim, H. Eyal, (1981), *Media Agenda Setting in a Presidential Election*, NewYork: Praeger
- Duruoğlu, Tuba, (2003), *Haber Yapmada İdeoloji Etkeni: 11 Eylül Terör Olayı Örneği Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dündar, Safiye, (2006), *Türkiye’de Kürt Sorunu ve Azınlık Tartışmaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekici, Arzu, (2006), *Trafik Kazası Haberlerinin Medyada Sunumunun Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazetesi Örneklerinde İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ekinci, T. Ziya, (2010), *Lice’den Paris’e Anılarım*, İstanbul: İletişim Yayınları.

- Ergil, Doğu,(1980), *Türkiye 'de Terör ve Şiddet*, Ankara: Turhan Yayınları,
- Eriş, H. Emrah, (2000), IRA (İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu), Ümit Özdağ ve M. Osman Öztürk (Ed.), *Terörizm İncelemeleri*, Ankara: ASAM Yayınları, ss. 302-356.
- Erol, D. Deniz, (2004), *Tekelleşen Türk Medyasında Yasalın Basın Ekleriyle Sunulan Yaşam Tarzları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersever, Cem, (2009), *Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan*, İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Everett M. Rogers & Dearing W. James,(1988), Agenda Setting Research:Where Has It Been, Where Is It Going?, James A. Anderson (Ed.), *Communcation Year Book 11*, NewYork: Sage Publications, ss. 555-594
- Flickr, (2009), *Baltic Exchange Bombing*,
www.flickr.com/photos/47071837@N02/7487568760/ (E.T: 24 Eylül 2010)
- Fulcher, Edmond, (2000), *What is Discourse Analysis?*, 28 Ağustos 2000,
http://www.eamonfulcher.com/discourse_analysis.html (E.T: 24 Haziran 2011)
- Galtung, Johan, (2009), *Çatışmaları Aşarak Dönüştürmek*, Ankara: USAK Yayınları.
- Ganor, Boaz, (1998), *Is One Mans's Terrorist Another Man Freedom Fighter*,
[www.ict.org.il/Portals/0/Articles/17070-Def Terrorism by Dr. Boaz Ganor.pdf](http://www.ict.org.il/Portals/0/Articles/17070-Def%20Terrorism%20by%20Dr.%20Boaz%20Ganor.pdf) (E.T: 23 Mayıs 2009)
- Gardikiotis, Antonis, Martin, Robin & Hewstone, Miles,(2004), The Representation of Majorities and Minorities in The British Press: A Content Analytic Approach, *European Journal of Social Psychology*, (34), pp.637–646
- Ntvmsnbc, (2012), *Gaziantep 'te Bombalı Saldırı: 9 Ölü*, 21 Ağustos 2012,
www.ntvmsnbc.com/id/25375804/ (E.T: 30 Aralık 2012)
- Geleri, Aytekin, (2009), *Kızılcahamam Toplantısı ve Demokratik Açılım*,
<http://www.sde.org.tr/haberler/507/kizilcahamam-toplantisi-ve-demokratik-acilim.aspx> (E.T: 31 Aralık 2012)
- Göktaş, Hıdır, (1991), *Kürtler-1*, İstanbul: Alan Yayıncılık.

- Gökulu, Gökhan, (2005), *Terör Eylemlerinin Medyaya Yansımaları (15 – 20 Kasım 2003 İstanbul Saldırıları Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Gürses, Emin, (1998), *Milliyetçi Hareketler ve Uluslararası Sistem*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gürses, Emin, (2001), *Ayrılkçı Terörizmin Anatomisi: IRA-ETA-PKK*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Gürses Emin, (2007), *Uluslararası Sistemin Kısacasında Etnik Terör*, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Hakyemez, Yusuf Şevki, (2012), Türkiye’de Son 10 Yılda (2002-2012) Demokratikleşme Sürecinde Atılan Adımlar, Murat Yılmaz ve H. Emrah. Beriş (Ed.), *Türkiye ’nin Demokratik Dönüşümü*, Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü, ss. 7-43.
- Hammer, Joseph Von, (1983), *Osmanlı Devlet Tarihi-IV*, İstanbul: Üçdal Yayınları.
- Hattotuwa, Sanjana, (2002), *The Role of the Media in Peace Processes*, sanjanah.wordpress.com/2002/10/27/the-role-of-the-media-in-peace-processes/respond (E.T: 24 Ocak 2011)
- Hesapçıoğlu, Muhsin, (1998), Modernizmden Postmodernizme Eğitim Anlayışları ve Okulun Geleceği, *Yeni Türkiye 21. Yüzyıl Özel Sayısı*, Ocak-Şubat 19, ss. 813-820.
- Hilmi, Refik, (1995), *Anılar-Şeyh Mahmud Berzenci Hareketi*, İstanbul: Nüjen Yayınları.
- Hitchens, Peter, (1998a), Blair’s Surrender, *Daily Express*, 17 August 1998, pp. 11
- Hitchens, Peter, (1998b), “A Bloody Price For Surrender”, *Daily Express*, 17 August 1998, pp. 31
- Hobsbawm, Eric, (2008), *Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm*, Osman Akınhay (çev.), İstanbul: Agora Yayınları.
- Hürriyet*, (2009a), Kürt Açılımını Başlattık, 18 Mayıs 2009, ss.1
- Hürriyet*, (2009b), Atalay: Kürt Sorunu Çözülürse Kanatlanırız, 2 Ağustos 2009, ss.18
- Hürriyet*, (2009c), YÖK'ten Kürtçe Bölüme Onay, 11 Eylül 2009, ss.32
- Hürriyet*, (2009d), 'Açılım' MGK'sı, 19 Ekim 2009, ss.23

- Hürriyet*, (2009e), Test Dönüşü, 20 Ekim 2009, ss.1
- Hürriyet*, (2009f), Umut Verici ve Sevindirici, 21 Ekim 2009, ss.1
- Hürriyet*, (2009g), Atalay: DTP Süreci Sabote Etmesin, 22 Ekim 2009, ss.14
- Hürriyet*, (2009h), Erdoğan: Avrupa'dan Dönüş Ertelendi, 25 Ekim 2009, ss.1
- Hürriyet*, (2009ı), "Cumhuriyete Karşı Tertip Planları Var", 11 Kasım 2009, ss.1
- Hürriyet*, (2009i), "Üniter Yapımız Üzerinde Spekülasyona İzin Vermeyiz", 27 Kasım 2009, ss.23
- Hürriyet*, (2009j), AB'den Kınama, 9 Aralık 2009, ss.17
- Hürriyet*, (2009k), DTP'lilere İzmir Tepkisi, 9 Aralık 2009, ss.26
- İnal, M. Ayşe,(1996), *Haberi Okumak*, İstanbul: Temuçin Yayınları
- İnanç, Ünal ve Polat, Can, (1999), *İmralı'da Neler Oluyor? APO, PKK ve Saklanan Gerçekler*, Ankara: Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları.
- İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, 19 Mart 2011, KCK/TM (Koma Ciweaken Kurdistan- Türkiye Meclisi) İddianamesi, Soruşturma/İddianame No: 2011-1903/2012-123
- Işık, H.Hüseyin, (2006), *Medya Ve Terör: Kasım 2003 Bombalama Olaylarının Yazılı Basında Sunumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jenkins, B. Michael, (1981), *The Psychological Implications of Media-covered Terrorism*, www.rand.org/pubs/papers/2005/p6627.pdf (E.T: 25 Temmuz 2010).
- Jwaideh, Wadie, (1999), *Kürt Milliyetçiliğinin Tarihi: Kökenleri ve Gelişimi*, Alper Duman ve İsmail Çekem (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kapaklıkaya, İbrahim, (2009), *Kürt Açılımı Kuzey İrlanda Perspektifi*, İstanbul: Ağaç Yayınları.
- Kaya, A. Raşit. (1999), *Türkiye'de 1980 Sonrası Medyanın Gelişimi ve İdeoloji Gereksinimi*, <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/arsiv/akaya.htm> (E.T: 20 Ocak 2012)
- Kaya, İbrahim, (2005), *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, Ankara: USAK Yayınları.
- Kırçıl, A. Güngör, (2009), *Türkiye'de Medya, Suç ve Ahlakî Panik İlişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kızılkaya, Muhsin, (2010), Türkiye'de Ortak Bir Kimlik Olarak Ötekilik, *Star*, 2 Ağustos 2010, s.12
- Kirişçi, Kemal ve Winrow, Gareth (2000). *Kürt Sorunu, Kökeni ve Gelişimi*, Ahmet Fethi (çev.), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kocadaş, Bekir, (2004), Hedefteki Gençlik: Siyasi Ve İdeolojik Hareketler Açısından, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), ss. 1-13
- Kökdemir, Doğan, (2003), Bir İnsan Davranışı Olarak Terör, *Pivolka*, “Savaş” Özel Sayısı, ss. 16-18
- Kutlay, Naci, (2006), *Kürtlerde Değişim ve Milliyetçilik*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Laçiner, Sedat, (2001), *İngiltere, Terör, Kuzey İrlanda Sorunu ve İnsan Hakları*, Ankara: ASAM Yayınları.
- Lagueur, Walter, (2001), *History of Terrorism*, New Jersey: Transaction Publishers.
- Limbirt, John, (1968), The Origins and Appearance of the Kurds in Pre-Islamic Iran, *Iranian Studies*, 1(2), ss.17-21
- MacAskill, Ewen, (1998). “Treaty that puts an end to a 30-year war”, *The Guardian*, 1998 June 27, pp. 4
- Mango, Andrew, (2005), *Türkiye'nin Terörle Savaşı*, Orhan Azizoğlu (çev.), İstanbul: Doğan Kitap.
- Marcus, Aliza, (2010), *Kan ve İnanç: PKK ve Kürt Hareketi*, Ayten Alkan (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- McCann, Eamonn, (1972), *The British Press and Northern Ireland*, cain.ulst.ac.uk/othelem/media/mccann72.htm (E.T: 29 Temmuz 2009)
- McDowall, David, (2004), *Modern Kürt Tarihi*, Neşenur Domaniç (çev.), İstanbul: Doruk Yayınları.
- McGoldrick, Annabel & Lynch, Jake, (2001), “What is Peace Journalism?”, *Activate-Journal of the Institute for Media*, Winter , ss. 6-10
- Medyatava, (2009), *Gazete Net Satışları*, <http://www.medyatava.com/tiraj/asp> (E.T: 01 Şubat 2010)
- Milliyet*, (2011), “DTK özerklik ilan etti”, 15 Temmuz 2011, ss. 1
- Moloney, Peter, (b.t.), *Closing Down the Airwaves: The Story of the Broadcasting Ban*, <http://cain.ulst.ac.uk/othelem/media/moloney.htm#chap1#chap1> (E.T: 25 Eylül 2011)

- Morrill, John, (b.t.), *The Irish Rebellion of 1641: Origins, Course, Consequences*, <http://www.hist.cam.ac.uk/undergraduate/tripos-papers/part2-2011-12/f-irish-rebellion.pdf> (E.T: 1 Kasım 2011)
- Mutuş, Ceren, (2011), *2010 AP Türkiye Raporunun Satır Aralarını Okuyabilmek*, www.usak.org.tr/haber.asp?i d=586 (E.T: 20 Aralık 2012)
- Neuendorf, A. Kimberly, (2002), *Content Analysis Guide Book*, California: Sage Publications
- Nikitin, Bazil, (1994), *Kürtler Sosyolojik ve Tarihi İnceleme*, Hüseyin Demirhan ve Cemal. Süreyya (çev.), İstanbul: Deng Yayınları.
- O'regan, Mary, (2007), Explaining Media Frames of Contested Foreign Conflicts: Irish National 'Opinion Leader' Newspapers' Frames of the Israeli-Palestinian Conflict (July 2000 to July 2004), *Journal of the MeCCSA Postgraduate Network*, 1(2), ss. 38-43
- Oğuz, H. Şule, (2006), *Medyada Dolaylı Algı ve Kadın Tüketim Davranışı Temsili Üzerine Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okur, Eren (2010), *Terör Medya İlişkisi ve Toplumla Yansıması*, http://www.bilgesam.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&i d=590:teror-medya-likisi-ve-toplumla-yansimas&catid=113:analizler-sosyo-kultur&Itemid=151 (E.T: 28 Eylül 2010)
- Okur, Meliha, (2009), "Koç, TÜSİAD'ın Cesur Yüreği Oldu", *Sabah*, 12 Aralık 2009, ss.15
- Öcalan, Abdullah ve Küçük, Yalçın, (1993), *Kürt Bahçesinde Söyleşi*, İstanbul: Başak Yayınları.
- Öcalan, Abdullah, (1994), *Halk Savaşında Militan Kişilik*, Köln: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- Öcalan, Abdullah, (2002), *Özgür Yaşamla Diyaloglar*, İstanbul: Çetin Yayınları.
- Övür, Mahmut, (2009), "Bedeli Ne Olursa Olsun", *Sabah*, 19 Eylül 2009, ss.24
- Özcan, Nihat Ali, (1999), *PKK Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, Ankara: ASAM Yayınları.
- Özçağatay, Levent, (1998), *Kuzey İrlanda ve IRA*, İstanbul: Papirüs Yayınevi.

- Özdağ, Ümit, (2009), *PKK Terörü: Neden Bitmedi, Nasıl Biter?*, Ankara: Kripto Yayıncılık.
- Özeren, Süleyman, (2008), *ABD Başkonsoloshu Saldırısı ve Medya*, <http://www.tumgazeteler.com/?a=3864584> (E.T: 25 Eylül 2010)
- Özeren, S. ve Demirci, Süleyman, (2009), İngiltere'nin Ayrılıkçı IRA ve Dine Karşı Terörle Mücadelesi, İhsan Bal ve Süleyman Özeren (Ed.), *Uzakdoğudan Yeni Kutaya Terörle Mücadele*, Ankara: USAK Yayınları, ss.173-243.
- Özeren, Süleyman ve Başbüyük, Oğuzhan, (2011), "Kendi Dilinden KCK: Sivil Siyaset mi, Yeniden PKK mı?", Süleyman Özeren ve Murat Sever (Ed.), *Terörizm Paradoksu ve Türkiye*, Ankara: Karınca Yayınları, ss. 69-88.
- Özkaya, Aslı (2002), Medya ve Körfez Savaşı, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1, ss. 567-579.
- Özkök, Ertuğrul, (2009), "Kürt Kardeşime", *Hürriyet*, 22 Ekim 2009, s.27
- Palabıykoğlu, Refia; Birçek, İ.; Yılmaz, B.; Yargıcı, S. Ve Gürel, D., (1998), Medyada İntihar Davranışının Sunumu, *Kriz Dergisi*, 9 (2), ss. 11-22.
- Parkinson, Alan F.,(1998), *Ulster Loyalism and British Media*, Dublin: Four Courts Press
- Perl, Richard,(1997), *Terrorism, The Media, and The Government: Perspectives, Trends, And Options For Policymakers*, <http://www.fas.org/irp/crs/crs-terror.htm> (E.T: 22 Ekim 2009)
- Rivers, William L., (1982), *The Other Government: Power and the Washington Media*, New York: Universe Books.
- Sabah*, (2009a), Atalay: Prangadan Kurtulmalıyız, 2 Ağustos 2009, ss.1
- Sabah*, (2009b), "İstanbul'un Adını Konstantinopolis mi Yapacaksınız?", 10 Ağustos 2009, ss.24
- Sabah*, (2009c), Fransız Gazeteleri Yakın Takibe Aldı, 14 Ağustos 2009, ss.23
- Sabah*, (2009d), Şehitlikte 'Kürt Açılımı' Kavgası, 15 Ağustos 2009, ss.23
- Sabah*, (2009e), Üç Yeni Adım, 25 Eylül 2009, ss.1
- Sabah*, (2009f), Dağdan İniş Günü, 20 Ekim 2009, ss.1
- Sabah*, (2009g), Kürtçe İsim Açılımı, 26 Ekim 2009, ss.1
- Sabah*, (2009h), Bu Sene Bu Terör İşi Bitmeli, 27 Ekim 2009, ss.15

- Sabah*, (2009ı), Bağış: Kim Ne Derse Desin Bu Süreç Devam Edecek, 15 Kasım 2009, ss. 27
- Sabah*, (2009i), 70 Milyonu Yakan Ateş, 9 Aralık 2009, ss.1
- Schmidt, Alex & Jongman Albert, (1988), *Political Terrorism*, New Brunswick: Amsterdam and Transaction Books.
- Semiz, Burhan, (2011a). PKK“da Değişen Ne?, Süleyman Özeren ve Murat Sever (Ed.), *Terörizm Paradoksu ve Türkiye*, Ankara: Karınca Yayınları, ss.48-72.
- Semiz, Burhan, (2011b), *PKK Terör Örgütüünün Din Algısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Slack, J. Darly & Allor, Martin, (1997), Eleştirel İletişim Araştırmalarının Politik ve Epistemolojik Kökenleri. Gökhan Seçkin (çev.), *Ankara Üniversitesi İLEF Yıllık '94*, ss. 263-274
- Taylor, Peter, (1979), *The British Media and Ireland*,
<http://cain.ulst.ac.uk/othelem/media/docs/freespeech.htm> (E.T: 3 Nisan 2010)
- The Economist, (2011), *The people formerly known as the audience*,
www.economist.com/node/18904124 (E.T: 26 Aralık 2011)
- The Guardian*, (1998a), Car Bomb Plot Foiled, 3 April 1998, pp.1
- The Guardian*, (1998b), Terror risk to peace deal, 13 April 1998, pp.1
- The Guardian*, (1998c), Thatcher questions Ulster peace deal, 23 April 1998, pp.12
- The Guardian*, (1998d), Blair orders aid for victims of terror, 8 May 1998, pp.11
- The Guardian*, (1998e), Brown’s Ulster fund is ‘no bribe’, 13 May 1998, pp.8
- The Guardian*, (1998f), Dockland bomber free in two years, 20 July 1998, pp. 5
- The Guardian, (2011), *ABCs: National daily newspaper circulation December 2010*,
www.guardian.co.uk/media/table/2011/jan/14/abcs-national-newspapers
(E.T: 27 Temmuz 2011)
- Transnational Terrorism Security and Rule of Law, (2008), *Terrorism and the Media*, Koninginnegracht.
- Turan, Rahmi, (2009), “Cehaletin Sınırı Yoktur!”, *Hürriyet*, 31 Ağustos 2009, ss. 24
- Ünal, Mustafa, (2009), “Açılımın Meyvesi”, *Zaman*, 16 Ekim 2009, ss.25
- Van Dijk, Teun A., (2003), *Söylem ve İdeoloji Çok Alanlı Bir Yaklaşım*, Nurcan Ateş (çev.), İstanbul: Su Yayınları.
- Volkan, Vamık, (2009), *Kimlik Adına Öldürmek: Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul: Everest Yayınları.

- Wikipedia, (2010), *Hermeneutik*, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Hermeneutik> (E.T: 27 Eylül 2010)
- Yavuz, Felit, (2006), *Terör Eylemlerinin Kitle İletişim Araçlarında Sunumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yayman, Hüseyin, (2011), *Şark Meselesinden Demokratik Açılıma Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası*, Ankara: SETA Yayınları.
- Yayman, Hüseyin, (2012), Demokratikleşmenin Yönetsel Açından Analizi, Murat Yılmaz ve H. Emrah Beriş (Ed.), *Türkiye'nin Demokratik Dönüşümü*, Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü, ss. 65-97.
- Yeğin, Mehmet, (2011), *KCK Nedir? Ne Değildir?*, www.usak.org.tr/myazdir.asp?id=2471 (E.T: 25 Aralık 2012)
- Yiner, Abdulnasır, (2007), "İdris-i Bitlisi", *Köprü Dergisi*, Bahar, ss. 98.
- Yüksel, Erkan, (2001), *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Zaman*, (2004), Jandarma TRT Binalarının Korumasını Polise Devrediyor, 25 Eylül 2004, ss.8
- Zaman*, (2009a), Atalay, Diyarbakır'da Konuştu: Açılımla İlgili Sürprizlerimiz Olabilir, 30 Temmuz 2009, ss. 1
- Zaman*, (2009b), Paketin İpuçları, Ak Parti ve 60. Hükümet Programında, 30 Temmuz 2009, ss.13
- Zaman*, (2009c), Kürt Açılımının Yol Haritasını Çizdi: Daha Fazla Demokrasi, 9 Ağustos 2009, ss.1
- Zaman*, (2009d), Aydınlar, Kürt Meselesine Çözüm İçin Toplanıyor, 1 Ağustos 2009, ss.1
- Zaman*, (2009e), "Kürt Meselesini Mutabakat Değil, Siyasî İrade Çözer", 2 Ağustos 2009, ss.1
- Zaman*, (2009f), "Açılımın Koca Bir Yalan Olduğu Ortaya Çıkmıştır", 1 Eylül 2009, ss.15
- Zaman*, (2009g), Şivan Perver, Diyarbakır'da Konsere Yeşil Işık Yaktı, 3 Eylül 2009, ss.15

- Zaman*, (2009h), Bakırköy Savcılığında Hülya Avşar'a 'Demokratik Açılım' Soruşturması, 22 Eylül 2009, ss.23
- Zaman*, (2009ı), Roman Şehit Anasından Başbakanca 'Açılım' Mektubu: Size Güveniyoruz, 7 Ekim 2009, ss.15
- Zaman*, (2009i), Demokratik Açılım, Bu Ay Sonu Meclis'e Geliyor, 8 Ekim 2009, ss.15
- Zaman*, (2009j), Türk: Bu Grup, Sürecin Önünü Açmak İçin Geldi, 20 Ekim 2009, ss.15
- Zaman*, (2009k), Şehit Aileleri, Dağdan İnişlerden Değil, Karşılardan Rahatsız, 25 Ekim 2009, ss.16
- Zaman*, (2009l), "Pusu Kuranların Tuzağına Düşmeden Yola Devam Edeceğiz", 9 Aralık 2009, ss.17
- Zeki Bey, M. Emin, (2005), *Kürd ve Kürdistan Ünlüleri (Meşahire Kurd ü Kurdistan)*, M. Baban, M. Yağmur ve S. Kutlay (çev.), Ankara: Özge Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Murat NARİN
Doğum Yeri : Tokat-Zile
Mesleği : Komiser

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi
Yüksek Lisans Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Yabancı Dil Puan ve Türü : KPDS (79)
Bilimsel Faaliyetler :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : Samsun Emniyet Müdürlüğü, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü

İletişim

E-Posta : muratnarin@gmail.com
Tel. : 0 505 416 6256
Tarih : 15 Şubat 2013